AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
İQTİSADİYYAT İNSTİTUTU

TANRIVERDİ PAŞA

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ SOSİAL-İQTİSADİ GÖSTƏRİCİLƏRİ BEYNƏLXALQ REYTİNQLƏRDƏ

Analitik-statistik
BÜLLETEN

BAKI - 2024

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
İqtisadiyyat İnstitutunun
Elmi Şurasının qərarı ilə nəşr olunur

Elmi redaktor: **AR ETN İqtisadiyyat İnstitutunun şöbə müdiri:**
iqtisad elmləri doktoru R.S.Abdullayeva

Rəyçilər: **AR ETN İqtisadiyyat İnstitutunun Elmi katibi,**
iqtisad elmləri doktoru L.Ə.Allahverdiyeva

AR ETN İqtisadiyyat İnstitutunun aparıcı elmi işçisi,
i.f.d., dos. Ə.B.Sarıyev

Analitik-statistik BÜLLETEN - Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının Beynəlxalq Reytinq Təşkilatlarının dünya ölkələr üzrə tərtib etdikləri ən vacib reytinq və indeks göstəricilərini əhatə edən məlumatların toplanılması və təhlili əsasında hazırlanmışdır.

Bülleten elmi işçilər, ali məktəb müəllimləri, magistr və doktorantlar, iqtisadçı ekspert və mütəxəssislər üçün nəzərdə tutulmuşdur.

MÜNDƏRİCAT

İXTİSARLAR	**4**
MÜƏLLİFDƏN	**7**
I. ƏSAS MAKROİQTİSADİ GÖSTƏRİCİLƏR	**14**
II. AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATININ STRUKTURU	**21**
III. İNNOVASİYA TƏDBİRLƏRİ	**24**
IV. DÖVLƏT XƏRCLƏRİ VƏ VERGİLƏR	**28**
V. İNFRASTRUKTUR VƏ NƏQLİYYAT	**34**
VI. ENERJİ VƏ ƏTRAF MÜHİT	**42**
VII. NEFT EHTİYATLARI VƏ NEFT HASİLATI	**49**
VIII. TƏBİİ RESURSLAR	**57**
IX. KƏND TƏSƏRRÜFATI	**60**
X. BANK SİSTEMİNİN ƏLÇATANLIĞI VƏ DƏRİNLİYİ	**68**
XI. BANK SİSTEMİNİN SABİTLİYİ	**76**
XII. DEMOQRAFİYA	**85**
XII. İŞÇİ GÜVVƏSİ	**90**
XIV. BƏRABƏRSİZLİK VƏ YOXSULLUQ	**93**
XV.TƏHSİL	**95**
XVI. SƏHİYYƏ	**102**
XVII. UŞAQ VƏ ANA ÖLÜMÜ	**112**
XVIII. BEYNƏLXALQ TİCARƏT VƏ İNVESTİSİYALAR	**116**
XIX.TURİZM	**126**
XX. QLOBALLAŞMA	**129**
XXI. DÜNYA HƏCMİNDƏKİ PAYLAR	**131**
XXII. İDARƏETMƏ VƏ BİZNES MÜHİTİ	**134**
XXIII. İQTİSADİ AZADLIQ	**138**
XİV. BVF-in PROQNOZU	**142**
XXV. DÖVLƏTİN KÖVRƏKLİYİ İNDEKSİ	**145**
XXVI. DIGƏR GÖSTƏRİCİLƏR	**155**
ƏDƏBİYYAT	**157**
MÜƏLLİFİN BİOQRAFİYASI	**159**

İXTİSARLAR

Reytinq təşkilatı (azərb.)	Reytinq təşkilatı (ingiliscə və e-ünvanı)	Reytinq təşkilatı (qısa adı ing.)
Dünya Bankı (DB)	The World Bank (WB) *https://www.worldbank.org/en/home*	WB
Qlobal İnnovasiya İndeksi Kornell Universiteti	Cornell University, INSEAD, and WIPO *https://globaledge.msu.edu/global-resources/resource*	CU, INSEAD, WIPO
Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT)	United Nations *https://www.un.org/en/*	UN
Dünya İntellectual Mülikiyyət Təşkilatı (DİMT)	World Intellectual Property Organisation *https://www.uspto.gov/ip-policy/patent-policy /world-intellectual-property-organization*	WIPO
AR Mərkəzi Bankı (MB)	Central Bank of AR https://www.cbar.az/home?language=az	CBAR
Beynəlxalq Elektrik Rabitəsi İttifaqı (BERİ)	The International Telecommunication Union *https://www.itu.int/en/pages/default.aspx?lang=en*	ITU
Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı (BMAT)	International Civil Aviation Organization *https://www.icao.int/*	İCAO
Fasiləsiz İnteqrasiya, (Fİ)	Continuous Integration *https://www.ibm.com/topics/continuous-integration*	Cİ
Beynəlxalq Avtomobil İstehsalçıları Təşkilatı (BAİT)	Organisation Internationale des Constructeurs d'Automobiles *https://www.oica.net/*	OİCA
Dünya İqtisadi Forumu (DİF)	The World Economic Forum *https://www.weforum.org/*	WEF
Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyi (ABƏA)	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit *https://www.giz.de/de/html/index.html*	GİZ
Beynəlxalq Enerji Agentliyi (BEA)	The International Energy Agency *https://www.iea.org*	İEA
ABŞ Energetik İnformasiya İdarəsi (Eİİ)	U.S Energy Information Administration *https://www.eia.gov*	EIA
Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (ƏKTT)	Food and Agriculture Organization *www.fao.org/home/en*	FAO
Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF)	The International Monetary Fund *https://www.imf.org*	IMF

Bankscope	Bankscope *https://www.theasianbanker.com/edm/Bankscope_edm5Jan/BvD_Final.html*	Bankscope
Maliyyə İnkişafı üzrə Qlobal Baza (MİQB)	Global Financial Development Database *https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/data/global-financial-development-database*	GFDD
Dünya Birjalar Federasiyası (DBF)	The World Federation of Exchanges *https://www.world-exchanges.org/*	WFE
İsveçrə Re (İRe)	Swiss Re *https://www.companieshistory.com/swiss-re/*	Swiss Re
BMT Əhali Şöbəsi	United Nations Population Division https://population.un.org/wpp/	UNPD
Beynəlxalq Diabet Federasiyası (BDF)	The International Diabetes Federation *https://idf.org/*	IDF
Dünya Səhiyyə Təşkilatı (DST)	World Health Organization *https://www.who.int/*	WHO
Dünya Səhiyyə Təşkilatı/Beynəlxalq Fövqəladə Uşaq Fondu (DST/BFUF)	United Nations Children's Fund, United Nations International Children's Emergency Fund *https://www.who.int/teams/immunization-vaccines*	WHO/UNICEF
Beynəlxalq Fövqəladə Uşaq Fondu (BFUF)	United Nations Children's Fund *https://www.unicef.org*	UNICEF
İqtisadi Əməkdaşlıq bə İnkişaf Təşkilatı (İƏİT)	Organisation for Economic Co-ope-ration and Development *https://www.oecd.org/*	OECD
Təhsil, Elm və Mədəniyyət üzrə Millətlər Təşkilatı (TEMMT)	The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization *https://www.unesco.org/en*	UNESCO
İsveçrə Sürix Ali Texniki Məktəbi (İSATM)	The Swiss Institute of Technology in Zurich *https://ethz.ch/en.html*	ETH Zurich
Freedom Hous (FH)	The Freedom House *https://freedomhouse.org/*	FH
Transparensi Interneşnl (Tİ)	Transparency International *https://www.transparency.org/en/index*	Tİ
Heritaje Fondu (HF)	The Heritage Foundation *https://www.heritage.org*	HF
BMT Narkotiklər və Cinayətlər üzrə İdarəsi (BMTNCU)	The UN office on drugs and crime *https://www.unodc.org/unodc/en/index.html*	UNODC
Klayn Demokratiya Mərkəzi (KDM)	The Cline Center for Democracy *http://www.brin.ac.uk/tag/cline-center-for-democracy/*	CCD

Dünyada Xoşbəxtlik üzrə Məruzə DXM)	The World Happiness Report *https://ajjain-uiuc.github.io/*	WHR
ABŞ Geoloji Xidməti (GX)	The United States Geological *https://www.usgs.gov/*	USGS
Dünya Turizm Təşkilatı (DTT)	The United Nations World Tourism Organization *https://www.unwto.org/*	UNWTO
Dünya Sülh Fondu (DSF)	World Peace Foundation *https://sites.tufts.edu/wpf/*	WPF
Stokholm Beynəlxalq Sülh Probleməri Tədqiqatları İnstitutu (SBSPTİ)	Stockholm International Peace Research Institute *https://www.sipri.org/*	SIPRI
Beynəlxalq Strateji Tədqiqatlar İnstitutu (BSTİ)	The International Institute for Strategic Studies iiss.org *https://www.iiss.org/*	IISS
Dünyada Xoşbəxtlik üzrə Məruzə (DXM)	The World Happiness Report *https://worldhappiness.report/*	WHR
Qeyri-Formal İqtisadiyyat üzrə baza məlumatları	Shadow economy *https://www.theglobaleconomy.com/rankings/shadow_economy/* Informal economy, MIMIC method *https://www.theglobaleconomy.com/rankings/informal_economy_mimic/* Informal economy, DGE method *https://www.theglobaleconomy.com/rankings/informal_economy_dge/*	İE

MÜƏLLİFDƏN

Dünya ölkələrinin sosial-iqtisadi inkişafının həqiqi mənzərəsinin verilməsi, digər ölkələrlə müqayisədə dünya iqtisadiyyatında nüfuz dərəcəsinin, nisbi əhəmiyyətinin, yerinin, çəkisinin, mövqeyinin müəyyən edilməsi, hərtərəfli və müqayisəli təhlillərin, sanballı elmi tədqiqatların aparılması, sosial-iqtisadi inkişafın real ölçülməsi və qiymətləndirilməsi Beynəlxalq reytinq təşkilatlarının tərtib etdiyi reytinq məlumatlarından istifadə etmədən mümkün deyildir.

Reytinq (ing. Rating - sıralama, reytinqləri, düzülmə) müəssisə, təşkilat və ya fərdlərin müəyyən reytinqləri parametrlərinə və verilmiş sıralama şkalası və prioritetləri üzrə bu kateqoriyadan olan digər subyektlərlə müqayisədə nüfuz dərəcəsinin, nisbi əhəmiyyətinin, yerinin, çəkisinin, mövqeyinin qiymətləndirilməsi, dərəcələndirilməsi və düzülməsini əks etdirən say göstəricisidir.[1] Bu göstəricinin dərəcəsi və ardıcıllığı müəyyən ekspertlərin səsverməsi və ya sosioloji sorğu məlumatları əsasında ədədi şkaladan istifadə etməklə müəyyənləşdirilir və daha yüksək reytinq siyahısı ardıcıllıqla düzülür. Adətən bu sıralamada qiymətlər bəzən əmsalla (balla), daha çox faizlə ifadə olunur.

İndeks (göstərici, ing. Index) – müəyyən dövr ərzində iqtisadi və sosial proseslərin göstəricilərinin dəyişməsini nisbi şəkildə səciyyələndirən, müqayisə üçün əsas qəbul edilmiş digər səviyyəsinə nisbəti kimi dinamikada hesablanan iqtisadi və statistik göstəricidir. İndekslərin düzgün qurulmasında əsas məsələ indeksləşdirilən məcmuya daxil edilən hər bir qrup üçün çəkilərin seçilməsi və onların dəqiq hesablanmasıdır.[2] Seçilən çəkilər indeksləşdirilən sosial-iqtisadi obyektin strukturunu dəqiq əks etdirməlidir.

Reytinq təşkilatları dünya iqtisadiyyatının ən vacib təşkilatlarından biridir. Onların təyin etdiyi reytinqlər ciddi araşdırmalarla müşayiət olunan mürəkkəb və çətin tədqiqat fəaliyyətidir. Beynəlxalq reytinq təşkilatlarının mütəxəssisləri və müstəqil ekspertlər tərəfindən ölkələrə verilən reytinqlər ictimai həyatın, o cümlədən iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrini müqayisə etməyə kömək edir, eyni zamanda həmin ölkə ilə əməkdaşlıq edəcək ölkə və şirkətlərə tərəfdaş ölkənin biznes və investisiya mühitini daha obyektiv tanımağa, hansı ölkəyə investisiya yatırmağın faydalı olacağına zəmanət verir.

Hazırda müasir dünyanı investisiyasız təsəvvür etmək mümkün deyildir. Reytinq təşkilatları investorlara daha etibarlı şirkətlərə sərmayə qoymalarına və rəqabət qabiliyyəti olmayan şirkətlərin iqtisadiyyatdan sıxışdırılaraq bazarda daha güclü oyunçuların qalmasına şərait yaradır. Onların hər biri çoxillik təcrübəyə malik, dünyanın

---

[1] Рейтинг - экономическая этимология ->: www. ecanet.ru > word >: riarating.ru > docs > about > about

[2] www.hi-edu.ru > e-books > xbook096 >: www.ekonomika-st.ru > drugie >

istənilən müəssisəsinin fəaliyyətini istər rəsmi, istərsə də qeyri-rəsmi, bəzən hesabat təqdim edilmədən belə araşdırmağı bacaran yüzlərlə analitik mütəxəsislərə malikdir. Belə agentliklər olmadan, dünya iqtisadiyyatının hər hansı bir subyektinə qiymət vermək mümkün olmazdı və ya bu işin dövlət səviyyəsində qiymətləndirilməsinə uzun illər lazım gələrdi. Reytinqlər sayəsində investorlar yatırım imkanları haqqında müstəqil rəylər əldə edir, riskləri azaltmaq və qiymətli kağızları gəlirlilik və riskin nisbəti baxımından daha obyektiv müqayisə etmək imkanı qazanırlar. Məhz buna görə də, reytinq təşkilatları dünya iqtisadiyyatının ən vacib mexanizmi kimi öz mövqelərini daha da gücləndirməkdədirlər və bunun uzun illər də davam edəcəyinə şübhə yoxdur.

2008-ci ildən sonra baş verən qlobal böhranın təhlili göstərir ki, dünyanın əksər reytinq təşkilatlarının emitentlərə və qiymətli kağızlara yüksək reytinqlər təyin etmələrinə baxmayaraq, həmin dövrə aid təyin edilən reytinqlər həqiqi vəziyyətdən çox uzaq idi. Emitentlərə verilən yüksək reytinqlər onlara öz qiymətli kağızlarını və səhmlərini daha geniş investor dairəsinə təklif etməyə imkanı verməklə faiz dərəcələrini də azaldır, həmçinin borcalanı daha məşhur edir, onun işgüzar nüfuzunu artırırdı. Reytinqlər sayəsində investorlar pul yatırma imkanları haqqında müstəqil rəylər əldə edir, riskləri azaltmaq və qiymətli kağızları gəlirlilik və riskin nisbəti baxımından daha obyektiv müqayisə etmək imkanı qazanırdı. Buna baxmayaraq, reytinq təşkilatlarının məlumatları bəzən gecikmiş olur, həqiqi vəziyyət haqqında mənzərəni tam təsvir etmirdi.

Dünyada baş verən böhranların nəticələri, xüsusilə Amerika daşınmaz əmlak bazarında başlayan panika ilə dünya maliyyə böhranın yaranmasında xeyli rolu olan, ciddi maliyyə çətinlikləri qarşısında olan bir sıra şirkət və kompaniyalara yüksək investisiya reytinqləri verilməsi məlum olduqdan sonra reytinq təşkilatlarının fəaliyyəti daha ciddi tənqid olunmağa başladı. Təşkilatları uğursuzluğunun əsas səbəbləri kimi: hadisələrə ləng reaksiya, istifadə edilən metodologiyadakı qüsurlar, təşkilatların özləri arasında rəqabət, istifadə olunan fərziyyələr, həmçinin reytinq təyin edərkən xidmət haqqını ödəyən, müsbət reytinqlərdə marağı olan hökumət və müştəri şirkətlərlə agentliklər arasında bəzən sövdələşmələrə getmələri idi. Həm də onu da nəzərə almaq lazımdır ki, reytinqlər gələcəkdə borcalan üçün vacib ola biləcək bir sıra digər amilləri, məsələn, iqtisadi konyunkturdakı dəyişiklikləri və ya mövcud likvidliklə bağlı problemləri əks etdirmirdi. Məhz bunun nəticəsidir ki, ABŞ reytinqlərə görə investisiya qərarlarından asılılığı azaltmaq üçün qanunvericilikdə dəyişikliklər etmişdir.

Reytinq təşkilatları üzərinə hər hansı bir zəmanət götürmür və reytinq təyin etmə üsulu haqqında kiməsə məlumat vermək öhdəliyi daşımır. Əksər hallarda sifarişçi müştəri kimi maliyyə sahəsində fəaliyyət göstərən müxtəlif ölkələr və şirkətlər çıxış edir. Tanınmış agentliklərdən birinin reytinqinə malik olan şirkətlər və ölkələr dünyada və öz ölkəsində

investorlar arasında daha mötəbər tərəfdaş sayılır və təbii bu reytinq onlara daha çox pul qazanmaq imkanı verir.

Tarixi olaraq, reytinq şirkətlərinin hamısı ABŞ-da beynəlxalq səviyyədə qeydiyyatdan keçmişdir. Bu, ABŞ-ın investisiya fondlarının dünya kapital bazarında ən böyük iştirakçı olması ilə bağlıdır. Reytinq təşkilatları kommersiya şirkətləri olsa da, onların yaradılması təşəbbüskarları daha çox dövlətlər olur. Birgə təsisçilər olaraq, həm də konsaltinq şirkətləri, informasiya təşkilatları və maliyyə institutları daxil edilir. Reytinq təşkilatlarının tam müstəqilliyini təmin etmək üçün onların fəaliyyəti üzərində nəzarət iştirakçılar arasında elə bölüşdürülür ki, heç kəs ən vacib qərarların qəbulunda həlledici səsə və ya şirkətin rəhbərliyinə təsir göstərmək imkanına malik olmasın.

Dünyada hazırda təxminən 100-ə yaxın reytinq təşkilatı var.[3] Onlar beynəlxalq və milli təsisatlar kimi fəaliyyət göstərir. Dünyada ən çox tanınan və qəbul edilən əsas reytinq təşkilatları: *Fitch Ratings agentliyi; Moody's Rating Agentliyi; Standard & Poor's Rating Agentliyi; S&P Ratings agentliyi;* "Heritage Foundation"; *DBRS reytinq Agentliyi; A.M. Best Company Reytinq Agentliyi; Morningstar Reytinq Agentliyi* hesab olunur.

*Fitch Ratings Agentliyin*in - əsası 1913-cü ildə maliyyə statistikasının nəşri ilə qoyulmuşdur. Vaxt keçdikcə bu agentlik dünya miqyasında mötəbər və etibarlı, müstəqil reytinq agentliyinə çevrilmişdi. Hazırda Fitch Ratings agentliyinin dünyanın 50- dən çox ölkəsində təxminən iki min işçisi var. Fitch Ratings agetliyi və 150-dən çox ölkədə kapital bazarlarını təhlil edir, kredit reytinqi və müstəqil analitik tədqiqatlar təqdim edir. Fitch Ratingsin baş ofisi London və Nyu-Yorkda yerləşir. Fitch Ratings qrupuna: Fitch Solutions (fəaliyyət istiqaməti - Fitch Ratings məhsullarının və xidmətlərinin bölüşdürülməsi, eləcə də analitik və informativ materiallar təqdim edilməsinndən ibarət) və Algorithmics (şirkətlərdə risklərin idarə edilməsi həlləri üzrə lider təşkilat) daxildir. Fitch Ratings qrupunun əsas səhm payı Fimalac S.A-ya məxsusdur. Fitch Ratings agentliyi Birləşmiş Ştatların Milli Qiymətli Kağızlar və Valyuta Komissiyası tərəfindən tanınmış və NRSRO tərəfindən lisenziyalaşdırılan ilk şirkətdir. Bu agentlik, iki vacib reytinqlə: emitentlərin qısamüddətli və uzunmüddətli defolt reytinqi (qısaldılmış RED) ilə məşhurdur.

Moody's - beynəlxalq reytinq agentliyi kimi emitentlərə və onların qiymətli kağızlarına müstəqil qiymət və kredit reytinqi verir. Moody's borc borclarının, idarəetmə fondlarının, inzibatçılığın (həm regional, həm də yerli), hökumətlərin keyfiyyətini qiymətləndirir. Agentlik 110 dövlətin, beynəlxalq təşkilatın kapital bazarlarında müstəqil təhlil apardığını da xüsusi qeyd etmək lazımdır. Bundan əlavə, Moody's Rating Şirkəti

[3] www.cbr.ru > finmarket> supervision> svra: www.sravni.ru> Энциклопедия>

strukturlaşdırılmış maliyyələşdirmə reytinqlərini də təqdim edir. Agentlik 4500 nəfərlik daimi ekspert heyətinə malikdir. Agentliyk dünyanın müxtəlif ölkələrində 26-dan çox nümayəndəliyə malikdir. Agentliyin fərqləndirici xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, reytinqlər hesablandıqdan sonra bu və ya digər şirkətlə yeni müqavilənin bağlanma müddətini də razılaşdırır. Bu müddət başa çatdıqdan sonra Moodys, əvvəlcədən təyin edilmiş reytinqi dəyişir və ya eyni qiymətdə saxlayır. Əgər şirkət müştəri Moody's ilə ilk dəfə əməkdaşlıq edirsə, bu halda, ekspert qrupu təhlil üçün tələb olunan sənədlərin siyahısını nəzərdən keçirmək və tanış olmaq üçün müştəri şirkətin rəhbərliyi ilə ilkin görüş keçirir.

Standard & Poor's - dünya bazarlarına ən böyük təsir göstərən üç beynəlxalq reytinq agentliyindən biridir. Standard & Poor's 150 ildən artıqdır ki, iş başındadır. Bu şirkət daha çox kredit reytinqlərinin verilməsi, fond bazarı göstəricilərinin redaktə edilməsi, həmçinin risklərin idarə edilməsi sahəsində araşdırmalar aparılması ilə məşğuldur.

S&P Ratings agentliyi - McGraw Hill Corporasiyasının törəmə şirkətidir. Bu korporasiyanın fəaliyyəti dünya maliyyə bazarının təhlili və araşdırılması ilə bağlıdır. *S & P* - korporasiyalara, ölkələrin hökumətlərinə, müxtəlif qurumlara, maliyyə institutlarına, fondlara və ya ayrı-ayrı fərdlərə borc öhdəliyinə müvafiq uzunmüddətli və qısamüddətli kredit reytinqləri verir. S & P reytinq verərkən, hər bir ölkə üçün ayrıca yaradılan beynəlxalq və milli reytinq şkalalarından istifadə edir. Moody's Investors Service Moody's şirkətinin Baş şirkətidir.

Dünyanın aparıcı analitik mərkəzlərindən hesab olunan "Heritage Foundation" institutu və "The Wall Street Journal" nəşri tərəfindən hazırlanan İqtisadi Azadlıq İndeksi 27 ildir tərtib edilir. Heritage Fondunun əsas missiyası azad sahibkarlıq, dövlətin məhdud rolu, fərdi azadlıq, ənənəvi Amerikan dəyərləri və güclü milli müdafiə prinsiplərinə əsaslanan mühafizəkar dövlət siyasətinin formalaşdırılması və təbliğidir. Bu missiyanı yerinə yetirmək üçün Fond əsas siyasət məsələləri ətrafında dövrə uyğun və etibarlı tədqiqatlar həyata keçirir və tədqiqat nəticələrinin Konqress üzvləri, Konqressin işçi heyəti, icra aparatındakı siyasət qərarlarını qəbul edən şəxslər, KİV və akademik və siyasi dairələrə çatdırılmasını təmin edir.

"Heritage Foundation" kifayət qədər nüfuzlu və hesabatları ilə qlobal investorların diqqətini cəlb edən fondlardan biridir və onların açıqladığı hesabatlar hər zaman investorların diqqət mərkəzində olur. İqtisadi azadlığına görə Azərbaycan azadlıq dərəcəsi 60-70 faiz olan ölkələr sırasındadır. Bu, ölkəmiz üçün kifayət qədər müsbət haldır.

Ölkə iqtisadiyyatı həqiqətən də azaddırsa, insanlar belə ölkədə azad surətdə işləmək, gəlir əldə etmək, onu istehlak və ya yığıma yönəltmək, sahibkarlar isə sərbəst olaraq mal

və xidmətlər istehsal etmək, investisiya qoymaq imkanına malik olur və həm də bu zaman dövlət işçi qüvvəsi, kapital və məhsulların sərbəst dövriyyəsinə mane olmur.

İstənilən halda, Beynəlxalq reytinqlərin inkar edilməsi və ya onların hesabatlarına biganə yanaşılması yolverilməzdir. Bəzən, müəyyən qüsurları olsa da, bu reytinqlər, ən azı bütün dünya ölkələrindəki dəyişikliklərin dinamikasını izləməyə imkan verir və dünyanın bütün sivil ölkələri bu məlumatları nəzərə alır. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, hər hansı bazara çıxmaq istəyən böyük investorlar həmişə əvvəlcədən belə araşdırmaları nüfuzlu reytinq təşkilatlarına sifariş verirlər və bu cür araşdırmaların nəticələrinə daha çox etibar edirlər.

Reytinqlərin təyin edilməsi mürəkkəb və çətin tədqiqat fəaliyyətidir. Reytinq təşkilatları maliyyə sabitliyi, ödəmə qabiliyyəti, əmlakın vəziyyəti, gəlirlilik və biznes fəaliyyəti kimi bir çox dəyişənləri qiymətləndirilir. Beynəlxalq reytinq təşkilatları bu və ya digər iqtisadi və maliyyə göstəricilərinin qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif metodlardan istifadə edirlər. Bu, müəyyən bir borc öhdəlikləri daşıyan emitentə reytinqin müxtəlif yollarla təyin edilməsi ilə bağlıdır. Məhz bu səbəbdən, təcrübəli investorlar öz təhlilində yalnız bir reytinq agentliyinin göstəricilərinə istinad etmirlər. Beynəlxalq reytinq təşkilatları ilk növbədə, emitentin borc öhdəliyinin ödənilməməsi riski və onun faiz dərəcəsinə, borc öhdəliklərinin dəyərinə və gəlirliliyinə təsir göstərən ödəmə qabiliyyətliliyini qiymətləndirirlər. Bu zaman, verilən daha yüksək reytinq ödəməmə riskinin daha az olduğunu ifadə edir.

Reytinq təşkilatlarının maliyyələşdirilməsinin əsas mənbəyi belə reytinqlərə ehtiyacı olan emitentlərdir. Onlar borc öhdəlikləri ilə bağlı öz imkanlarını və mövcud kredit reytinqlərini necə təkmilləşdirmək barədə məsləhət almaq üçün illik haqq ödəyirlər. Deməli, reytinq təşkilatlarının fəaliyyətində həm emitentlər, həm də investorlar eyni dərəcədə maraqlıdırlar. Birincilər daha əlverişli maliyyələşdirmə şərtləri əldə etmək üçün reytinqlərdə daha yüksək mövqe tutmaqda, ikincilər isə kredit reytinqlərini verən təşkilatların məlumatlarının dürüstlüyündə maraqlıdırlar. Ödəməni bilavasitə emitentlər etdiyindən, onlarla reytinq təşkilatları arasında qeyri-rəsmi sövdələşmələlər ola bilər. Belə bir biznes modeli fəal şəkildə tənqid olunsa da, hazırda bunu əvəz edəcək heç bir real alternativ yoxdur. Buna görə reytinq təşkilatları qlobal iqtisadiyyatda əhəmiyyətli rol oynayacaqlar, çünki onların səhvlərini sübut etmək də, imkansızdır və hazırda onları əvəz edəcək başqa bir qurum da görünmür.

Hazırda Azərbaycan Respublikasının azad mal və xidmətlər, kapital və işçi qüvvəsi ilə dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olunması ilə yanaşı inkişaf etmiş iqtisadiyyatla bazara səmtlənmiş dövlət tənzimlənməsi sisteminin və sosial infrastrukturun mövcudluğu da

ölkəmizin beynəlxalq reytinqlərdə mövqeyinin möhkəmlənməsi üçün kifayət qədər önəmli amildir.

Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan hökuməti də Beynəlxalq reytinq təşkilatları ilə ciddi əməkdaşlıq edir və onların ekspert və mütəxəssislərinin tövsiyələri daima nəzərə alınır. Azərbaycan Respublikasında aparılan iqtisadi islahatların qiymətləndirilməsinin bütöv və müstəqil sistemini formalaşdırmaq, ölkənin Beynəlxalq reytinqlərdə mövqeyinin yaxşılaşdırılması üçün Azərbaycan Respublikası Prezidenti "Azərbaycan Respublikasında biznes mühitinin əlverişliliyinin artırılması və beynəlxalq reytinqlərdə ölkəmizin mövqeyinin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" 2016-cı il 13 iyul tarixli sərəncam imzalamış və həmin sərəncamın həyata keçirilməsinə dair 2 iyun 2017-ci il tarixində Tədbirlər Planı təsdiq etmişdir. Bu sərəncamlarda Azərbaycan hökuməti və onun ayrı-ayrı blokları üçün əsas vəzifələr müəyyən edilmişdir. Sərəncamda müəyyən edilən vəzifələrin icrası və məsuliyyəti daha çox Azərbaycanın iqtisadi idaretmə blokuna daxil olan Nazirlik, Komitə və digər hökumət qurumlarına aid edilmişdir. Məhz belə əməkdaşlığın və ciddi elmi araşdırmaların nəticəsidir ki, Azərbaycan beynəlxalq reytinqlərinin ən vacibləri üzrə mövqeyini ildən ilə yaxşılaşdırır.

Əksər beynəlxalq reytinq təşkilatları tərəfindən hər il ardıcıllıqla ölkə iqtisadiyyatının real vəziyyəti haqqında müsbət qiymətləndirmələri təbii ki, təsadüfi deyil. Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı və digər mötəbər maliyyə qurumları ölkəmizin iqtisadi inkişaf modelini yüksək Qiymətləndirir. Ən əsası Azərbaycan ən islahatçı ölkə kimi mövqeyini möhkəmləndirir. Təkcə Dünya Bankının ayrı-ayrı illər üzrə hesabatlarına diqqət yetirsək, görərik ki, Azərbaycanın qərarlaşdığı yerlərdə dəyişikliklər həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasətin uğurlarının davamlılığına, islahatların zamanın tələbinə uyğun təkmilləşdiyinə əsaslanır.

Bütün hesabatlarda Azərbaycanın reytinqlərinin yüksəlməsini müşahidə edirik. Azərbaycanın iqtisadi sahədə qazandığı nailiyyətlər, eləcə də ölkədə həyata keçirilən liberal iqtisadi islahatlar, rəqabətə davamlı, innovativ iqtisadi sistemin formalaşdırılması istiqamətində atılan ardıcıl addımlar dünyanın aparıcı iqtisadi və maliyyə institutlarının, reytinq təşkilatlarının, iqtisadi azadlıq səviyyəsini tədqiq edən fond və mərkəzlərin diqqətindən kənarda qalmır və yüksək qiymətləndirilir. Bu hesabatlar bir daha təsdiqləyir ki, iqtisadi cəhətdən azad olan Azərbaycanda əlverişli biznes, investisiya mühiti mövcuddur. Biznes mühitinin əlverişliliyinin daha da artırılması üçün vergi və gömrük islahatları davam etdirilir.

Son illərdə aparılan iqtisadi islahatlar nəticəsində ölkədə maliyyə sabitliyinin dayanıqlı olması iqtisadi artım üçün də şərait yaradıb, xüsusilə, qeyri-neft sektorunda

əhəmiyyətli artım əldə edilib. Dövlət başçısı tərəfindən ölkədə sahibkarlığa dəstək məqsədilə biznesin bütün sahələri, xüsusilə maliyyə mənbələrinə çıxış imkanlarının artırılması, vergilərin ödənilməsi, xarici ticarətin liberallaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli irəliləyişlər baş verib. Dövlət büdcəsi və tədiyyə balansında trendlər müsbətdir, strateji valyuta ehtiyatları ÜDM-in 80 faizindən artığını təşkil etdiyi halda, xarici borc ÜDM-in 20 faizindən də azdır. Manatın məzənnə sabitliyi və inflyasiyanın aşağı həddi təmin edilib. Bütün bu islahatlar təbii ki, beynəlxalq reytinq təşkilatlarının hər il açıqladıqları hesabatlarda da öz əksini tapır və inkişafa verilən qiymətlərdə də əks olunur.

I. ƏSAS MAKROİQTİSADİ GÖSTƏRİCİLƏR

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İqtisadi artım: Real ÜDM-in artım tempi, faizlə	2,75	1,09	-3,10	0,20	1,50	2,50	-4,30	5,60	4,62
Ümumi daxili məhsul, mlrd. ABŞ dolları 2010	52,50	53,10	51,40	51,50	52,30	53,60	51,30	54,20	56,7
Ümumi daxili məhsul, mlrd. ABŞ dolları	75,24	53,08	37,87	40,87	47,11	48,17	42,69	54,83	78,72
Adambaşına düşən ÜDM, cari qiymətlərlə dollar	7891,3	5500,5	3880,7	4147,1	4739,8	4805,8	4229,9	5408,1	7736,7
Adambaşına ÜDM, alıcılıq qabiliyyəti pariteti, dollar	14868	14853	14232	14121	14210	14442	13727	14434	15045
Adambaşına ÜDM, 2010-cu il dolların dəyişməz məzənnəsi ilə	5506,0	5500,5	5270,7	5229,7	5262,4	5348,5	5083,6	5345,4	5571,73
Kapital qoyuluşu ÜDM-də payı, faizlə	27,51	27,91	25,68	24,38	20,13	20,31	23,67	17,08	12,65
Kapital qoyuluşu, mlrd. ABŞ dolları	20,70	14,82	9,72	9,96	9,48	9,79	10,10	9,36	9,95
Ev təsərrüfatlarının istehlakı ÜDM-də payı, faizlə	-	56,69	58,71	57,59	54,14	57,51	60,89	52,36	43,40
Ev təsərrüfatlarının istehlakı, mlrd. ABŞ dolları	-	30,09	22,23	23,53	25,51	27,70	25,99	28,71	34,16
İnflyasiya: İstehlak qiymətləri indeksində faiz dəyişikliyi	-	4,00	12,40	12,90	2,30	2,60	2,80	6,70	13,90

Kölgə iqtisadiyyatının ÜDM-də payı, faizlə	42,15	43,66	52,19	-	-	-	-	-	-

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
İqtisadi artım: Real ÜDM-in artım tempi, faizlə	4,62	75	10,11	12	12,6	6	2022	WB
Ümumi daxili məhsul, mlrd. ABŞ dolları 2010	56,7	83	20,1	111	14,2	127	2022	WB
Ümumi daxili məhsul, mlrd. ABŞ dolları	78,72	72	24,61	108	19,5	116	2022	WB
Adambaşına düşən ÜDM, cari qiymətlərlə dollar	7736,7	82	6627,71	93	7014,21	86	2022	WB
Adambaşına ÜDM, alıcılıq qabiliyyəti pariteti, dollar	15045	85	17034	76	16042	78	2022	WB
Adambaşına ÜDM, 2010-cu il dolların dəyişməz məzənnəsi ilə	5571,73	93	5424,58	96	5111,37	100	2022	WB
Kapital qoyuluşu ÜDM-də payı, faizlə	-	-	-	-	-	-	2022	WB
Kapital qoyuluşu, mlrd. ABŞ dolları	-	-	-	-	-	-	2022	WB
Ev təsərrüfatlarının istehlakı ÜDM-də payı, faizlə	12,65	120	20,71	87	19,4	95	2022	WB

Ev təsərrüfatlarının istehlakı, mlrd. ABŞ dolları	9,95	76	5,09	90	3,78	98	2022	WB
İnflyasiya: İstehlak qiymətləri indeksində faiz dəyişikliyi	43,4	112	76,86	20	68,97	42	2022	WB
Kölgə iqtisadiyyatının ÜDM-də payı, faizlə	34,16	71	18,91	84	13,45	91	2022	WB
İqtisadi artım: Real ÜDM-in artım tempi, faizlə	13,90	30	11,90	38	8,6	66	2022	WB
Ümumi daxili məhsul, mlrd. ABŞ dolları 2010	52,19	11	64,87	1	42,59	34	2020	İMF

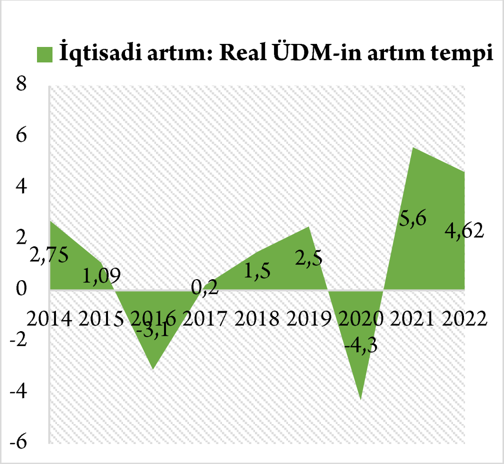

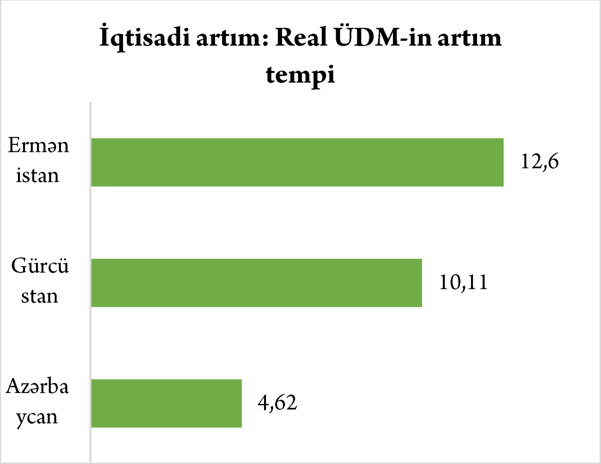

İqtisadi artım: Real ÜDM-in artım tempi, faizlə – 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanın orta artım tempi 1,21 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 4,3 faiz, 2021-cı ildə isə ən yüksək - 5,6 faiz, 2022-ci ildə isə 4,62 faiz təşkil etmişdir. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 178 ölkədə qlobal orta göstərici - 5,26 faiz, Ermənistanda 12,6 faiz, Gürcüstanda 10,11 faiz təşkil etmişdir.

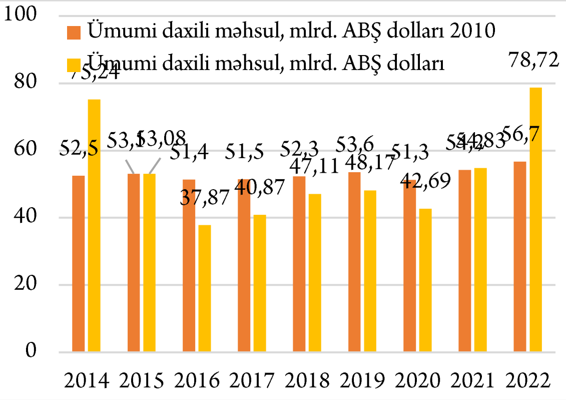

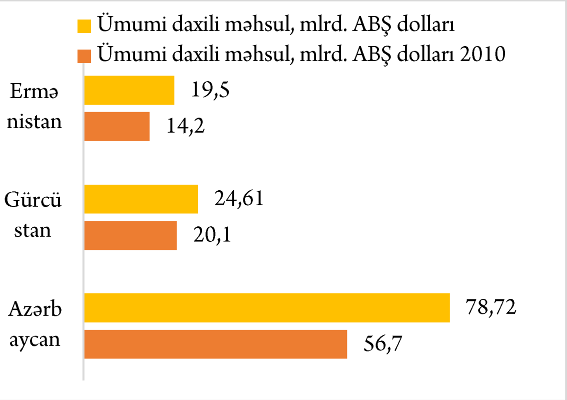

Ümumi daxili məhsul, mlrd. ABŞ dolları = 2010 - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik ÜDM 52,96 mlrd. dollar, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici 51,3 mlrd. dollar, 2021-ci ildə isə 54,2 mlrd. dollar, 2022-ci ildə 56,7 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 178 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 464,6 mlrd. dollar, 2022-ci ildə 178 ölkə üzrə 496,6 mlrd. dollar, Gürcüstanda 20,1 mlrd. dollar, Ermənistanda isə14,2 mlrd. dollar təşkil edib.

Ümumi daxili məhsul, mlrd. ABŞ dolları – 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta illik ÜDM 53,18 mlrd. ABŞ dolları, ən aşağı - 2016-cı ildə 37,87 mlrd. ABŞ dolları, ən yüksək - 2022-ci ildə 78,72 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 186 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 510,60 mlrd. dollar, 2022-ci ildə isə 178 ölkə üzrə 556,48 mlrd. dollar, Gürcüstanda 24,61 mlrd. dollar, Ermənistanda 19,5 mlrd. dollar təşkil edib.

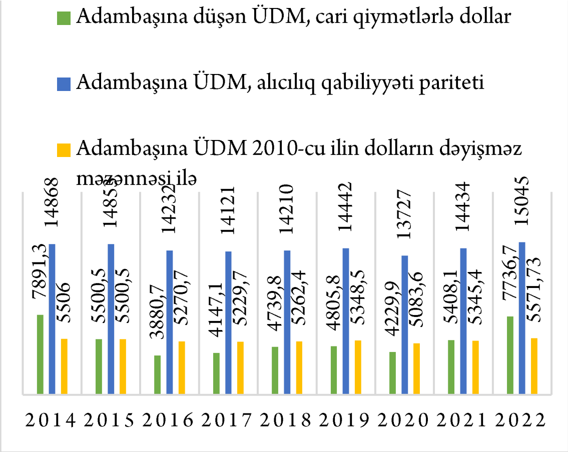

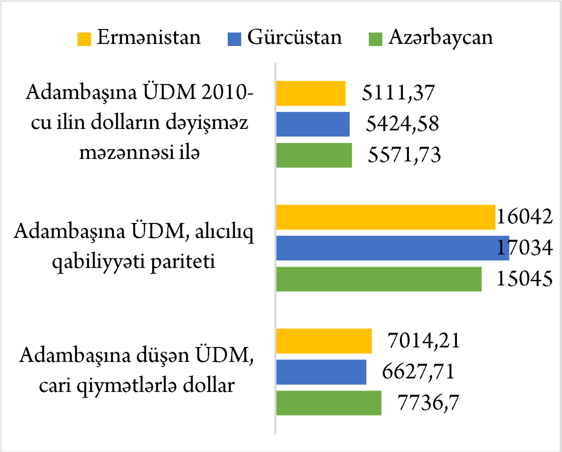

Adambaşına düşən ÜDM, cari qiymətlərlə dollar – 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə adambaşına düşən orta illik ÜDM 5371,1 ABŞ dolları, ən aşağı - 2016-cı ildə 3880,7 dollar, ən yüksək isə 2014-cü ildə - 7891,31 dollar, 2021-ci ildə isə 5388 ABŞ dollar, 2022-ci ildə 7736,7 dollar olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 186 ölkə üzrə qlobal orta qiymət 17937,03 dollar, 2022-ci

ildə 178 ölkə üzrə 17536,15 dollar, Ermənistanda 7014,21 dollar, Gürcüstanda isə 6627,71 dollar təşkil edib.

***Adambaşına ÜDM, alıcılıq qabiliyyəti paritet**i dollar* - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə adambaşına düşən AQP ilə orta illik ÜDM 14436,89 ABŞ dolları, ən aşağı - 2020-cı ildə 13727,0 dollar, ən yüksək 2014-cü ildə - 14868,0 dollar, 2021-ci ildə 14432,0 dollar, 2022-ci ildə isə 15045 dollar olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 182 ölkə üzrə qlobal orta qiymət 21283,47 dollar, 2022-ci ildə isə 177 ölkə üzrə 22409,6 dollar, Gürcüstanda 17034 dollar, Ermənistanda isə 16042 dollar təşkil edib.

Adambaşına ÜDM, 2010-cu ilin dolların dəyişməz məzənnəsi ilə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə adambaşına düşən sabit dollarla orta illik ÜDM 5346,50 ABŞ dolları, ən aşağı - 2020-cı ildə 5083,4 dollar, ən yüksək 2014-cü ildə - 5506,0 dollar, 2021-ci ildə isə 5344,4 dollar, 2022-ci ildə 5571,73 olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 184 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 15605,8 dollar, 2022-ci ildə isə 178 ölkə üzrə 15308,01 dollar, Gürcüstanda 5424,58 dollar, Ermənistanda isə 5111,37 dollar təşkil edib.

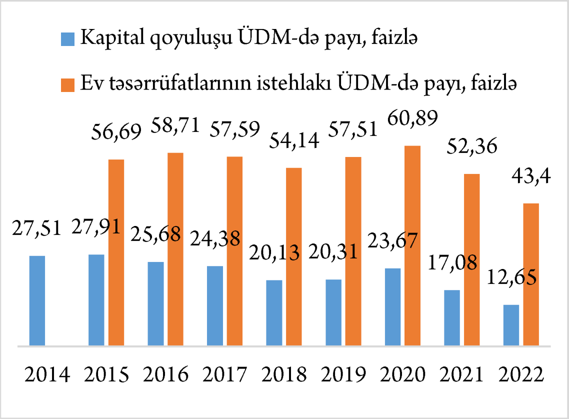

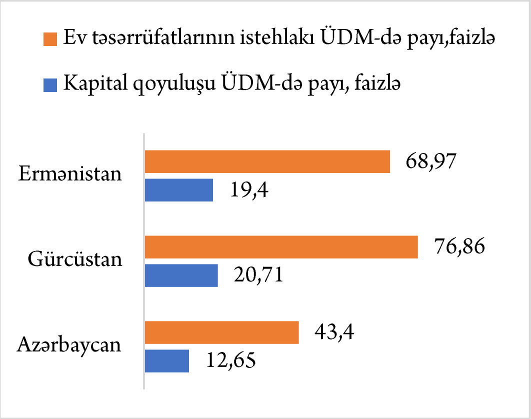

Kapital qoyuluşları, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 22,15 faiz, 2022-ci ildə ən aşağı - 12,65 faiz, 2015-ci ildə isə ən yüksək - 27,91 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 124 ölkədə qlobal orta göstərici - 24,85 faiz, Gürcüstanda 20,71 faiz Ermənistanda isə19,4 faiz təşkil edib.

Ev təsərrüfatlarının istehlakı ÜDM-də payı, faizlə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 55,16 faiz, 2022-ci ildə ən aşağı - 43,4 faiz, 2020-ci ildə isə ən yüksək - 60,89 faiz olub. Müqayisə üçün, bu göstərici: Gürcüstanda 76,86 faiz, Ermənistanda isə 68,97 faiz təşkil edib.

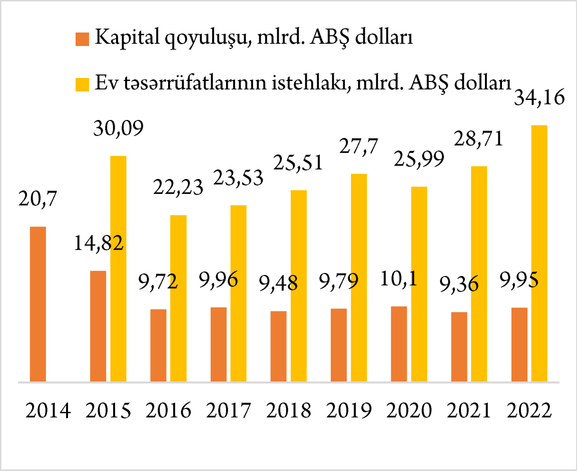

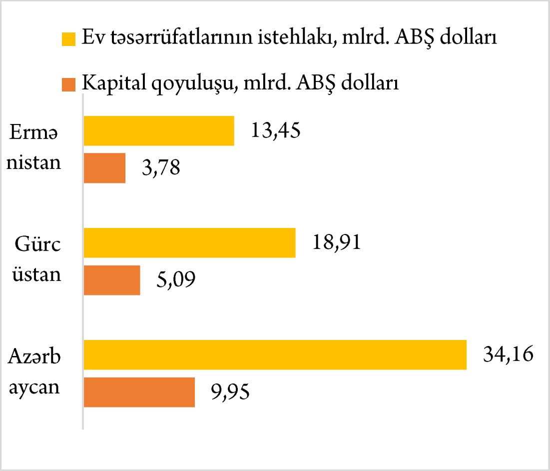

Kapital qoyuluşları, mlrd. dollarla - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik kapital qoyuluşları 11,54 mlrd. dollar, 2021-ci ildə ən aşağı göstərici 9,36 mlrd. dollar, 2014-cü ildə yüksək 20,70 mlrd. dollar, 2022-ci ildə 9,95 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 124 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 94,41 mlrd. dollar, Gürcüstanda 18,91 mlrd. dollar, Ermənistanda isə13,45 mlrd. dollar təşkil edib.

Ev təsərrüfatlarının istehlakı, mlrd. ABŞ dolları - Bu göstəriciyə əsasən, Dünya Bankı 2014-2022-ci illəri əhatə edən dövr üçün məlumatları təqdim edir. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün orta hesabla 27,24 mlrd. dollar, 2016-cıı ildə ən aşağı göstərici - 9,72 mlrd. dollar, 2022-ci ildə yüksək - 34,16 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 124 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 215,23 mlrd. dollar, Gürcüstanda 18,91 mlrd. dollar, Ermənistanda isə13,45 mlrd. dollar təşkil edib.

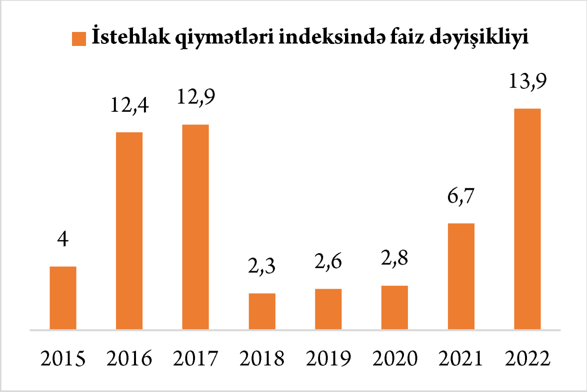

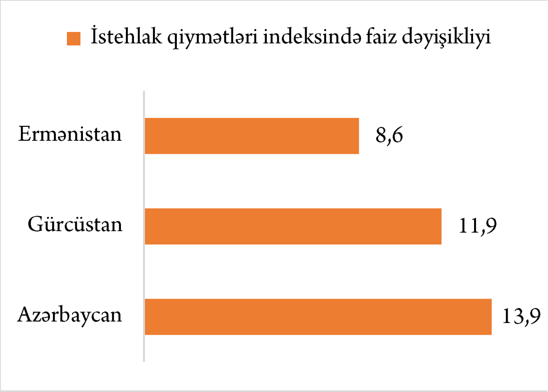

İnflyasiya: İstehlak qiymətləri indeksində faiz dəyişikliyi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində inflyasiya 2018-ci ildə ən aşağı - 7,20 faiz, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 13,90 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə inflyasiya Gürcüstanda 11,90 faiz, Ermənistanda isə 8,6 faiz təşkil edib.

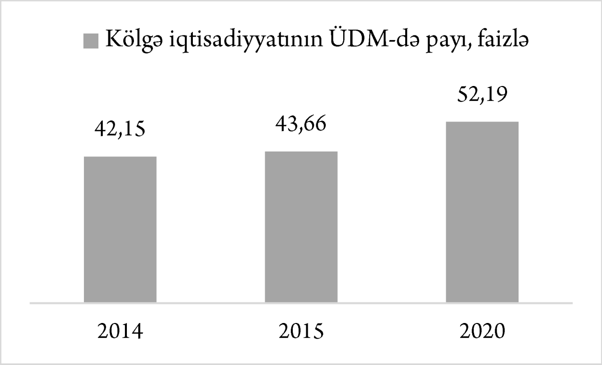

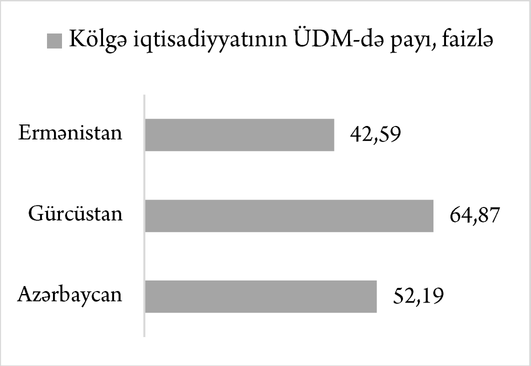

Kölgə iqtisadiyyatının ÜDM-də payı, faizlə -2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində kölgə iqtisadiyyatının ÜDM-də payı üzrə orta illik göstərici 43,41 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 42,15 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 52,19 faiz olub. Müqayisə üçün, 2015-ci ildə 158 ölkədə qlobal orta göstərici - 60,61 faiz, 2020-ci ildə Gürcüstanda dünyada ən yüksək 64,87 faiz, Ermənistanda isə 42,59 faiz təşkil edib.

II. AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATININ STRUKTURU

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sahələrdə əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	53,59	44,89	47,56	49,70	52,25	48,82	41,96	48,82	55,94
Sənayedə əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	4,71	4,99	4,89	4,70	4,62	5,00	6,10	6,42	5,01
Xidmət sferasında əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	33,62	40,00	38,69	37,58	34,80	36,49	42,35	37,70	32,20
Ev təsərrüfatlarının əmanətləri, ÜDM-də payı %-lə i	-	28,12	22,60	29,03	32,15	28,57	23,57	32,53	42,47
Sahələrdə əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları	-	23,83	18,01	20,31	24,62	23,52	17,91	26,76	44,03
Sənayedə əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları	-	2,65	1,85	1,92	2,18	2,41	2,60	3, 52	3,94
Xidmət sferasında əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları	-	21,23	14,65	15,36	16,39	17,58	18,08	20,67	25,35
Ev təsərrüfatlarının əmanətləri, mlrd. ABŞ dolları	-	14,93	8,56	11,86	15,15	13,77	10,06	17,84	33,43

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
Sahələrdə əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	55,94	7	21,54	95	25,56	72	2022	WB
Sənayedə əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	5,01	109	9,68	86	11,71	69	2022	WB
Xidmət sferasında əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	32,2	140	59,9	44	55,27	70	2022	WB
Ev təsərrüfatlarının əmanətləri, ÜDM-də payı %-lə	42,47	3	76,8 (2021)		17,62	63	2022	WB

Sahələrdə əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları	44,03	51	5,3	103	4,99	106	2022	WB
Sənayedə əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları	3,94	82	2,38	91	2,28	92	2022	WB
Xidmət sferasında əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları	25,35	76	14,74	91	10,78	97	2022	WB
Ev təsərrüfatlarının əmanətləri, mlrd. ABŞ dolları	33,43	43	1,6 (2021)		3,44	73	2022	WB

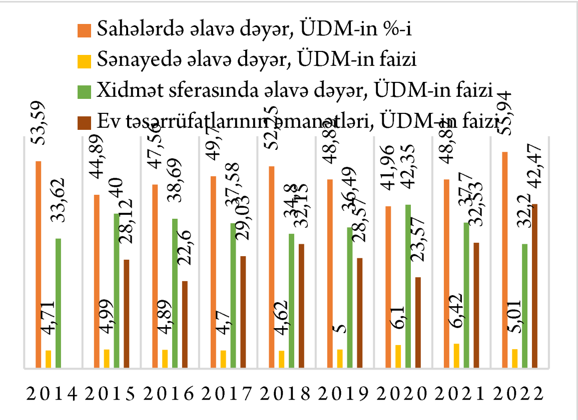

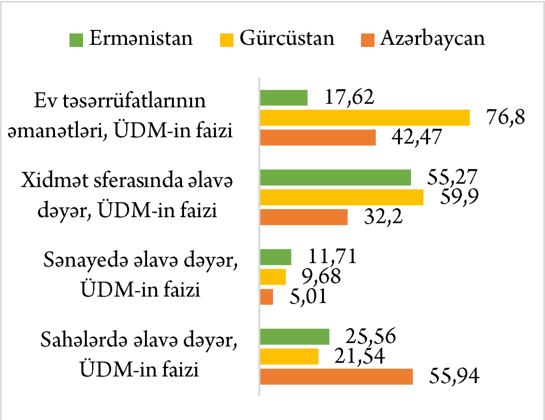

Sahələrin ÜDM-də payı, faizlə -2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində 2020-ci ildə bu göstərici ən aşağı - 49,28 faiz, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 55,94 faiz faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə dünyanın 146 ölkəsi üzrə orta göstərici - 27,65 faiz, Ermənistanda 25,56 faiz, Gürcüstanda isə 21,54 faiz təşkil edib.

Sənayedə əlavə dəyərin ÜDM-də payı, faizlə -2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 5,16 faiz, 2017-ci ildə ən aşağı - 4,70 faiz, 2021-ci ildə ən yüksək - 6,82 faiz, 2022-ci ildə isə 5,01 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 125 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 13,12 faiz, Ermənistanda 11,71 faiz, Gürcüstanda isə 9,68 faiz təşkil edib.

Xidmətlərin ÜDM-də payı, faizlə -2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 37,05 faiz, 2022-ci ildə ən aşağı - 32,20 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 42,35 faiz, 2021-ci ildə isə 37,63 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 168 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 55,43 faiz, Gürcüstanda 59,90 faiz, Ermənistanda isə 55,27 faiz təşkil edib.

Ev təsərrüfatlarının əmanətləri, ÜDM-də payı %-lə - Dünya Bankı 2015-2022-ci illəri əhatə edən dövr üçün məlumatları təqdim edir. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün orta göstərici - 29,88%, 2016-cı ildə ən aşağı - 22,60 faiz, 2022-ci ildə ən yüksək - 42,47 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 85 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 23,91 faiz, Gürcüstanda 76,80 faiz, Ermənistanda isə 17,62 faiz təşkil edib.

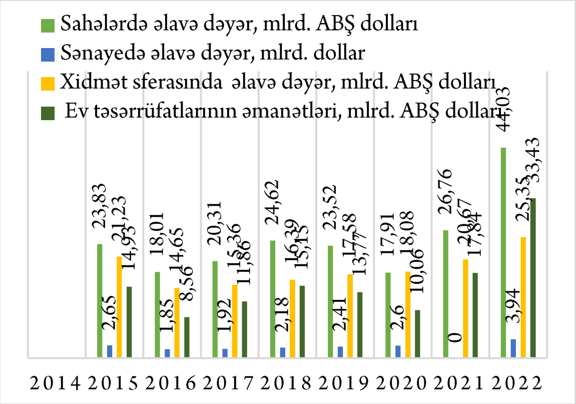

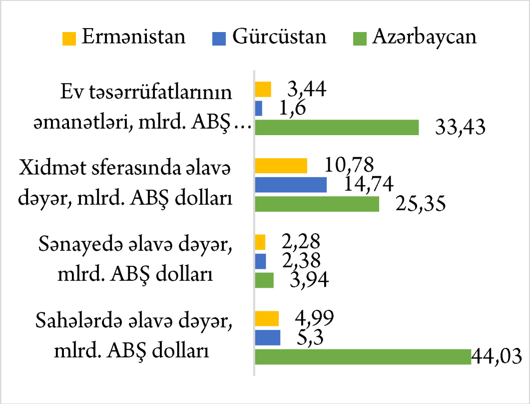

Sahələrdə əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik əlavə dəyər 24,87 mlrd. dollar, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 17,91 mlrd. dollar, 2022-ci ildə ən yüksək - 44,03 mlrd. dollar təşkil edib. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 146 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 146,14 mlrd. dollar, Gürcüstanda 5,3 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 4,99 mlrd. dollar təşkil edib.

Sənayedə əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik əlavə dəyər 2,19 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 1,81 mlrd. dollar, 2022-ci ildə ən yüksək - 3,94 mlrd. dollar təşkil edib. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 125 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 93,19 mlrd. dollar, Gürcüstanda 2,38 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 2,28 mlrd. dollar təşkil edib.

Xidmət sferasında əlavə dəyər, mlrd. ABŞ dolları - Bu göstəriciyə əsasən, Dünya Bankı 2015-2022-ci illəri əhatə edən dövr üçün məlumatları təqdim edir. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün xidmət sferasında orta illik əlavə dəyər 18,66 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 14,65 mlrd. dollar, 2022-ci ildə ən yüksək - 25,35 mlrd. dollar təşkil edib. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 145 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 253,04 mlrd. dollar, Gürcüstanda 14,74 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 10,78 mlrd. dollar təşkil edib.

Ev təsərrüfatlarının əmanətləri, mlrd. ABŞ dolları - Bu göstəriciyə görə, Dünya Bankı 2015-2022-ci illəri əhatə edən məlumatları təqdim edir. Bu dövr ərzində Azərbaycanda ev təsərrüfatlarının əmanətlərinin orta illik dəyəri 15,7 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı - 8,56 mlrd. dollar, 2022-ci ildə ən yüksək - 33,43 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə bu göstərici 253,04 mlrd. dollar, Ermənistanda 3,44 mlrd. dollar, Gürcüstanda isə 1,6 mlrd. dollar təşkil edib.

III. İNNOVASİYA TƏDBİRLƏRİ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İnnovasiya İndeksi (0-100)		30,10	29,60	30,60	30,20	30,20	27,20	28,40	21,40
R&D xərcləri (Tədqiqat və inkişaf xərcləri), ÜDM-də payı %-lə	0,21	0,22	0,21	0,18	0,18	0,20	0,22	-	-
İnformasiya texnologiyalarının ixracı, malların ümumi ixracında payı faizlə	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,14	0,02	-
Yüksək texnologiyaların ixracı (hay-tek)	33,92	13,93	11,73	14,07	21,18	28,00	33,91	22,21	-
Yüksək texnologiyaların ixracı, hazır məhsulların ixracında payı faizlə	7,73	3,90	2,81	3,30	4,35	4,95	7,07	2,10	-
Rezidentlərin patent müraciətləri	168,0	184,0	144,0	204,0	155,0	147,0	90,00	-	-

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətl əndirmə	Sıra lama	Qiymətl əndirmə	Sıra lama	Qiymətl əndirmə	Sıra lama		
İnnovasiya İndeksi (0-100)	21,4	93	27,9	73	26,6	80	2022	Cornell University, INSEAD, and WIPO
R&D xərcləri (Tədqiqat və inkişaf xərcləri), ÜDM-də payı %-lə	0,22	56	0,3	49	0,21	57	2020	UN
İnformasiya texnologiyalarının ixracı, malların ümumi ixracında payı faizlə	0,02	121	1,5	54	0,51	75	2021	UN
Yüksək texnologiyaların ixracı (hay-tek)	22,21	75	16,89	78	37,56	69	2021	UN

Yüksək texnologiyaların ixracı, hazır məhsulların ixracında payı faizlə	2,1	77	1,61	83	5,96	58	2021	UN
Rezidentlərin patent müraciətləri	90	68	81	71	63	77	2020	WIPO

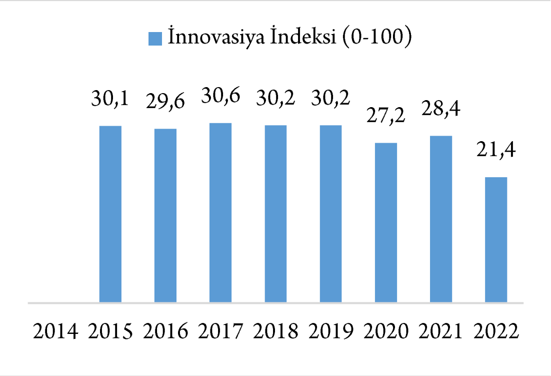

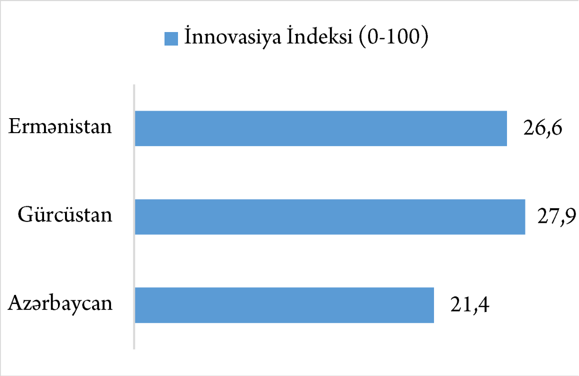

İnnovasiya İndeksi (0-100), balla -2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik bal 28,46, 2022-ci ildə ən aşağı göstərici - 21,40, 2017-ci ildə ən yüksək 30,60 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 128 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 32,09 bal, Gürcüstanda 27,9 bal, Ermənistanda 26,6 bal təşkil edib.

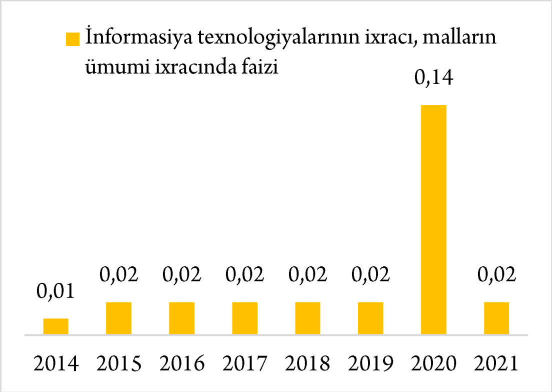

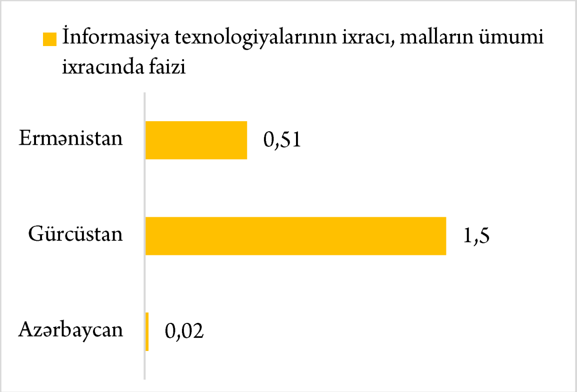

İnformasiya texnologiyalarının ixracı, malların ümumi ixracında payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün orta illik göstərici 0,03 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 0,01 faiz, 2022-ci ildə 0,14 faiz, qalan illərdə 0,02 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 130 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4,19 faiz, Gürcüstanda 1,5 faiz, Ermənistanda isə 0,51 faiz təşkil edib.

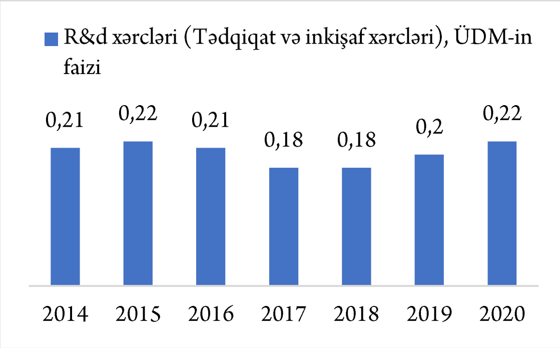

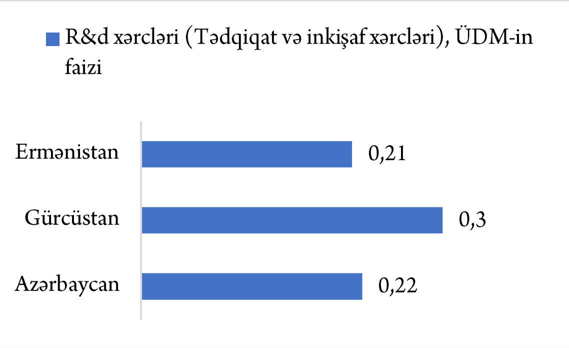

R&d xərcləri (Tədqiqat və inkişaf xərcləri), ÜDM-də payı %-lə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün orta illik göstərici 0,20 faiz, 2017-2018-ci illərdə ən aşağı - 0,18 faiz, 2015 və 2022-ci ildə ən yüksək - 0,22 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 67 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,30 faiz, Gürcüstanda 0,3 faiz, Ermənistanda isə 0,21 faiz təşkil edib.

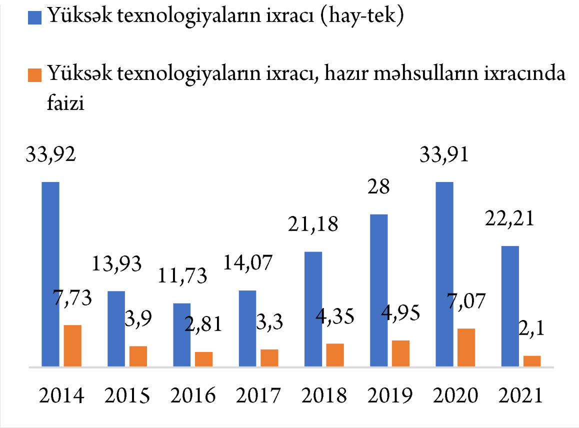

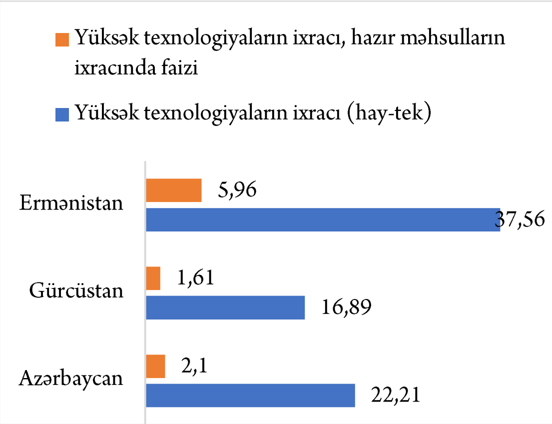

Yüksək texnologiyaların ixracı (hay-tek) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün orta illik göstərici 22,37 mln. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı - 11,73 mln. dollar, 2014 və 2022-ci ildə ən yüksək - 33,93 və 33,91 mln. dollar olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 98 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 28,736 mlrd. dollar, Ermənistanda 37,56 mln. dollar, Gürcüstanda isə 16,89 mln. dollar təşkil edib.

Yüksək texnologiyaların ixracı, hazır məhsullar ixracında payı faizlə - 2014-2021-ciillər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün orta illik göstərici 4,53 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı - 2,10 faiz, 2014 və 2020-ci ildə ən yüksək - 7,73 və 7,07 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 97 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 10,77 faiz, Ermənistanda 5,96 faiz, Gürcüstanda isə 1,61 faiz təşkil edib.

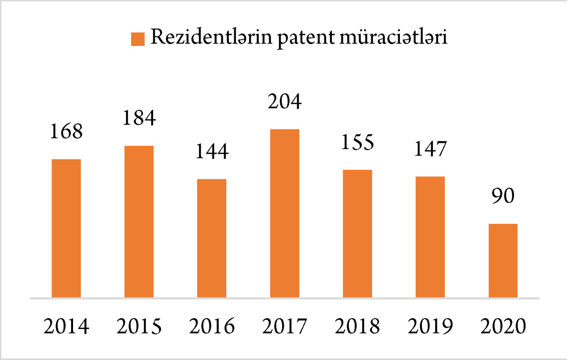

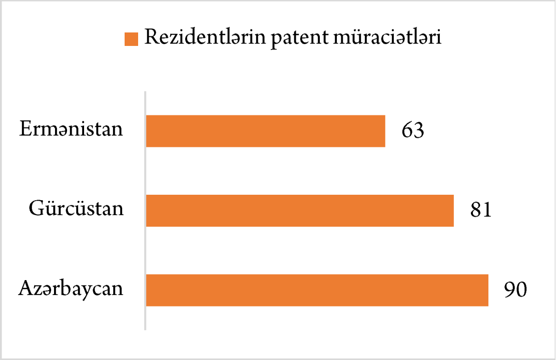

Rezidentlərin patent müraciətləri - 2014-2020-ciillər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üçün orta illik göstərici 156 patent müraciəti, 2022-ci ildə ən aşağı - 90 müraciət, 2017-ci ildə ən yüksək - 204 müraciət olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 117 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 19040 müraciət, Gürcüstanda 81 müraciət, Ermənistanda isə 63 müraciət təşkil edib.

IV. DÖVLƏT XƏRCLƏRİ VƏ VERGİLƏR

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dövlət xərcləri, mlrd. ABŞ dolları	8,19	6,59	4,86	4,63	4,93	5,36	6,92	7,60	8,60
Dövlət xərcləri, ÜDM-də payı %-lə	10,89	12,41	12,83	11,34	10,47	11,12	16,22	13,87	10,93
Büdcə saldosu, ÜDM-də payı %-lə	2,74	-4,81	-1,15	-1,33	5,50	8,94	-6,68	4,10	5,97
Dövlət borcu, ÜDM-də payı %-lə		17,98	20,61	22,51	18,68	17,66	21,33	26,35	17,34
Vergi gəlirləri, ÜDM-də payı %-lə	14,21	15,60	14,56	13,16	12,97	14,22	16,19	13,42	-
Vergi dərəcəsi, mənfəətdə payı %-lə	40,0	39,8	39,8	39,8	41,2	40,7	-	-	-
Vergi bəyannamələrinin hesablanması vaxtı, saatlar	195	195	195	195	159	159	-	-	-
Müəssisələrin ödədiyi vergilərin sayı	7	7	6	6	7	9	-	-	-
Mallar və xidmətlər üzrə vergilər, ümumi gəlirdə payı %-lə	17,61	23,67	22,40	19,49	17,74	18,05	23,04	18,99	-
Beynəlxalq Ticarət Vergiləri, ümumi gəlirdə payı %-lə	2,88	3,07	3,39	3,63	3,36	3,71	4,36	3,83	-
Gəlir vergisi, mənfəət və kapital artımı: gəlirdə payı %-lə	13,98	17,29	14,83	13,48	11,07	9,65	13,16	11,70	-
Xarici yardım, mln. dollar	216,7	69,58	79,43	123,5	87,42	119,1	122,7	9,24	-

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Dövlət xərcləri, mlrd. ABŞ dolları	8,6	67	3,09	92	2,87	94	2022	WB
Dövlət xərcləri, ÜDM-də payı %-lə	10,93	100	12,56	88	14,7	78	2022	WB
Büdcə saldosu, ÜDM-də payı %-lə	5,97	7	-3	67	-2,23	59	2022	WB

Dövlət borcu, ÜDM-də payı %-lə	17,34	117	41,3	92	102,59		2022	WB
Vergi gəlirləri, ÜDM-də payı %-lə	13,42	75	22,03	26	21,73	28	2021	WB
Vergi dərəcəsi, mənfəətdə payı %-lə	40,7	77	9,9	182	22,6 (2019)		2021	WB
Vergi bəyannamələrinin hesablanması vaxtı, saatlar	159	121	216	80	264	52	2019	WB
Müəssisələrin ödədiyi vergilərin sayı	9	134	5	176	15	104	2019	WB
Mallar və xidmətlər üzrə vergilər, ümumi gəlirdə payı %-lə	18,99	92	52,07	6	52,48	5	2021	WB
Beynəlxalq Ticarət Vergiləri, ümumi gəlirdə payı %-lə	3,83	36	0,56	65	5,13	30	2021	WB
Gəlir vergisi, mənfəət və kapital artımı: gəlirdə payı %-lə	11,7	87	31,02	29	35,25	18	2021	WB
Xarici yardım, mln. dollar	9,24	128	767,64	48	161,87	93	2021	WB

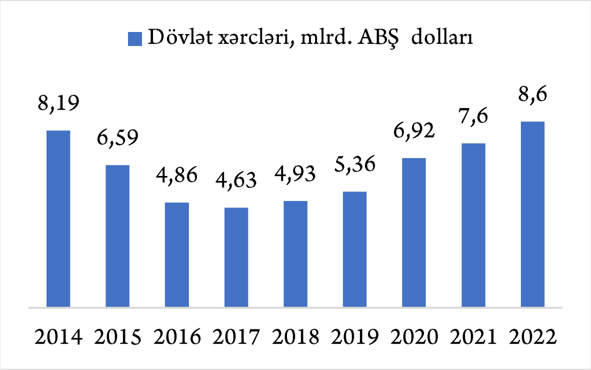

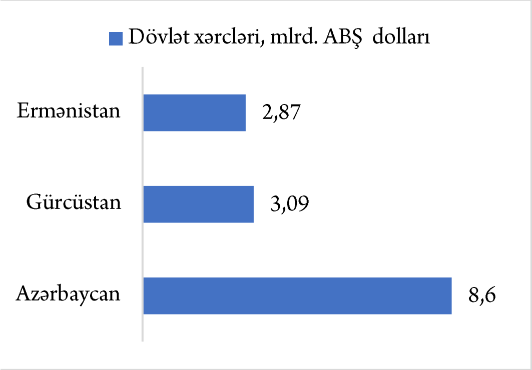

Dövlət xərcləri, dollarla - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 6,41 mlrd. dollar, 2017-ci ildə ən aşağı göstərici - 4,63 mlrd. dollar, 2022-ci ildə ən yüksək - 8,60 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 125 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 68,08 mlrd. dollar, Gürcüstanda 3,09 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 2,87 mlrd. dollar təşkil edib.

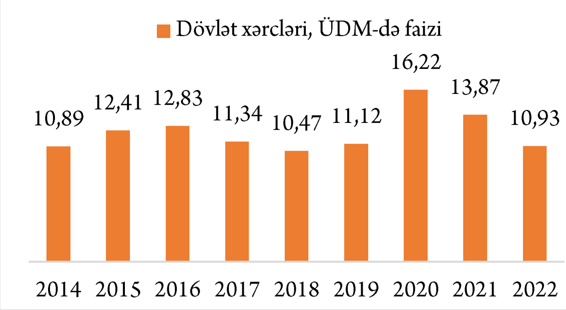

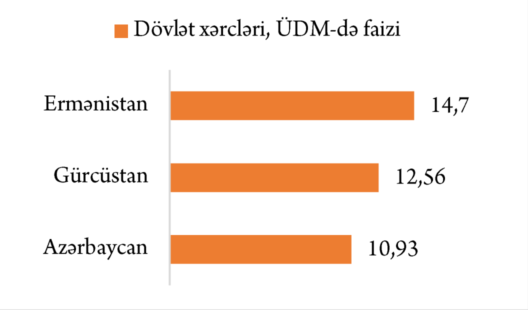

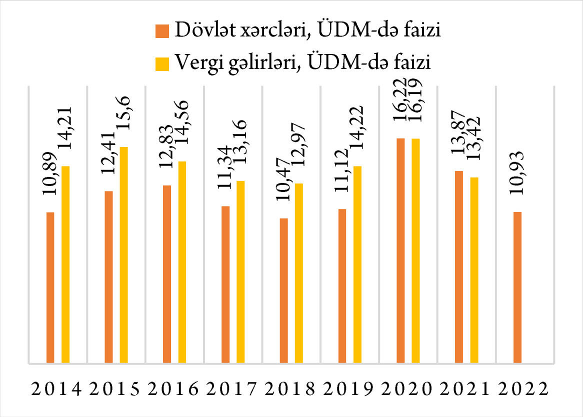

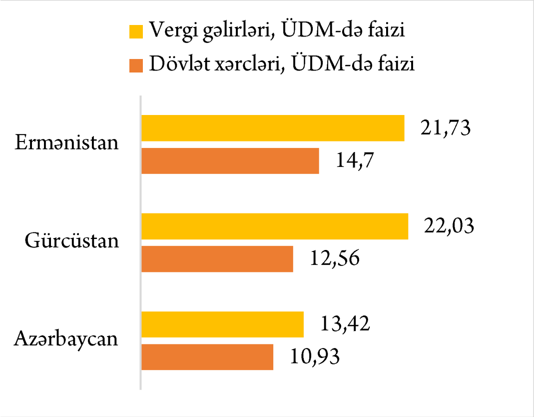

Dövlət xərcləri, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 12,23 faiz, 2018-ci ildə ən aşağı - 10,47 faiz, 2020-ci ildə isə ən yüksək - 16,22 faiz, 2022-ci ildə isə 13,43 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 125 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 16,22 faiz, Ermənistanda 14,7 faiz, Gürcüstanda isə 12,56 faiz təşkil edib.

Vergi gəlirləri, ÜDM-də payı %-lə -2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 14,29 faiz, 2018-ci ildə ən aşağı - 12,97 faiz, 2020-ci ildə isə ən yüksək - 16,19 faiz, 2021-ci ildə isə 13,42 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 144 ölkədə qlobal orta göstərici - 16,94 faiz təşkil edib.

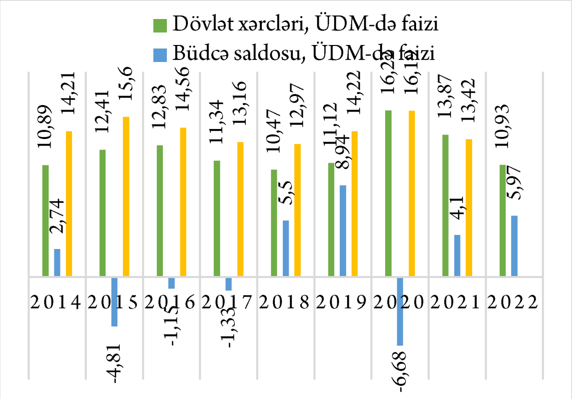

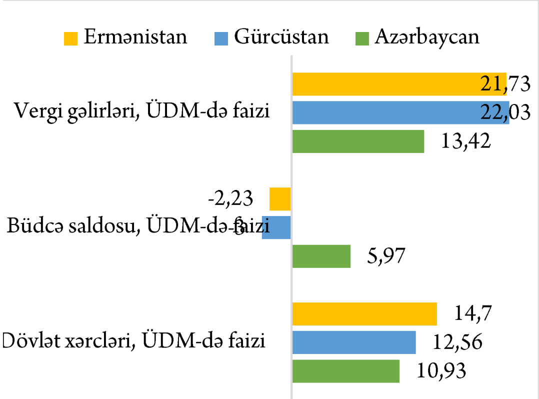

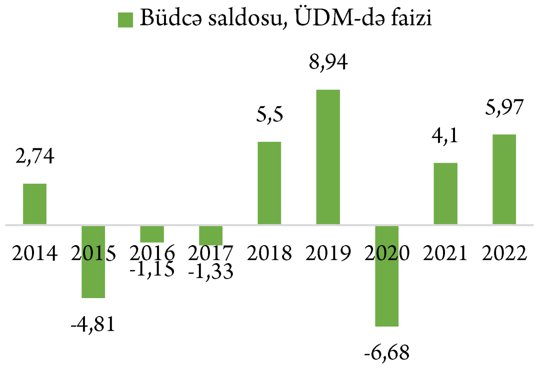

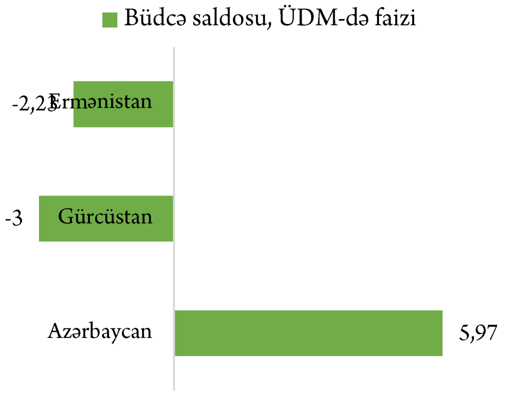

Büdcə balansı, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - +1,48 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 6,68 faiz, 2019-cu ildə isə ən yüksək - + 8,94 faiz, 2022-ci ildə isə 5,97 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 143 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -2,58 faiz, Ermənistanda -2,23faiz, Gürcüstanda isə -3,0 faiz, təşkil edib.

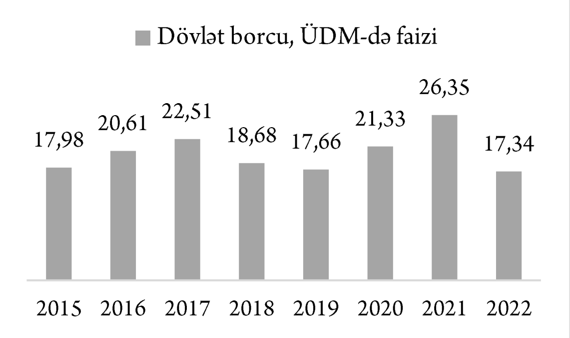

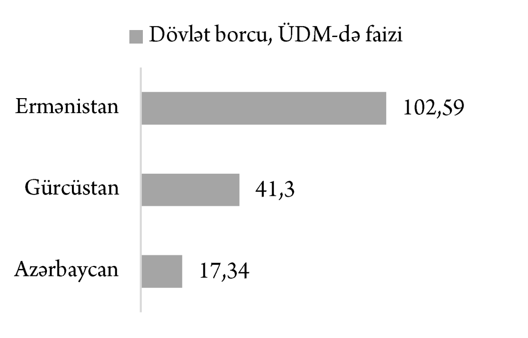

Dövlət borcu, ÜDM-də payı %-lə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 20,31 faiz, 2022-ci ildə ən aşağı - 17,34 faiz, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 26,35 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 129 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 64,97 faiz, Gürcüstanda 41,3, Ermənistanda isə 102,59 faiz təşkil edib.

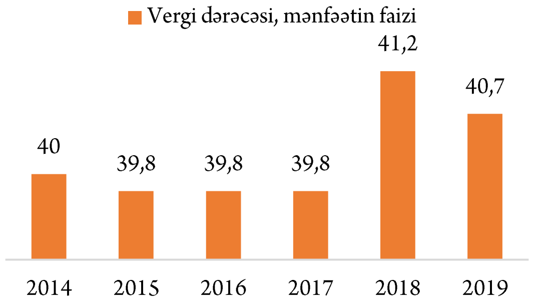

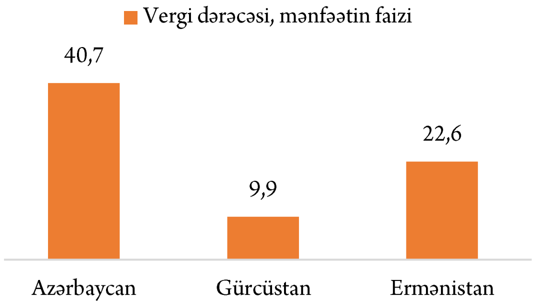

Vergi dərəcəsi, mənfəətdə payı %-lə – Dünya Bankının (Doing Business) sorğusunda 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 40,225 faiz, 2015-2017-ci illərdə ən aşağı - 39,8 faiz, 2018-cu ildə isə ən yüksək - 41,2 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 184 ölkədə qlobal orta göstərici - 40,53 faiz, Gürcüstanda 9,9 faiz, Ermənistanda isə 22,6 faiz təşkil edib.

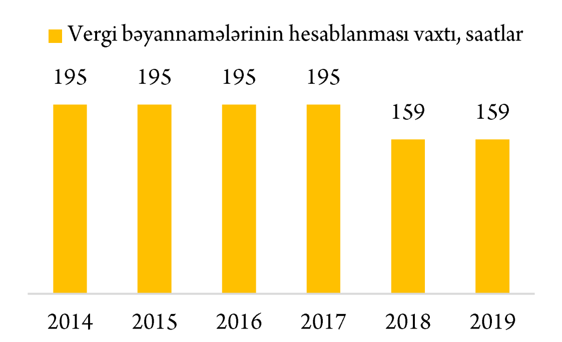

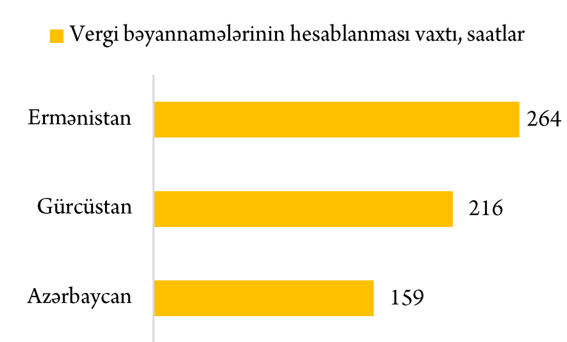

Vergilərin ödənilməsinə vaxt sərfi, saatla - Dünya Bankının (Doing Business) sorğusunda 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə vergilərin ödənilməsinə saatla vaxt sərfi orta göstərici - 183 saat, 2018-2018 və 2019-cu illər üzrə ən aşağı - 159 saat, 2014-2017-ci illərdə isə ən yüksək - 195 saat olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 184 ölkədə qlobal orta göstərici - 235 saat, Gürcüstanda 216 saat, Ermənistanda isə 264 saat təşkil edib.

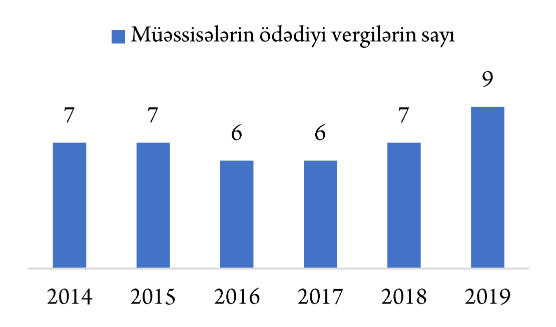

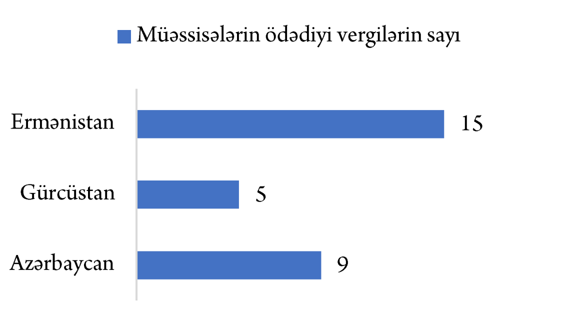

Müəssisələrin ödədikləri vergilərin sayı - Dünya Bankının (Doing Business) sorğusunda 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda müəssisələrin ödədikləri vergilərin sayı üzrə orta göstərici - 7, 2016-2017-ci illər üzrə ən aşağı - 6, 2012-2013-cü illər üzrə ən yüksək - 18, 2019-cu ildə isə 9 olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 184 ölkədə qlobal orta göstərici - 23, Gürcüstanda 5, Ermənistanda isə 15 olub.

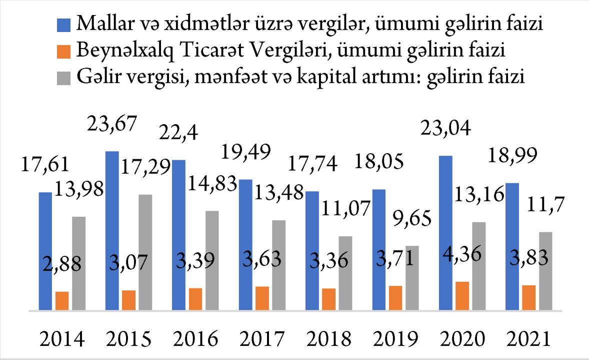

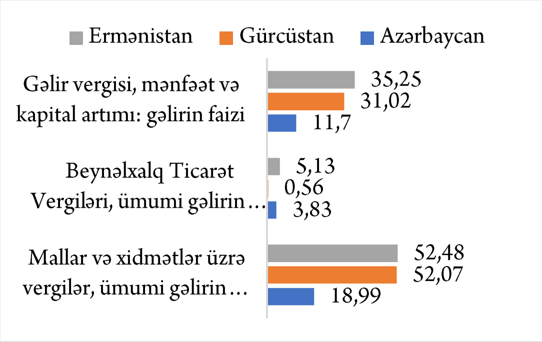

Mallara və xidmətlərə görə vergilər, gəlirdə payı %-lə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 20,12 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 17,61 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək - 23,67 faiz, 2021-ci ildə isə18.99 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 124 ölkədə qlobal orta göstərici - 32,60 faiz, Gürcüstanda 52,07 faiz, Ermənistanda isə 52,48 faiz təşkil edib.

Beynəlxalq ticarətə vergilər, ümumi gəlirdə payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 3,53 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 2,88 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 4,36 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 124 ölkədə qlobal orta göstərici - 5,58 faiz, Gürcüstanda 0,56 faiz, Ermənistanda isə 5,13 faiz təşkil edib.

Gəlirə, mənfəətə və kapital artımına vergilər, gəlirdə payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 13,15 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı - 9,65 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək - 17,29 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 124 ölkədə qlobal orta göstərici - 24,25 faiz, Gürcüstanda 31,02 faiz, Ermənistanda isə 35,25 faiz təşkil edib.

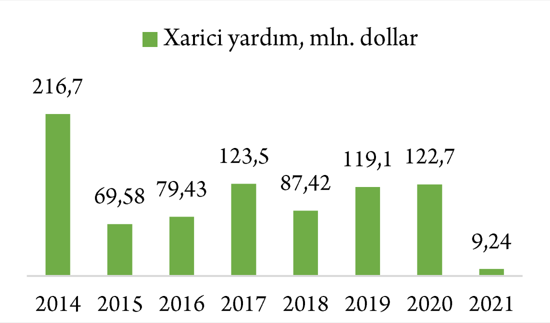

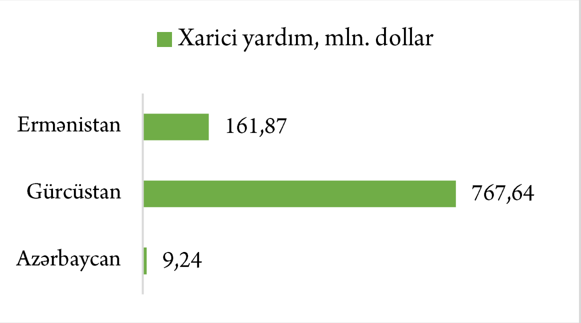

Xarici yardım, mln. dollar - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycana rəsmi xarici yardımlar cəmi 103,46 mln ABŞ dolları, orta hesabla illik yardımlar 131,53 mln dollar, özünün etdiyi yardımlar 70,8 mln. dollar təşkil edib. 2022-ci ildə ən aşağı göstərici 9,24 mln. dollar, 2014-cü ildə yüksək 216,7 mln. dollar olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 134 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 973,45 mln. dollar , Gürcüstanda 767,64 mln. dollar, Ermənistanda 161,87 mln. dollar təşkil edib.

V. İNFRASTRUKTUR VƏ NƏQLİYYAT

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İnternet istifadəçiləri, əhalinin %-i	75,00	77,00	78,20	79,00	79,80	81,10	84,60	86,00
Geniş zolaqlı internet abunəçilərinin sayı	1898,0	1899,0	1804,0	1805,0	1891,0	1943,0	1995,0	2056,0
Qeydə alınmış geniş zolaqlı internet istifadəçiləri, hər 100 nəfərə	19,48	19,26	18,08	17,92	18,63	18,99	19,40	19,93
Mobil rabitə abonentləri, hər 100 nəfərə	108,3	108,5	102,1	100,6	101,8	105,1	100,6	104,9
Mobil şəbəkənin əhatə dairəsi, əhalinin faizi	100,0	100,0	100,0	-	-	-	-	-
İnternet xəttinin hər nəfərə beynəlxalq şəbəkəyə çıxış qabiliyyəti, kbit/san	40,59	45,24	32,22	-	-	-	-	-
Milli aviaşirkət sərnişinləri, mln. nəfər	1,77	1,80	1,96	2,33	2,28	2,59	0,55	1,10
Dəmiryol xətləri, km-lə ümumi uzunluğu, km	2066	2068	2074	2132	2133	2140	2239	2139
Dəmir yolu ilə daşınan malların həcmi, ton	7371	6210	5192	4733	4492	5152	4861	5316
Dəmir yolu sərnişinləri, mln. nəfər	612,0	495,0	448,0	467,0	466,0	544,0	172,0	104,0
Yeni sərnişin maşınlarının satışı, ildə sayı	23300	9100	4300	1700	3200	6046	-	-
Yeni kommersiya maşınlarının satışı, ildə sayı	1900	1400	800	300	800	654	-	-
Yol keyfiyyəti, 1 (Aşağı) – 7 (Yüksək)	3,96	3,96	4,40	4,80	4,80	5,20	-	-
Dəmir yolu infrastrukturunun keyfiyyəti, 1 (aşağı) - 7 (yüksək)	3,81	3,81	4,20	4,70	4,80	-	-	-
Liman infrastrukturunun keyfiyyəti, 1(aşağı) – 7 (yüksək)	4,26	4,26	4,30	4,70	4,90	5,10	-	-
Hava infrastrukturunun keyfiyyəti, 1 (aşağı) - 7 (yüksək)	5,03	5,03	5,30	5,60	5,80	5,80	-	-

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
İnternet istifadəçiləri, əhalinin %-i	86	55	76,44	93	78,61	84	2021	WB
Geniş zolaqlı internet abunəçilərinin sayı	2056	58	1009	75	467	93	2021	ITU
Qeydə alınmış geniş zolaqlı internet istifadəçiləri, hər 100 nəfərə	19,93	75	26,86	53	16,72	86	2021	ITU
Mobil rabitə abonentlərinin sayı, hər 100 nəfərə	104,89	115	147,75	21	128,96	55	2021	ITU
Mobil şəbəkənin əhatə dairəsi, əhalinin faizi	100	2	99,1	65	100	1	2016	ITU
Bir istifadəçinin beynəlxalq internet şəbəkəsinə qoşulma qabiliyyəti, kb/s	32,22	73	70,97	42	44,53	58	2016	ITU
Milli aviaşirkət sərnişinləri, mln. nəfər	1,1	76	0,08	125	0,18	107	2021	İCAO
Dəmiryol xətləri, km-lə ümumi uzunluğu, km	2139	40	1387	49	698	55	2021	WB
Dəmir yolu ilə daşınan malların həcmi, ton	5316	28	3322	33	840 (2020)	-	2021	WB
Dəmir yolu sərnişinləri, mln. nəfər	104	41	273	39	55 (2017)	-	2021	WB
Limandan keçən 20 ft konteynerlərin sayı	-	-	0,55 (2020)	-	-	-	2021	Cİ
Yeni sərnişin maşınlarının satışı, ildə sayı	6046	-	2804	-	970	-	2019	OİCA
Yük maşınlarının satışı, ildə sayı	654	-	596	-	240	-	2019	OİCA
Yol keyfiyyəti, 1 (Aşağı) – 7 (Yüksək)	5,2	24	3,8	82	3,6	92	2019	WEF
Dəmir yolu infrastrukturunun	5,8	10	4,4	83	4,6	66	2019	WEF

keyfiyyəti, 1 (aşağı) - 7 (yüksək)								
Liman infrastrukturunun keyfiyyəti, 1 (aşağı) – 7 (yüksək)	5,1	22	3,8	83	2,4	123	2019	WEF
Avia nəqliyyatı infrastrukturunun keyfiyyəti, 1 (aşağı) - 7 (yüksək)	5,8	10	4,4	83	4,6	66	2019	WEF

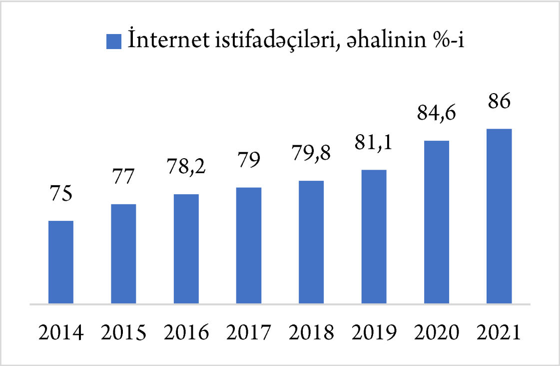

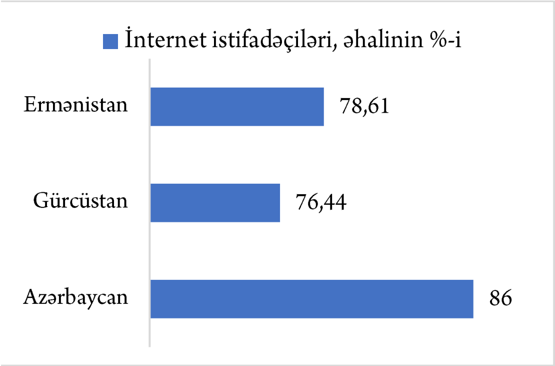

İnternet istifadəçiləri, əhalinin %-i - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 80,09 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 75,00 faiz, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 86,00 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 178 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 69,80 faiz, Ermənistanda 78,61 faiz, Gürcüstanda isə 76,44 faiz təşkil edib.

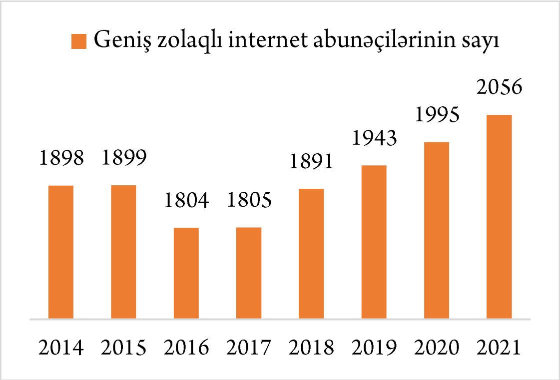

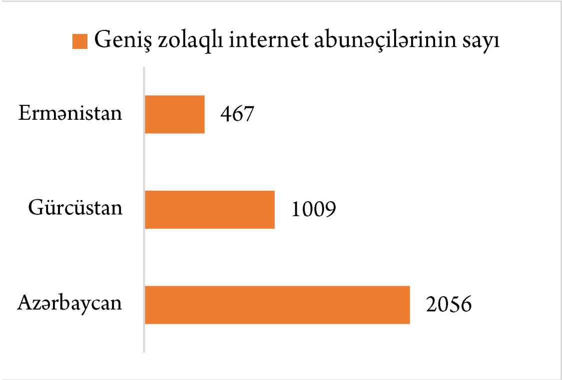

Geniş zolaqlı internet abunəçilərinin sayı – 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1911 min abunəçi, 2016-cı ildə ən aşağı - 1804 min abunəçi, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 2056 min abunəçi olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 6887 min abunəçi, Gürcüstanda 1000 min abunəçi, Ermənistanda isə 467 min abunəçi təşkil edib.

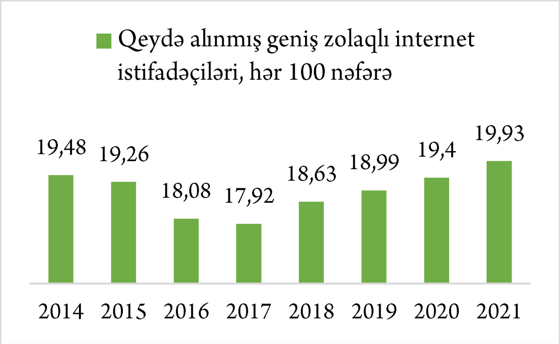

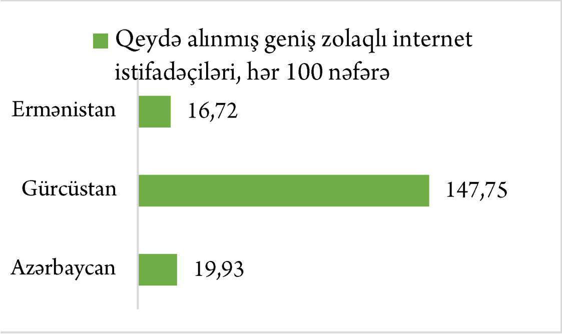

Qeydə alınmış geniş zolaqlı internet istifadəçiləri, hər 100 nəfərə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 18,96 faiz, 2017-ci ildə ən aşağı - 17,92 faiz, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 19,03 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 16,67 faiz, Gürcüstanda 26,86 faiz, Ermənistanda isə16,72 faiz təşkil edib.

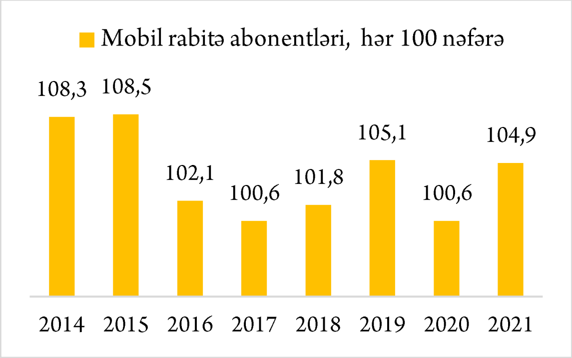

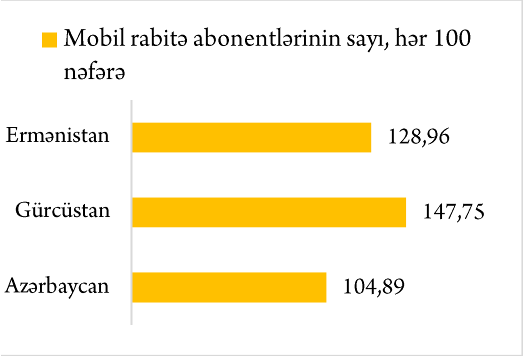

Mobil rabitə abonentləri, hər 100 nəfərə – 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 100 nəfərə 103,99 abunəçi, 2017 və 2020-ci ildə ən aşağı - 100,6 abunəçi, 2015-ci ildə isə ən yüksək - 108,5 abunəçi, 2021-ci ildə 104,89 abunəçi olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 195 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 110,59 abunəçi, Gürcüstanda 147,85 abunəçi, Ermənistanda isə128,96 abunəçi təşkil edib.

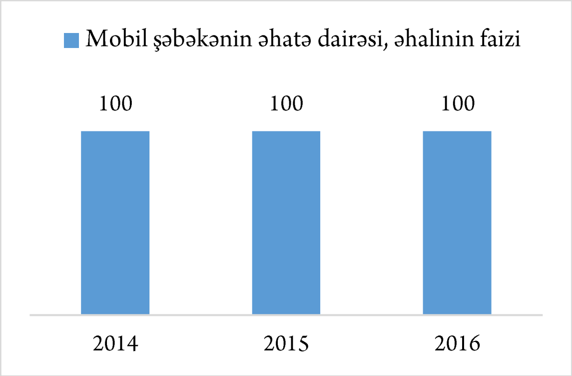

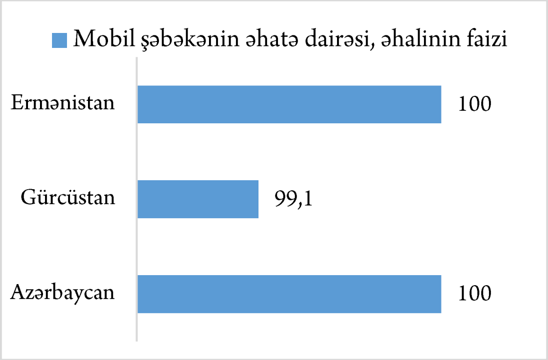

Mobil şəbəkənin əhatə dairəsi, əhalinin faizi - 2014-2016-cı illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 100 faiz olub. Müqayisə üçün, 2016-cı ildə 138 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 94,01 faiz, Ermənistanda 100 faiz, Gürcüstanda isə 99,1 faiz təşkil edib.

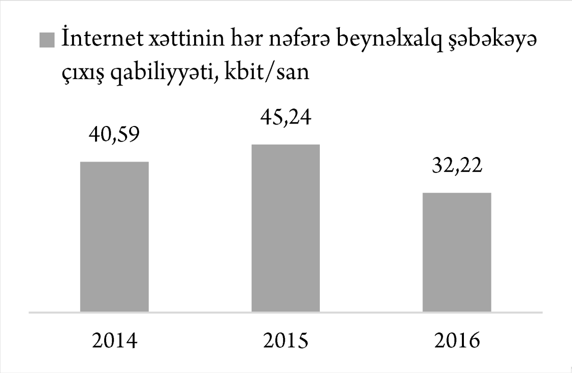

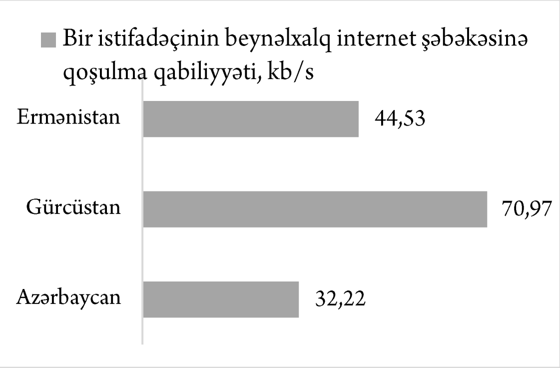

Bir istifadəçinin beynəlxalq internet şəbəkəsinə qoşulma qabiliyyəti, kb/s – 2014-2016-cı illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 39,5 kb/s, 2016-cı ildə 32,22 kb/s olub. Müqayisə üçün, 2016-cı ildə 139 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 151,10 kb/s, Gürcüstanda 70,97 kb/s, Ermənistanda isə 44,53 kb/s təşkil edib.

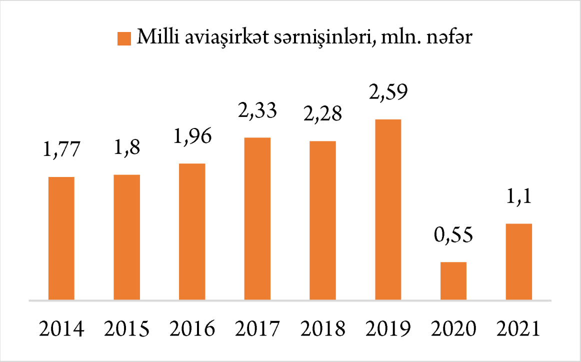

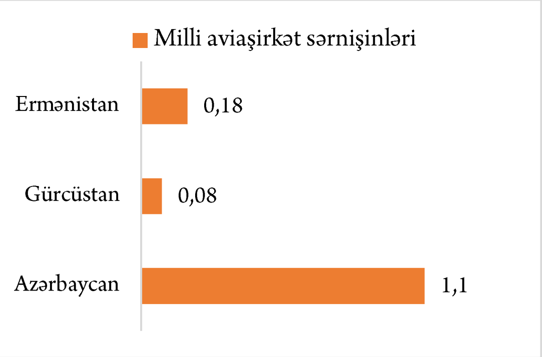

Milli aviaşirkət sərnişinləri, mln. nəfər - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1,80 mln. sərnişin, 2020-ci ildə ən aşağı - 550 min sərnişin, 2019-cu ildə isə ən yüksək - 2590 min sərnişin, 2021-ci ildə 1,1 mln. sərnişin olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 152 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 15,0 mln. sərnişin, Gürcüstanda 80 min sərnişin, Ermənistanda isə180 min sərnişin təşkil edib.

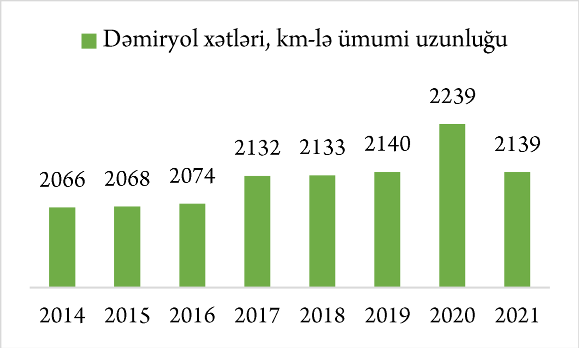

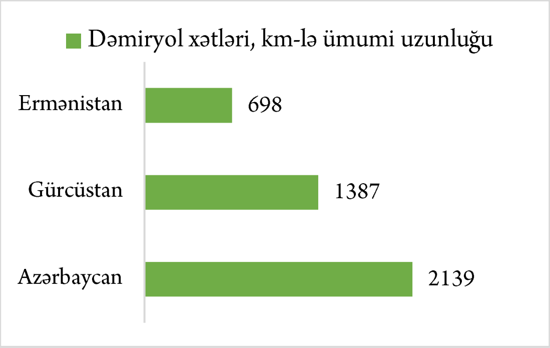

Dəmiryol xətləri, km-lə ümumi uzunluğu, km - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 2124 km, 2014-cü ildə ən aşağı - 2066 km, 2020-ci ildə ən yüksək - 2239 km, 2021-ci ildə 2139 km olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 65 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 12094 km, Gürcüstanda 1387 km, Ermənistanda isə 698 km təşkil edib.

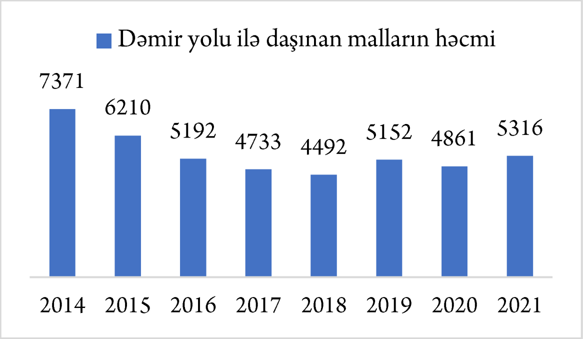

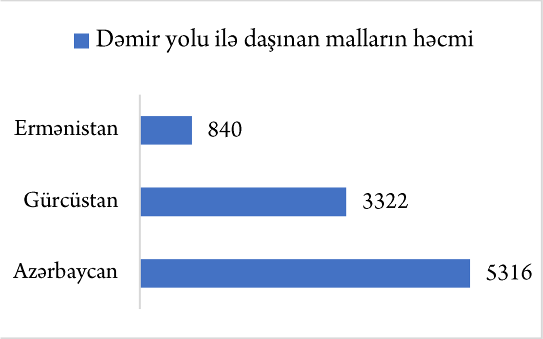

Dəmir yolu ilə daşınan malların həcmi, ton - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 5416 ton, 2018-ci ildə ən aşağı - 4492 ton, 2014-cü ildə ən yüksək - 7371 ton, 2021-ci ildə 5316 ton olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 50 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 142905 ton, Gürcüstanda 3322 ton, Ermənistanda isə 840 ton təşkil edib.

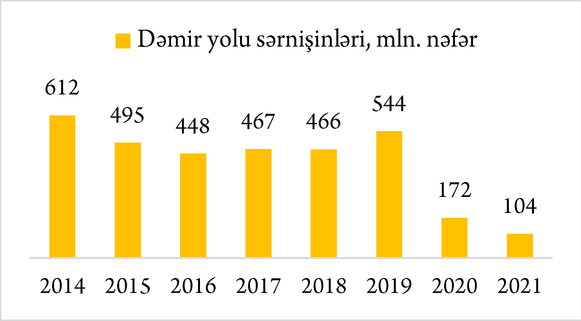

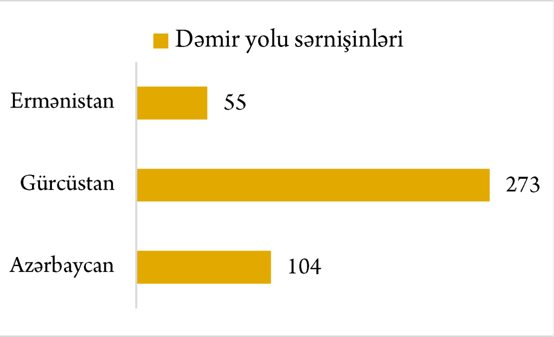

Dəmir yolu sərnişinləri, mln. sərnişin X km – 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 413,5 mln. *sərnişin X km.*,

2021-ci ildə ən aşağı - 104 mln. *sərnişin X km.*, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 612 mln. *sərnişin X km.* olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 47 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 33031 mln. *sərnişin X km.*, Gürcüstanda 273 mln.*sərnişin X km.*, Ermənistanda isə 55 mln.*sərnişin X km.* təşkil edib.

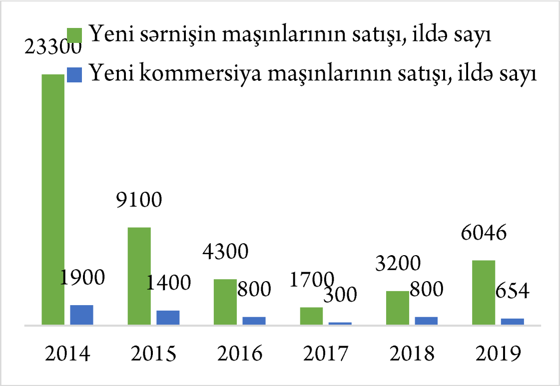

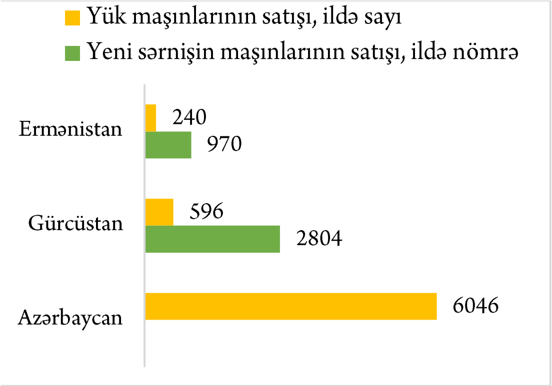

Yeni sərnişin maşınlarının satışı, ildə sayı - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 7941 maşın, 2017-ci ildə ən aşağı - 1700 maşın, 2014-cü ildə ən yüksək - 23300 maşın olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə Gürcüstanda 2804 maşın, Ermənistanda isə 970 maşın təşkil edib.

Yük maşınlarının satışı, ildə sayı – 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 976 maşın, 2017-ci ildə ən aşağı - 300 maşın, 2014-cü ildə ən yüksək - 1900 maşın olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə Gürcüstanda 596 maşın, Ermənistanda isə 240 maçın təşkil edib.

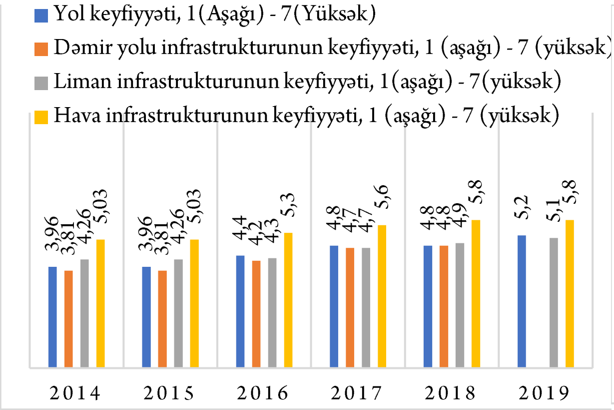

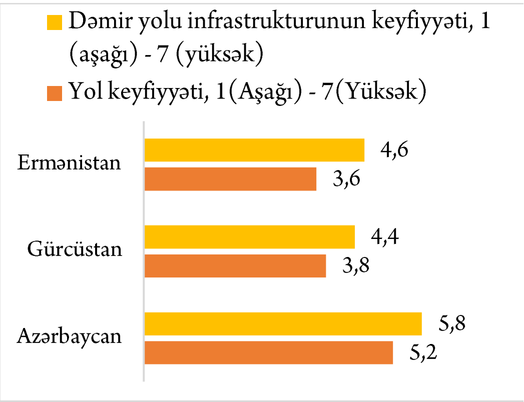

Yol keyfiyyəti, 1(Aşağı) - 7(Yüksək) - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 4,52 bal, 2014-cü ildə ən aşağı

- 3,96 bal, 2019-cu ildə ən yüksək - 5,20 bal olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 139 ölkə üzrə orta göstərici - 4,03 bal, Gürcüstanda 3,8 bal, Ermənistanda isə 3,6 bal təşkil edib.

Dəmir yolu infrastrukturunun keyfiyyəti, 1 (aşağı) - 7 (yüksək) - 2014-2018-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 4,52 bal, 2014-2015-ci ildə ən aşağı - 3,81 bal, 2018-ci ildə ən yüksək - 4,80 bal olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 141 ölkə üzrə orta göstərici - 4,07 bal, Ermənistanda 4,6 bal, Gürcüstanda isə 4,4 bal təşkil edib.

Liman infrastrukturunun keyfiyyəti - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 4,59 bal, 2014-2015-ci ildə ən aşağı - 4,26 bal, 2019-cu ildə ən yüksək - 5,10 bal olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 141 ölkə üzrə orta göstərici - 4,55 bal, Gürcüstanda 3,8 bal, Ermənistanda isə 2,4 bal təşkil edib.

Hava infrastrukturunun keyfiyyəti, 1 (aşağı) - 7 (yüksək) - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 5,43 bal, 2014-2015-ci ildə ən aşağı - 5,03 bal, 2018-2019-cu ildə ən yüksək - 5,80 bal olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 141 ölkə üzrə orta göstərici - 4,55 bal, Ermənistanda 4,6 bal, Gürcüstanda isə 4,4 bal təşkil edib.

VI. ENERJİ VƏ ƏTRAF MÜHİT

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Benzindoldurmalarda benzinin pərakəndə satış qiymətləri, hər litrə dollarla	1,21	-	0,56	-	-	-	-	-
Dizel yanacağının pərakəndə satış qiymətləri, hər litr üçün dollarla	0,77	-	0,35	-	-	-	-	-
Adambaşına enerji sərfiyyatı, neft kiloqram ekvivalenti	1502,1	-	-	-	-	-	-	-
Alternativ və nüvə enerjisi, ümumi enerji istehlakında payı faizlə	2,12	2,33	1,94	1,91	1,93	1,62	1,23	-
Enerji sərfi, ÜDM-in 1000 dollarına	101,0	-	-	-	-	-	-	-
Bərpa olunan elektrik enerjisi istehsalı, mln. kvt/s.	92,0	101,0	-	-	-	-	-	-
Karbon qazı tullantıları, min ton	32,243	31,773	32,239	31,957	32,728	35,521	34,305	-
Adambaşına düşən karbon qazı tullantıları, metrik ton	3,38	3,29	3,30	3,24	3,29	3,54	3,40	-
İstixana qaz tullantıları, CO2 ekvivalenti	52,263	52,142	52,488	51,758	53,176	56,537	55,352	-
Enerji sərfiyyatının hər bir vahidinə ÜDM, neft kiloqram ekvivalenti	11,61	-	-	-	-	-	-	-
Enerji idxalı, ümumi enerji istehlakında payı faizlə	-310,38	-	-	-	-	-	-	-
Təbii ehtiyatlardan gəlir, ÜDM-də payı %-lə	22,52	14,44	14,79	19,67	27,62	23,43	13,00	29,94
Neft hasilatı xərcləri çıxılmaqla gəlir, ÜDM-də payı %-lə	20,25	12,07	12,78	17,12	24,17	20,46	11,15	20,98
Təbii qaz hasilatı xərcləri çıxılmaqla gəlir, ÜDM-də payı %-lə	2,21	2,29	1,88	2,22	3,28	2,78	1,59	8,59
Elektrik enerjisinə çıxış imkanı, əhalinin faizi	100	100	100	100	100	100	100	100

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Benzindoldurmalarda benzinin pərakəndə satış qiymətləri, hər litrə dollarla	0,56	146	0,76	121	0,77	119	2016	GİZ
Dizel yanacağının pərakəndə satış qiymətləri, hər litr üçün dollarla	0,35	149	0,74	100	0,67	118	2016	GİZ
Adambaşına enerji sərfiyyatı, neft kiloqram ekvivalenti	1502,8	-	1180,27	-	1023,81	-	2014	WB
Alternativ və nüvə enerjisi, ümumi enerji istehlakında faizlə	1,23	174	23,45	97	8,38	150	2020	WB
Enerji sərfi, ÜDM-in 1000 dollarına	101,03	-	92,19	-	96,31	-	2014	WB
Bərpa olunan elektrik enerjisi istehsalı, mln. kvt/s.	101	86	0	112	4	100	2015	İEA
Karbon qazı tullantıları, min ton	34305	64	10255	98	6747	120	2020	WB
Adambaşına düşən karbon qazı tullantıları, metrik ton	3,4	77	2,75	87	2,4	93	2020	WB
İstixana qaz tullantıları, CO2 ekvivalenti	55352	72	17669	120	10422	135	2020	WB
Enerji sərfiyyatının hər bir vahidinə ÜDM, neft kiloqram ekvivalenti	11,61	-	9,81	-	9,88	-	2014	WB
Enerji idxalı, ümumi enerji istehlakında payı faizlə	-310,38	-	68,75	-	71,34	-	2014	WB
Təbii ehtiyatlardan gəlir, ÜDM-də payı %-lə	29,94	10	1,39	103	7,05	56	2021	WB
Neft hasilatı xərcləri çıxılmaqla gəlir, ÜDM-də payı %-lə	20,98	8	0,03	85	0	105	2021	WB

Təbii qaz hasilatı xərcləri çıxılmaqla gəlir, ÜDM-də payı %-lə	8,59	6	0,01	77	0	86	2021	WB
Elektrik enerjisinə çıxış imkanı, əhalinin faizi	100	9	100	35	100	5	2021	WB

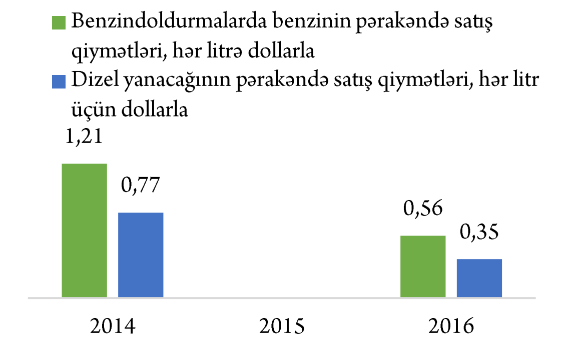

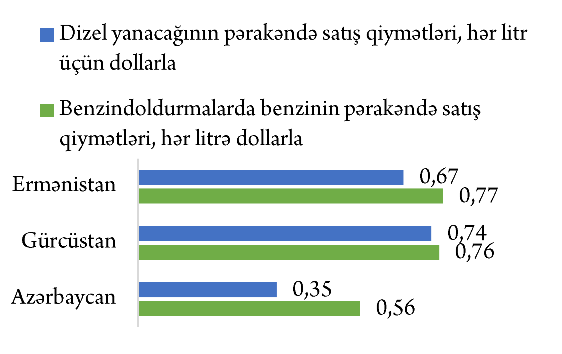

Benzindoldurmalarda benzinin pərakəndə satış qiymətləri, hər litrə dollarla - **B**u göstərici üzrə 2014 və 2016-cı illəri əhatə edən məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda benzinin 1 litrinin orta pərakəndə satış qiyməti 0,88 dollar, 2014-cü ildə 1,21 dollar, 2016-cı ildə 0,56 dollar olub. Müqayisə üçün, 2016-cı ildə 165 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,98 dollar, Gürcüstanda 0,76 dollar, Ermənistanda isə 0,77 dollar təşkil edib.

Dizel yanacağının pərakəndə satış qiymətləri, hər litr üçün dollarla - **B**u göstərici üzrə 2014 və 2016-cı illəri əhatə edən məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda dizel yanacağının 1 litrinin orta pərakəndə satış qiyməti 0,56 dollar, 2014-cü ildə 0,77 dollar, 2016-cı ildə 0,35 dollar olub. Müqayisə üçün, 2016-cı ildə 160 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,87 dollar, Gürcüstanda 0,74 dollar, Ermənistanda isə 0,67 dollar təşkil edib.

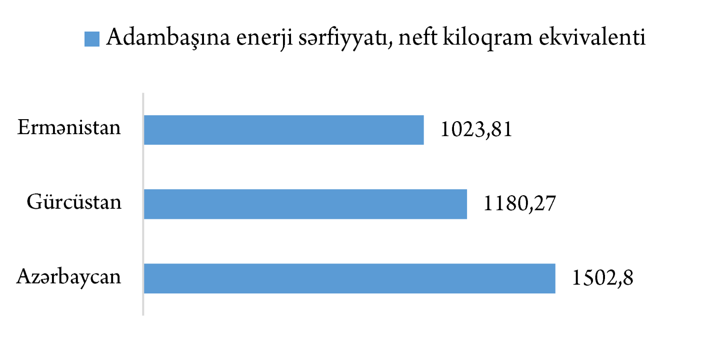

Adambaşına enerji sərfiyyatı, neft kiloqram ekvivalenti - **B**u göstərici üzrə ancaq 2014-cü il üzrə məlumat əks etdirilib. 2014-cü ildə Azərbaycanda adambaşına enerji

sərfiyyatı 1688,94 neft kiloqram ekvivalenti olub. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 132 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 2619,01 neft kiloqram ekvivalenti, Gürcüstanda 1180,27 neft kiloqram ekvivalentii, Ermənistanda isə 1023,81 neft kiloqram ekvivalenti təşkil edib.

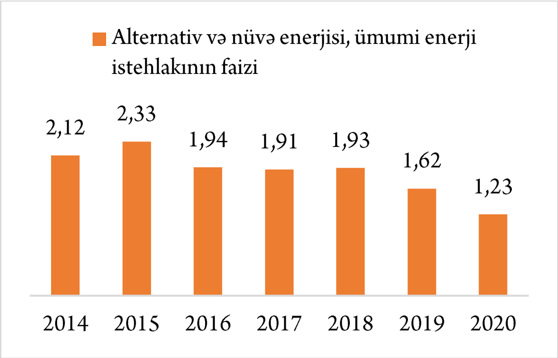

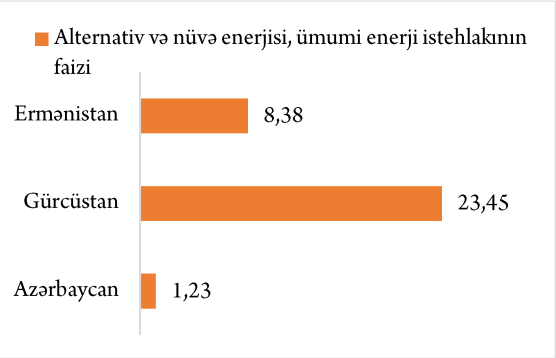

Alternativ və nüvə enerjisi, ümumi enerji istehlakında payı faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1,87 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 1,23 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək - 2,33 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 194 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 31,71 faiz, Gürcüstanda 23,45 faiz, Ermənistanda isə 8,38 faiz təşkil edib.

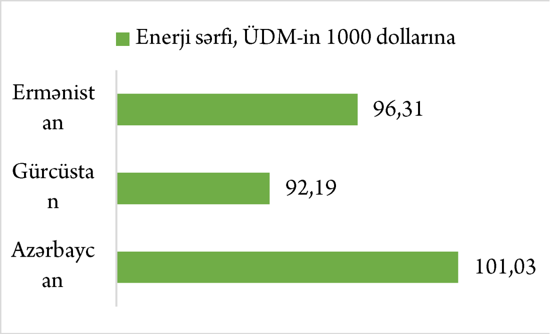

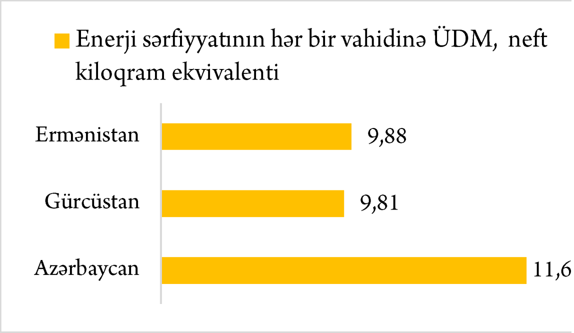

Enerji sərfi, ÜDM-in 1000 dollarına - **B**u göstərici üzrə ancaq 2014-cü il üzrə məlumat əks etdirilib. 2014-cü ildə Azərbaycanda ÜDM-in 1000 dollarına enerji sərfiyyatı 101,03 neft kiloqram ekvivalenti olub. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 128 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 117,91 neft kiloqram ekvivalenti, Ermənistanda 71,34 kiloqram/neft ekvivalenti, Gürcüstanda isə 68,75 neft kiloqram ekvivalenti təşkil edib.

Enerji sərfiyyatının hər bir vahidinə ÜDM, neft kiloqram ekvivalenti - **B**u göstərici üzrə ancaq 2014-cü il üzrə məlumat əks etdirilib. 2014-cü ildə Azərbaycanda adambaşına enerji sərfiyyatı 11,61 neft kiloqram ekvivalenti olub. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 128 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 10,43 neft kiloqram ekvivalenti, Ermənistanda 9,88 neft kiloqram ekvivalenti, Gürcüstanda isə 9,81 neft kiloqram ekvivalenti təşkil edib.

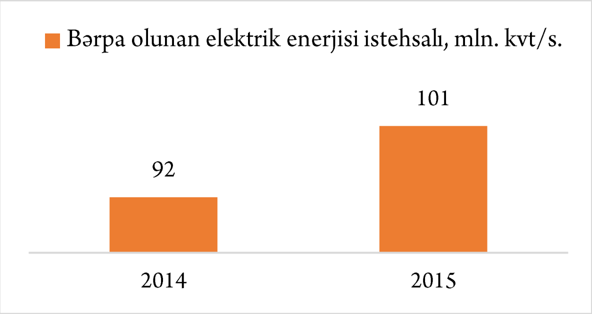

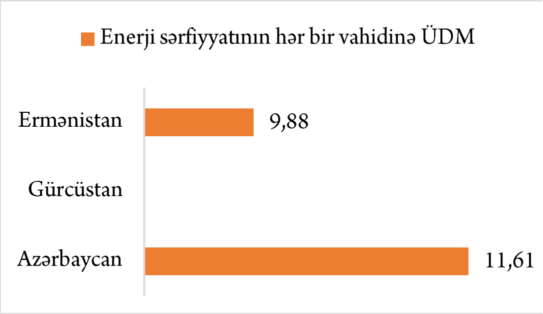

Bərpa olunan elektrik enerjisi istehsalı, mln. kvt/s. – 2014 və 2015-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2015-ci ildə bərpa olunan elektrik enerjisi istehsalı 101 mln. kvt/s. olub. Müqayisə üçün, 2015-ci ildə 138 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 11878,63 mln. kvt/s., Ermənistanda isə 4 mln. kvt/s. təşkil edib.

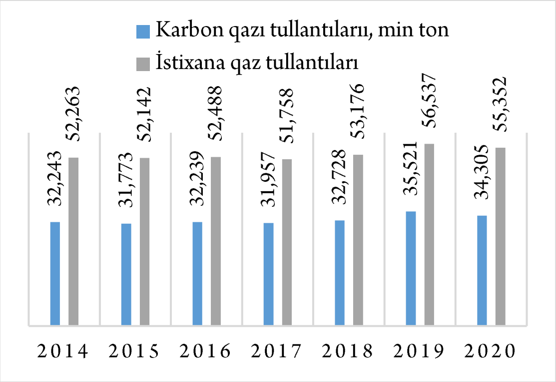

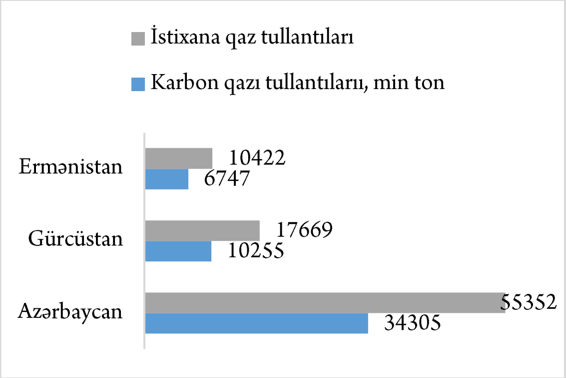

Karbon qazı tullantıları, min ton - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 32,967 min ton, 2015-ci ildə ən aşağı - 31,773 min ton, 2020-ci ildə ən yüksək - 34,305 min ton olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 174561 min ton, Gürcüstanda 10255 min ton, Ermənistanda isə 6747 min ton təşkil edib.

İstixana qaz tullantıları, CO2 ekvivalenti - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 53,388 min ton, 2017-ci ildə ən aşağı - 51,758 min ton CO2 ekvivalenti, 2019-cu ildə ən yüksək - 56,537 min ton CO2 ekvivalenti, 2020-ci ildə 55,352 min ton CO2 ekvivalenti olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 241,624 min ton CO2 ekvivalenti, Gürcüstanda 17,669 min ton CO2 ekvivalenti, Ermənistanda isə 10,422 min ton CO2 ekvivalenti təşkil edib.

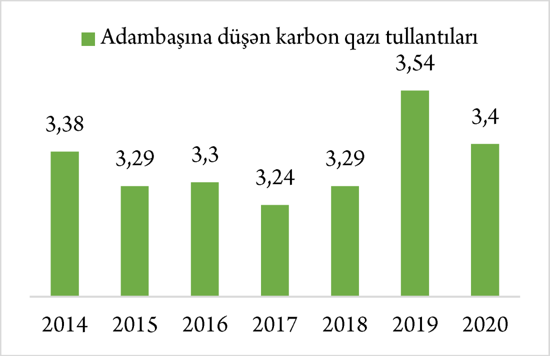

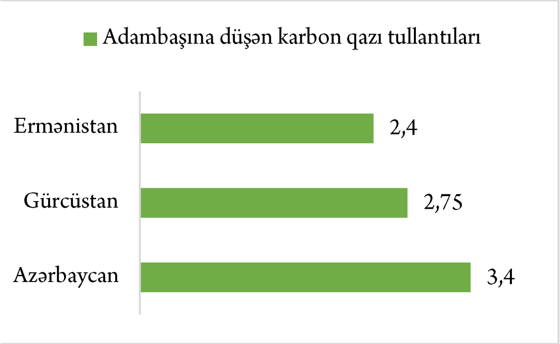

Adambaşına düşən karbon qazı tullantıları, metrik ton - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 3,35 metrik ton, 2017-ci ildə ən aşağı - 3,24 metrik ton, 2020-ci ildə ən yüksək - 3,40 metrik ton olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 3,84 metrik ton, Gürcüstanda 2,75 metrik ton, Ermənistanda isə 2,4 metrik ton təşkil edib.

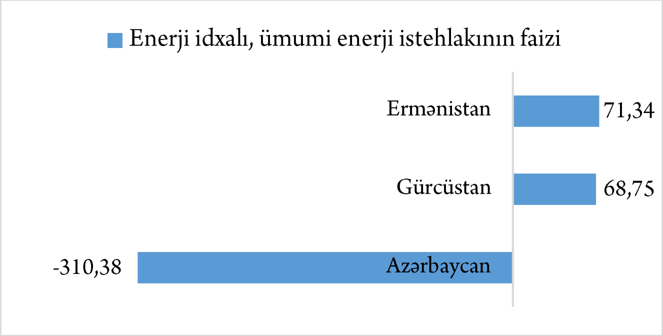

Enerji idxalı, ümumi enerji istehlakında payı faizlə - Bu göstərici üzrə ancaq 2014-cü il üzrə məlumat əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə ümumi enerji istehlakının orta göstərici -si -147,04 faiz, 2014-cü ildə -310,38 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 132 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -15,95 faiz, Ermənistanda isə -71,34 faiz təşkil edib.

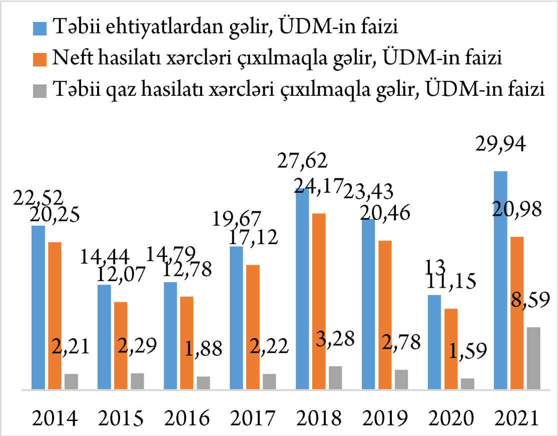

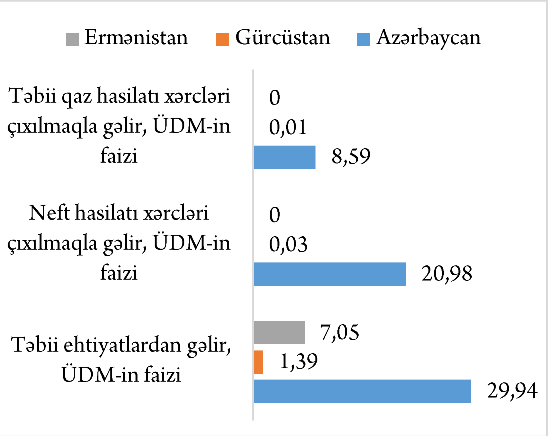

Təbii ehtiyatlardan gəlirlər, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 20,68 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 13, 0 faiz, 2018-ci ildə ən yüksək - 27,62 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 186 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 6,83 faiz, Gürcüstanda 1,39 faiz, Ermənistanda 7,05 isə faiz təşkil edib.

Neft hasilatı xərcləri çıxılmaqla gəlir, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 17,37 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 11, 15 faiz, 2021-ci ildə ən yüksək - 20,98 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 181 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 2,69 faiz, Gürcüstanda isə 0,03 faiz təşkil edib.

Təbii qaz hasilatı xərcləri çıxılmaqla gəlir, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 3,11 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 1,59 faiz, 2021-ci ildə ən yüksək - 8,59 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 181 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,81 faiz, Gürcüstanda isə 0,01 faiz təşkil edib.

Elektrik enerjisinə çıxış imkanı, əhalinin faizi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə bütün illər üzrə əhalinin elektrik enerjisinə çıxış imkanı 100 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 86,41 faiz, Gürcüstanda və Ermənistanda eyni 100 faiz təşkil edib.

VII. NEFT EHTİYATLARI VƏ NEFT HASİLATI

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Neft ehtiyatları, mlrd. barel	7	7	7	7	7	7	7	7	
Neft hasilatı, sutkada min barel		848,5	833,5	789,2	789,4	767,5	694,8	710,8	666,9
Neft istehlakı, sutkada min barel	104,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Dizel yanacağı və mazut istehlakı, sutkada min barel	26,97	24,00	22,00	26,08	27,12	30,39	26,94	26,94	-
Benzin hasilatı, sutkada min barel	28,93	-	-	-	-	-	-	-	-
Benzin istehlakı, sutkada min barel	32,46	30,00	29,00	30,54	30,33	31,71	27,55	27,55	-
Sıxılmış neft-qaz hasilatı, sutkada min barel	6,04	-	-	-	-	-	-	-	-
Sıxılmış neft qazının istehlakı, sutkada min barel	5,02	5,00	4,00	4,23	4,23	4,96	5,78	5,78	-
Aviakerosin istehsalı, sutkada min barel	15,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Aviakerosin yanacaq sərfiyyatı, sutkada min barel	11,28	10,00	9,00	10,65	10,21	13,32	10,17	10,17	-
Elektrik enerjisi istehsalı gücü, mln. kilovat	7,39	7,85	7,95	7,98	7,87	7,67	7,68	7,70	-
Elektrik enerjisi istehsalı, mlrd. kilovat-saat	23,32	23,30	23,57	22,96	23,82	24,61	24,37	26,30	-
Elektrik enerjisi istehlakı, mlrd. kilovat-saat	19,59	20,27	20,24	19,54	20,29	21,03	21,32	24,62	-
Elektrik enerjisi idxalı, mlrd. kilovat-saat	0,12	0,11	0,11	0,11	0,13	0,14	0,14	0,15	-
Elektrik enerjisi ixracı, mlrd. kilovat-saat	0,49	0,27	1,10	1,28	1,45	1,49	1,15	1,67	-
Su elektrik stansiyalarının gücü, mln. kVt	1,08	1,10	1,11	1,11	1,13	1,12	1,13	-	-

Su elektrik enerjisi istehsalı, milyard kilovat/saat	1,29	1,62	1,94	1,73	1,75	1,55	1,07	1,28	-
Bərpa olunan enerji mənbələrinin istehsal gücü, mln. kilovat	1,12	1,16	1,19	1,19	1,28	1,28	1,28	1,30	-
Bərpa olunan enerji mənbələrindən enerji istehsalı, mlrd. kilovat-saat	1,47	1,81	2,17	1,96	2,03	1,89	1,41	1,62	-

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
Neft ehtiyatları, mlrd. barel	7	20	0,04	77	0	95	2021	EIA
Neft hasilatı, sutkada min barel	666,87	23	0,28	91	0	99	2022	EIA
Neft istehlakı, sutkada min barel	104	78	20	12	8	154	2014	EIA
Dizel yanacağı və mazut istehlakı, sutkada min barel	26,94	84	12,67	113	4,09	147	2021	EIA
Benzin hasilatı, sutkada min barel	28,93	61	0	134	0	106	2014	EIA
Benzin istehlakı, sutkada min barel	27,55	62	13,55	84	5,16	120	2021	EIA
Sıxılmış neft-qaz hasilatı, sutkada min barel	6,04	54	0	132	0	105	2021	EIA
Sıxılmış neft qazının istehlakı, sutkada min barel	5,78	77	0,94	117	1,65	111	2021	EIA
Aviakerosin istehsalı, sutkada min barel	15,4	43	0	126	0	97	2014	EIA
Aviakerosin yanacaq sərfiyyatı, sutkada min barel	10,17	43	2,34	93	0,8	124	2021	EIA
Elektrik enerjisi istehsalı gücü, mln. kilovat	7,7	74	4,47	93	3,78	99	2021	EIA

Elektrik enerjisi istehsalı, mlrd. kilovat-saat	26,3	73	12,65	99	7,32	113	2021	EIA
Elektrik enerjisi istehlakı, mlrd. kilovat-saat	24,62	71	13,4	90	6,13	119	2021	EIA
Elektrik enerjisi idxalı, mlrd. kilovat-saat	0,15	101	3,19	50	0,37	89	2021	EIA
Elektrik enerjisi ixracı, mlrd. kilovat-saat	1,67	55	1,58	57	1,0	66	2021	EIA
Su elektrik stansiyalarının gücü, mln. kVt	1,13	-	-	-	-	-	-	EIA
Su elektrik enerjisi istehsalı, milyard kilovat/saat	1,28	91	10,18	48	2,2	86	2021	EIA
Bərpa olunan enerji mənbələrinin istehsal gücü, mln. kilovat	1,3	94	3,48	60	1,51	93	2021	EIA
Bərpa olunan enerji mənbələrindən enerji istehsalı, mlrd. kilovat-saat	1,62	105	10,27	64	2,29	102	2021	EIA

Neft ehtiyatları, mlrd. barel - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda neft ehtiyatları dəyişməz olaraq, 7,0 mlrd. barel təşkil edib. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 9,09 mlrd. barel, Gürcüstanda isə 0,04 barel təşkil edib.

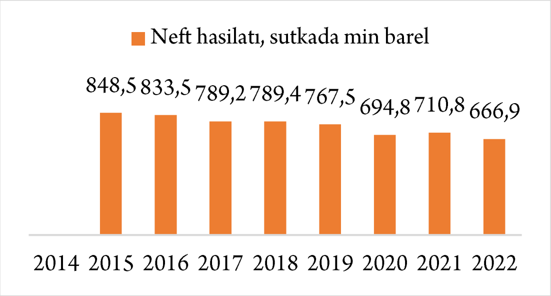

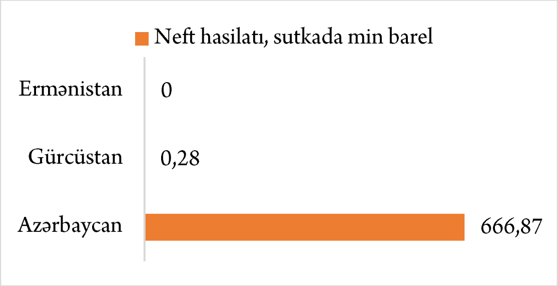

Neft hasilatı, min barel/sutka - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda sutkada orta illik neft hasilatı 762,58 min barel, 2022-ci ildə

ən aşağı göstərici - 666,9 min barel, 2015-ci ildə isə ən yüksək - 848,5 min barel təşkil edib. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - sutkada 423,53 min barel, Gürcüstanda isə 0,28 min barel təşkil edib.

Neft istehlakı, sutkada min barel – ancaq 2014-cü il üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2014-cü ildə Azərbaycanda 104 min barel neft istehlak edilib. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 210 ölkə üzrə orta göstərici - sutkada 444,7 min barel təşkil edib.

Benzin hasilatı, sutkada min barel – ancaq 2014-cü il üzrə məlumatları əks etdirilib. 2014-cü ildə Azərbaycanda sutkada benzin hasilatı hasilatı 28,93 min barel təşkil edib. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 206 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - sutkada 115,28 min barel təşkil edib.

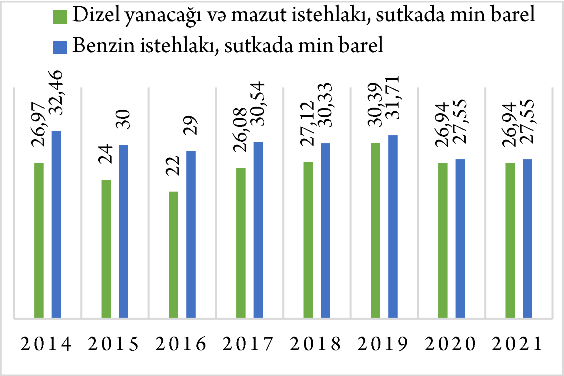

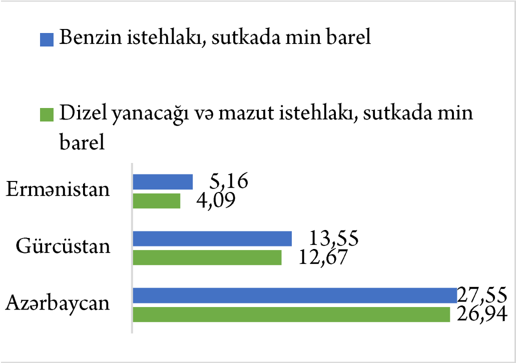

Dizel yanacağı və mazut istehlakı, sutkada min barel - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda sutkada orta illik dizel yanacağı və mazut istehlakı 26,31 min barel, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 22,0 min barel, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 26,97 min barel, 2021-ci ildə 26,94 min barel olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 183 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - sutkada 135,90 min barel, Gürcüstanda 12,67 min barel, Ermənistanda isə 4,09 min barel təşkil edib.

Benzin istehlakı, sutkada min barel - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda sutkada orta illik benzin istehlakı 29,89 min barel, 2020 və 2021-ci ildə ən aşağı göstərici - 27,55 min barel, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 32,46 min barel olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 184 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - sutkada 125,54 min barel, Gürcüstanda 13,55 min barel, Ermənistanda isə 5,16 min barel təşkil edib.

Sıxılmış neft qazı hasilatı, sutkada min barel - ancaq 2014-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2014-cü ildə Azərbaycanda 6,04 min barel sıxılmış neft qazı hasil edilib. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 189 ölkə üzrə orta göstərici - sutkada 20,98 min barel təşkil edib.

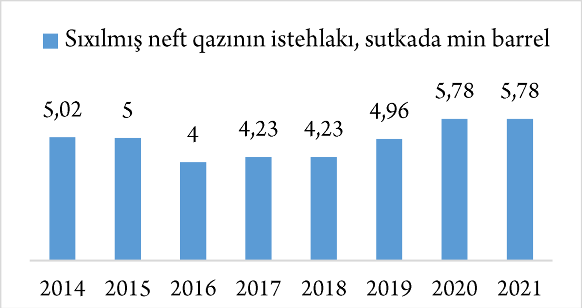

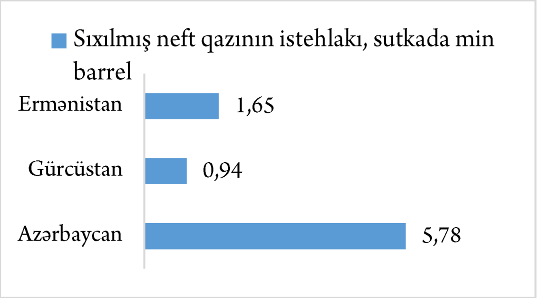

Sıxılmış neft qazının istehlakı, sutkada min barel - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda sutkada orta illik sıxılmış neft qazının istehlakı 4,88 min barel, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 4,0 min barel, 2020 və 2021-ci ildə ən yüksək - 5,78 min barel olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - sutkada 54,28 min barel, Ermənistanda 1,65 min barel, Gürcüstanda isə 0,94 min barel təşkil edib.

Aviakerosin istehsalı, sutkada min barel - ancaq 2014-cü il üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2014-cü ildə Azərbaycanda 15,4 min barel aviakerosin istehsal edilib. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 206 ölkə üzrə orta göstərici - sutkada 28,65 min barel təşkil edib.

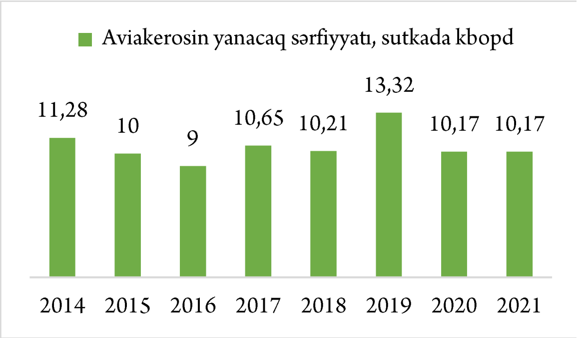

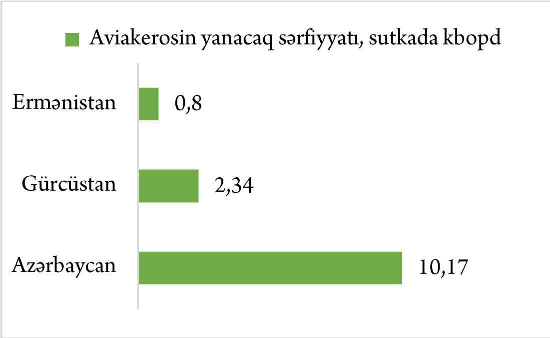

Aviakerosin yanacaq sərfiyyatı, sutkada min barel - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda sutkada orta illik sıxılmış neft qazının istehlakı 10,6 min barel, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 9,0 min barel, 2014-cü ildə ən yüksək - 11,28 min barel olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - sutkada 25,30 min barel, Gürcüstanda 2,34 min barel, Ermənistanda isə 0,8 min barel, təşkil edib.

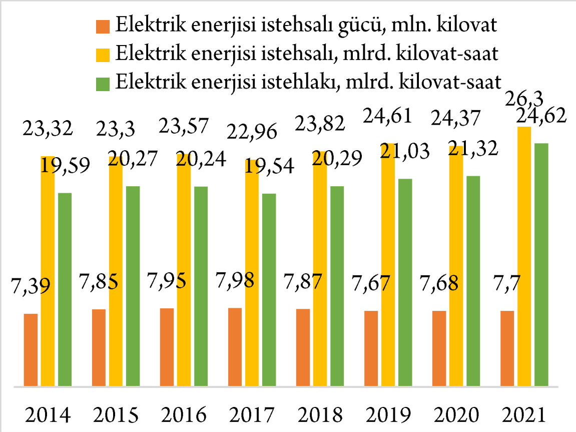

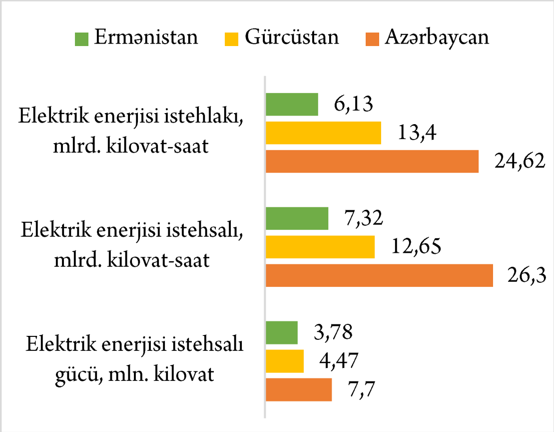

Elektrik enerjisi istehsalı gücü, mln. kilovat - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 7,76 mln. kilovat, 2014-cü ildə ən aşağı - 7,39 mln. kilovat, 2017-ci ildə isə ən yüksək - 7,98 mln. kilovat, 2021-ci ildə isə 7,70 mln. kilovat olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 190 ölkə üzrə orta göstərici - 42,13 mln. kilovat, Gürcüstanda 4,47 mln. kilovat, Ermənistanda isə 3,78 mln. kilovat təşkil edib.

Enerji istehsalı, milyard kilovat/saat - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik enerji istehsalı 24,03 mlrd. kvt/saat, 2017-ci ildə ən aşağı - 22,96 mlrd. kilovat/saat, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 26,30 mlrd. kvt/saat olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 143,51 mlrd. kvt/saat, Gürcüstanda 12,65 mlrd. kvt. saat, Ermənistanda isə 7,32 mlrd. kvt. saat təşkil edib.

Elektrik enerjisi istehlakı, milyard kilovat/saat- 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik enerji istehlakı 20,86 mlrd. kilovat/saat, 2017-ci ildə ən aşağı - 19,54 mlrd. kilovat/saat, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 24,62 mlrd. kilovat/saat olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 133,23 mlrd. kilovat/saat, Gürcüstanda 13,4 mlrd. kvt. saat, Ermənistanda isə 6,13 mlrd. kvt. saat təşkil edib.

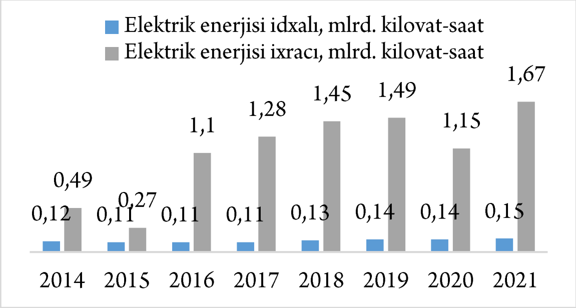

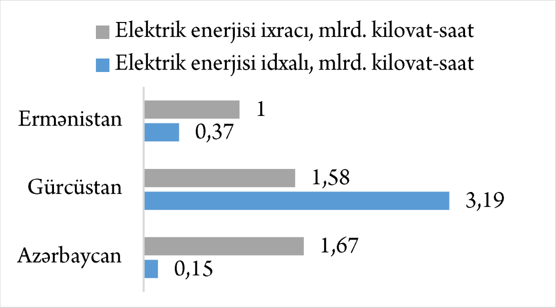

Elektrik enerjisi idxalı, mlrd. kilovat-saat - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik enerji idxalı 0,13 mlrd. kilovat/saat, 2015-2017-ci illərdə ən aşağı - 0,11 mlrd. kilovat/saat, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 0,15 mlrd. kilovat/saat olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 189 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4,08 mlrd. kilovat/saat, Gürcüstanda 3,19 mlrd. kvt. saat, Ermənistanda isə 0,37 mlrd. kvt. saat təşkil edib.

Elektrik enerjisi ixracı, mlrd. kilovat-saat - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik enerji ixracı 1,11 mlrd. kilovat/saat, 2015-ci ildə ən aşağı - 0,27 mlrd. kilovat/saat, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 1,67 mlrd. kilovat/saat olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 189 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4,08 mlrd. kilovat/saat, Gürcüstanda 1,58 mlrd. kvt. saat, Ermənistanda isə 1,0 mlrd. kvt. saat təşkil edib.

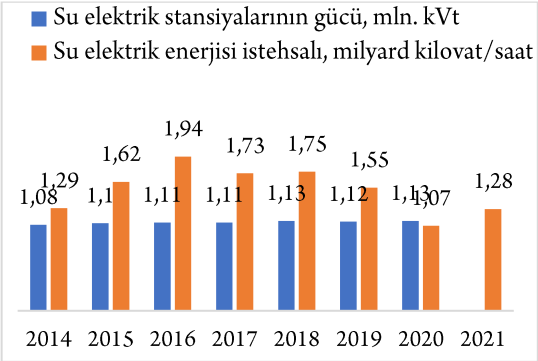

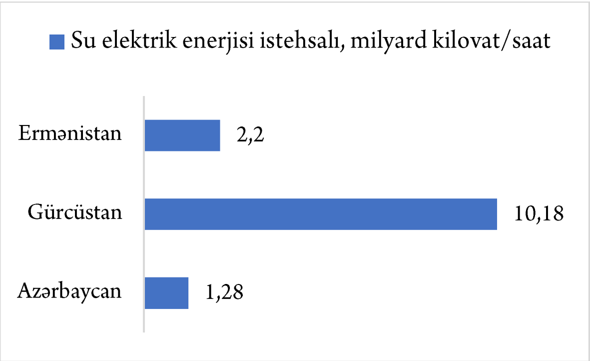

Su elektrik stansiyalarının istehsal gücü, mln. kVt - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1,11 milyon kilovat olub, ən aşağı -1998-ci ildə 0,68 milyon kilovat, 2013-2014-cü illərdə ən aşağı - 1,08 milyon kilovat, 2018-ci ildə isə ən yüksək - 1,13 milyon kilovat, 2020-ci ildə isə 1,13 milyon kilovat olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 189 ölkə əsasında qlobal orta göstərici - 6,13 milyon kilovat təşkil edib.

Su elektrik enerjisi istehsalı, milyard kilovat/saat - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1,53 milyard kilovat-saat, 2020-ci ildə ən aşağı - 1,07 milyard kilovat-saat, 2016-cı ildə ən yüksək - 1,94 milyard kilovat/saat, 2021-ci ildə 1,28 kilovat/saat olub. Müqayisə üçün, 189 ölkə üzrə 2020-ci il üzrə qlobal orta göstərici - 22,97 milyard kilovat/saat, Gürcüstanda 10,18 mlrd. kvt. saat, Ermənistanda isə 2,2 mlrd. kvt. saat təşkil edib.

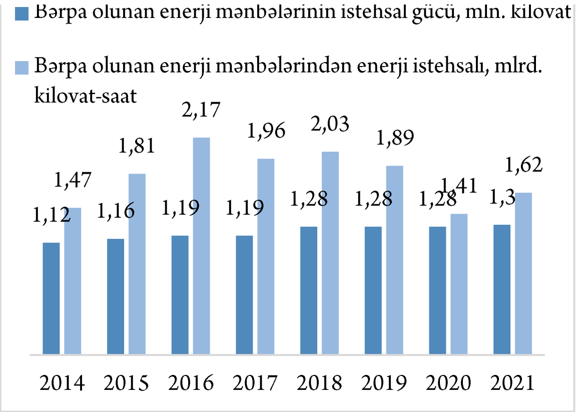

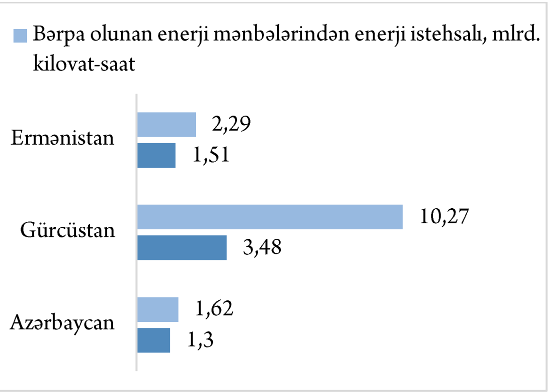

Bərpa olunan enerji mənbələrinin istehsal gücü, mln. kilovat - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1,23 milyard kilovat-saat, 2014-cü ildə ən aşağı - 1,12 milyard kilovat-saat, 2021-cı ildə ən yüksək - 1,30 milyard kilovat/saat, 2021-ci ildə 1,30 kilovat/saat olub. Müqayisə üçün, 2021-ci idəl 190 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 15,91 milyard kilovat/saat, Gürcüstanda 3,48 mlrd. kvt. saat, Ermənistanda isə 1,51 mlrd. kvt. saat təşkil edib.

Bərpa olunan enerji istehsalı, milyard kilovat/saat- 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1,80 milyard kilovat-saat, 2020-ci ildə ən aşağı - 1,41 milyard kilovat-saat, 2016-cı ildə ən yüksək - 2,17 milyard kilovat/saat, 2021-ci ildə 1,62 kilovat/saat olub. Müqayisə üçün, 2021-ci idəl 189 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 39,59 milyard kilovat/saat, Gürcüstanda 10,27 mlrd. kvt. saat, Ermənistanda isə 2,29 mlrd. kvt. saat təşkil edib.

VIII. TƏBİİ RESURSLAR

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Qızıl istehsalı, kiloqramla	1873,0	2229,0	1895,0	3667,0	3476,0	3712,0	3572,0	-	-
Gümüş istehsalı, metrik tonla	0,00	0,00	320,0	3429,0	3229,0	3820,0	4310,0	-	-
Çuqun istehsalı, min tonla	44,0	61,0	12,00	-	-	-	-	-	-
Mis istehsalı, metrik tonla	700,0	969,0	947,0	2063,0	1650,0	-	-	-	-

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Qızıl istehsalı, kiloqramla	3572,0	-	2600	-	6000	-	2020	-
Gümüş istehsalı, metrik tonla	4310,0	-	5467	-	22300	-	2020	-
Çuqun istehsalı, min tonla	12,00	-	-	-	-	-	2016	-
Mis istehsalı, metrik tonla	1650,0	-	9200	-	68928	-	2018	-
Sink istehsalı, metrik tonla	-	-	400 2007	-	8000 2020	-	-	-

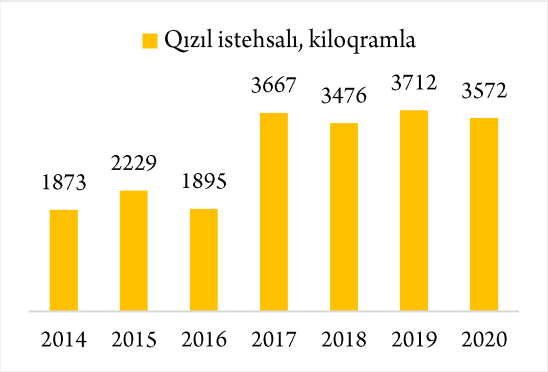

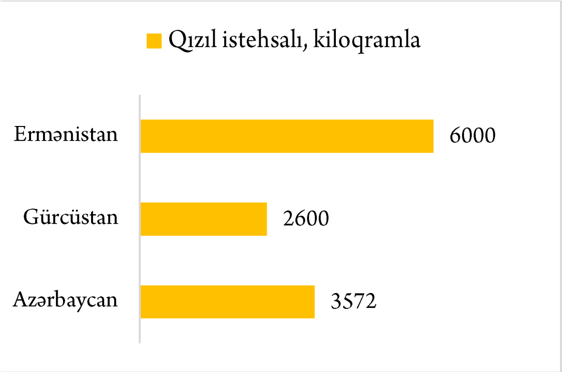

Qızıl istehsalı, kiloqramla - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik qızıl istehsalı 2918, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 1873 kq, 2019-cu ildə ən yüksək - 3712 kq olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 87 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 34788 kq, Ermənistanda 6000 kq, Gürcüstanda isə 2600 kq təşkil edib.

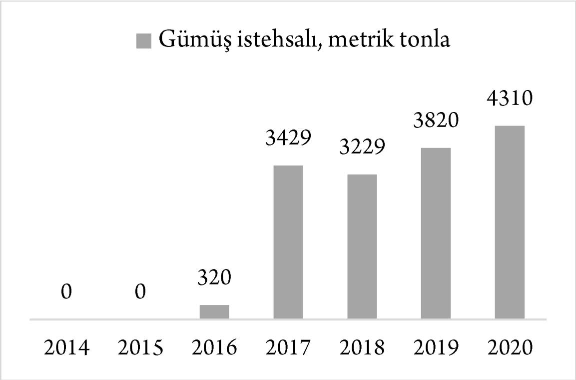

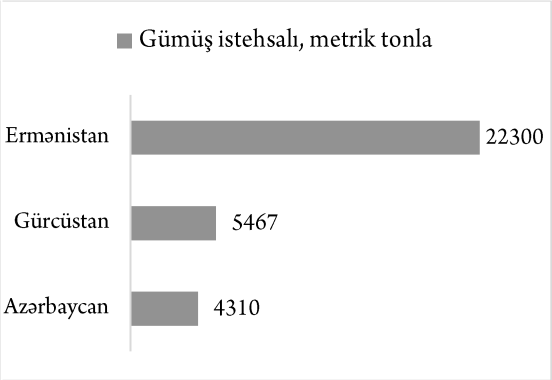

Gümüş istehsalı, metrik tonla - 2016-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik gümüş istehsalı 3022 kq, 2016-cı ildə ən aşağı - göstərici 320 kq, 2020-ci ildə ən yüksək - 4318 kq olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 70 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 322195 kq, Ermənistanda 22300 kq, Gürcüstanda isə 5467 kq təşkil edib.

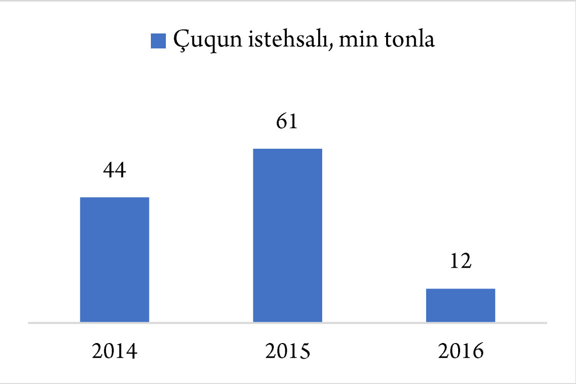

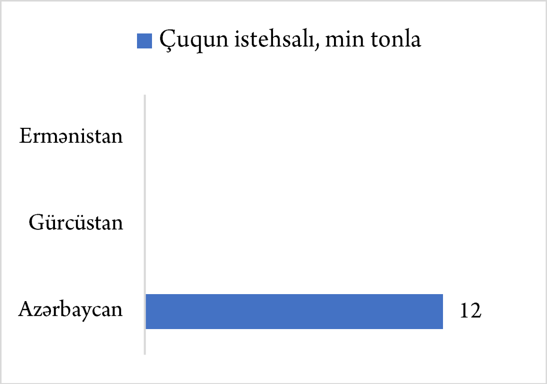

Çuqun istehsalı, min tonla – 2014-2016-cı illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik çuqun istehsalı 39 ton, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 44 ton, 2015-ci ildə ən yüksək - 61 ton olub. Müqayisə üçün, 2016-cı ildə 45 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 32560 ton təşkil edib.

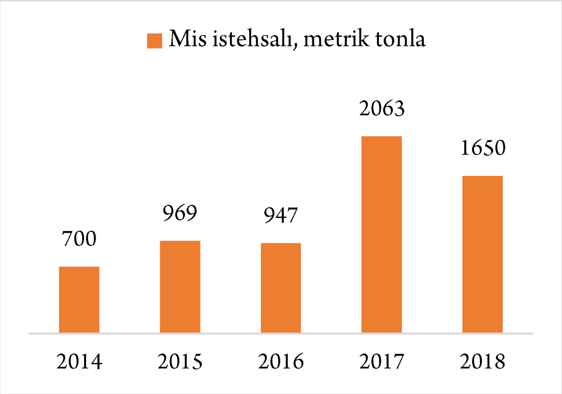

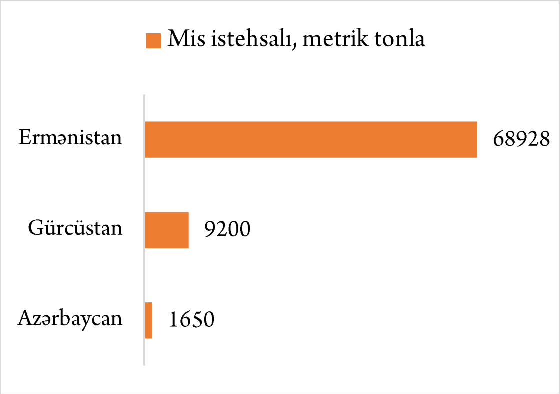

Mis istehsalı, metrik tonla - 2014-2016-cı illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik mis istehsalı 1266 metrik ton, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 700 metrik ton, 2017-ci ildə ən yüksək - 2063 metrik ton olub. Müqayisə üçün, 2018-ci ildə 53 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 381635 metrik ton təşkil edib.

IX. KƏND TƏSƏRRÜFATI

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Meşə torpaqları, ümumi ərazidə payı faizlə	12,90	13,00	13,20	13,30	13,40	13,60	13,70	-	-
Kənd təsərrüfatı torpaqlarının payı faizlə	57,70	57,70	57,74	57,80	57,83	57,83	57,84	57,84	-
Kənd təsərrüfatı sahəsində məşğulluq, ümumi iş Sıralamalərinin payı faizlə	36,75	36,36	36,34	35,94	35,45	34,67	34,84	34,19	-
Kənd təsərrüfatı sektorunda əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	5,60	6,18	5,60	5,61	5,21	5,70	6,74	5,73	4,76
Kənd təsərrüfatında əlavə dəyər, mlrd. dollar	2,12	3,28	2,12	2,29	2,46	2,74	2,88	3,14	3,75
Kənd təsərrüfatı torpaqları, kv. km	47,697	47,698	47,730	47,775	47,795	47,797	47,801	-	-
Bitkiçilik məhsulu istehsalı indeksi (2004-2006 = 100)	92,50	102,1	105,4	116,0	125,3	137,6	137,8	142,5	-
Yağım kəmiyyəti, ildə mm	447	447	447	447	447	447	447	-	-
Əkilmiş torpaq sahəsi, ümumi sahədə payı faizlə	23,30	23,40	24,20	25,30	25,40	25,40	25,20	-	-

Taxılın məhsuldarlığı, hər hektardan kq	2344	3084	3005	2492	3014	3239	3227	3297	-
Qida məhsullarının istehsalı indeksi (2004-2006 = 100)	94,80	101,3	103,9	107,7	113,3	121,5	122,2	127,0	-
Gübrədən istifadə, əkilmiş hər hektara görə kq	31,80	51,00	44,20	36,70	60,70	75,60	105,6	-	-
Heyvandarlıq məhsulları istehsalı indeksi (2004-2006=100)	97,10	99,40	103,5	104,8	107,3	113,0	116,1	118,5	-
Meşə sahəsi, kv. km	10,688	10,779	10,875	10,972	11,087	11,202	11,318	-	-

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
Meşə torpaqları, ümumi ərazidə payı	13,7	135	40,6	66	11,5	143	2020	FAO
Kənd təsərrüfatı torpaqlarının payı, faizlə	57,84	42	34,22	110	58,87	39	2020	WB
Kənd təsərrüfatı sahəsində məşğulluq, ümumi iş Sıralamalərində payı faizlə	34,19	48	40,37	36	30,28	54	2021	WB
Kənd təsərrüfatı sektorunda əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə	4,76	83	6,09	77	10,36	51	2022	WB
Kənd təsərrüfatında əlavə dəyər, mlrd. dollar	3,75	78	1,5	100	2,02	95	2022	WB
Kənd təsərrüfatı torpaqları, kv. km	47,801	88	23,779	109	16,760	126	2020	WB

Bitkiçilik məhsulu istehsalı indeksi (2004-2006 = 100)	142,5	8	126,9	26	77,9	181	2021	FAO
Yağım kəmiyyəti, ildə mm	447	144	1026	91	562	133	2020	FAO
Əkilmiş torpaq sahəsi, ümumi sahədə payı faizlə	25,2	37	4,5	134	15,6	67	2020	WB
Taxılın məhsuldarlığı, hər hektardan kq	3297	85	2749	97	2243	115	2021	FAO
Qida məhsullarının istehsalı indeksi (2004-2006 = 100)	127	19	117,5	40	84,9	177	2021	FAO
Gübrədən istifadə, əkilmiş hər hektara görə kq	105,6	85	178,2	47	203,5	41	2021	FAO
Heyvandarlıq məhsulları istehsalı indeksi (2004-2006=100)	118,5	44	104,5	111	95,7	156	2021	FAO
Meşə sahəsi, kv. km	11317,7	119	28224	91	3284,7	145	2020	FAO

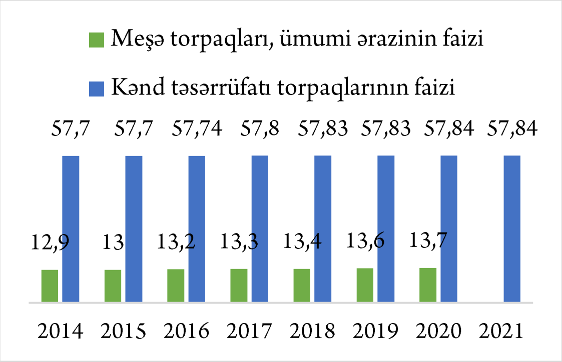

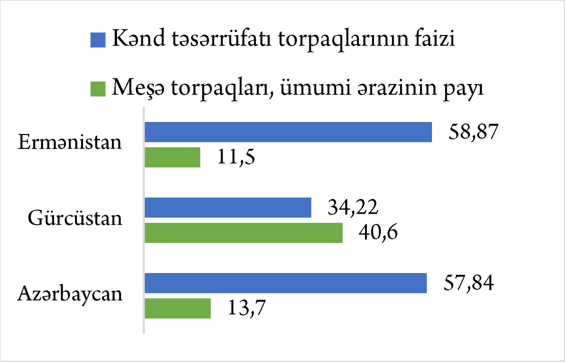

Meşə torpaqları, ümumi ərazində payı faizlə – 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 13,30 faiz, 2014-cü-ci ildə ən aşağı - 12,90 faiz, 2020-ci ildə isə ən yüksək - 13,7 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 194 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 31,8 faiz, Gürcüstanda 40,6 faiz, Ermənistanda isə 11,5 faiz təşkil edib.

Kənd təsərrüfatı torpaqlarının payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 57,79 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 57,70 faiz, 2020 və 2021-ci ildə isə ən yüksək - 57,84 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci

ildə 193 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 38,17 faiz, Gürcüstanda 34,22 faiz, Ermənistanda isə 58,87 faiz təşkil edib.

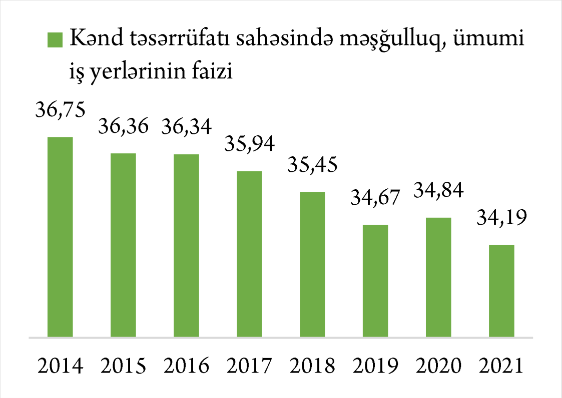

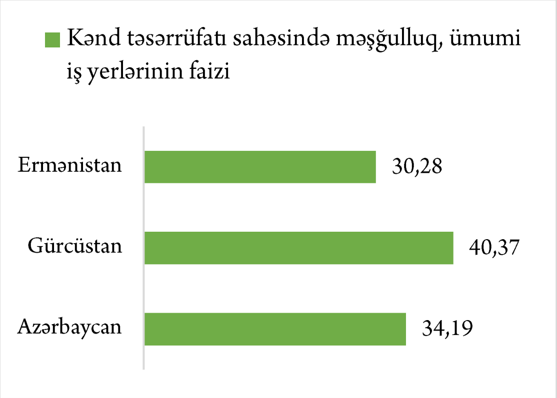

Kənd təsərrüfatı sahəsində məşğulluq, ümumi iş Sıralamalarında payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 35,57 faiz, 2020- ci ildə ən aşağı - 34,19 faiz, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 36,75 faiz, 2021-ci ildə 34,19 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 178 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 22,86 faiz, Gürcüstanda 40,37 faiz, Ermənistanda isə 30,28 faiz təşkil edib.

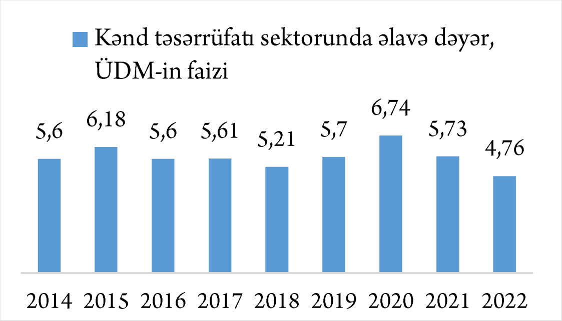

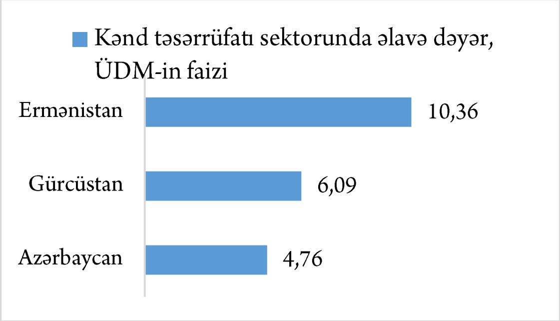

Kənd təsərrüfatı sektorunda əlavə dəyər, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 6,39 faiz, 2022-ci ildə ən aşağı - 4,76 faiz, 2020-ci ildə isə ən yüksək - 6,74 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 146 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 9,58 faiz, Ermənistanda 10,36 faiz, Gürcüstanda isə 6,09 faiz təşkil edib.

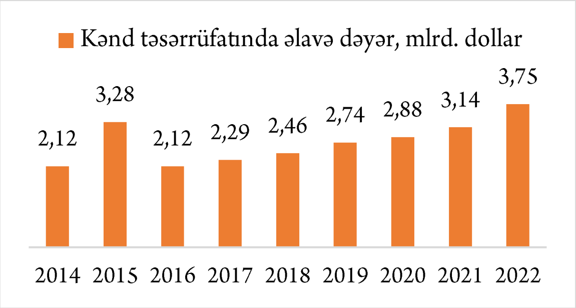

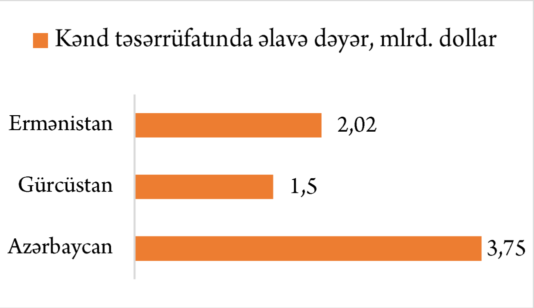

Kənd təsərrüfatında əlavə dəyər, mlrd. dollar - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 3,10 mlrd. dollar, 2014 və 2016-cı ildə ən aşağı - 2,12 mlrd. dollar, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 3,75 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 146 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 26,30 mlrd. dollar, Ermənistanda 2,02 mlrd. dollar, Gürcüstanda isə 1,5 mlrd. dollar təşkil edib.

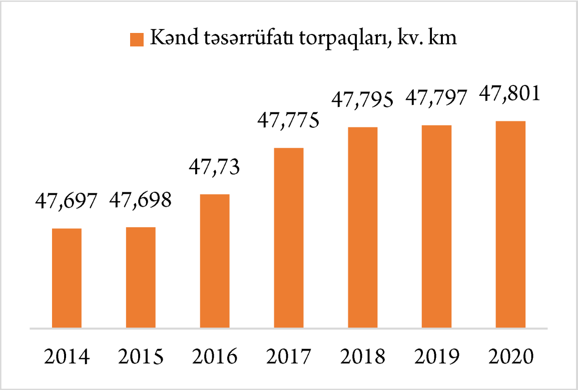

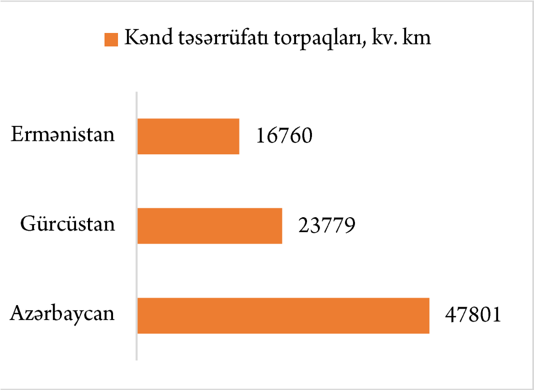

Kənd təsərrüfatı torpaqları, kv. km - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 47,76 kv. km, 2014-cü ildə ən aşağı - 47,697 kv. km, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 47,801 kv. km olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 193 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 243665 kv. km, Gürcüstanda 23,779 kv. km, Ermənistanda isə 16,760 kv. km, təşkil edib.

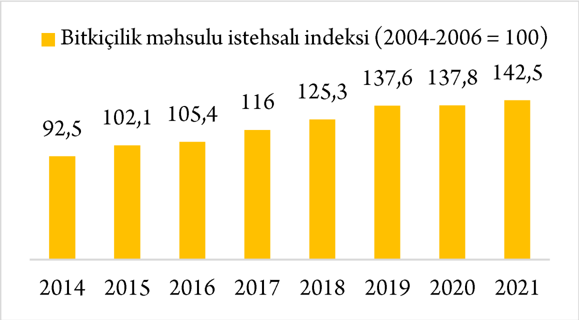

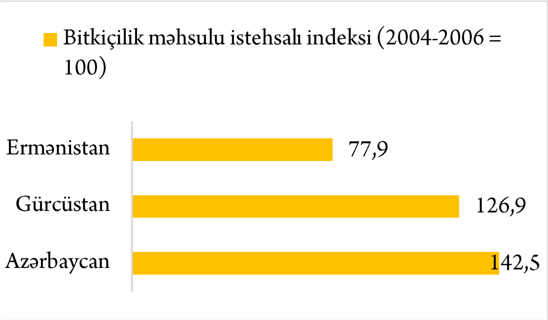

Bitkiçilik məhsulu istehsalı indeksi (2004-2006 = 100) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 119,90 bal, 2014-cü ildə ən aşağı - 92,50 bal, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 142,5 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 188 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 107,5 bal, Gürcüstanda 126, 9 bal, Ermənistanda isə 77,9 bal, təşkil edib.

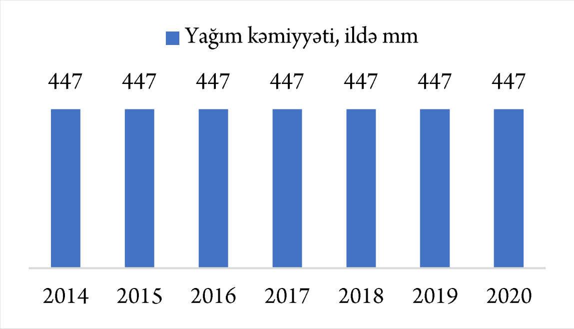

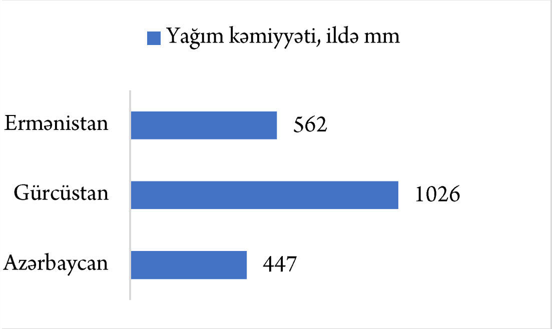

Yağım kəmiyyəti, ildə mm - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə bütün illər üzrə yağım kəmiyyəti eyni olaraq 447 mm olmuşdur. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 178 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1168 mm, Gürcüstanda 1026 mm, Ermənistanda isə 562 mm təşkil edib.

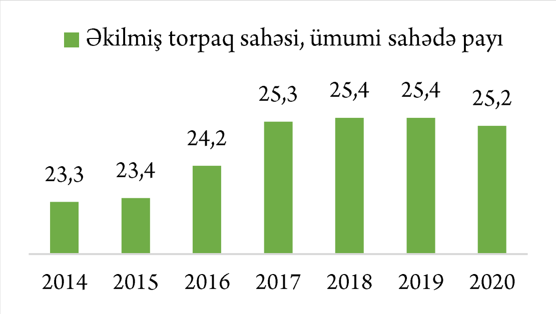

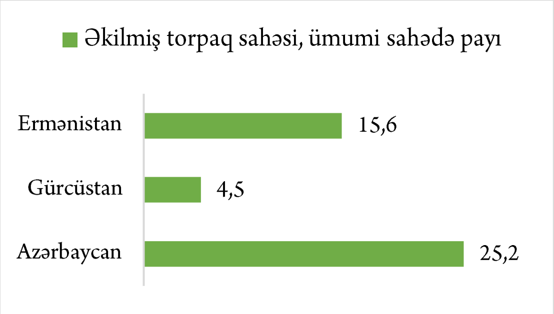

Əkilmiş torpaq sahəsi, ümumi sahədə payı faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 24,60 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 23,30 faiz, 2018 və 2019-cu ildə isə ən yüksək - 25,40 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 14,2 faiz, Ermənistanda 15,6 faiz, Gürcüstanda isə 4,5 faiz təşkil edib.

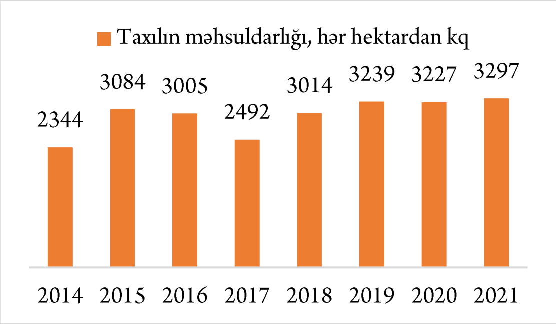

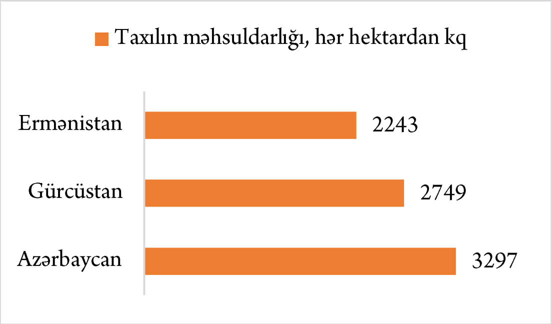

Taxılın məhsuldarlığı, hər hektardan kq - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - hektardan 2962,75 kq, 2014-cü ildə ən aşağı - 2344 kq, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 3297 kq olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 3823 kq, Gürcüstanda 2749 kq, Ermənistanda isə 2243 kq, təşkil edib.

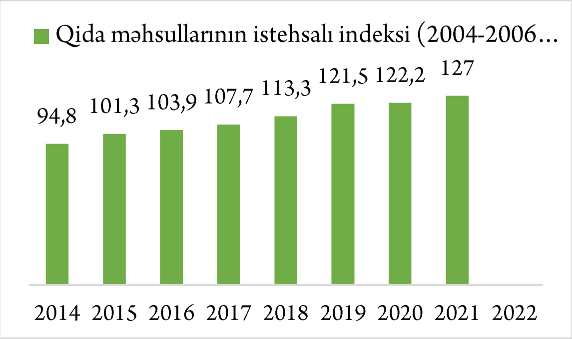

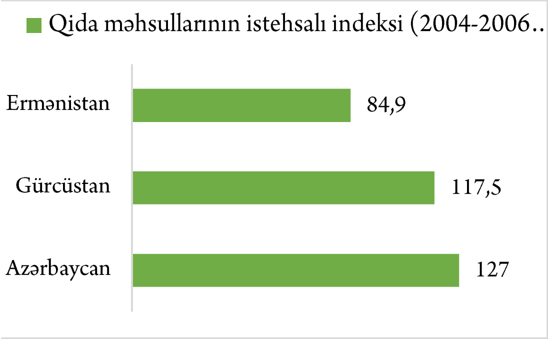

Qida məhsullarının istehsalı indeksi (2004-2006 = 100) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 111,46 bal, 2014-cü ildə ən aşağı - 94,80 bal, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 127,0 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 188 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 108,4 bal, Gürcüstanda 117, 5 bal, Ermənistanda isə 84,9 bal, təşkil edib.

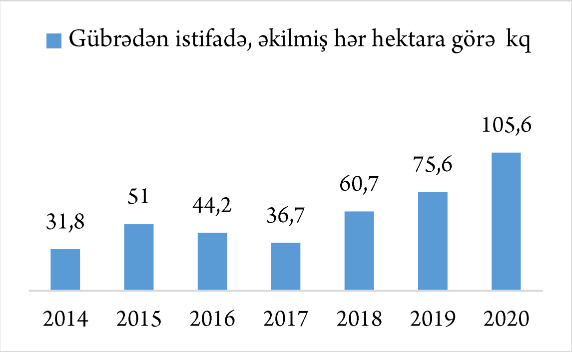

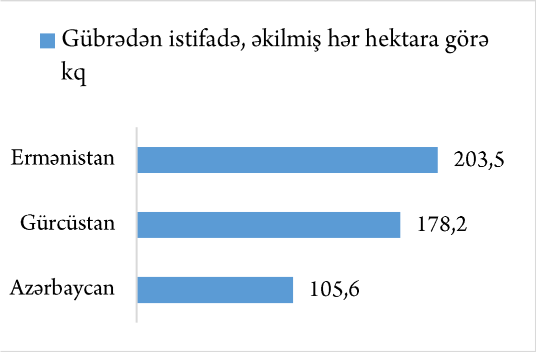

Gübrədən istifadə, əkilmiş hər hektara görə kq - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - hər hektara körə 57,94 kq, 2014-cü ildə ən aşağı - 31,80 kq, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 105,6 kq olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 161 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 180,1 kq, Ermənistanda 203,5 kq, Gürcüstanda isə 178,2 kq təşkil edib.

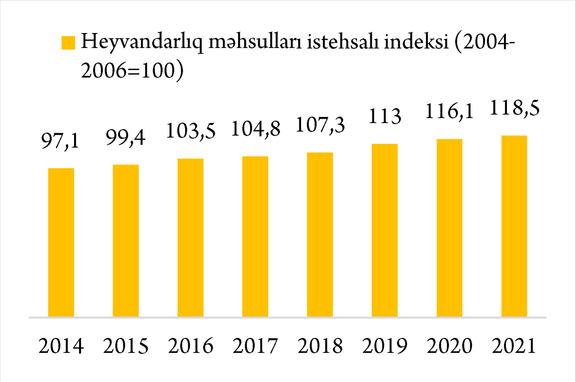

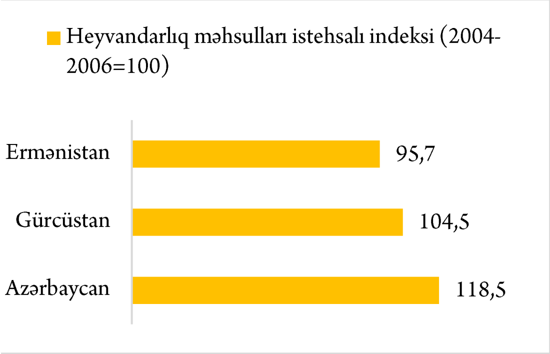

Heyvandarlıq məhsulları istehsalı indeksi (2004-2006 = 100) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 107,46 bal, 2014-cü ildə ən aşağı - 97,10 bal, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 118,5 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 188 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 109,7 bal, Gürcüstanda 104, 5 bal, Ermənistanda isə 95,7 bal, təşkil edib.

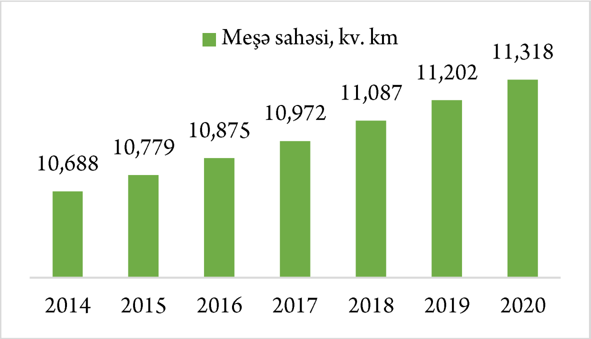

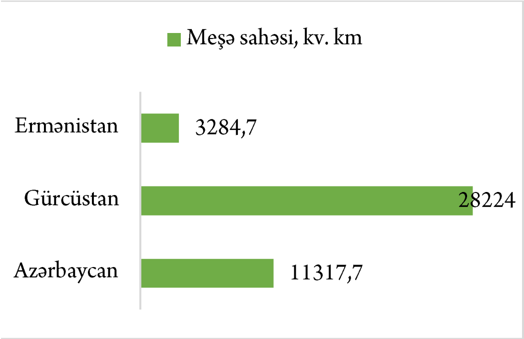

Meşə sahəsi, kv. km - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 10,99 kv. km, 2014-cü ildə ən aşağı - 10,688 kv. km, 2020-ci ildə isə ən yüksək - 11,318 kv. km olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 194 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 208162,7 kv. km, Gürcüstanda 23,224 kv. km, Ermənistanda isə 3,285 kv. km, təşkil edib.

X. BANK SİSTEMİNİN ƏLÇATANLIĞI VƏ DƏRİNLİYİ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
100 min nəfər böyüklərə ATM-lər	35,41	36,20	32,72	32,16	32,85	34,49	35,17	37,43	-
Hər 1000 nəfər böyüklərə bank hesabları	625,7	-	-	-	-	-	-	-	-
Əhalinin hər 100 min nəfərinə bank filialları	10,82	10,66	-	-	7,06	7,02	6,22	-	-
İnvestisiya üçün kreditdən istifadə edən firmaların ümumi firmaların sayında payı faizlə	-	-	-	-	-	0,0	-	-	-
Bank krediti olan kiçik firmaların, ümumi kiçik firmaların sayında payı faizlə	-	-	-	-	-	9,10	-	-	-
Kredit kartı olan 15+ yaş əhalinin payı faizlə	8,78	-	-	5,30	-	-	-	-	-
Debet kartı olan15+yaş şəxslərin payı faizlə	15,66	-	-	24,72	-	-	-	-	-
Özəl sektora ölkədaxili kredit, ÜDM-də payı %-lə	-	-	32,87	22,10	20,77	23,00	26,03	-	-
Bankın özəl sektora verdiyi kredit, ÜDM-də payı %-lə	-	38,42	31,75	21,15	19,92	22,15	25,02	21,95	17,56
Likvid borc, ÜDM-də payı %-lə	35,45	39,15	25,17	23,38	21,98	24,90	28,07	28,05	-
Bankların aktivləri, ÜDM-də payı %-lə	31,69	40,99	34,70	25,39	22,34	23,94	25,58	25,15	-
Maliyyə sisteminin depozitləri, ÜDM-də payı %-lə	17,97	30,20	23,98	21,29	20,25	23,35	25,41	25,52	-
Dövlət və dövlət müəssisələrinin bank kreditləşməsi, ÜDM-də payı faizləi	1,40	2,57	2,95	4,24	2,70	2,09	3,52	-	-

Bank təmərküzləşməsi: üç bankın saxladığı ən yüksək bank aktivlərinin payı faizlə	48,97	62,89	62,75	59,18	61,78	60,05	65,62	68,25	-
Xarici bankların aktivləri, bankların ümumi aktivlərində payı faizlə	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bank hesabı olan şəxslər, 14 yaşdan yuxarı əhalinin payı faizlə	29,15	-	-	-	-	28,57	-	-	-

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
100 min nəfər böyüklərə ATM-lər	37,43	88	95,39	18	67,12	35	2021	WB
Hər 1000 nəfər böyüklərə bank hesabları	0	38	34,5	11	24,55 (2020)	-	2021	IMF
Əhalinin hər 100 min nəfərinə bank filialları	6,22		31,72		24,55	-	2020	BVF
İnvestisiya üçün kreditdən istifadə edən firmaların ümumi firmaların sayında payı faizlə	0	38	34,5	11	23,1 (2020)	-	2019	WB
Bank krediti olan kiçik firmaların ümumi kiçik firmaların sayında payı faizlə	9,1	37	38	10	35,1 (2020)	-	2019	WB
Kredit kartı olan 15+ yaş əhalinin payı faizlə	5,30 (2017)	-	12,92	61	9,22	70	2021	WB
Debet kartı olan15+yaş şəxslərin payı faizlə	24,72 (2017)	-	42,28	67	19,42	90	2021	WB

Özəl sektora ölkədaxili kredit, ÜDM-də payı %-lə	26,03	114	79,88	42	72,2	48	2020	WB
Bankın özəl sektora verdiyi kredit, ÜDM-də payı %-lə	17,56	98	61,26	31	50,32	47	2022	WB
Likvid borc, ÜDM-də payı %-lə	28,05	120	46,33	99	42,46	101	2021	BVF
Bankların aktivləri, ÜDM-də payı %-lə	25,15	120	76,51	48	76,.9	47	2021	BVF
Maliyyə sisteminin depozitləri, ÜDM-də payı %-lə	25,52	118	50,31	83	44,78	89	2021	BVF
Dövlət və dövlət müəssisələrinin bank kreditləşməsi, ÜDM-də payı faizləi	3,52	133	9,22	94	14,77	61	2020	BVF
Bank təmərküzləşməsi: üç bankın saxladığı ən yüksək bank aktivlərinin payı faizlə	68,25	66	84,25	27	55,16	101	2021	Bankscope
Xarici bankların aktivləri, bankların ümumi aktivlərində payı faizlə	4	87	64	30	85	18	2013	GFDD
Bank hesabı olan şəxslər, 14 yaşdan yuxarı əhalinin payı faizlə	28,57 (2017)	-	70,47	63	52,25	74	2021	WB

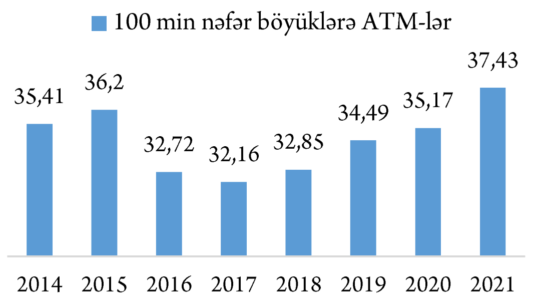

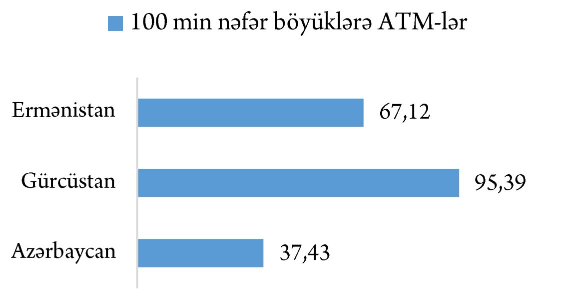

100 min nəfər böyüklərə ATM-lər - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 34,55, 2017-ci ildə ən aşağı - 32,16, 2021-ci ildə isə ən yüksək - 37,43 olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 150 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 51,89, Gürcüstanda 95,39, Ermənistanda isə 67,12 təşkil edib.

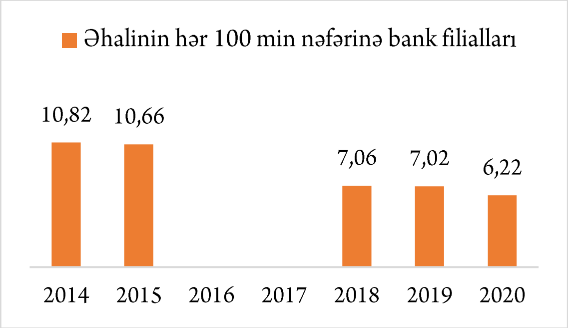

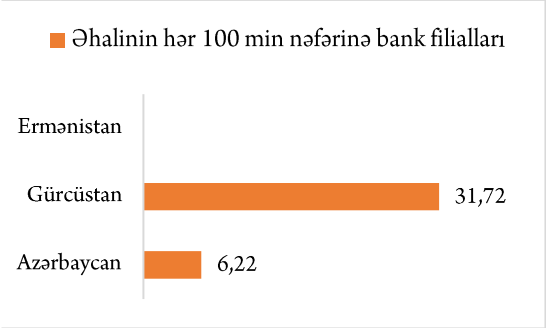

Əhalinin hər 100 min nəfərinə bank filialları – 2014-2015 və 2018-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 8,36, 2020-ci ildə ən aşağı - 6,22, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 10,82 olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 154 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 29,97, Gürcüstanda 31,72, Ermənistanda isə 24,55 təşkil edib.

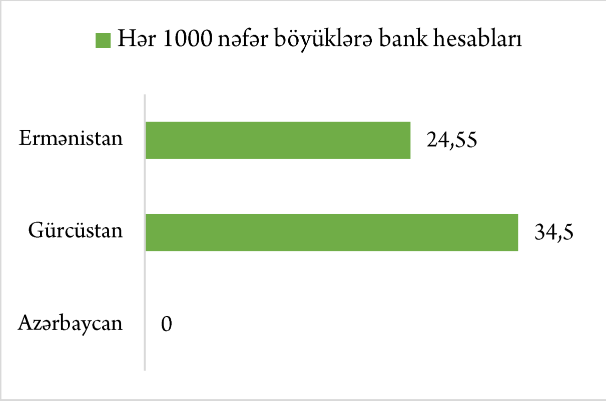

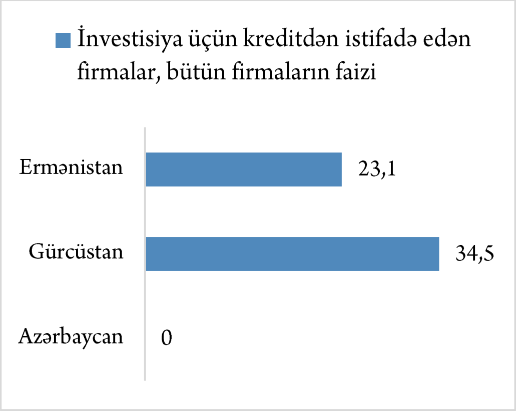

Hər 1000 nəfər böyüklərə bank hesabları – ancaq 2014-cü il üzrə məlumat əks etdirilib. 2014-ci ildə Azərbaycanda bu göstərici 625,7 olub. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 91 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 2460,01, 2021-ci ildə 15 ölkə üzrə19106,76, Gürcüstanda 34,50, Ermənistanda isə 24,55 təşkil edib.

İnvestisiya üçün kreditdən istifadə edən firmaların ümumi firmaların sayında payı faizlə – Bu göstərici üçün Azərbaycan üzrə məlumatlar əks etdirilməyib. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 38 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 27,27 faiz, Gürcüstanda 34,50, Ermənistanda isə 23,10 təşkil edib.

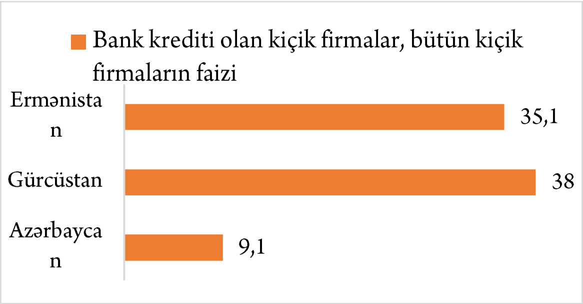

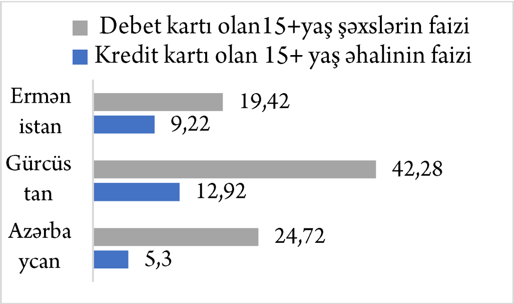

Bank krediti olan kiçik firmalar, bütün kiçik firmaların sayında payı faizlə – ancaq 2019-cu il üzrə məlumat əks etdirilib. 2019-cu ildə Azərbaycanda bu göstərici 9,10 olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 38 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 30,43 faiz, Gürcüstanda 38,00, Ermənistanda isə 24,55 təşkil edib.

Kredit kartı olan 15+ yaş əhalinin payı faizlə – Azərbaycan üçün 2014 və 2017-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2017-ci ildə bu göstərici 5,30 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 121 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 22,26 faiz, Gürcüstanda 12,92, Ermənistanda isə 9,22 təşkil edib.

Debet kartı olan15+ yaş əhalinin payı faizlə – Azərbaycan üçün 2014 və 2017-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2017-ci ildə bu göstərici 24,72 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 120 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 51,23 faiz, Gürcüstanda 42,28 faiz , Ermənistanda isə 19,42 faiz təşkil edib.

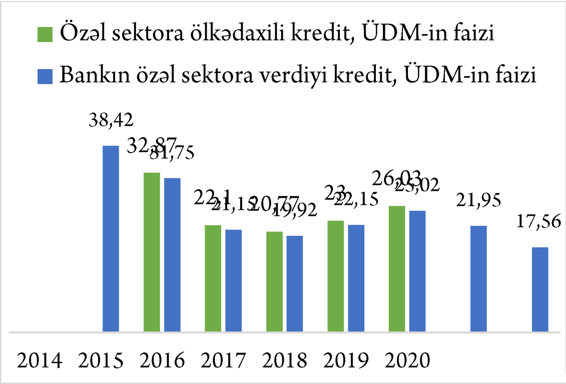

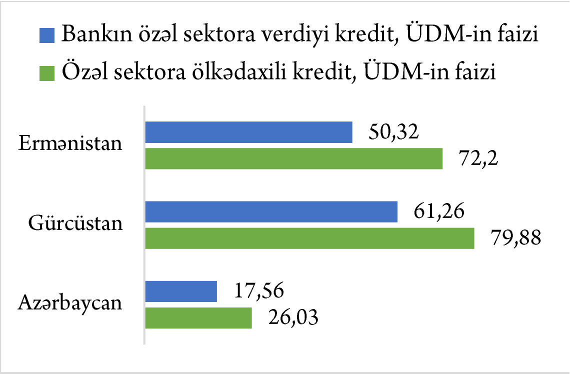

Özəl sektora ölkədaxili kredit, ÜDM-də payı %-lə –2016-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 24,95 faiz, 2018-ci ildə ən aşağı - 20,77 faiz, 2016-cı ildə isə ən yüksək - 32,87 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 151 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 61,27 faiz, Gürcüstanda 79,88 faiz, Ermənistanda isə 72,20 faiz təşkil edib.

Bankın özəl sektora verdiyi kredit, ÜDM-də payı %-lə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 24,74 faiz, 2017-ci ildə ən aşağı - 21,15 faiz, 2016-cı ildə isə ən yüksək - 38,42 faiz olub. Müqayisə

üçün, 2022-ci ildə 139 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 54,61 faiz, Gürcüstanda 61,26 faiz, Ermənistanda isə 50,32 faiz təşkil edib.

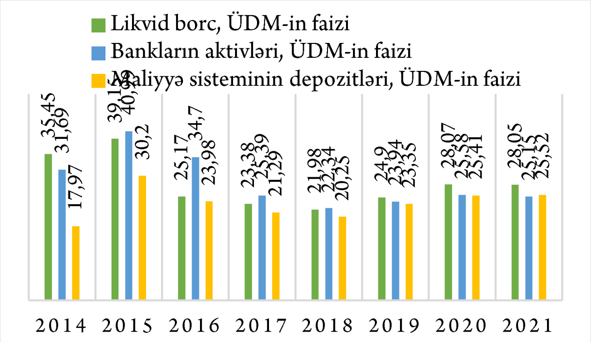

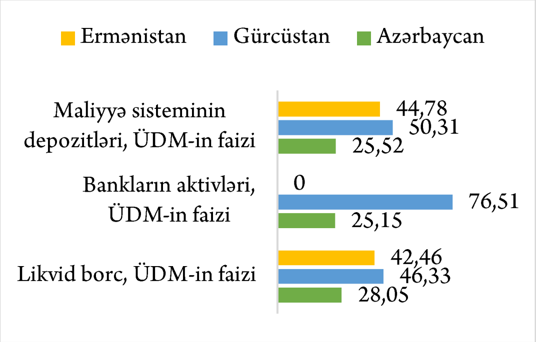

Likvid borc, ÜDM-də payı %-lə – 2015-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 28,27 faiz, 2018-ci ildə ən aşağı - 21,98 faiz, 2017-cı ildə isə ən yüksək - 39,15 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 134 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 82,43 faiz, Gürcüstanda 46,33 faiz , Ermənistanda isə 42,46 faiz təşkil edib.

Bankların aktivləri, ÜDM-də payı %-lə – 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 28,72 faiz, 2018-ci ildə ən aşağı - 22,34 faiz, 2015-cı ildə isə ən yüksək - 40,99 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 140 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 71,17 faiz, Ermənistanda 76,90 faiz, Gürcüstanda isə 76,51 faiz təşkil edib.

Maliyyə sisteminin depozitləri, ÜDM-də payı %-lə – 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 23,50 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 17,97 faiz, 2015-cı ildə isə ən yüksək - 30,20 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 138 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 69,41 faiz, Gürcüstanda 50,31 faiz, Ermənistanda isə 44,78 faiz təşkil edib.

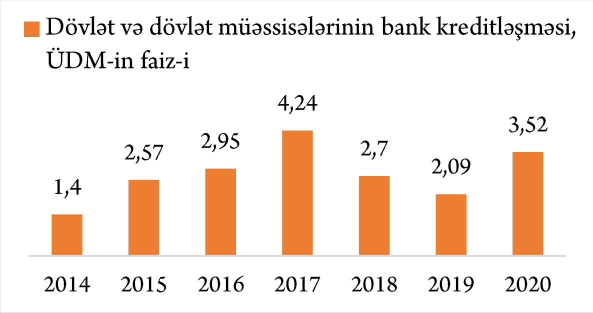

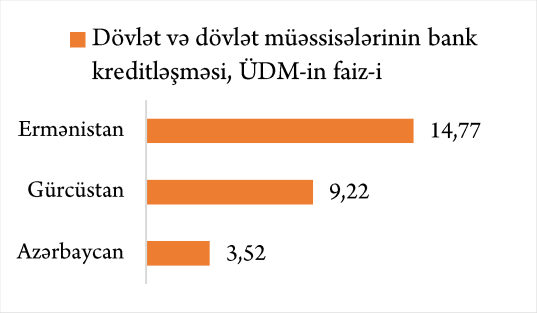

Dövlət və dövlət qurumlarının bank kreditləşməsi, ÜDM-də payı %-lə – 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 2,78 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 1,4 faiz, 2017-cı ildə isə ən yüksək - 4,24 faiz olub.

Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 147 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 14,91 faiz, Ermənistanda 14,77 faiz, Gürcüstanda isə 9,22 faiz təşkil edib.

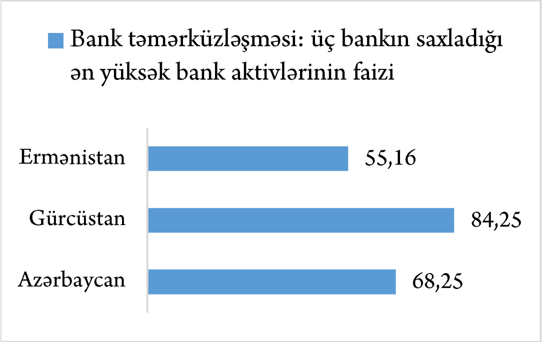

Bank təmərküzləşməsi: üç bankın saxladığı ən yüksək bank aktivlərinin payı faizlə – 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 61,19 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 48,97 faiz, 2021-cı ildə isə ən yüksək - 68,25 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 135 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 67,43 faiz, Gürcüstanda 84,25 faiz, Ermənistanda isə 55,16 faiz təşkil edib.

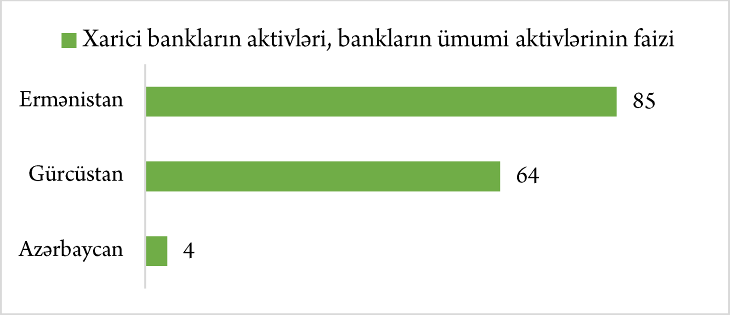

Xarici bankların aktivləri, bankların ümumi aktivlərdə payı faizlə - Bu göstəric üzrə ancaq 2013-cü il üzrə məlumat əks etdirilib və Azərbaycanda bu göstərici 4,0 faiz olub. Müqayisə üçün, 2013-cü ildə 108 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 37,99 faiz, Ermənistanda 85 faiz, Gürcüstanda isə 64 faiz təşkil edib.

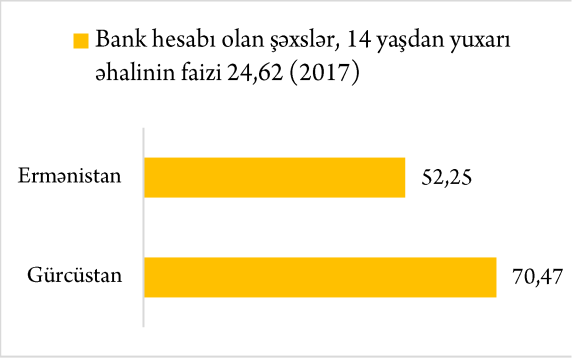

Bank hesabı olan şəxslər, 14 yaşdan yuxarı əhalininpayı faizlə - Bu göstərici üzrə ancaq 2014 və 2017-ci il üzrə məlumat əks etdirilib. 2017-ci ildə Azərbaycanda bu göstərici 28,57 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-cü ildə 121 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 65,76 faiz, Gürcüstanda 70,47 faiz, Ermənistanda isə 52,25 faiz təşkil edib.

XI. BANK SİSTEMİNİN SABİTLİYİ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kreditlər və əmanətlər üzrə bank dərəcələri arasında fərq	8,69	8,54	8,64	8,11	7,17	7,59	8,49	-	-
Bankın gəlirlərinin xərclərə nisbəti, faizlə	56,85	59,99	50,68	37,12	49,88	50,86	54,93	59,50	
Problemli kreditlər, bütün bank kreditlərində payı faizlə	-	-	-	-	-	-	-	-	2,56
Bankın əlavə xərcləri, ümumi aktivlərdə payı faizlə	4,36	2,03	3,88	2,76	2,92	3,30	3,29	3,60	-
Bankların faiz gəlirləri, faizli aktivlərin faizi	7,26	3,47	4,85	5,53	6,25	6,77	6,26	6,10	-
Bank kreditləri, bank depozitlərində payı faizlə	168,6	127,2	132,4	99,33	97,16	93,75	98,70	86,36	-
Bankların risk çəki dərəcəsində olan aktivlərə nisbətdə nizamnamə kapitalının payı faizlə	19,16	18,08	-	-	-	-	-	-	-
Bankın aktivlərinin gəlirliliyi, faizlə	2,29	-3,78	-8,27	3,72	2,80	2,95	2,32	2,33	-
Bankın kapitalının rentabelliyi, faizlə	12,60	-29,95	-5,93	38,15	20,02	19,82	15,25	16,27	-
Bank sisteminin göstəriciləri, Z-hesab	6,57	1,47	3,81	5,98	5,46	5,43	5,39	4,74	-
Bankların likvid aktivləri, depozitlərə və qısamüddətli maliyyələşdirmə mənbələrinə nisbətdə payı faizlə	32,30	28,65	53,59	67,51	60,59	64,09	57,41	56,23	-
Bank sisteminin kapitalı, aktivlərdə payı faizlə	16,95	14,79	-	-	-	-	-	-	-
Bankın qeyri-faiz gəlirləri, ümumi gəlirdə payı faizlə	25,25	30,18	40,04	60,74	29,84	29,35	26,99	27,44	-

Özəl sektora bank kreditlərinin faiz dərəcələri	17,53	16,38	16,54	17,45	17,18	17,18	16,43	14,59	-
Real faiz dərəcələri: bank faiz dərəcəsi minus inflyasiya	28,95	1,49	0,32	4,69	17,56	26,54	-4,25	-16,51	-
Kreditor və borcalanın hüquqlarının effektivlik indeksi (0-12)	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	8,00	12,00	-	-
Kredit məlumat mübadiləsi indeksi, 0 (az)-8 (yüksək)	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	8,00	-	-	-

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
Kreditlər və əmanətlər üzrə bank dərəcələri arasında fərq	8,49	22	1,58	88	3,5	69	2020	BVF
Bankın gəlirlərinin xərclərə nisbəti, faizlə	59,5	42	38,33	125	47,56	99	2021	Bankscope
Problemli kreditlər, bütün bank kreditlərində payı faizlə	2,56	47	1,51	64	6,55		2022	WB
Bankın əlavə xərcləri, ümumi aktivlərdə payı faizlə	3,6	27	2,27	58	2,21	60	2021	Bankscope
Bankların faiz gəlirləri, faizli aktivlərin faizi	6,1	20	5,43	27	4,36	39	2021	Bankscope
Bank kreditləri, bank depozitlərində payı faizlə	86,36	53	140,33	10	131,77	16	2021	IMF
Bankların risk çəki dərəcəsində olan aktivlərə nisbətdə	18,98 (2015)		17,59	69	16,93	76	2020	IMF

nizamnamə kapitalının payı faizlə								
Bankın aktivlərinin gəlirliliyi, faizlə	2,33	22	3,59	13	0,89	102	2021	Bankscope
Bankın kapitalının rentabelliyi, faizlə	16,27	41	26,18	10	6,89	117	2021	Bankscope
Bank sisteminin göstəriciləri, Z-hesab	4,74	132	7,91	113	12,32	89	2021	Bankscope
Bankların likvid aktivləri, depozitlərə və qısamüddətli maliyyələşdirmə mənbələrinə nisbətdə payı faizlə	56.23	12	21.27	105	44.91	36	2021	Bankscope
Bank sisteminin kapitalı, aktivlərdə payı faizlə	56,23	12	9,94	105	13,13	36	2021	Bankscope
Bankın qeyri-faiz gəlirləri, ümumi gəlirdə payı faizlə	27,44	103	26,18	112	24,9	115	2021	Bankscope
Özəl sektora bank kreditlərinin faiz dərəcələri	14,59	15	13,66	16	11,72	24	2022	WB
Real faiz dərəcələri: bank faiz dərəcəsi minus inflyasiya	-16,51	80	4,65	14	3,38	22	2022	BVF
Kreditor və borcalanın hüquqlarının effektivlik indeksi (0-12)	12	1	9	28	6	70	2020	WB
Kredit məlumat mübadiləsi indeksi, 0 (az)-8 (yüksək)	8	2	8	14	8	4	2019	WB

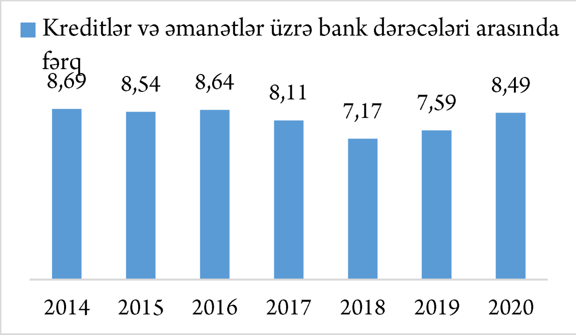

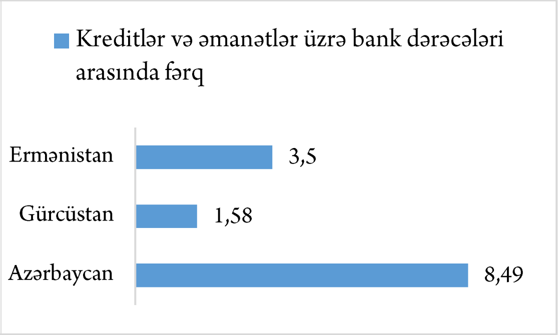

Kreditlər və əmanətlər üzrə bank dərəcələri arasında fərq – 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta faiz dərəcəsi 8,18 faiz bəndi, 2018-ci ildə ən aşağı - 7,17 faiz bəndi, 2014-cü ildə ən yüksək - 8,69 faiz bəndi, 2020-ci ildə 8,49 faiz bəndi olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 93 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 6,59 faiz bəndi, Gürcüstanda 1,58 faiz, bəndi, Ermənistanda isə 3, 5 faiz bəndi təşkil edib.

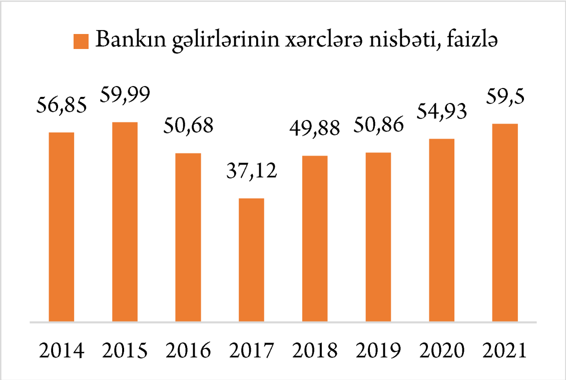

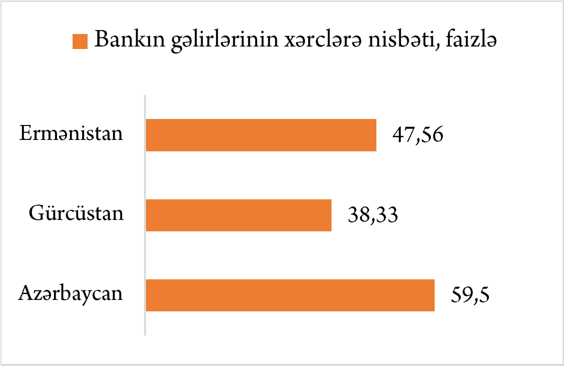

Bankın gəlirlərinin xərclərə nisbəti, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 52,48 faiz, 2017-ci ildə ən aşağı - 37,12 faiz, 2015-ci ildə isə ən yüksək - 59,99 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 133 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 54,80 faiz, Gürcüstanda 38,33 faiz, Ermənistanda isə 47,56 faiz təşkil edib.

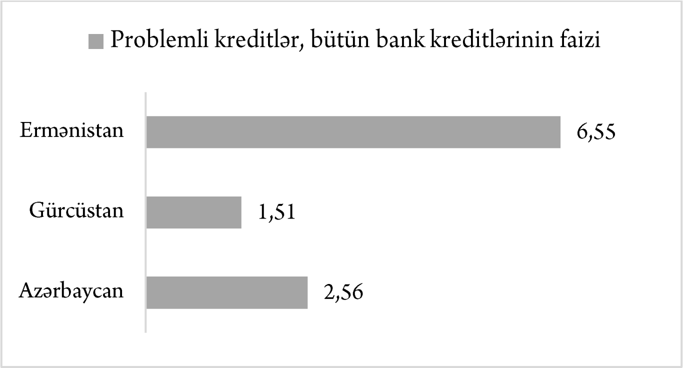

Problemli kreditlər, bütün bank kreditlərində payı faizlə – bu göstərici üzrə Azərbaycanın ancaq 2022-ci il məlumatı təqdim edilir və bu rəqəm 2,56 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 76 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,5 faiz, Gürcüstanda isə 1,51 faiz təşkil edib.

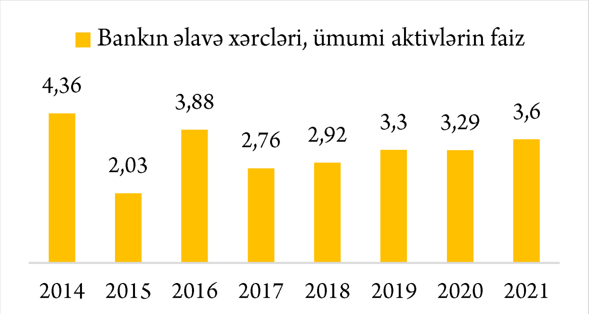

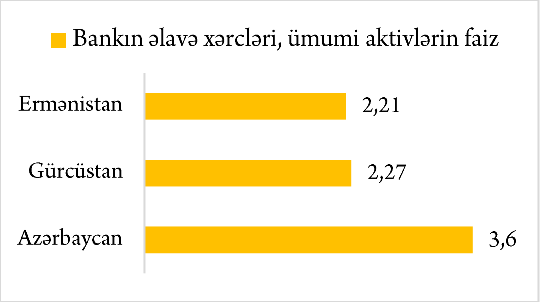

Bankın əlavə xərcləri, ümumi aktivlərdə payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 3,27 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 2,03 faiz, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 4,36 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 136 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 2,44 faiz, Gürcüstanda 2,27 faiz, Ermənistanda isə 2,21 faiz təşkil edib.

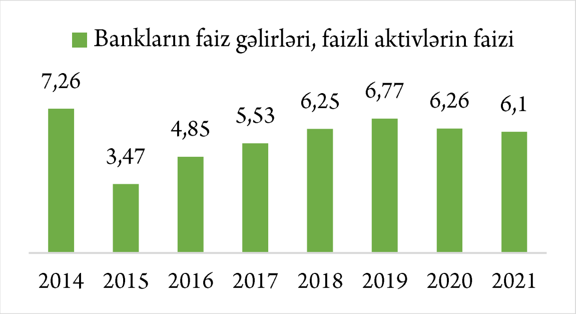

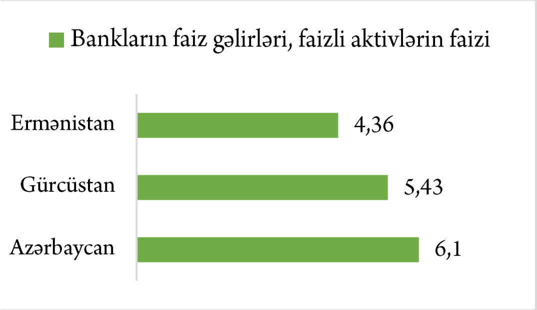

Bankların faiz gəlirləri, faizli aktivlərin payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 5,81 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 3,47 faiz, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 7,26 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 135 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 3,61 faiz, Gürcüstanda 5,43 faiz, Ermənistanda isə 4,36 faiz təşkil edib.

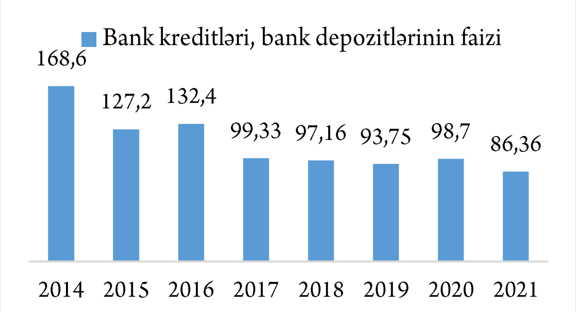

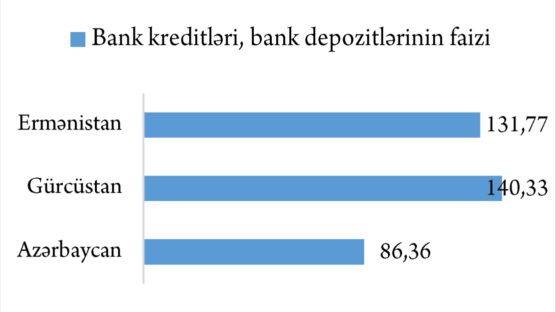

Bank kreditləri, bank depozitlərinin payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 112,94 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı - 86,36 faiz, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 168, 6 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 138 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 86,91 faiz, Gürcüstanda 140,33 faiz, Ermənistanda isə 131,77 faiz təşkil edib.

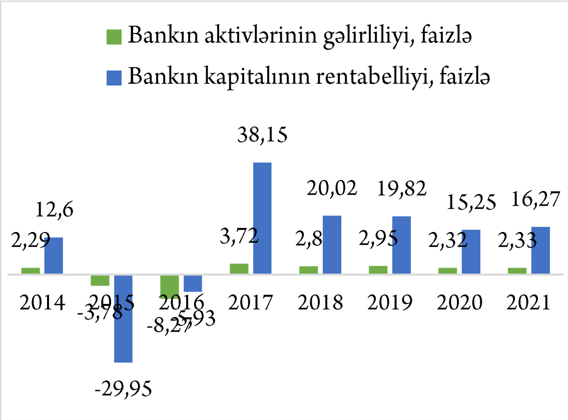

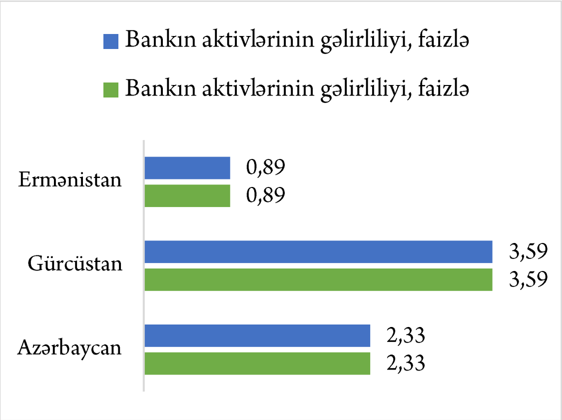

Bankın aktivlərinin gəlirliliyi, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 0,55 faiz, 2016-cı ildə ən aşağı – 8,27 faiz, 2017-ci ildə isə ən yüksək - 3, 72 faiz, 2021-ci ildə 2,33 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 136 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 1,57 faiz, Gürcüstanda 3,59 faiz, Ermənistanda isə 0,89 faiz təşkil edib.

Bankın kapitalının rentabelliyi, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 10,78 faiz, 2015-cı ildə ən aşağı – 29,95 faiz, 2018-ci ildə isə ən yüksək - 20, 02 faiz, 2021-ci ildə 16,27 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 136 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 13,44 faiz, Gürcüstanda 26,18 faiz, Ermənistanda isə 6,89 faiz təşkil edib.

Bankların risk ölçüsündə olan aktivlərə nisbətdə nizamnamə kapitalının payı faizlə – 2014 və 2015-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2015-ci ildə bu göstərici 18,08 faiz olub. Müqayisə üçün, 2015-ci ildə 134 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 18,10 faiz,

2020-ci ildə 107 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 19,63 faiz, Gürcüstanda 17,59 faiz, Ermənistanda isə 16,93 faiz təşkil edib.

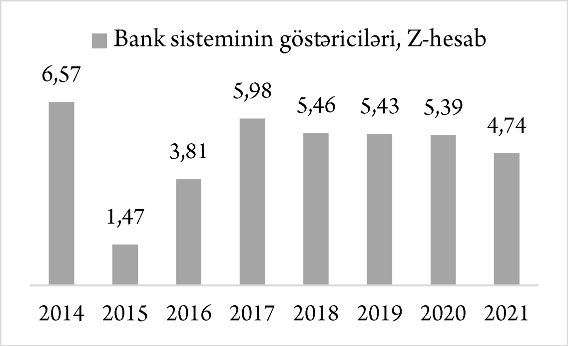

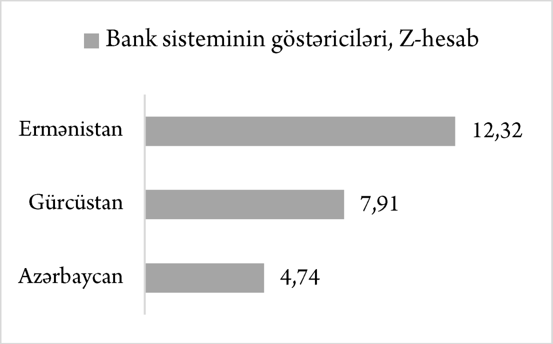

Bank sistemləri, Z-hesab -2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 4,86 bal, 2015-cı ildə ən aşağı - 1,47 bal, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 6, 57 bal, 2021-ci ildə 4,74 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 136 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 17,25 bal, Ermənistanda 12,32 bal, Gürcüstanda isə 7,91 bal olub.

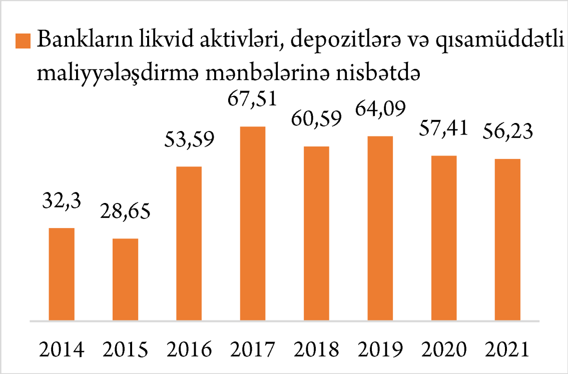

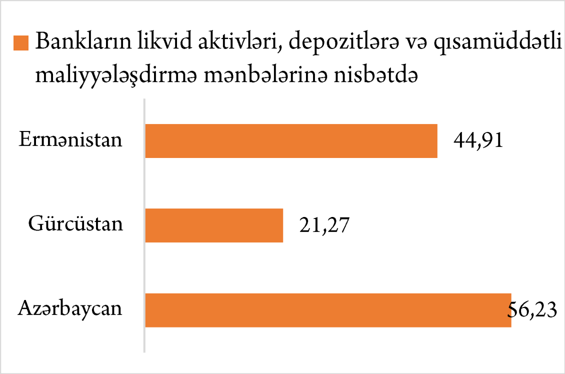

Bankların likvid aktivləri, depozitlərə və qısamüddətli maliyyələşdirməyə nisbətdə payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 52,55 faiz, 2015-cı ildə ən aşağı - 28,65 faiz, 2017-ci ildə isə ən yüksək - 67, 51 faiz, 2021-ci ildə 56,23 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 125 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 37,70 faiz, Ermənistanda 44,91 faiz, Gürcüstanda isə 21,27 faiz təşkil edib.

Bank sisteminin kapitalı, aktivlərdə payı faizlə -2014 və 2015-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2015-ci ildə bu göstərici 14,79 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 105 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 10,50 faiz, Ermənistanda 13,13 faiz, Gürcüstanda isə 9,94 faiz təşkil edib.

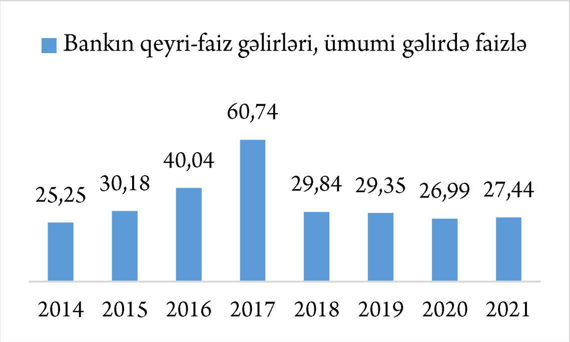

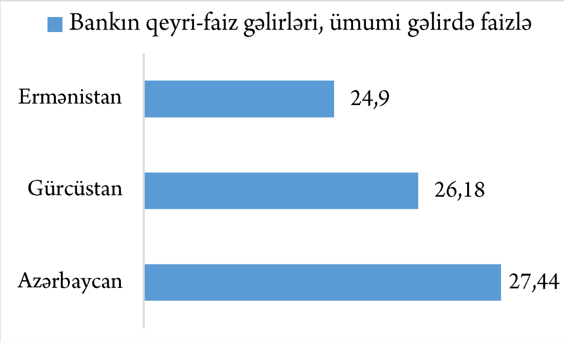

Bankın qeyri-faiz gəlirləri, ümumi gəlirdə payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 33,73 faiz, 2016-cü ildə ən aşağı - 25,25 faiz, 2017-ci ildə ən yüksək - 60,74 faiz. 2021-ci ildə isə 27,44 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 133 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 38,13 faiz, Gürcüstanda 26,18, faiz Ermənistanda isə 24,90 faiz təşkil edib.

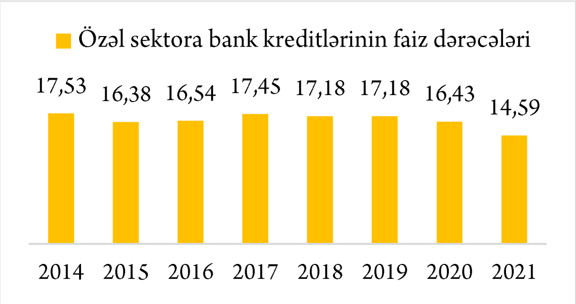

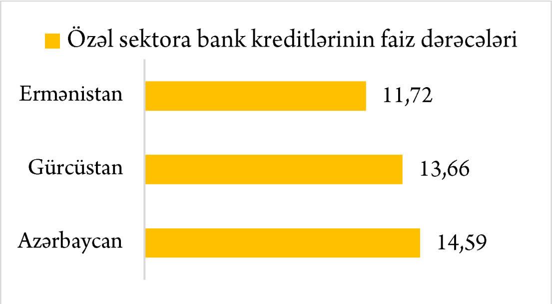

Özəl sektora bank kreditlərinin faiz dərəcələri - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 16,66 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı - 14,59 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 17,53 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 88 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - 11,72 faiz, Gürcüstanda 13,66, faiz Ermənistanda isə 11,72 faiz təşkil edib.

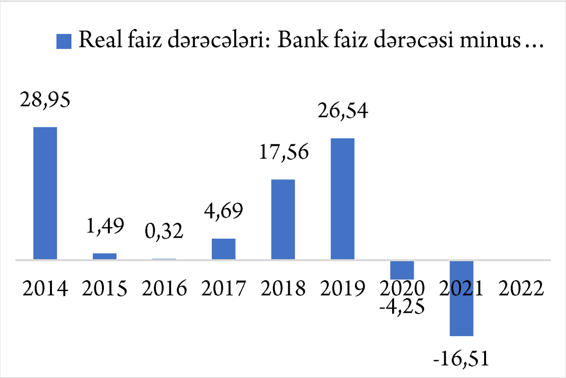

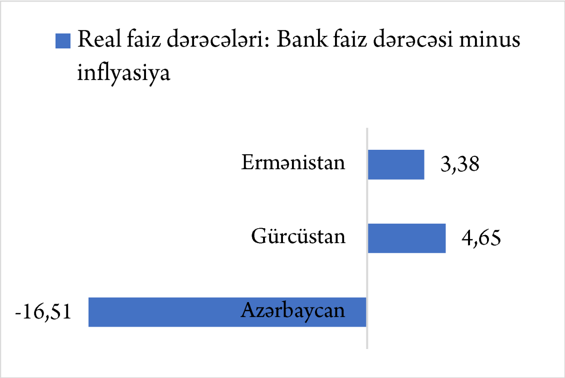

Real faiz dərəcələri: Bank faiz dərəcəsi minus inflyasiya - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 7,35 faiz, 2021-

ci ildə ən aşağı -16,51 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 28,95 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 88 ölkə üzrə üzrə qlobal orta göstərici - -0,12 faiz, Gürcüstanda 4,65 faiz Ermənistanda isə 3,38 faiz təşkil edib.

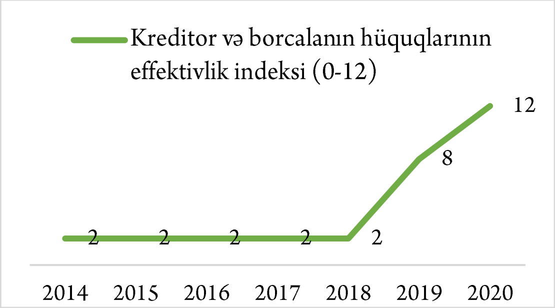

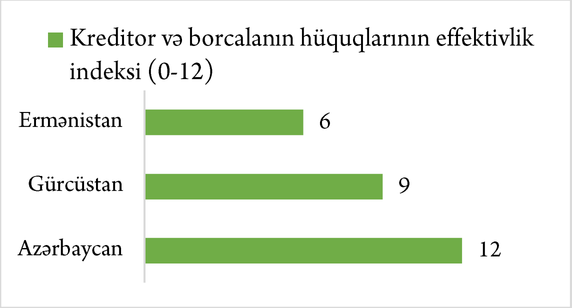

Kreditor və borcalanın hüquqlarının effektivlik indeksi (0-12) - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 4,29 fbal, 2014-2018-ci illərdə ən aşağı - 2 faiz, 2018 və və 2019-cu ildə ildə ən yüksək - 8 və 12 bal olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 186 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,70 bal, Gürcüstanda 9 fbal, Ermənistanda isə 6 bal təşkil edib.

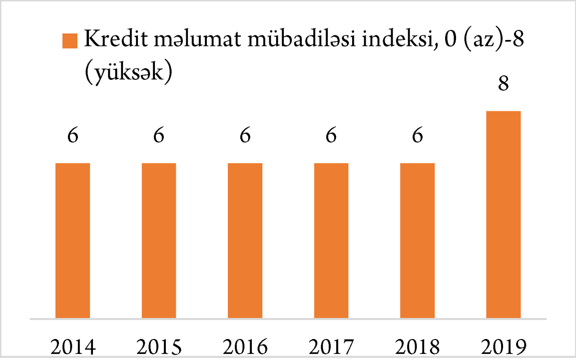

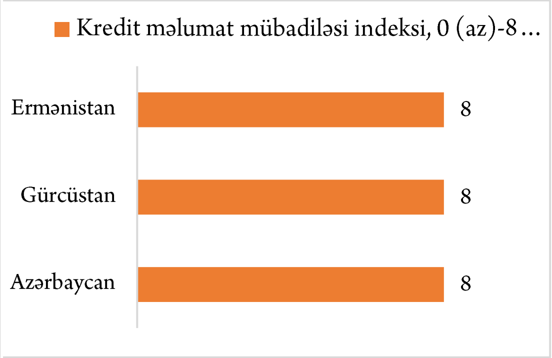

Kredit məlumat hesabat indeksi, 0 (yüksək)-8 (yüksək) - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 6,33 bal, 2014-2018-ci illərdə ən aşağı - 6 faiz, 2019-cu ildə ildə ən yüksək - 8 bal olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,27 bal, Gürcüstanda və Ermənistanda eyni 8 bal təşkil edib.

XII. DEMOQRAFİYA

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Əhali, mln. nəfər	9,65	9,76	9,85	9,94	10,02	10,09	10,14	10,18
Əhalinin artım tempi, faizlə	1,19	1,12	0,98	0,87	0,85	0,68	0,44	0,37
Əhalinin sıxlığı, 1kv.km nəfər	115,0	117,0	118,0	119,0	120,0	121,0	122,0	123,0
Şəhər əhalisi, əhali sayında payı faizlə	54,71	55,02	55,34	55,68	56,03	56,40	56,78	57,17
Kənd əhalisi, ümumi əhali sayında payı faizlə	45,29	44,98	44,66	44,32	43,97	43,60	43,22	42,83
Qadın əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə	50,75	50,72	50,70	50,67	50,64	50,63	50,65	50,66
65 yaş və yuxarı yaşda olan əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə i	5,49	5,62	5,78	5,99	6,24	6,47	6,72	7,11
0-14 yaşlı əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə	24,41	24,58	24,62	24,55	24,41	24,22	23,92	23,48
Himayədə olanlar, əmək qabiliyyətli yaşda olan əhali sayında payı faizlə	42,65	43,25	43,70	43,96	44,21	44,29	44,18	44,07
Qaçqınlar, nəfər	1279	1193	1120	1130	1109	1572	1676	6414
Miqrantlar, ümumi əhali sayında payı faizlə	3,00							
Demoqrafik təzyiq indeksi	5,1	4,8	4,6	4,3	4,0	3,7	4,2	3,9

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Əhali, mln. nəfər	10,18	89	3,71	128	2,78	137	2022	UNPD
Əhalinin artım tempi, faizlə	0,44	133	-0,38	167	-0,52	173	2022	UNPD
Əhalinin sıxlığı, 1kv.km nəfər	123	74	65	120	98	91	2021	FAO
Şəhər əhalisi, ümumi əhali sayında payı faizlə	57,17	114	60,3	100	63,57	96	2022	UNPD
Kənd əhalisi, ümumi əhali sayında payı faizlə	42,83	83	39,7	97	36,43	101	2022	WB
Qadın əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə	50,66	62	51,06	45	55,04	1	2022	UNPD

65 yaş və yuxarı yaşda olan əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə i	7,11	101	14,61	60	13,15	62	2022	UNPD
0-14 yaşlı əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə	23,48	104	21,26	117	20,48	121	2022	UNPD
Himayədə olanlar, əmək qabiliyyətli yaşda olan əhalisayında payı faizlə	44,07	173	55,94	93	50,66	138	2022	WB
Qaçqınlar, nəfər	6414	97	27839	73	34634	68	-	UNPD
Miqrantlar, ümumi əhali sayında payı faizlə	3	105	4	95	6	78	-	UNPD
Demoqrafik təzyiq indeksi	3,9	-	-	-	-	-	-	

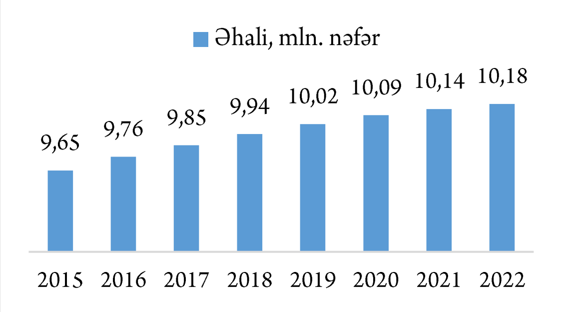

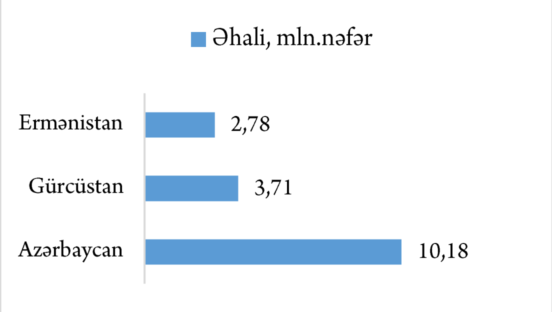

Əhali, mln.nəfər – 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 9,95 mln. nəfər, 2015-ci ildə ən aşağı - 9,65 mln. nəfər, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 10,18 mln. nəfər olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 40,31 mln. nəfər, Gürcüstanda 3,71 mln. nəfər və Ermənistanda isə 2,78 mln. nəfər təşkil edib.

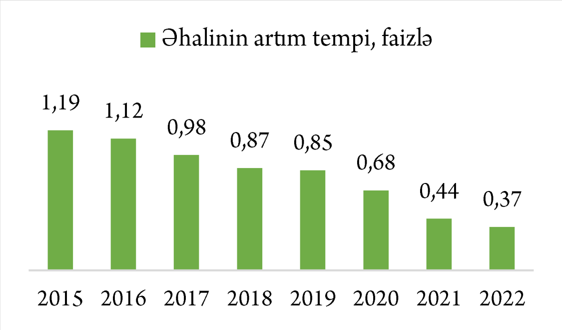

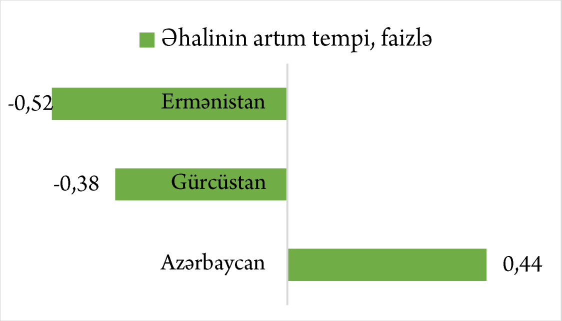

Əhalinin artım tempi, faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 9,95 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 9,65 faiz, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 10,18 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,96 faiz, Gürcüstanda 3,71 faiz və Ermənistanda isə 2,78 faiz təşkil edib.

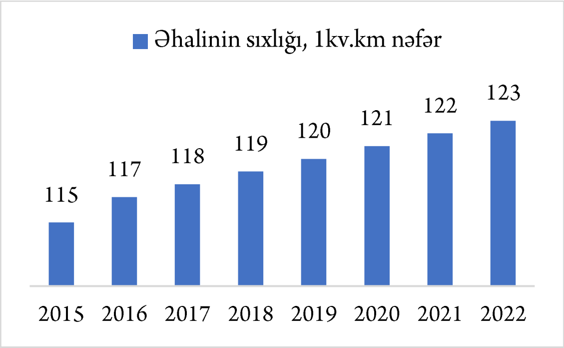

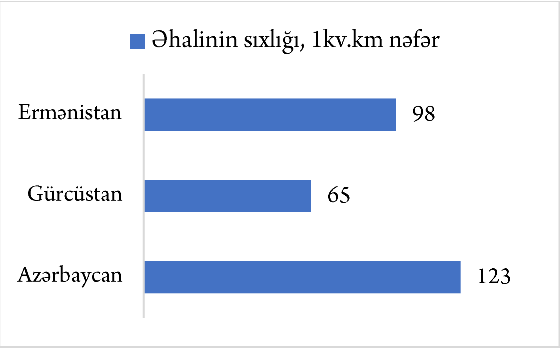

Əhalinin sıxlığı, 1kv.km nəfər - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 119 nəfər, 2015-ci ildə ən aşağı - 115 nəfər, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 123 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 456 nəfər, Gürcüstanda 65 nəfər və Ermənistanda isə 98 nəfər təşkil edib.

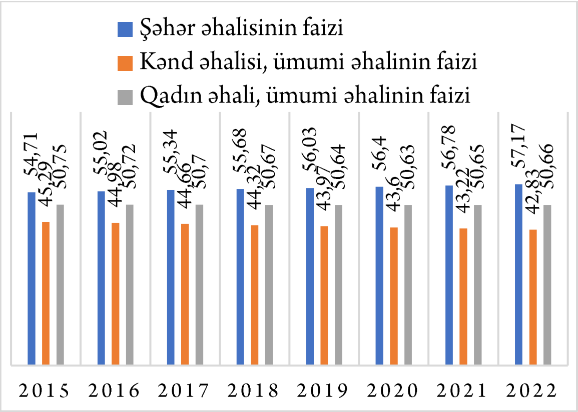

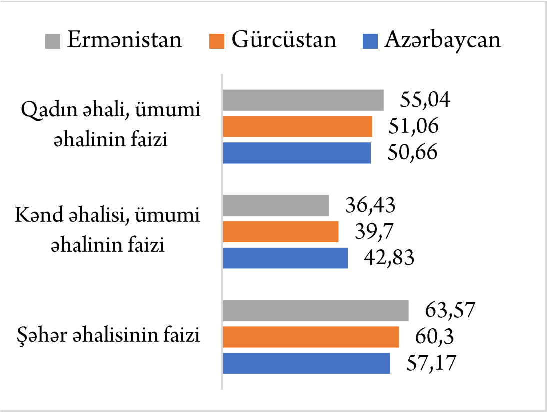

Şəhər əhalisi, ümumi əhali sayında payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 55,89 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 54,71 faiz, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 57,17 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 61,03 faiz, Ermənistanda 63,57 faiz, Gürcüstanda isə 60,03 faiz təşkil edib.

Kənd əhalisi, ümumi əhali sayında payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 44,11 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 45,29 faiz, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 43,83 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə

196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 38,97 faiz, Gürcüstanda 39,7 faiz, Ermənistanda isə 36,43 faiz təşkil edib.

Qadın əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 50,68 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 50,63 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək - 50,75 faiz, 2022-ci ildə isə 50,66 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 61,03 faiz, Ermənistanda 55,04 faiz, Gürcüstanda isə 51,06 faiz təşkil edib.

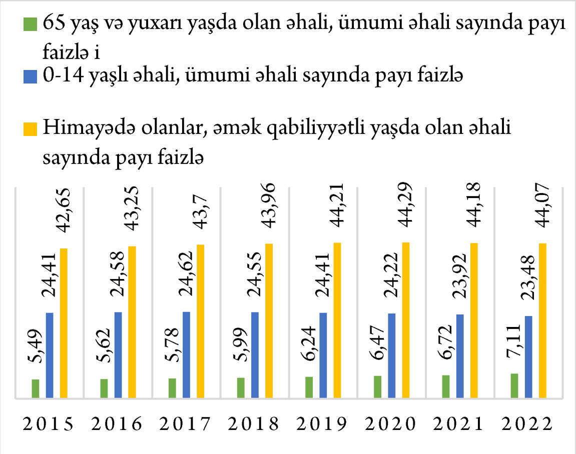

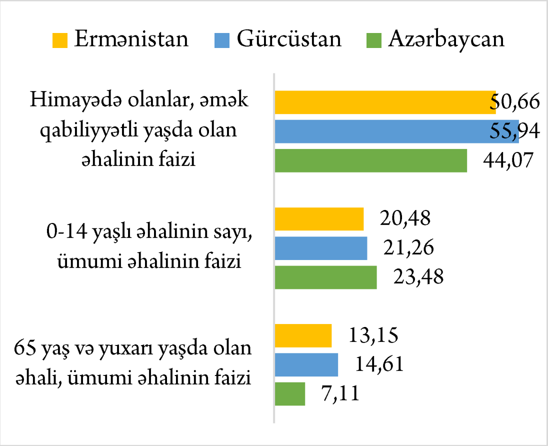

65 yaş və yuxarı yaşda olanlar, ümumi əhali sayında payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 6,18 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 5,49 faiz, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 7,11 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 9,90 faiz, Gürcüstanda 14,61 faiz, Ermənistanda isə 13,15 faiz təşkil edib.

0-14 yaşlı əhali, ümumi əhali sayında payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 24,27 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 24,41 faiz, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 23,48 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 26,50 faiz, Gürcüstanda 21,26 faiz, Ermənistanda isə 20,48 faiz təşkil edib.

Himayədə olanlar, əmək qabiliyyətli yaşda olan əhali sayında payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 43,79 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 42,75 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 44,29 faiz, 2022-ci ildə isə 44,07 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 58,67 faiz, Gürcüstanda 55,94 faiz, Ermənistanda isə 50,66 faiz təşkil edib.

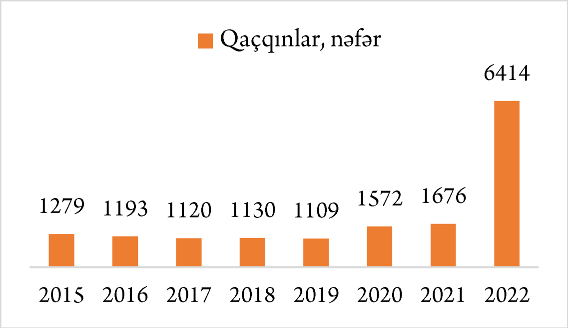

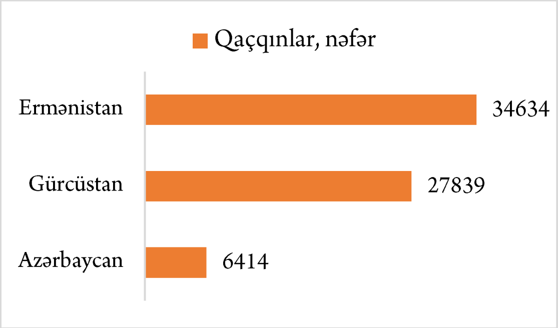

Qaçqınlar, nəfər - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 1937 nəfər, 2019-cu ildə ən aşağı - 1109 nəfər, 2022-ci ildə isə ən yüksək - 6414 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 221467 nəfər, Gürcüstanda 27839 nəfər və Ermənistanda isə 34634 nəfər təşkil edib.

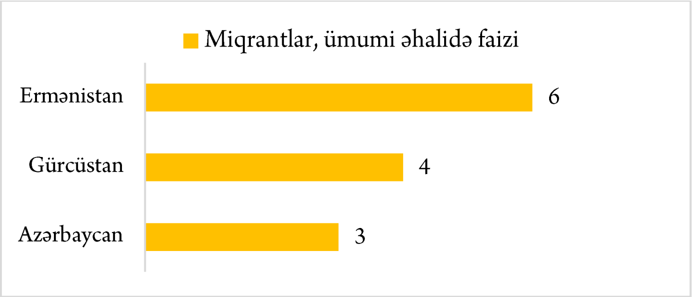

Miqrantlar, ümumi əhali sayında payı faizlə – ancaq 2015-ci üzrə məlumatlar əks etdirilib. 2015-ci ildə Azərbaycanda miqrantların ümumi əhalidə payı cəmi 3,0 faiz olub. Müqayisə üçün, 2015-ci ildə 195 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 10,0 faiz, Ermənistanda 6,0 faiz, Gürcüstanda isə 4 faiz təşkil edib.

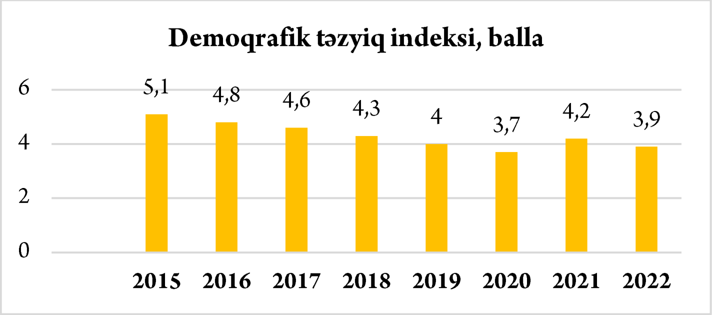

Demoqrafik təzyiq indeksi, balla - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilirb. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik bal 4,33, 2018-ci ildə ən aşağı göstərici - 4,30, 2015-ci ildə ən yüksək - 5,10, 2022-ci ildə isə 3,90 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 6,08 bal, Ermənistanda 6,0 faiz, Gürcüstanda isə 4 faiz təşkil edib.

XIII. İŞÇİ GÜVVƏSİ

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İşçi qüvvəsi, mln. nəfər	4,63	4,76	4,84	4,93	4,96	5,17	5,14	5,16
İşsizlik səviyyəsi	4,96	5,00	4,96	4,94	4,85	7,16	5,95	5,46
Qadınlar arasında işsizlik səviyyəsi	5,85	5,88	5,87	5,81	5,69	8,39	7,00	6,46
Kişilər arasında işsizlik səviyyəsi	4,07	4,12	4,05	4,08	4,02	5,94	4,90	4,47
15-24 yaşlı gənclərin işsizliyi	13,21	13,22	12,92	12,72	12,41	17,40	14,28	13,40
İşçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi	63,43	64,63	65,18	65,68	65,53	67,54	66,66	66,28
İşçi qüvvəsində qadınların payı faizlə	50,04	49,95	49,83	49,88	49,79	49,77	49,93	49,84
Qadınların işçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi	60,96	62,03	62,42	62,99	62,79	64,73	64,18	63,67
Kişilərin işçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi	66,12	67,46	68,18	68,59	68,48	70,57	69,43	69,09

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
İşçi qüvvəsi, mln. nəfər	5,16	77	1,86	122	1,39	128	2022	WB
İşsizlik səviyyəsi	5,46	93	11,31	35	12,56	28	2022	WB
Qadınlar arasında işsizlik səviyyəsi	6,46	81	10,03	53	10,59	49	2022	WB
Kişilər arasında işsizlik səviyyəsi	4,47	106	12,46	23	14,75	16	2022	WB
15-24 yaşlı gənclərin işsizliyi	13,4	86	29,07	24	24,57	39	2022	WB
İşçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi	66,28	45	63,77	68	62,7	79	2022	WB
İşçi qüvvəsində, qadınların payı faizlə	49,84	13	47,35	48	52,76	1	2022	WB
Qadınların işçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi	63,67	26	55,65	70	58,07	56	2022	WB

Kişilərin işçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi	69,43	91	73,5	53	68,6	100	2022	WB

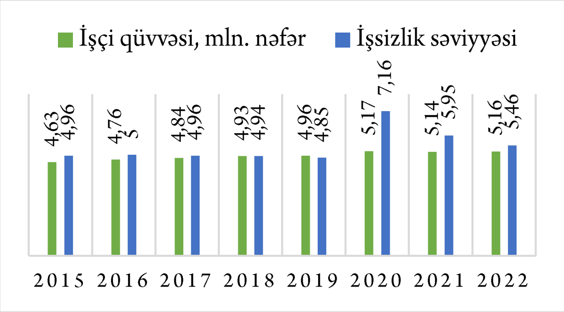

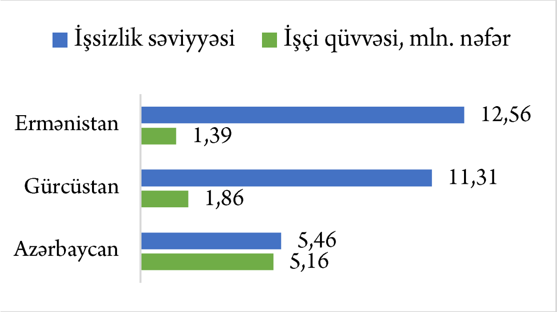

İşçi qüvvəsi, mln. nəfər - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 4,95 mln. nəfər, 2015-ci ildə ən aşağı - 4,63 mln. nəfər, 2020-ci ildə ən yüksək - 5,17 mln. nəfər, 2022-ci ildə isə 5,16 mln. nəfər olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 19,35 mln. nəfər, Gürcüstanda 1,86 mln. nəfər və Ermənistanda isə 1,39 mln. nəfər təşkil edib.

İşsizlik səviyyəsi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 5,41 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı - 4,85 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 7,00 faiz, 2022-ci ildə isə 5,46 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 7,45 faiz, Gürcüstanda 11,31 faiz, Ermənistanda isə 12,56 faiz təşkil edib.

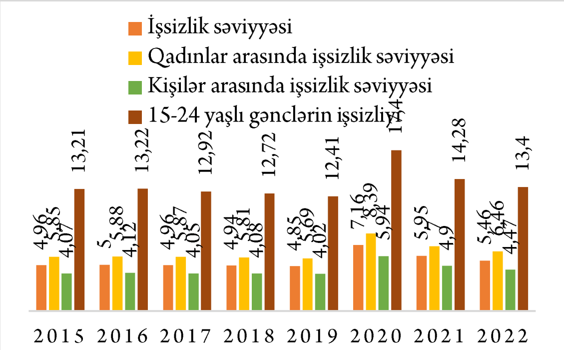

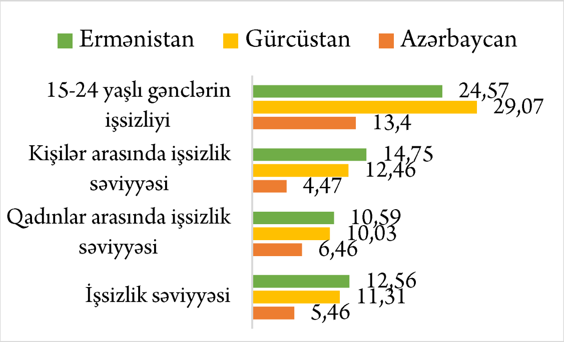

Qadınlar arasında işsizlik səviyyəsi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 6,37 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı - 5,69 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 8,39 faiz, 2022-ci ildə isə 6,46 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 8,92 faiz, Ermənistanda 10,59 faiz, Gürcüstanda isə 10,03 faiz təşkil edib.

Kişilər arasında işsizlik səviyyəsi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 4,46 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı - 4,02 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 5,94 faiz, 2022-ci ildə isə 4,47 faiz olub. Müqayisə üçün,

2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 6,83 faiz, Ermənistanda 14,75 faiz, Gürcüstanda isə 12,46 faiz təşkil edib.

15-24 yaşlı gənclərin işsizliyi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 13,70 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı - 12,41 faiz, 2022-ci ildə ən yüksək - 13,40 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 16,72 faiz, Gürcüstanda 29,07 faiz, Ermənistanda isə 24,57 faiz təşkil edib.

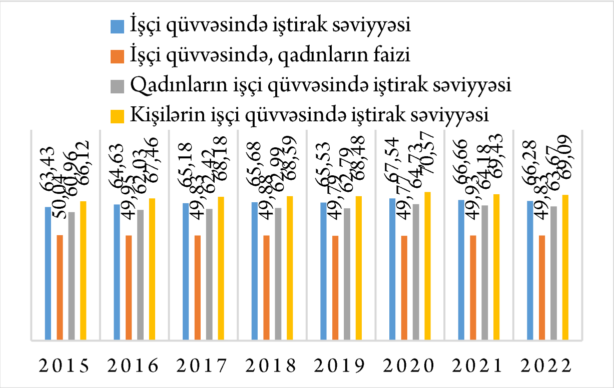

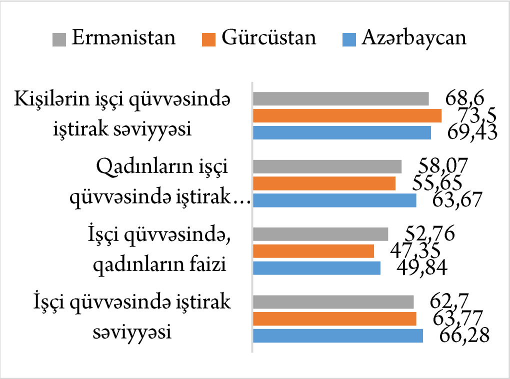

İşçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 65,62 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 63,43 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 67,54 faiz, 2022-ci ildə isə 66,28 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 60,54 faiz, Gürcüstanda 63,47 faiz, Ermənistanda isə 62,70 faiz təşkil edib.

İşçi qüvvəsində, qadınların payı faizlə - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 49,88 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 49,77 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək - 50,04 faiz, 2022-ci ildə isə 49,83 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 41,66 faiz, Ermənistanda 52,76 faiz, Gürcüstanda isə 47,35 faiz təşkil edib.

Qadınların işçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 62,97 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 60,96 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 64,73 faiz, 2022-ci ildə isə 63,67 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 50,83 faiz, Ermənistanda 58,07 faiz, Gürcüstanda isə 55,65 faiz təşkil edib.

Kişilərin işçi qüvvəsində iştirak səviyyəsi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 68,49 faiz, 2015-ci ildə ən aşağı - 66,12 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 70,57 faiz, 2022-ci ildə isə 69,09 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 70,00 faiz, Gürcüstanda 73, 5 faiz, Ermənistanda isə 68,6 faiz təşkil edib.

XIV. BƏRABƏRSİZLİK VƏ YOXSULLUQ

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Cini gəlir bərabərsizliyi indeksi	26,60 (2005)		34,5	30	25,1	51	2020	WB
Yoxsulluq, əhalinin %-i	16,03 (2012)		21,3	22	27	11	2020	WB
Yoxsulluq səviyyəsi, gündə 1,90 ABŞ dollarından az pulla yaşayanlar, %-lə	0,19 (2003)		5,8	7	0,4	28	2020	WB
Yoxsulluq səviyyəsi, gündə 5,50 dollardan az pulla yaşayanlar, %-lə	31,3 (2005)		58,3	6	53,2	7	2020	WB
Ən çox qazananların 10%-nin gəlirləri, ümumi gəlirlərdə %-i	24,20 (2005)		26,2	28	21,5	50	2020	WB

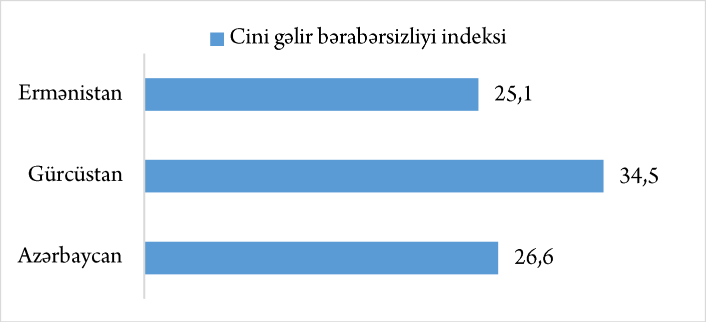

Cini bərabərsizlik indeksi, balla – sonuncu məlumat 2005-ci ilə aiddir – 26,60 bal. Müqayisə üçün, 2005-ci ildə 75 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 39,10 bal, Gürcüstanda 34, 5 faiz, Ermənistanda isə 25,1 faiz təşkil edib.

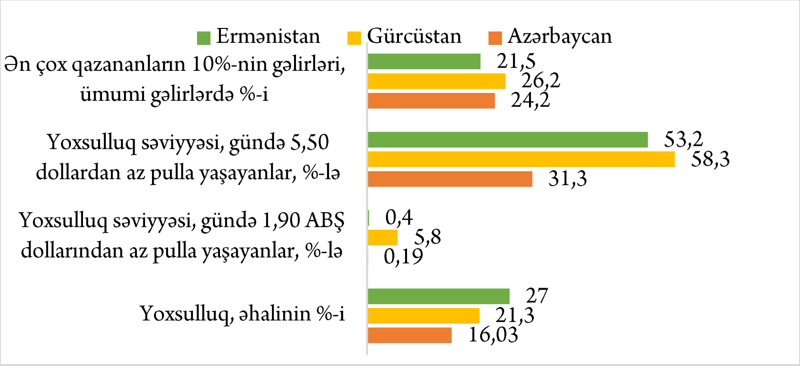

Yoxsulluq əmsalı, faizlə - sonuncu məlumat 2012-ci ilə aiddir – 16,03 faiz. Müqayisə üçün, 2012-ci ildə 52 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 20,94 faiz, 2020-ci ildə 74 ölkə üzrə 11,81 faiz, Ermənistanda 27,0 faiz, Gürcüstanda isə 21, 3 faiz təşkil edib.

Yoxsulluq səviyyəsi, gündə 1,90 ABŞ dollarından az pulla yaşayanlar, %-lə - sonuncu məlumat 2003-cü ilə aiddir – 0,10 faiz. Müqayisə üçün, 2005-ci ildə 52 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 11,65 faiz, Gürcüstanda 5, 8 faiz, Ermənistanda isə 0,4 faiz təşkil edib.

Yoxsulluq səviyyəsi, gündə 5,50 dollardan az pulla yaşayanlar, %-lə - sonuncu məlumat 2005-cü ilə aiddir – 31,3 faiz. Müqayisə üçün, 2005-ci ildə 75 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 38,40 faiz, Gürcüstanda 58, 3 faiz, Ermənistanda isə 53,2 faiz təşkil edib.

Ən çox qazananların 10%-nin gəlirləri, ümumi gəlirlərdə %-i - sonuncu məlumat 2005-cü ilə aiddir – 24,20 faiz. Müqayisə üçün, 2005-ci ildə 44 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 30,82 faiz, Gürcüstanda 26, 2 faiz, Ermənistanda isə 21,5 faiz təşkil edib.

XV.TƏHSİL

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Təhsilə dövlət xərcləri, ÜDM-də payı %-lə	2,63	2,95	2,90	2,47	2,46	2,68	4,33	-	-
Təhsilə dövlət xərcləri, dövlət xərclərində payı faizlə	-	7,63	8,20	6,97	7,41	8,29	10,50	11,48	13,00
Savadlılıq səviyyəsi, faizlə	99,79	99,79	99,79	99,79	99,79	99,80	-	-	-
15-24 yaşlı qadınların savadlılıq səviyyəsi	99,94	99,92	99,92	99,91	-	99,91	-	-	-
15-24 yaşlı kişilərin savadlılıq səviyyəsi	99,98	99,96	99,96	99,96	-	99,96	-	-	-
15-24 yaşlı gənclərin savadlıq səviyyəsi	99,96	99,94	99,94	99,94	-	99,93	-	-	-
Şagird və müəllimlərin nisbəti, ibtidai siniflərdə	12,62	13,50	15,49	15,46	15,43	-	-	-	-
İbtidai təhsilin başa vurulması	98,13	103,3	111,3	107,2	100,2	100,4	99,52	94,33	
İbtidai məktəbə daxilolma yaşı	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
İbtidai məktəblərdə oğlan və qızların say nisbəti faizlə	0,99	0,98	0,99	1,02	1,01	1,03	1,04	1,01	-
Orta məktəbdə şagird oğlan-qız nisbəti	-	-	-	-	1,00	1,00	0,98	0,98	-
Universitetlərdə kişi və qadın tələbələrin nisbəti	1,12	1,14	1,15	1,13	1,13	1,14	1,16	1,16	-
Məktəbəqədər müəssisələrə qəbul səviyyəsi, uyğun yaşda olanların payı faizlə	23,11	23,88	22,74	35,98	39,71	41,14	44,69	46,29	-
İbtidai siniflərə qəbul, uyğun yaşda uşaqların payı faizlə	106,1	106,6	106,4	103,3	99,72	97,94	95,81	94,31	-
Orta məktəbə qəbul, uyğun yaşda uşaqların payı faizlə	-	-	-	-	94,48	94,78	94,09	93,68	-
Ali təhsil müəssisələrinə qəbul, uyğun yaşda uşaqların payı faizlə	23,16	25,48	25,93	27,07	27,71	31,54	35,25	38,24	-
Təlim keçmiş ibtidai sinif müəllimləri, ümumi sayda payı faizlə	99,35	99,28	98,04	99,52	99,83	99,83	99,86	99,71	-

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Təhsilə dövlət xərcləri, ÜDM-də payı %-lə	-	-	-	-	-	-	-	-
Təhsilə dövlət xərcləri, dövlət xərclərində payı faizlə	4,33 (2020)	-	3,62	21	2,77	-	2021	UNESCO
Savadlılıq səviyyəsi, faizlə	13	40	11,52 (2021)	-	8,28	-	2022	UNESCO
15-24 yaşlı qadınların savadlılıq səviyyəsi	99,8 (2019)	-	99,56 (2019)	-	99,79	-	2021	UNESCO
15-24 yaşlı kişilərin savadlılıq səviyyəsi	99,91 (2019)	-	99,68 (2019)	-	99,9	-	2021	UNESCO
15-24 yaşlı gənclərin savadlıq səviyyəsi	99,96 (2019)	-	99,72 (2019)	-	99,85	-	2021	UNESCO
Şagird və müəllimlərin nisbəti, ibtidai siniflərdə	99,93 (2019)	-	99,70 (2019)	-	99,87	-	2021	UNESCO
İbtidai təhsilin başa vurulması	15,43	64	8,98	84	15,42	65	2018	UNESCO
İbtidai məktəbə daxilolma yaşı	94,33	34	90,72	39	91,82	36	2021	UNESCO
İbtidai məktəblərdə oğlan və qızların say nisbəti faizlə	6	37	6	69	6	43	2021	UNESCO
Orta məktəbdə şagird oğlan-qız nisbəti	1,01	18	1,01	20	1,01	19	2021	UNESCO
Universitetlərdə kişi və qadın tələbələrin nisbəti	0,98	39	1,0	32	1,03	21	2021	UNESCO
Məktəbəqədər müəssisələrə qəbul səviyyəsi, uyğun yaşda olanların payı faizlə	1,16	21	1,15	22	1,31	12	2021	UNESCO

İbtidai siniflərə qəbul, uyğun yaşda uşaqların payı faizlə	44,69	106	95,25	35	46,55	104	2020	UNESCO
Orta məktəbə qəbul, uyğun yaşda uşaqların payı faizlə	95,81	115	99,42	95	91,24	123	2020	UNESCO
Ali təhsil müəssisələrinə qəbul, uyğun yaşda uşaqların payı faizlə	94,09	67	102,55	48	87,25	81	2020	UNESCO
Təlim keçmiş ibtidai sinif müəllimləri, ümumi sayda payı faizlə	35,25	75	66,69	42	50,82	61	2020	UNESCO
Təhsilə dövlət xərcləri, ÜDM-də payı %-lə	99,71	18	94,59 (2009)		73,85	37	2021	UNESCO

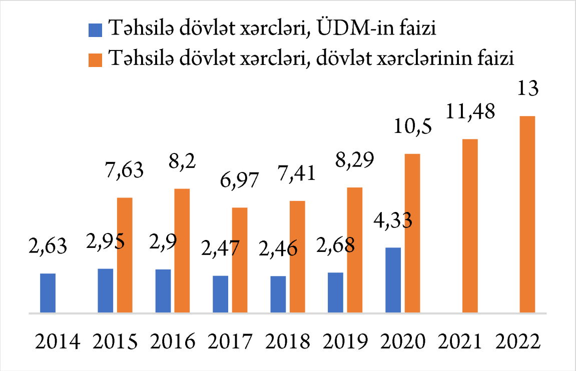

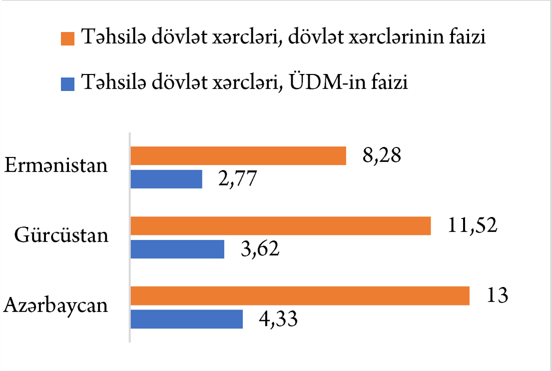

Təhsilə dövlət xərcləri, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 2,92 faiz, 2017-ci ildə ən aşağı - 6,97 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 4,33 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 150 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4,62 faiz, Gürcüstanda 3,62 faiz, Ermənistanda isə 2,24 faiz təşkil edib.

Təhsil xərcləri, dövlət xərclərinin faizi - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 9,19 faiz, 2018-ci ildə ən aşağı - 2,46 faiz, 2022-ci ildə ən yüksək - 13,0 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 63 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 14,56 faiz, Gürcüstanda 11,52 faiz, Ermənistanda isə 8,28 faiz təşkil edib.

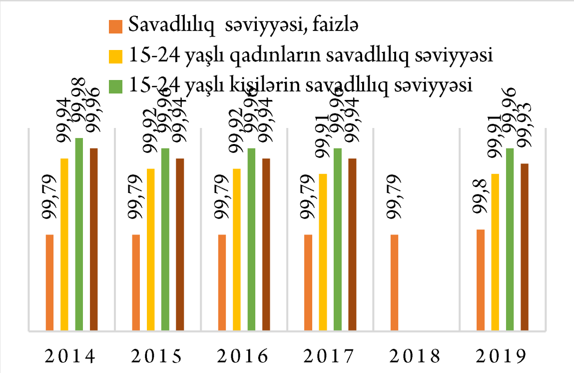

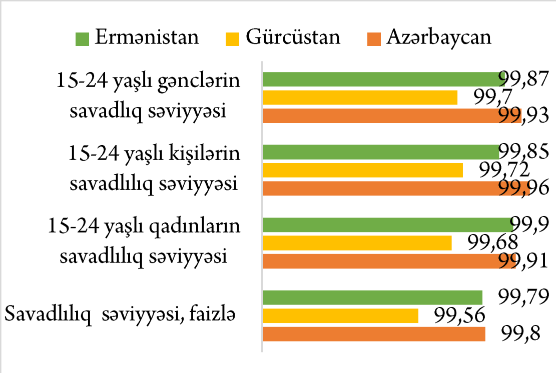

Savadlılıq səviyyəsi, faizlə - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 99,79 faiz, 2014-2018-ci illərdə ən aşağı - 99,78 faiz, 2019-cu ildə ən yüksək - 99,80 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 28 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 92,61 faiz, Ermənistanda 99,79 faiz , Gürcüstanda isə 99,56 faiz təşkil edib.

15-24 yaşlı qadınların savadlılıq səviyyəsi - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 99,92 faiz, 2017 və 2019-cu ildə ən aşağı - 99,91 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 99,94 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 33 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 92,79 faiz, Ermənistanda 99,90 faiz , Gürcüstanda isə 99,68 faiz təşkil edib.

15-24 yaşlı kişilərin savadlılıq səviyyəsi - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 99,96 faiz, 2015-2019-cu illərdə ən aşağı - 99,96 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 99,98 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 33 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 93,76 faiz, Ermənistanda 99,85 faiz , Gürcüstanda isə 99,72 faiz təşkil edib.

15-24 yaşlı gənclərin savadlıq səviyyəsi - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 99,94 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı - 99,93 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 99,96 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 33 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 93,21 faiz, Ermənistanda 99,87 faiz , Gürcüstanda isə 99,70 faiz təşkil edib.

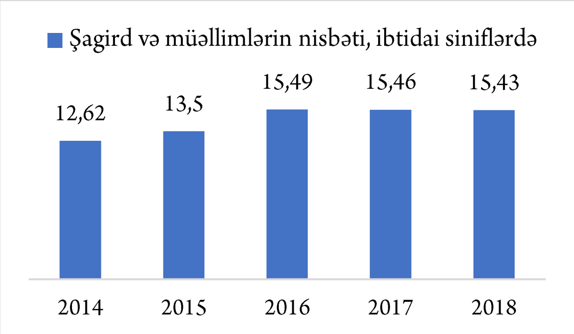

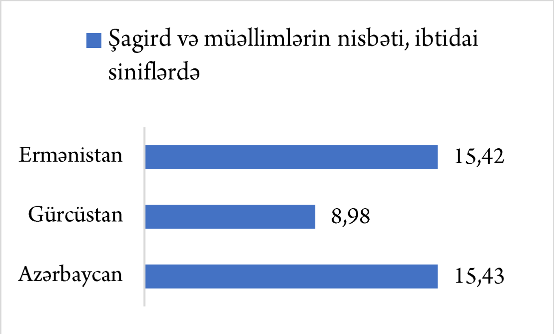

İbtidai siniflərdə şagird və müəllimlərin nisbəti - 2014-2018-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə hər müəllimə düşən şagirdlər üçün orta göstərici - 14,50, 2014-cü ildə ən aşağı - 12,62, 2016-cı ildə ən yüksək - 15,49, 2018-ci ildə 14,43 olub. Müqayisə üçün, 2018-ci ildə 86 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 24,26, Ermənistanda 15,42, Gürcüstanda isə 8,98 olub.

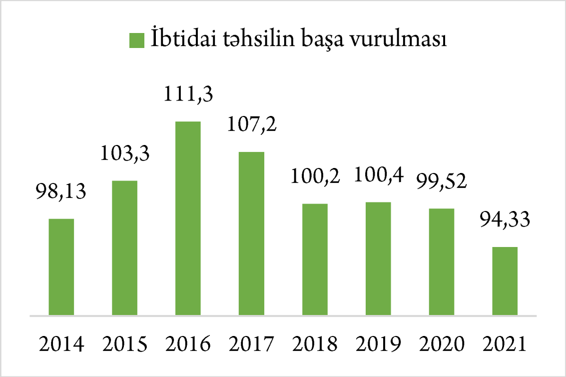

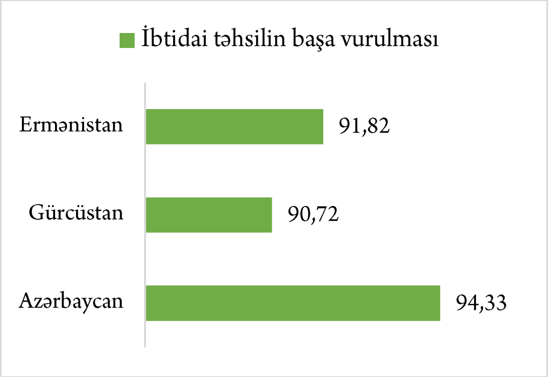

İbtidai məktəbi bitirmə səviyyəsi, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 101,8 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı - 94,33 faiz, 2016-cı ildə ən yüksək - 111,3 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 60 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 92,68 faiz, Ermənistanda 91,82 faiz, Gürcüstanda isə 90,72 faiz təşkil edib.

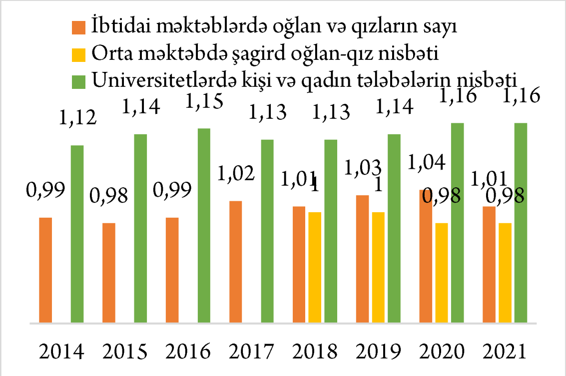

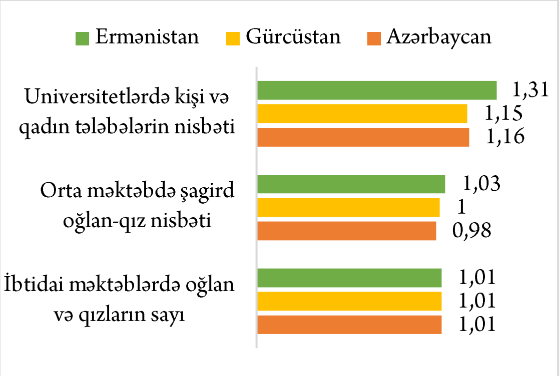

İbtidai məktəblərdə oğlan və qız nisbəti - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə oğlan və qızların nisbətində orta göstərici - 1,01, 2015-ci ildə ən aşağı - 0,98, 2020-ci ildə ən yüksək - 1,04, 2021-ci ildə 1,01 olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 66 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,99, Ermənistanda 1,01 , Gürcüstanda isə 1,01 olub.

Orta məktəblərdə şagird oğlan və qız nisbəti - 2018-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta məktəblərdə oğlan və qızların nisbətində orta göstərici - 0,99, 2020 və 2021-ci ildə ən aşağı - 0,98, 2018 və 2019-cu ildə

ən yüksək - 1,0olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 52 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,02, Ermənistanda 1,03 , Gürcüstanda isə 1,0 olub.

Universitetlərdə oğlan və qız tələbələrin nisbəti - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə Universitetlərdə oğlan və qız tələbələrin nisbətində orta göstərici - 1,14, 2014-cü ildə ən aşağı - 1,1, 2020 və 2021-ci ildə ən yüksək - 1,16 olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 41 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,17, Ermənistanda 1,31 , Gürcüstanda isə 1,15 olub.

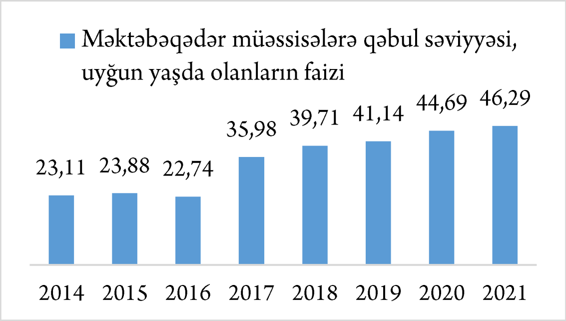

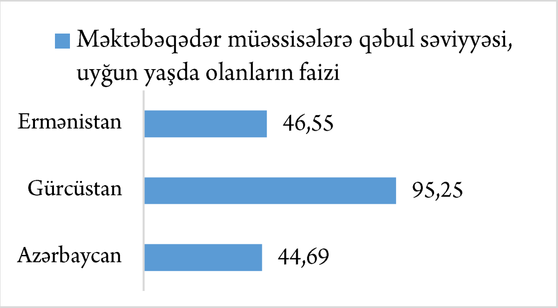

Məktəbəqədər müəssisələrə qəbul səviyyəsi, uyğun yaşda olanların faizi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 34,69 faiz, 2016-cı ildə ən aşağı - 22,74 faiz, 2021-ci ildə ən yüksək - 46,29 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 66 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 52,40 faiz, Gürcüstanda 96,25 faiz, Ermənistanda isə 46,55 faiz təşkil edib.

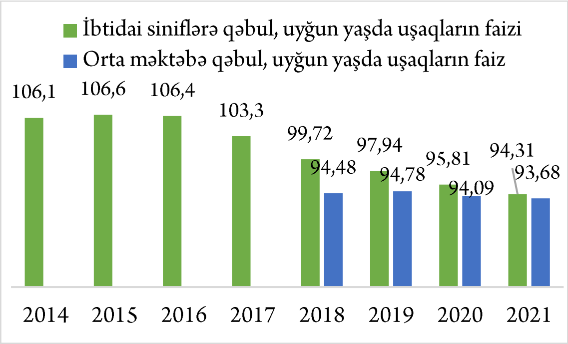

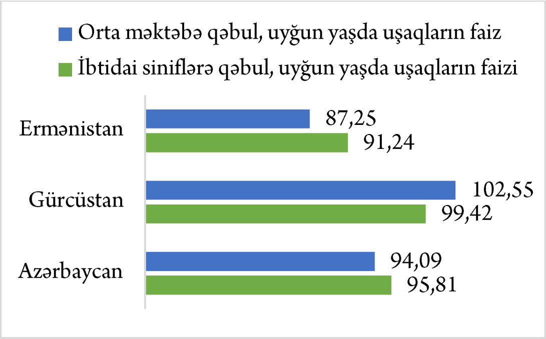

İbtidai məktəbə daxilolma yaşı - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə bütün illər üzrə eyni – 6 yaş olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 194 ölkə üzrə qlobal orta göstərici -, o cümlədən, Ermənistan və Gürcüstanda 6 yaş təşkil edib.

İbtidai siniflərə qəbul, uyğun yaşda uşaqların faizi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 101,27 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı - 94,31 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək - 106,4 faiz olub. Müqayisə üçün,

2021-ci ildə 67 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 101,18 faiz, Gürcüstanda 99,42 faiz, Ermənistanda isə 91,24 faiz təşkil edib.

Orta məktəbə qəbul, uyğun yaşda uşaqların faizi - 2018-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 71,76 faiz, 2021-cı ildə ən aşağı - 93,68 faiz, 2019-cu ildə ən yüksək - 94,78 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 53 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 79,49 faiz, Gürcüstanda 102,55 faiz, Ermənistanda isə 87,25 faiz təşkil edib.

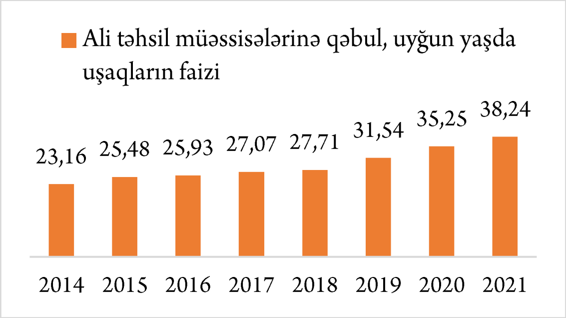

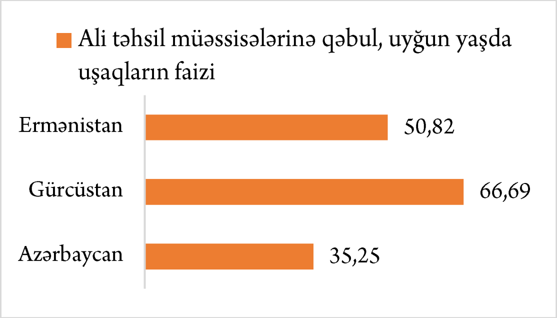

Ali təhsil müəssisələrinə qəbul, uyğun yaşda uşaqların faizi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 29,30 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 23,16 faiz, 2021-cı ildə ən yüksək - 38,24 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 41 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 42,20 faiz, Gürcüstanda 66,59 faiz, Ermənistanda isə 50,82 faiz təşkil edib.

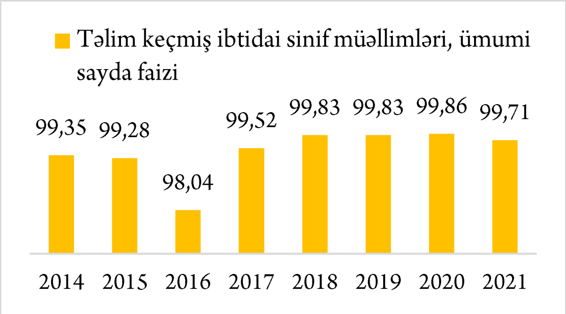

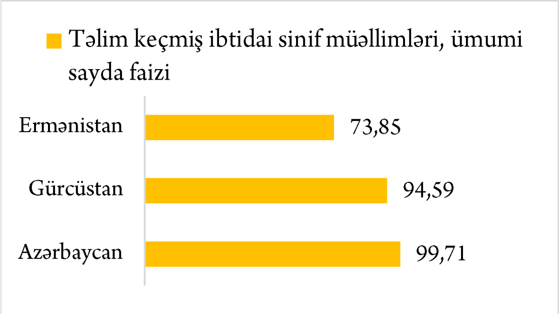

Təlim keçmiş ibtidai sinif müəllimləri, ümumi sayda faizi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 99,43 faiz, 2015-cü ildə ən aşağı - 99,28 faiz, 2020-cı ildə ən yüksək - 99,86 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 50 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 83,40 faiz, Gürcüstanda 94,59 faiz, Ermənistanda isə 73,85 faiz təşkil edib.

XVI. SƏHİYYƏ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Adambaşına səhiyyə xərcləri	260,8	221,0	153,2	151,6	165,0	191,8	191,2	-
Səhiyyə xərcləri, ÜDM-də payı %-lə	3,38	4,11	4,04	3,74	3,56	4,07	4,61	-
Gözlənən orta ömür uzunluğu, illərlə	71,12	71,45	72,00	72,25	72,26	73,10	66,87	69,37
Qadınlar üçün gözlənən orta ömür uzunluğu, illərlə	74,38	74,79	75,59	75,47	75,71	75,83	71,00	73,29
Kişilər üçün gözlənən orta ömür uzunluğu, illərlə	67,81	68,08	68,41	68,95	69,69	70,23	62,99	65,65
Əhalinin hər 1000 nəfərinə doğumların sayı, ildə	17,90	17,20	16,30	14,60	14,00	14,10	12,50	11,10
Ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 1000 nəfərinə, ildə	5,80	5,70	5,80	5,80	5,80	5,60	7,50	7,60
Fert əmsalı, hər qadına doğuşların sayı	1,97	1,94	1,90	1,75	1,73	1,81	1,70	1,52
İİV-in yayılması, 15-49 yaş əhalinin payı faizlə	0,20	0,20	0,20	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
Əhalinin hər 100 min nəfərinə vərəm xəstəliyi	76,00	71,00	66,00	66,00	63,00	60,00	58,00	63,00
20-79 yaş arasında şəkərli diabet xəstəliyinin yayılması, %-lə	-	-	-	-	-	-	-	5,60
6-59 aylıq uşaqlarda anemiya, %-lə	27,10	26,30	25,70	25,20	24,90	24,80	-	-
Aclığın yayılma səviyyəsi, ümumi əhali sayında payı %-lə	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	-
İçməli suya çıxışı olan kənd əhalisinin payı faizlə	69,30	72,20	73,40	74,60	75,70	76,90	78,10	-

İçməli suya çıxışı olan şəhər əhalisinin payı faizlə	95,40	95,50	95,70	95,90	96,10	96,30	96,30	-
12-23 aylıq uşaqlar arasında AKDC metodu ilə immunizasiyadan keçənlərin payı %-lə	94,00	96,00	97,00	95,00	95,00	94,00	79,00	89,00
1 yaşlı uşaqlardan hepatitə qarşı immunizasiyadan keçənlərin payı %-lə	94,00	96,00	97,00	95,00	95,00	94,00	79,00	89,00
12-23 aylıq uşaqlar arasında qızılcaya qarşı immunizasiyadan keçənlərin payı %-lə	98,00	98,00	98,00	98,00	96,00	98,00	82,00	93,00
Yol-nəqliyyat hadisələrindən 100 min nəfərə görə ölənlərin payı %-lə	13,20	10,30	8,70	8,50	8,10	6,70	-	-
İntiharlar, 100 min nəfərə intiharın payı faizlə	4,20	4,10	4,00	4,00	4,00	4,10	-	-

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
Adambaşına səhiyyə xərcləri	191,23	114	320,01	96	551,54	72	2020	WB
Səhiyyə xərcləri, ÜDM-də payı %-lə	4,61	136	7,6	67	12,24	7	2020	WB
Gözlənən orta ömür uzunluğu, illərlə	69,37	127	71,69	102	72,04	98	2021	WB
Qadınlar üçün gözlənilən orta ömür uzunluğu, illərlə	11,1	137	13,41	114	12,05	126	2021	WB
Kişilər üçün gözlənən orta	7,6	112	15,17	14	13,01	24	2021	WB

ömür uzunluğu, illərlə								
Əhalinin hər 1000 nəfərinə doğumların sayı, ildə	1,52	156	2,08	97	1,58	147	2021	WB
Ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 1000 nəfərinə, ildə	0,1	105	0,3	72	-	-	2021	WB
Fert əmsalı, hər qadına doğuşların sayı	63	72	64	71	27	115	2021	WB
İİV-in yayılması, 15-49 yaş əhalinin payı faizlə	5,6	141	5,7	139	5,6	140	2021	IDF
Əhalinin hər 100 min nəfərinə vərəm xəstəliyi	24,8	101	24,6	103	19,6	135	2019	WHO
20-79 yaş arasında şəkərli diabet xəstəliyinin yayılması, %-lə	2,5	114	7,6	58	3,5	97	2020	FAO
6-59 aylıq uşaqlarda anemiya, %-lə	78,1	11	40,3	31	-	-	2020	WHO/UNICEF
Aclığın yayılma səviyyəsi, ümumi əhali sayında payı %-lə	96,3	17	84,1	34	-	-	2020	WHO/UNICEF
İçməli suya çıxışı olan kənd əhalisinin payı faizlə	4,1	144	9,2	67	3,3	155	2019	WHO
İçməli suya çıxışı olan şəhər əhalisinin payı faizlə	89	99	85	116	93	68	2021	WHO
12-23 aylıq uşaqlar arasında AKDC metodu ilə	89	9	85	110	93	63	2021	WHO

immunizasiyadan keçənlərin payı %-lə								
1 yaşlı uşaqlardan hepatitə qarşı immunizasiyadan keçənlərin payı %-lə	93	61	90	79	94	55	2021	WHO
12-23 aylıq uşaqlar arasında qızılcaya qarşı immunizasiyadan keçənlərin payı %-lə	6,7	146	12,4	112	20	70	2019	WHO
Yol-nəqliyyat hadisələrindən 100 min nəfərə görə ölənlərin payı %-lə	4,1	144	9,2	67	3,3	155	2019	WHO

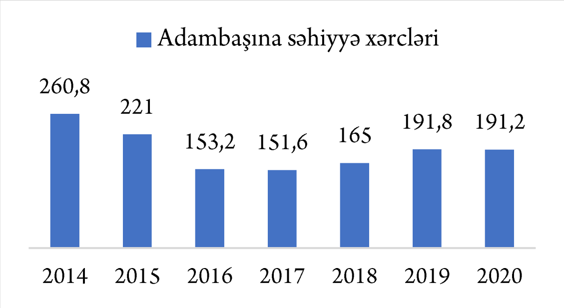

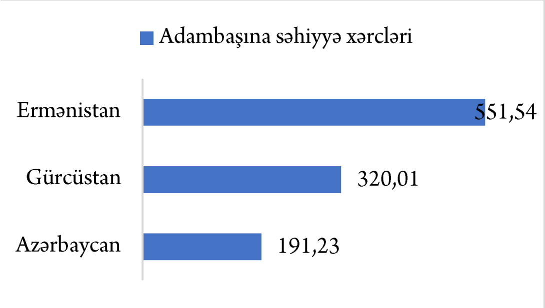

Adambaşına düşən səhiyyə xərcləri, dollar - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 190,66 dollar, 2017-ci ildə ən aşağı - 151,6 dollar, 2014-cü ildə ən yüksək - 260,8 dollar, 2020-ci ildə isə 191,2 dollar olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 179 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1229,55 dollar, Ermənistanda 551.54 dollar, Gürcüstanda isə 320,1 dollar təşkil edib.

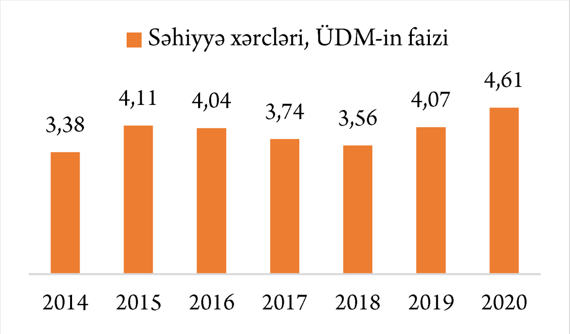

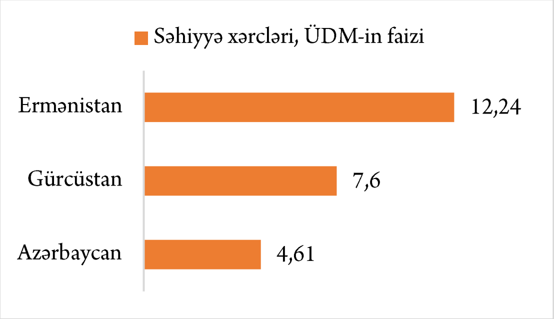

Səhiyyə xərcləri, ÜDM-də payı faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 3,93 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 3,38 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 4,61 faizfaiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cui ildə 179 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 7,04 faiz, Ermənistanda 12.24 faiz, Gürcüstanda isə 7,6 faiz təşkil edib.

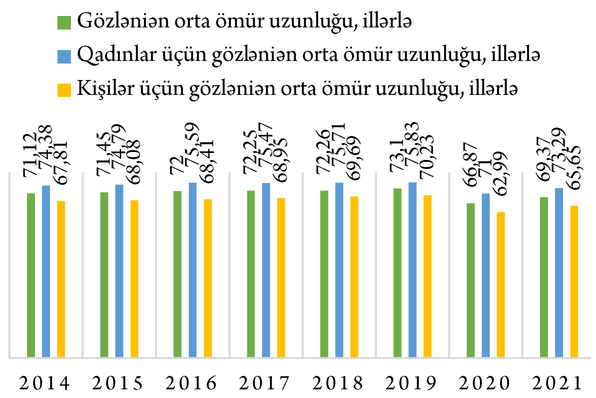

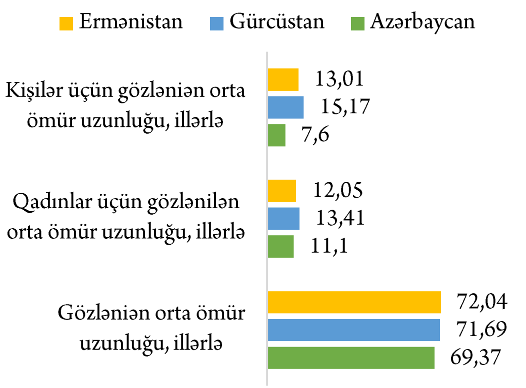

Gözlənən orta ömür uzunluğu, illərlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda gözlənilən orta ömür uzunluğu 71,05 il, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 66,87 il, ən yüksək - 2019-cu ildə isə 73,1 il olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 71,58 il, Ermənistanda 72,04 il, Gürcüstanda isə 71,69 il təşkil edib.

Qadınlar üçün gözlənən orta ömür uzunluğu, illərlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda qadınlar üçün gözlənilən orta ömür uzunluğu - 74,50 il, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 71,0 il, 2019-cu ildə ən yüksək - 75,83 il olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 74,35 il təşkil edib.

Kişilər üçün gözlənən orta ömür uzunluğu, illərlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda kişilər üçün gözlənilən orta ömür uzunluğu - 67,73 il, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 62,99 il, 2019-cu ildə ən yüksək - 70,23 il təşkil edib. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 68,97 il təşkil edib.

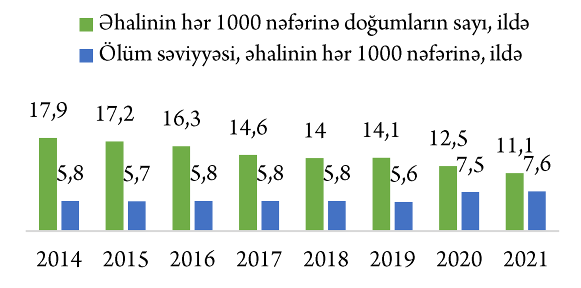

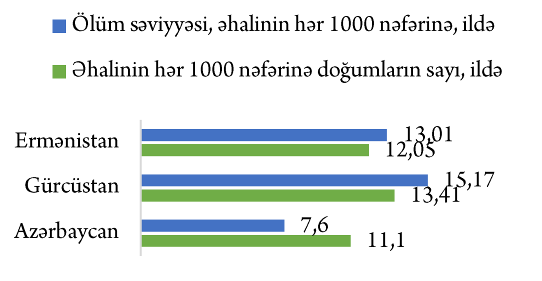

Əhalinin hər 1000 nəfərinə doğumların sayı, ildə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda 1000 nəfərə doğumların orta illik sayı 16,81 nəfər, 2021-ci ildə ən aşağı göstərici - 11,10 nəfər, ən yüksək - 2014-cü ildə 17,90 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 194 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 18,88 nəfər, Gürcüstanda 13,41 nəfər, Ermənistanda isə 12,05 nəfər təşkil edib.

Ölüm səviyyəsi, əhalinin hər 1000 nəfərinə, ildə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda 1000 nəfərə orta ölüm səviyyəsi 6,2 nəfər, 2019-cu ildə ən aşağı göstərici - 5,6 nəfər, 2021-ci ildə ən yüksək - 7,6 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 194 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 8,76 nəfər, Gürcüstanda 15,17 nəfər, Ermənistanda isə 13,01 nəfər təşkil edib.

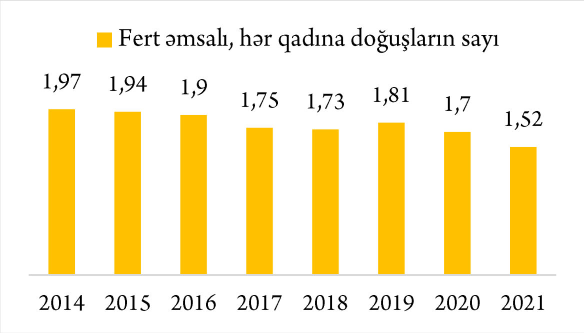

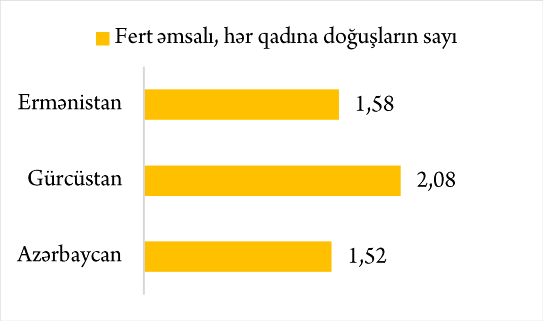

Doğum (fert) əmsalı, hər qadına doğuş sayı - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda hər qadına orta illik doğuş sayı 1,79, 2021-ci ildə ən aşağı göstərici - 1,52, 2014-cü ildə ən yüksək - 1,97 olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 2,55, Gürcüstanda 2,08 nəfər, Ermənistanda isə 1,58 təşkil edib.

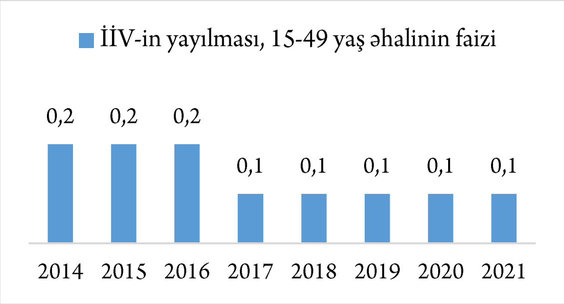

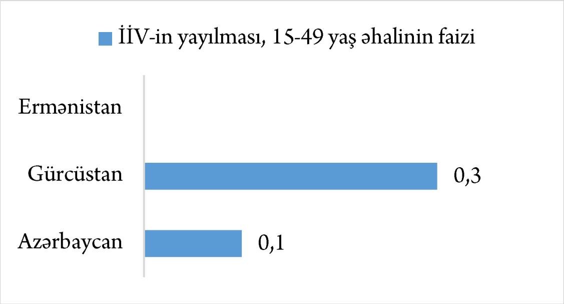

İİV-in yayılması, 15-49 yaş əhalinin payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 0,16 faiz, 2018-2021-ci illərdə ən aşağı göstərici - 0,1 faiz, 2014-2016-cı illərdə ən yüksək - 0,2 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 136 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,65, Gürcüstanda isə 0,3 faiz təşkil edib.

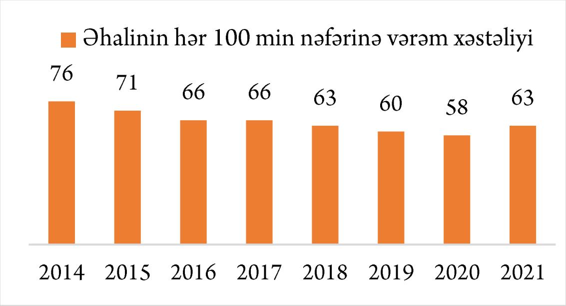

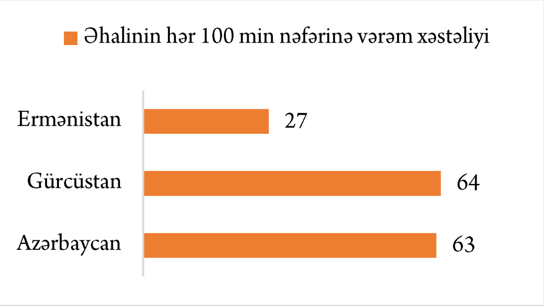

Əhalinin hər 100 min nəfərinə vərəm xəstəliyi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 65 nəfər, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 58 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 76 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 193 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 99 nəfər, Gürcüstanda 64 nəfər, Ermənistanda isə 27 nəfər təşkil edib.

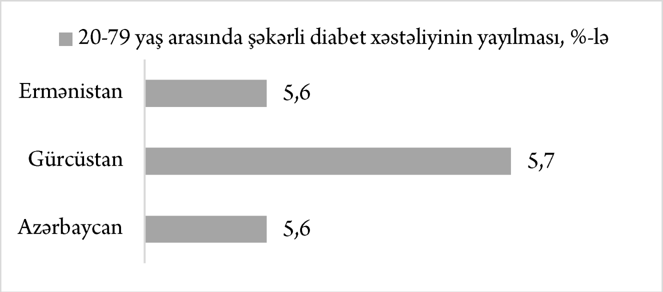

20-79 yaş arasında şəkərli diabet xəstəliyinin yayılması, payı faizlə - Azərbaycan üzrə ancaq 2021-ci ilin məlumatı verilib - 5,6 faiz. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 195 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 8,60 faiz, Gürcüstanda 5,7 faiz, Ermənistanda isə 5,6 faiz təşkil edib.

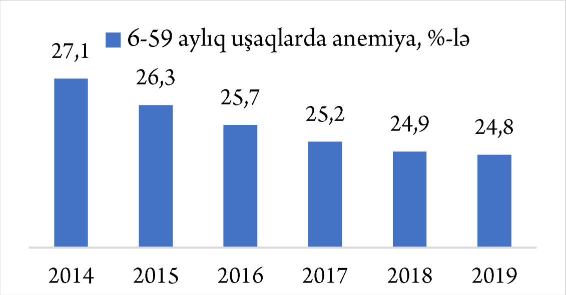

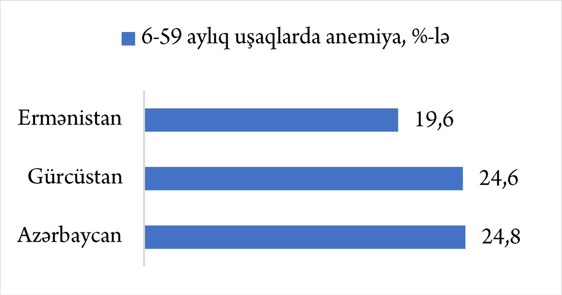

6-59 aylıq uşaqlarda anemiya, payı faizlə - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 25,67 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı göstərici - 24,9 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 27,1 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 184 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 33,56 faiz, Gürcüstanda 24,6 faiz, Ermənistanda isə 19,6 faiz təşkil edib.

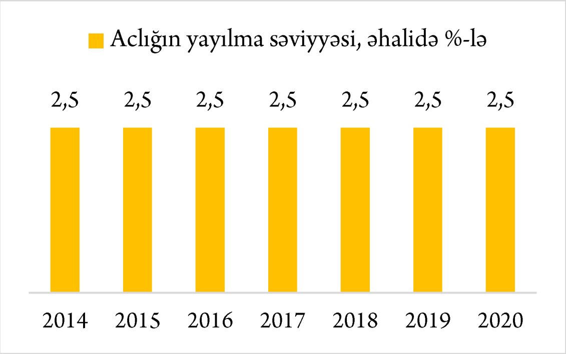

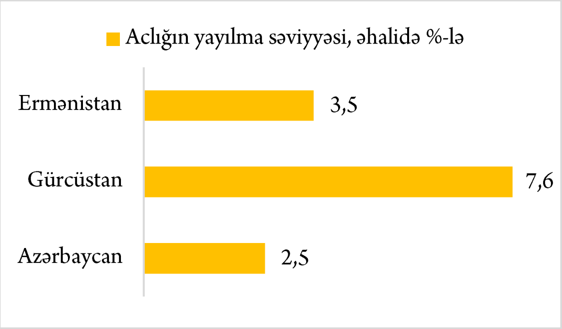

Aclığın yayılma səviyyəsi, əhali sayında payı faizlə - 2014-2020-cu illər üzrə məlumatları əks etdirir və bütü illər üzrə eyni - əhalinin 2,5 faizidir. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 158 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 10,18 faiz, Gürcüstanda 7,6 faiz, Ermənistanda isə 3,5 faiz təşkil edib.

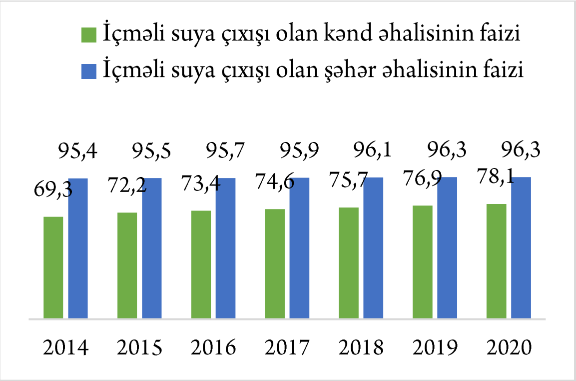

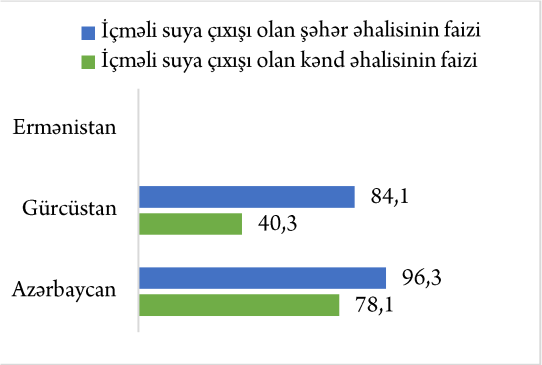

İçməli suya çıxışı olan kənd əhalisinin payı faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 74,31 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 69,3 faiz, 2020-ci ildə ildə ən yüksək - 78,1 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 64 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 42,4 faiz, Gürcüstanda isə 40,3 faiz təşkil edib.

İçməli suya çıxışı olan şəhər əhalisinin payı faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 95,89 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 95,4 faiz, 2019 və 2020-ci ildə ildə ən yüksək - 96,3 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 85 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 70,8 faiz, Gürcüstanda isə 96,3 faiz təşkil edib.

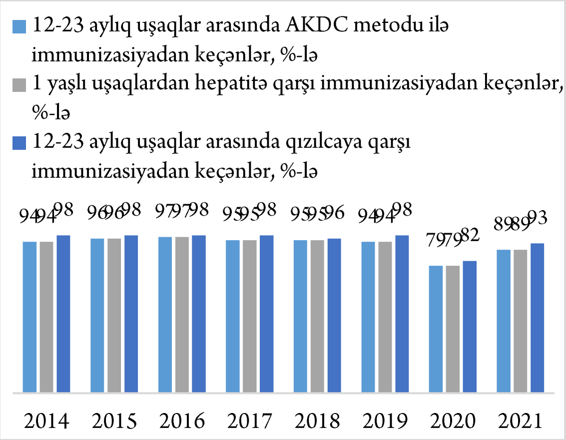

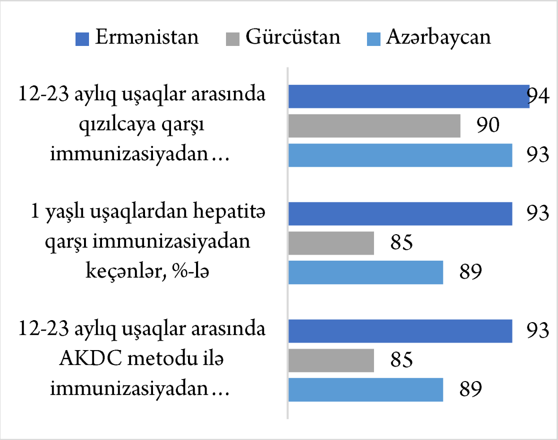

1 yaşlı uşaqlardan hepatitə qarşı immunizasiyadan keçənlər, payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 92,38 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı göstərici - 89,0 faiz, 2016-cı illərdə ən yüksək - 97,0 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 183 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 84,0 faiz, Ermənistanda 93,0 faiz, Gürcüstanda isə 85,0 faiz təşkil edib.

12-23 aylıq uşaqlar arasında AKDC metodu ilə immunizasiyadan keçənlər, payı faizlə - 2021-ci ildə 89,0 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 85,0 faiz təşkil edib.

12-23 aylıq uşaqlar arasında qızılcaya qarşı immunizasiyadan keçənlər, payı faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 95,13 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 82,0 faiz, 2014-2019-cu illərdə ən yüksək - 98,0 faiz, 2021-ci ildə 93,0 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 83,0 faiz, Ermənistanda 94,0 faiz, Gürcüstanda isə 90,0 faiz təşkil edib.

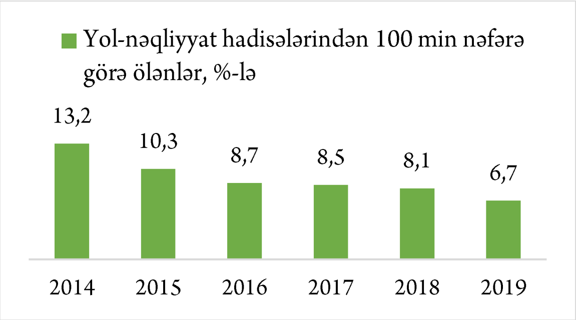

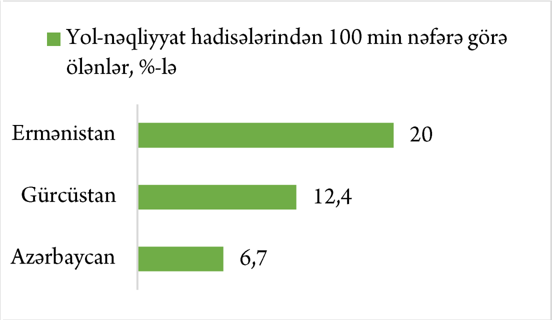

Yol-nəqliyyat hadisələrindən 100 min nəfərə görə ölənlər, payı faizlə - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta göstərici - 9,25 nəfər, 2019-cu ildə ən aşağı göstərici - 6,7 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 13,2 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 180 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 17,05 nəfər, Ermənistanda 20,0 nəfər, Gürcüstanda isə 12,4 nəfər təşkil edib.

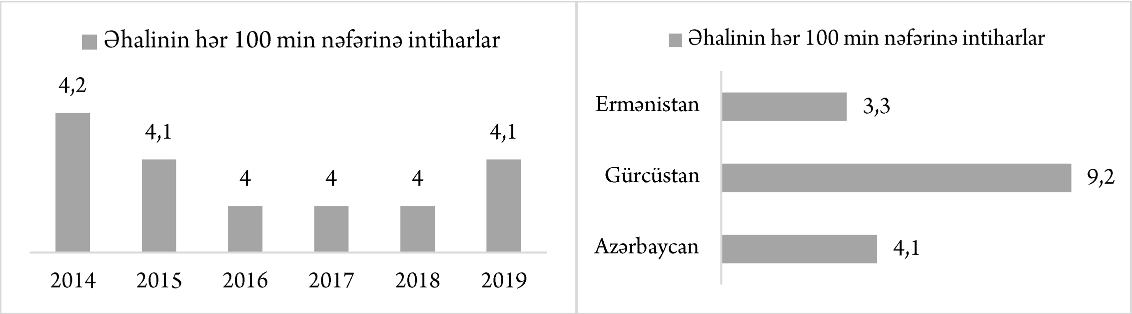

Əhalinin hər 100 min nəfərinə intiharlar - 2014-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda 100 min nəfərə orta illik *intihar* sayı 4,07 nəfər, 2016-2018-ci illərdə ən aşağı - 4,0 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 4,2 nəfər, 2019-cu ildə isə 4,1 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 180 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 9,49 nəfər, Gürcüstanda 9,2 nəfər, Ermənistanda isə 3,3 nəfər təşkil edib.

XVII. UŞAQ VƏ ANA ÖLÜMÜ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
100.000 diri doğuşa düşən ana ölümü	29,00	29,00	26,00	27,00	28,00	27,00	41,00	-	-
28 günə qədər yeni doğulmuş körpələrdən ölənlər, hər 1000 doğuşa	15,00	14,00	13,00	12,00	11,00	10,00	10,00	10,00	-
Hər 1000 diri doğulana körpə ölümü	25,00	23,00	22,00	20,00	19,00	18,00	17,00	17,00	-
1000 diri doğulana 5 yaşa qədər uşaqların ölüm səviyyəsi	28,00	26,00	25,00	23,00	22,00	20,00	19,00	19,00	-
1000 diri doğulana 5 yaşa qədər qız uşaqların ölüm səviyyəsi	26,00	24,00	22,00	21,00	20,00	18,00	18,00	17,00	-
1000 diri doğulana 5 yaşa qədər oğlan uşaqların ölüm səviyyəsi	31,00	29,00	27,00	25,00	24,00	22,00	21,00	20,00	-
Hər 1000 diri doğulana 5-14 yaşlı uşaqların ölüm səviyyəsi	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
100.000 diri doğuşa düşən ana ölümü	41	100	28	111	27	112	2020	UNICEF
28 günə qədər yeni doğulmuş körpələrdən ölənlər, hər 1000 doğuşa	10	81	5	120	6	114	2021	UNICEF
Hər 1000 diri doğulana körpə ölümü	17	76	8	121	10	112	2021	UNICEF
1000 diri doğulana 5 yaşa qədər uşaqların ölüm səviyyəsi	19	77	10	119	11	114	2021	UNICEF
1000 diri doğulana 5 yaşa qədər qız uşaqların ölüm səviyyəsi	17	77	8	121	10	113	2020	UNICEF

1000 diri doğulana 5 yaşa qədər oğlan uşaqların ölüm səviyyəsi	20	77	11	119	12	114	2021	UNICEF
Hər 1000 diri doğulana 5-14 yaşlı uşaqların ölüm səviyyəsi	2	64	1	118	1	98	2018	UNICEF

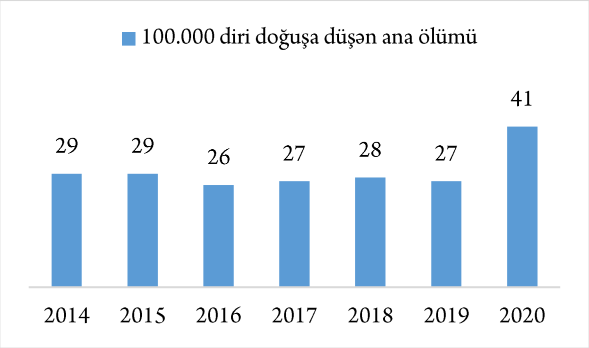

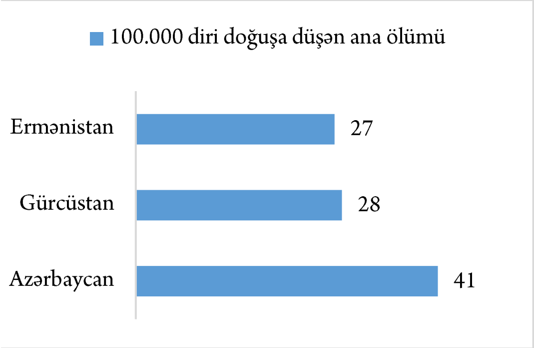

100.000 diri doğuşa düşən ana ölümü - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda 100 min nəfərə orta illik ana ölümü sayı 29,57 nəfər, 2016-cı ildə ən aşağı - 26,0 nəfər, 2020-cü ildə ən yüksək - 41,0 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 182 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 138 nəfər, Gürcüstanda 28 nəfər, Ermənistanda isə 27 nəfər təşkil edib.

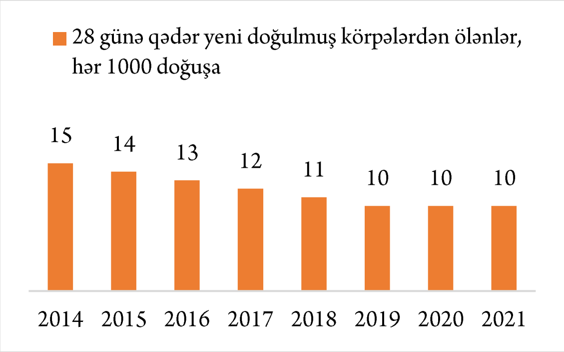

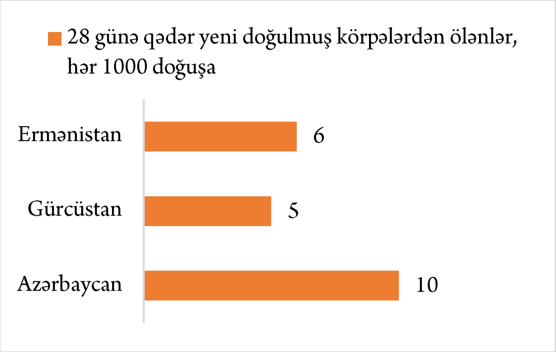

28 günə qədər yeni doğulmuş körpələrdən ölənlər, hər 1000 doğuşa - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda hər 1000 doğuşa orta illik körpə ölümü 11,88 nəfər, 2019-2021-ci illərdə ən aşağı - 10,0 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 15,0 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 12 nəfər, Gürcüstanda 5 nəfər, Ermənistanda isə 6 nəfər təşkil edib.

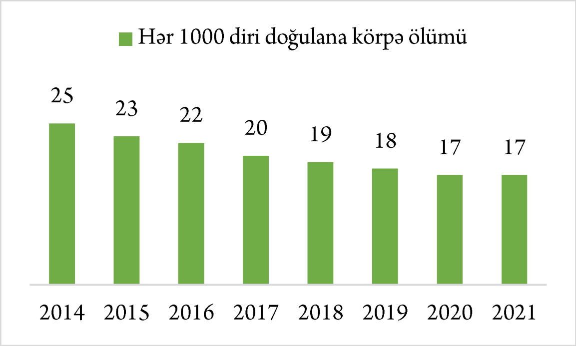

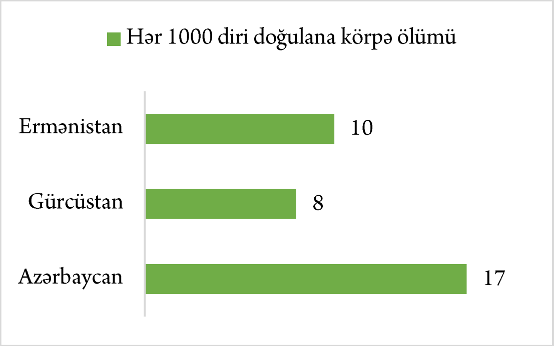

Hər 1000 diri doğulana körpə ölümü - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda hər 1000 diri doğulana orta illik körpə ölümü 20,13 nəfər, 2020 və 2021-ci ildə ən aşağı - 19,0 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 25,0 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 20 nəfər, Gürcüstanda 8 nəfər, Ermənistanda isə 10 nəfər təşkil edib.

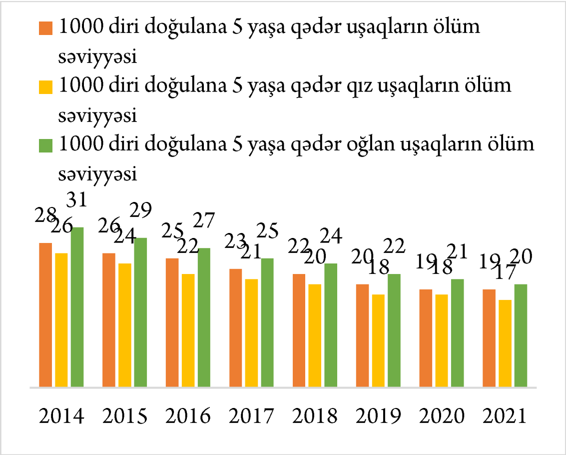

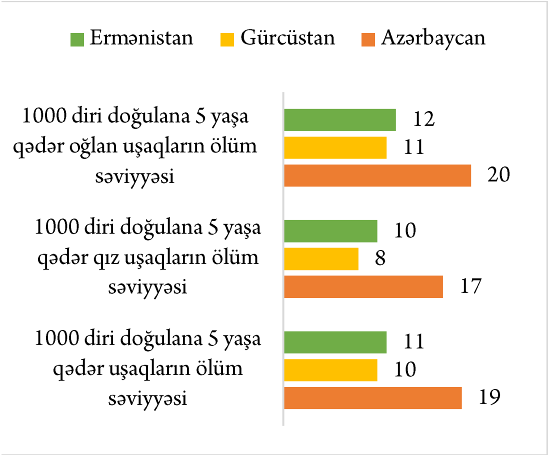

1000 diri doğulana 5 yaşa qədər uşaqların ölüm səviyyəsi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda hər 1000 diri doğulana 5 yaşa qədər uşaqların orta illik ölüm səviyyəsi 22,75 nəfər, 2020 və 2021-ci ildə ən aşağı - 19,0 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 28,0 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 26 nəfər, Ermənistanda 11 nəfər, Gürcüstanda isə 10 nəfər təşkil edib.

1000 diri doğulana 5 yaşa qədər qız uşaqların ölüm səviyyəsi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda hər 1000 diri doğulana 5 yaşa qədər qız uşaqların orta illik ölüm səviyyəsi - 20,75 nəfər, 2021-ci ildə ən aşağı - 17,0 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 26,0 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə

üzrə qlobal orta göstərici - 24 nəfər, Ermənistanda 10 nəfər, Gürcüstanda isə 8 nəfər təşkil edib.

1000 diri doğulana 5 yaşa qədər oğlan uşaqların ölüm səviyyəsi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda hər 1000 diri doğulana 5 yaşa qədər qız uşaqların orta illik ölüm səviyyəsi - 24,88 nəfər, 2021-ci ildə ən aşağı - 20,0 nəfər, 2014-cü ildə ən yüksək - 31,0 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 28 nəfər, Ermənistanda 12 nəfər, Gürcüstanda isə 11 nəfər təşkil edib.

Hər 1000 diri doğulana 5-14 yaşlı uşaqların ölüm səviyyəsi - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatları əks etdirir və bütün illər ərzində dəyişməz olaraq 2 nəfər olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 3 nəfər, Ermənistanda və Gürcüstanda isə 1 nəfər təşkil edib.

XVIII. BEYNƏLXALQ TİCARƏT VƏ İNVESTİSİYALAR

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ticarət şərtləri, Baza ili = 2000	185,2	116,8	100,1	120,7	146,9	131,2	92,9	-	-
Ticarət açıqlığı: ixracat üstəgəl idxal, ÜDM-də payı %-lə	69,48	72,60	90,08	90,40	91,67	85,82	72,02	76,29	87,08
Malların və xidmətlərin ixracı, ÜDM-də payı %-lə	43,27	37,79	46,43	48,55	54,09	49,05	35,62	46,49	60,05
Malların və xidmətlərin idxalı, ÜDM-də payı %-lə	26,21	34,81	43,65	41,85	37,58	36,77	36,39	29,80	27,03
Ticarət balansı, ÜDM-də payı %-lə	17,06	2,99	2,78	6,69	16,51	12,28	-0,77	16,69	33,03
Mal və xidmətlərin ixracı, mlrd. ABŞ dolları	-	20,06	17,58	19,84	25,48	23,63	15,21	25,49	47,27
Malların və xidmətlərin idxalı, mlrd. ABŞ dolları	19,72	18,47	16,53	17,10	17,71	17,71	15,54	16,34	21,27
Ticarət balansı, mlrd. ABŞ dolları	12,84	1,58	1,05	2,74	7,78	5,92	-0,33	9,15	26,00
Malların və xidmətlərin ixracı, illik artım faizlə	-1,10	-	-	-	-	-	-	-	-
Xarici birbaşa investisiya, ÜDM-də payı %-lə	-	7,63	11,88	7,02	2,98	3,12	1,19	-3,11	-5,68
Cari əməliyyatlar hesab, ÜDM-də payı %-lə	13,86	-0,42	-3,60	4,12	12,84	9,06	-0,53	12,93	-
Xarici birbaşa investisiya,	-	4,05	4,50	2,87	1,40	1,50	0,51	-1,71	-4,47

mlrd. ABŞ dolları									
Cari əməliyyatlar hesabı, mlrd. ABŞ dolları	10,21	0,22	-1,36	1,68	6,05	4,36	0,23	8,29	23,48
Birbaşa portfel kapitalı axını, mlrd. ABŞ dolları	-	24,50	0,00	0,99	0,01	19,46	74,87	117,4	4,62
Qızıl və xarici valyuta ehtiyatları, mlrd. ABŞ dolları	-	7,32	6,57	6,68	6,67	7,04	7,63	8,31	11,29
Pul köçürmələri, ÜDM-də payı %-lə	-	2,39	1,70	2,77	2,60	2,65	3,29	2,78	-
Pul köçürmələri, mln. ABŞ dolları	-	1182,5	564,2	1020,2	1079,6	934,3	1094,0	1133,4	3620,1
Tədiyə balansı, xalis səhvlər və xətalar, mlrd. dollar	-	-2,088	3,626	0,388	0,646	0,662	0,648	-0,154	-1,618
Xarici borc, ümumi milli gəlirdə payı %-lə	16,55	25,92	40,99	38,91	36,14	34,21	37,27	27,47	-
Qısamüddətli borc, xarici borcda payı faizlə	16,70	11,62	9,57	4,41	3,51	3,89	2,86	0,00	-
Qısamüddətli borc, beynəlxalq ehtiyatlarda payı faizlə	12,78	21,14	21,14	10,10	8,55	8,76	5,92	0,00	-

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Ticarət şərtləri, Baza ili = 2000	92,9	141	149,99	36	139,8	39	2020	UN
Ticarət açıqlığı: ixracat üstəgəl idxal, ÜDM-də payı %-lə	91,67	66	111,76	37	92,47	64	2018	WB
Malların və xidmətlərin ixracı, ÜDM-də payı %-lə	60,05	34	52,9	38	47,68	52	2022	WB
Malların və xidmətlərin idxalı, ÜDM-də payı %-lə	27,03	108	63,03	36	50,75	58	2022	WB
Ticarət balansı, ÜDM-də payı %-lə	33,03	5	-10,13		-3,07	64	2022	WB
Mal və xidmətlərin ixracı, mlrd. ABŞ dolları	47,27	55	13,02	82	9,3	93	2022	WB
Malların və xidmətlərin idxalı, mlrd. ABŞ dolları	21,27	73	15,51	84	9,9	97	2022	WB
Ticarət balansı, mlrd. ABŞ dolları	26	17	-3,06 (2021)		-0,42	53	2022	WB
Malların və xidmətlərin ixracı, illik artım faizlə	-1,1 (2014)		38,22	7	54,4	4	2022	WB
Xarici birbaşa investisiya, ÜDM-də payı %-lə	-5,68	99	6,8 (2021)	-	5,12	23	2022	WB
Cari əməliyyatlar hesab, ÜDM-də payı %-lə	-	-	-	-	-0,17	41	2022	IMF
Xarici birbaşa investisiya, mlrd. ABŞ dolları	-4,47	101	1,21 (2021)	-	1	65	2022	WB
Cari əməliyyatlar hesabı, mlrd. ABŞ dolları	23,48	17	-1,94 (2021)	-	-4,97	90	2022	WB
Birbaşa portfel kapitalı axını, mlrd. ABŞ dolları	4,62	31	1,9 (2021)	-	3,25	32	2022	IMF

Qızıl və xarici valyuta ehtiyatları, mlrd. ABŞ dolları	11,29	70	4,89	86	4,11	94	2022	WB
Pul köçürmələri, ÜDM-də payı %-lə	5,02	53	15,66	18	10,43	26	2022	WB
Pul köçürmələri, mln. ABŞ dolları	3620,12	2	2081,93		1479	35	2022	WB
Tədiyə balansı, xalis səhvlər və xətalar, mlrd. dollar	-1617,76	81	-		610,85	28	2022	WB
Xarici borc, ümumi milli gəlirdə payı %-lə	27,47	94	124,84	6	102,59	13	2021	WB
Qısamüddətli borc, xarici borcda payı faizlə	0	110	10,76	47	11,03	46	2021	WB
Qısamüddətli borc, beynəlxalq ehtiyatlarda payı faizlə	0	84	55,54	16	47,18	19	2021	WB

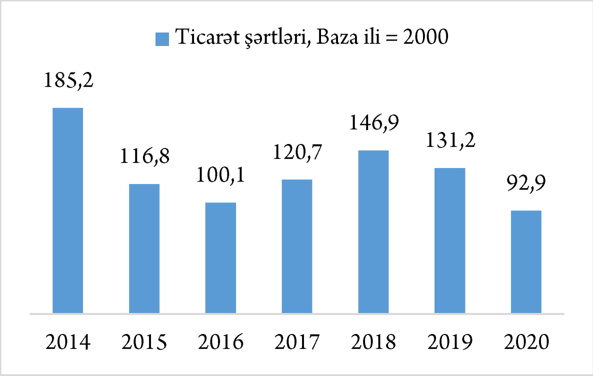

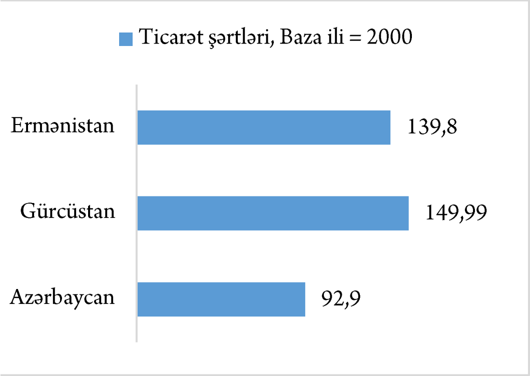

Ticarət şərtləri, 2000-ci illə müqayisədə faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 127,69 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 92,9 faiz, 2014-cü ildə isə ən yüksək - 185,2 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 188 ölkədə qlobal orta göstərici - 117,11 faiz, Gürcüstanda 149,99 faiz, Ermənistanda isə 139,8 faiz təşkil edib.

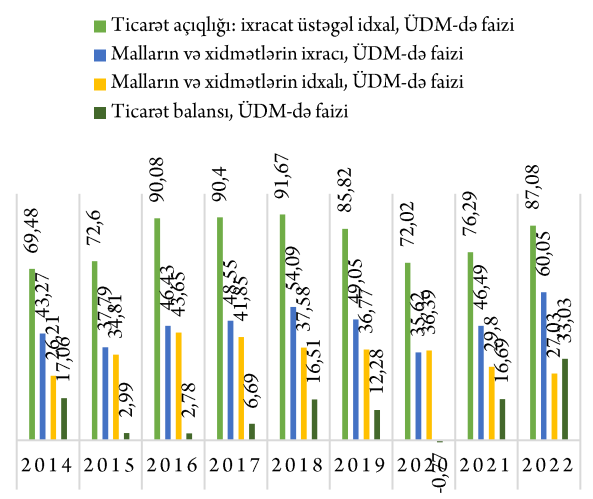

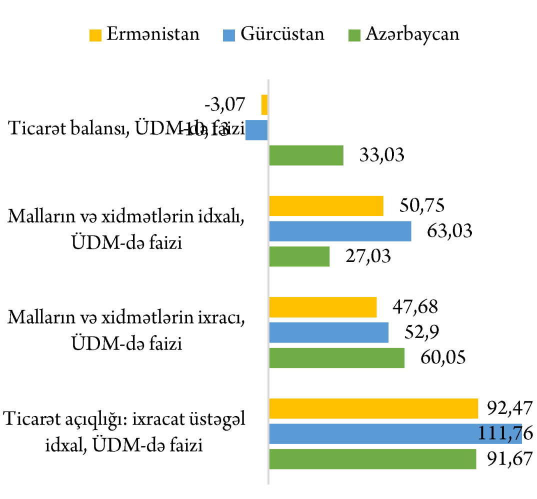

Ticarət açıqlığı: ixracat üstəgəl idxal, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 81,72 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 69,48 faiz, 2018-ci ildə ən yüksək - 91,67 faiz, 2022-ci ildə isə 87,08 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 133 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 99,14 faiz, Gürcüstanda 111,76 faiz, Ermənistanda isə 92,47 faiz təşkil edib.

Malların və xidmətlərin ixracı, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 46,82 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 35,62 faiz, 2022-ci ildə ən yüksək - 60,05 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 133 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 47,15 faiz, Gürcüstanda 52,9 faiz, Ermənistanda isə 47,68 faiz təşkil edib

Malların və xidmətlərin idxalı, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 34,90 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 26,21 faiz, 2016-cı ildə ən yüksək - 43,65 faiz, 2022-ci ildə 27,03 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 133 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 51,99 faiz, Gürcüstanda 63,03 faiz, Ermənistanda isə 50,75 faiz təşkil edib.

Ticarət balansı, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 11,92 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı -0,77 faiz, 2022-ci ildə ən yüksək - - 33,0 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 133 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -4,84 faiz, Gürcüstanda -10,13 faiz, Ermənistanda isə -3,07 faiz təşkil edib.

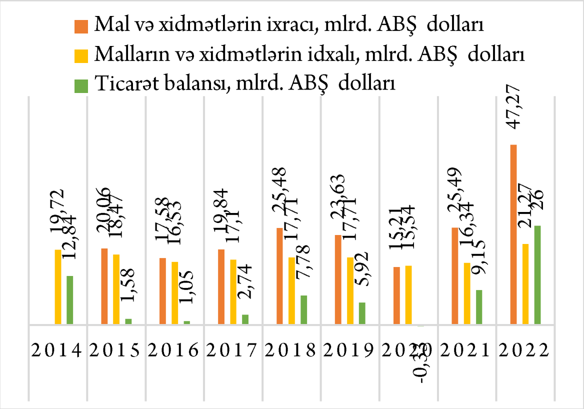

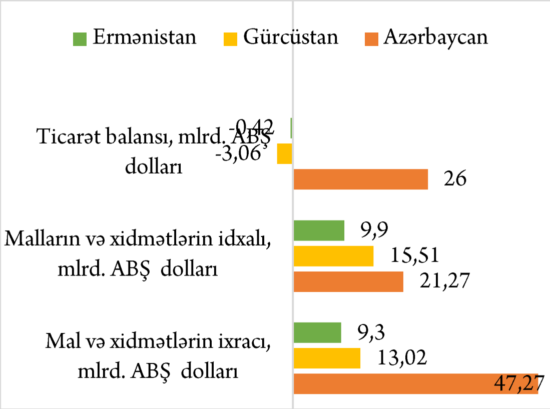

Mal və xidmətlərin ixracı, mlrd. ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik idxal 21,62 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 17,58 mlrd. dollar, 2022-ci ildə yüksək - 47,27 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 133 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 185,29 mlrd. dollar, Gürcüstanda 13,02 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 9,3 mlrd. dollar təşkil edib

Malların və xidmətlərin idxalı, mlrd. ABŞ dolları - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik idxal 17,82 mlrd. dollar, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 15,54 mlrd. dollar, 2022-ci ildə yüksək - 21,27 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 133 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 175,83 mlrd. dollar, Gürcüstanda 15,51 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 9,9 mlrd. dollar təşkil edib.

Ticarət balansı, mlrd. ABŞ dolları - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik idxal 7,4` mlrd. dollar, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - -0,33 mlrd. dollar, 2022-ci ildə yüksək - 26,0 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 109 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4,03 mlrd. dollar, Gürcüstanda -3,06 mlrd. dollar, Ermənistanda isə -0,42 mlrd. dollar təşkil edib.

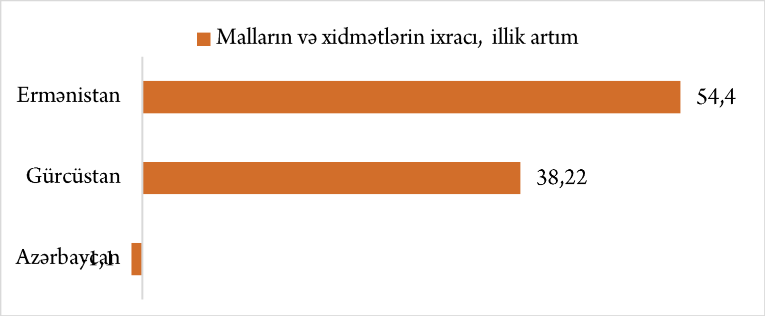

Malların və xidmətlərin ixracı, illik artım faizlə - Azərbaycan üzrə ancaq 2014-cü ilin məlumatı verilib – 1,10 faiz geriləmə. Müqayisə üçün, 2014-cü ildə 157 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -4,56 faiz, Ermənistanda 54,4 faiz, Gürcüstanda isə 28,22 faiz təşkil edib.

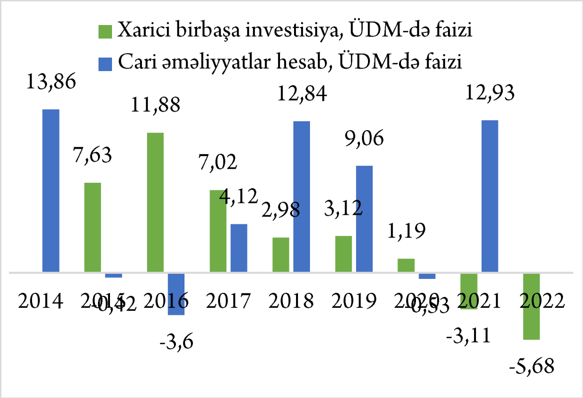

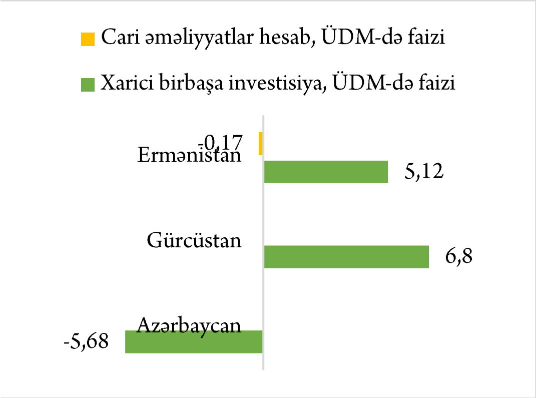

Xarici birbaşa investisiya, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 3,13 faiz, 2022-ci ildə ən aşağı -5,68 faiz, 2016-cı ildə ən yüksək - - 11,88 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 101 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -4,23 faiz, Gürcüstanda 6,8 faiz, Ermənistanda isə 5,12 faiz təşkil edib.

Cari əməliyyatlar hesab, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 6,03 faiz, 2016-cı ildə ən aşağı - -3,60 faiz, 2014-cü idə ən yüksək - - 13,86 faiz, 2021-ci ildə 12,93 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 174 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -2,51 faiz, Ermənistanda isə -0,17 faiz təşkil edib.

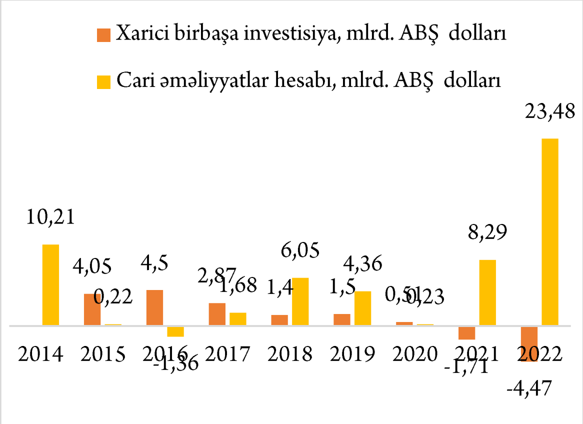

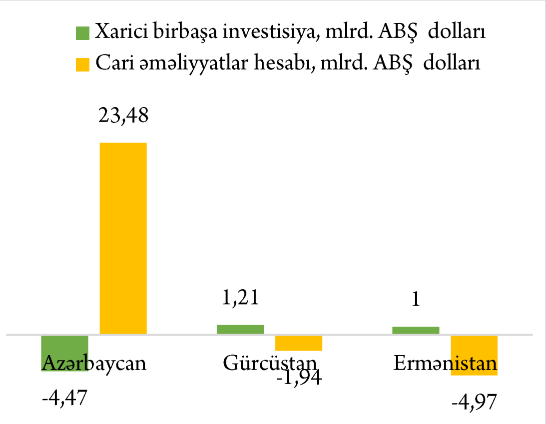

Xarici birbaşa investisiya, mlrd. ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik xarici birbaşa investisiya 1,08 mlrd. dollar, 2022-ci ildə ən aşağı göstərici -4,47 mlrd. dollar, 2016-cı ildə yüksək - 4,50 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 104 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 17,60 mlrd. dollar, Gürcüstanda 1,21 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 1,0 mlrd. dollar təşkil edib.

Cari əməliyyatlar hesabı, mlrd. ABŞ dolları - 2014-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici - 5,91 mlrd. dollar, 2016-

cı ildə ən aşağı göstərici -1,36 mlrd. dollar, 2022-ci ildə yüksək - 23,48 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 106 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,73 mlrd. dollar, Ermənistanda -4,97 mlrd. dollar, Gürcüstanda isə -1,94 mlrd. dollar təşkil edib.

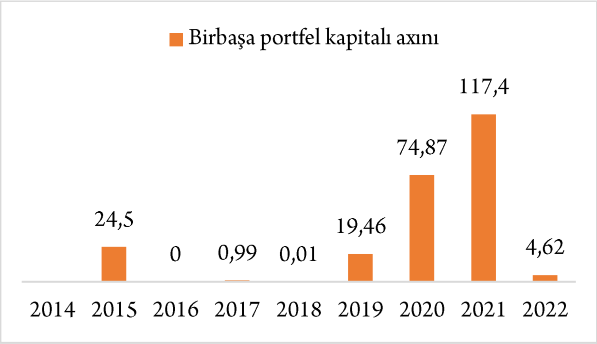

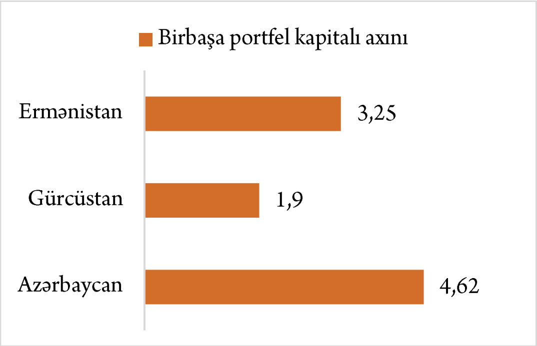

Birbaşa portfel kapitalı axını, mlrd. ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik birbaşa portfel kapitalı axını 30,23 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici – ümumiyyətlə olmayıb, 2021-ci ildə yüksək 117,4 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 102 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -2140,24 mlrd. dollar, Ermənistanda 3,25 mlrd. dollar, Gürcüstanda isə 1,9 mlrd. dollar təşkil edib.

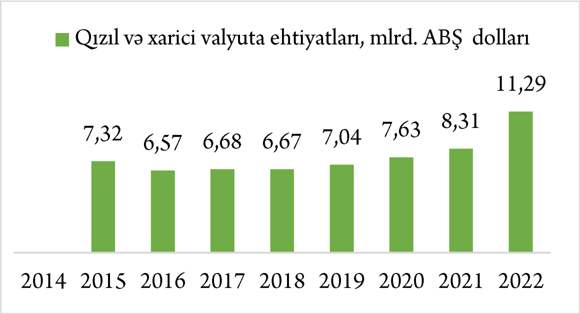

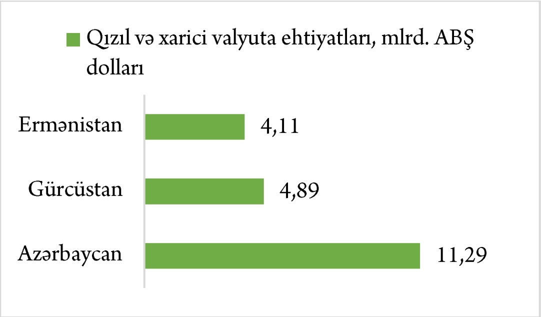

Qızıl və xarici valyuta ehtiyatları, mlrd. ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik i qızıl və xarici valyuta ehtiyatları 7,69 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 6,57 mlrd. dollar, 2022-ci ildə yüksək - 11,29 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 145 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 96,0 mlrd. dollar, Gürcüstanda 4,89 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 4,11 mlrd. dollar təşkil edib.

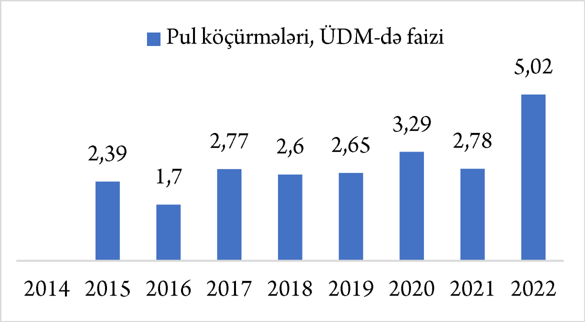

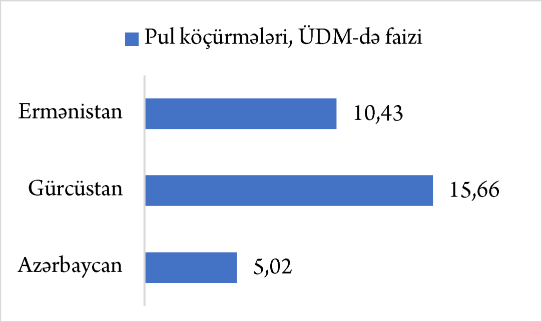

Pul köçürmələri, ÜDM-də payı %-lə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 2,60 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı - 1,70 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək - 3,29 faiz, 2021-ci ildə 2,78 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 168 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,40 faiz, Gürcüstanda 15,66 faiz, Ermənistanda isə 10,43 faiz təşkil edib.

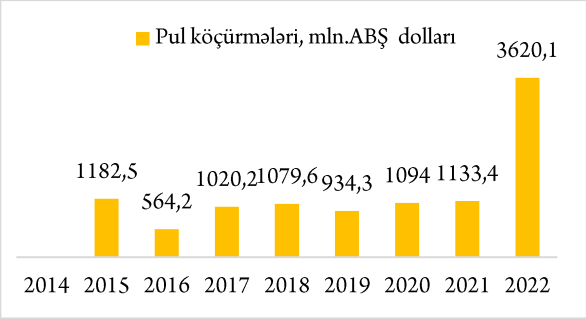

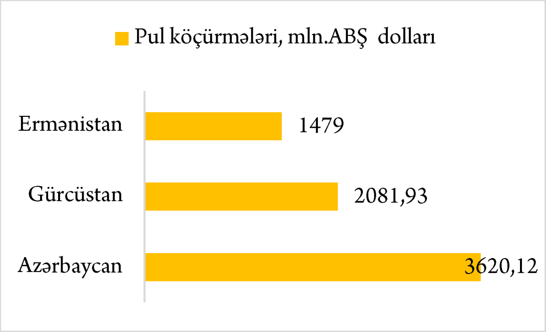

Pul köçürmələri, mln.ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik pul köçürmələri 1328,54 mln. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - 564,2 mln. dollar, 2022-ci ildə yüksək - 3620,1 mln. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 97 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4900,03 mln. dollar, Gürcüstanda 2081,93 mln. dollar, Ermənistanda isə 1479,0 mln. dollar təşkil edib.

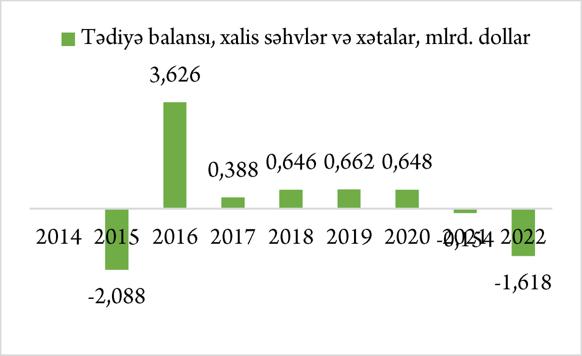

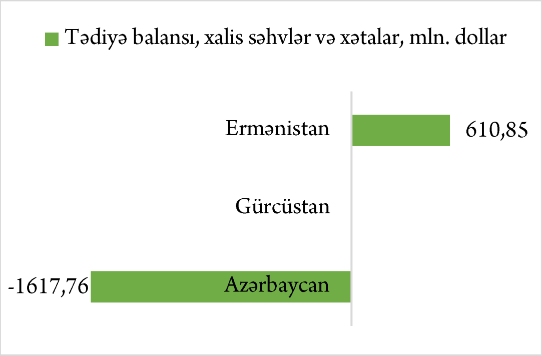

Tədiyə balansı, xalis səhvlər və xətalar, ABŞ dolları - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda tədiyə balansında orta illik xalis səhvlər və xətalar 0,26 mlrd. dollar, 2015-ci ildə ən aşağı -2,088 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən yüksək 3,626 mlrd. dollar, 2022-ci ildə isə -1,618 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 106 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,012 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 0,611 mlrd. dollar təşkil edib.

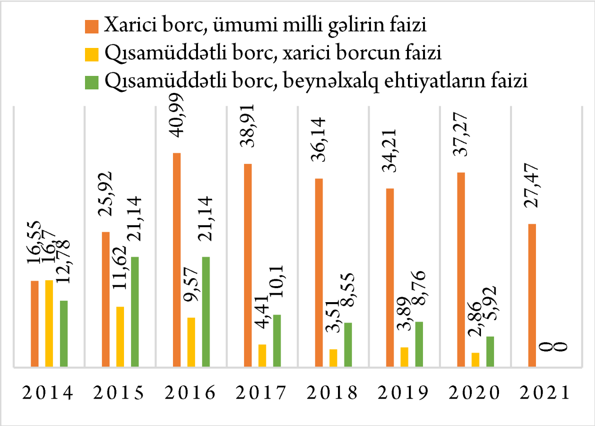

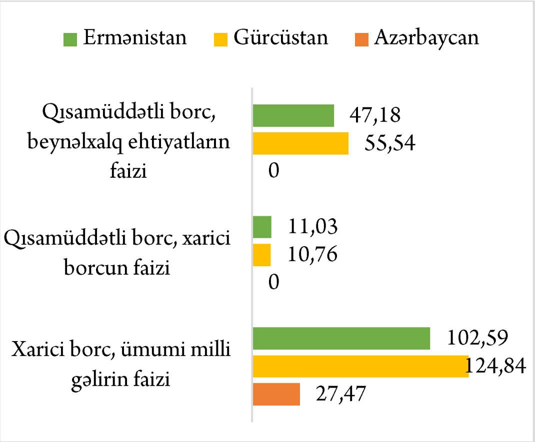

Xarici borc, ümumi milli gəlirdə payı %-lə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 32,18 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı 16,55 faiz, 2016-cı ildə ən yüksək - 40,99 faiz, 2021-ci ildə 27,47 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 111 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 64,09 faiz, Gürcüstanda 124,84 faiz, Ermənistanda isə 102,59 faiz təşkil edib.

Qısamüddətli borc, xarici borcda payı faizlə- 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 7,51 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 2,86 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 16,70 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 119 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 10,47 faiz, Ermənistanda 11,03 faiz, Gürcüstanda isə 10,76 faiz təşkil edib.

Qısamüddətli borc, beynəlxalq ehtiyatlarda payı faizlə- 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycan üzrə orta göstərici - 12,63 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 5,92 faiz, 2015 və 2016-cı ildə ən yüksək - 21,14 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 90 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 37,62 faiz, Gürcüstanda 55,54 faiz, Ermənistanda isə 47,18 faiz təşkil edib.

XIX.TURİZM

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gələn turistlərin sayı, min nəfər	2298	2006	2249	2697	2850	3170	796
Beynəlxalq turizm gəlirləri, mlrd. dollar	2713	2535	2855	3214	2830	2004	340
Beynəlxalq turizm gəlirləri, ÜDM-də payı faizlə	3,61	4,78	7,54	7,86	6,01	4,16	0,80
Dünya turistlərinin gəliş faizi	0,12	0,10	0,11	0,13	0,13	0,14	0,13
Xaricə turist uçuşları, min nəfər	4244	4096	4282	4109	4908	5568	1165

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Gələn turistlərin sayı, min nəfər	796	66	1513	49	375	89	2020	UNWTO
Beynəlxalq turizm gəlirləri, mlrd. dollar	340	82	586	72	303	84	2020	UNWTO
Beynəlxalq turizm gəlirləri, ÜDM-də payı faizlə	0,8	79	3,7	24	2,4	42	2020	UNWTO
Dünya turistlərinin gəliş faizi	0,13	66	0,25	49	0,06	89	2020	UNWTO
Xaricə turist uçuşları, min nəfər	1165	41			346	57	2020	UNWTO

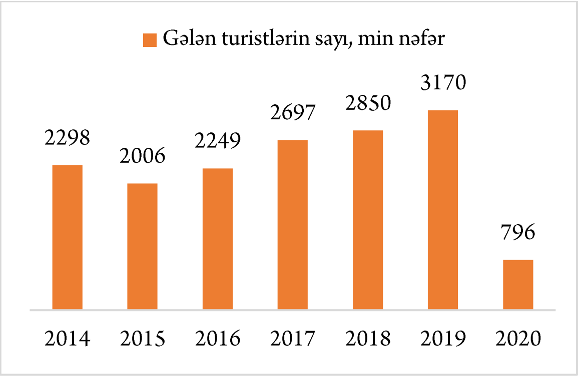

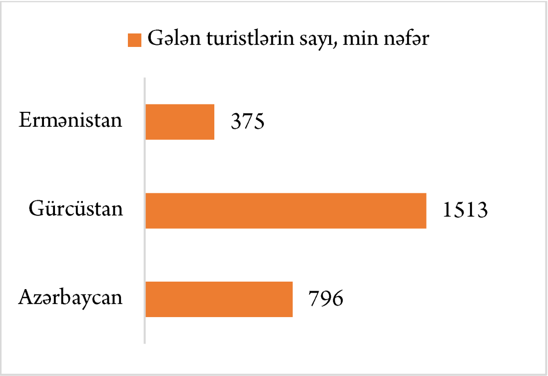

Gələn turistlərin sayı, min nəfər - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycana gələn turistlərin orta sayı 2295 min nəfər, 2020-ci ildə ən aşağı - 796 min, 2019-cu ildə ən yüksək - 3170 min turist gəlib. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 123 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4935 min, Gürcüstana 1513 min, Ermənistana isə 375 min turist təşkil edib.

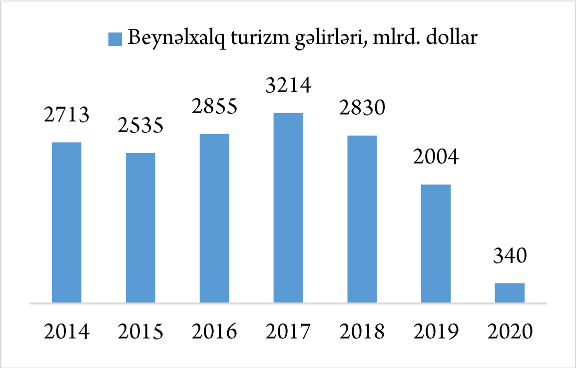

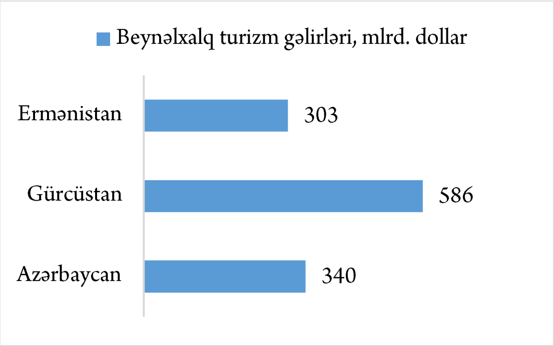

Beynəlxalq turizm gəlirləri, mlrd. dollar - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda turizm gəlirləri orta hesabla 2,36 mlrd. dollar, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - 0,34 mlrd. dollar, 2017-cı ildə ən yüksək - 3,21 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 125 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 3,86 mlrd. dollar, Gürcüstanda 0,586 mlrd. dollar, Ermənistanda isə 0,303 mlrd. dollar təşkil edib.

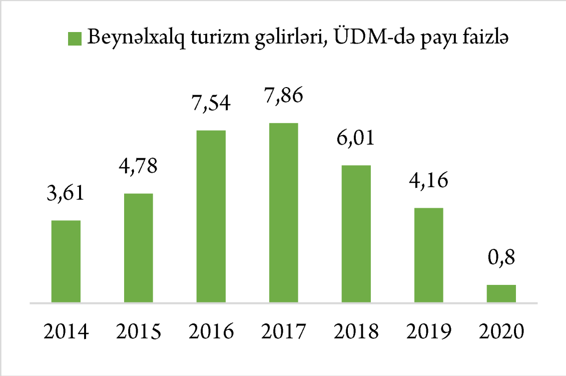

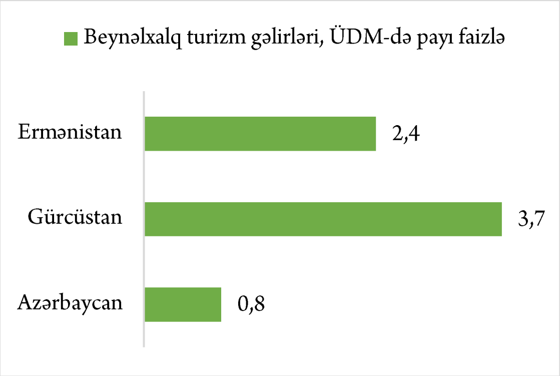

Beynəlxalq turizm gəlirləri, ÜDM-də payı faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində beynəlxalq turizm gəlirlərinin ÜDM-də payı üzrə orta illik göstərici 4,97 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 0,8 faiz, 2017-ci ildə ən yüksək - 7,86 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 125 ölkədə qlobal orta göstərici - 3,36 faiz, Gürcüstanda 3,7 faiz, Ermənistanda isə 2,4 faiz təşkil edib.

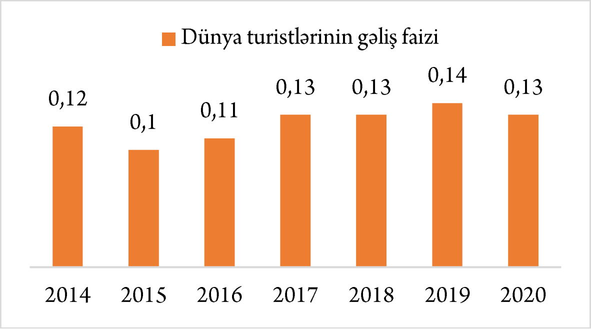

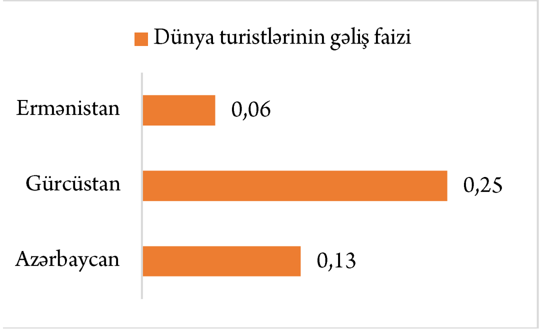

Dünya turistlərinin gəliş faizi -2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində beynəlxalq turistlərinin orta illik gəliş faizi 0,12 faiz, 2016-cı ildə ən aşağı - 0,11 faiz, 2019-cu ildə ən yüksək - 0,14 faiz, 2020-ci ildə isə 0,13 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 123 ölkədə qlobal orta göstərici - 0,81 faiz, Gürcüstanda 0,25 faiz, Ermənistanda isə 0,06 faiz təşkil edib.

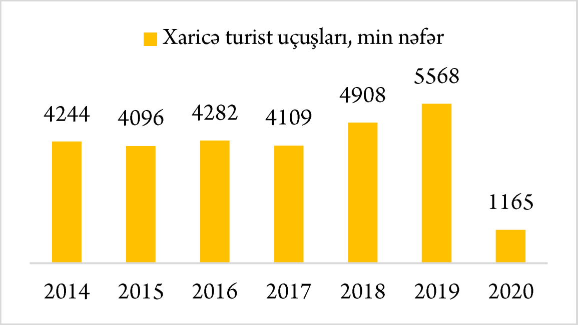

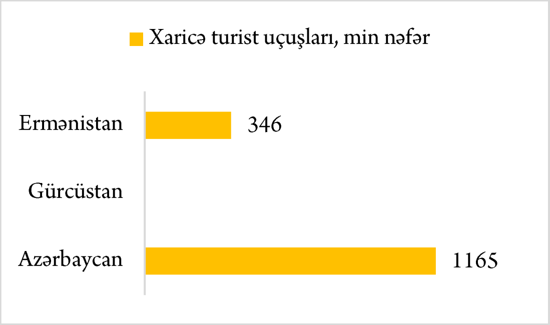

Xaricə turist uçuşları, min nəfər - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycandan xaricə uçan turistlər orta hesabla 4053 min nəfər, 2020-ci ildə ən aşağı - 1165 min nəfər, 2019-cu ildə ən yüksək - 5568 min turist gəlib. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 73 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4609 min, Ermənistandan isə 346 min turist təşkil edib.

XX. QLOBALLAŞMA

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Qloballaşma indeksi (0-100)	63,02	63,21	64,64	65,24	67,76	67,20	66,00
İqtisadi Qloballaşma İndeksi (0-100)	65,81	66,00	70,71	70,92	72,04	70,97	69,00
Siyasət Qloballaşma İndeksi (0-100)	62,03	64,11	64,34	64,74	73,03	72,57	72,00
Sosial Qloballaşma İndeksi (0-100)	61,10	59,26	58,45	59,66	57,50	57,39	57,00

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Qloballaşma indeksi (0-100)	66	71	70	53	67	65	2020	ETH Zurich
İqtisadi Qloballaşma İndeksi (0-100)	69	50	79	25	66	58	2020	ETH Zurich
Siyasət Qloballaşma İndeksi (0-100)	72	75	59	121	69	88	2020	ETH Zurich
Sosial Qloballaşma İndeksi (0-100)	57	120	73	64	65	94	2020	ETH Zurich

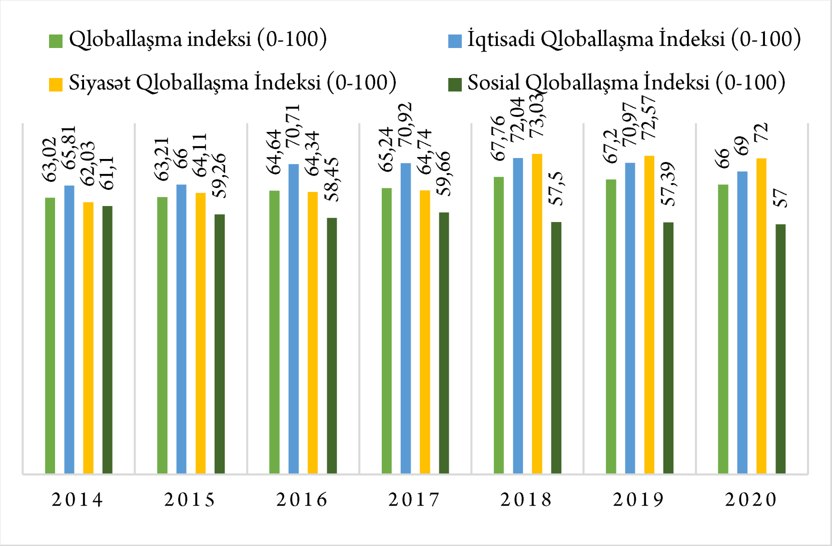

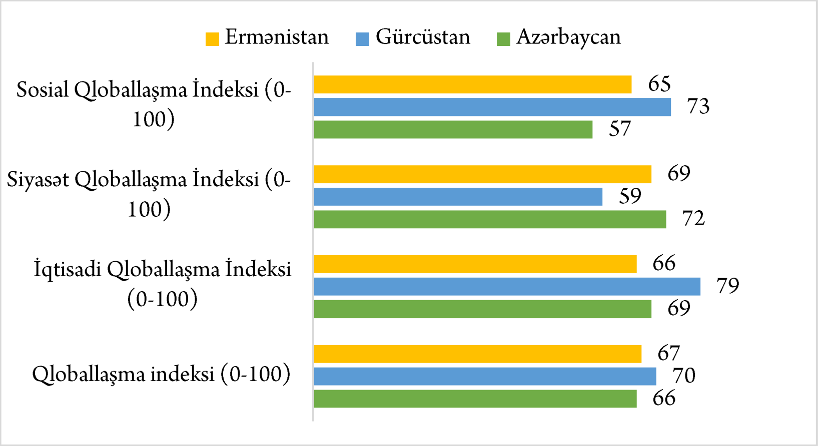

Qloballaşma indeksi (0-100) - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik bal 65,30, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 63,02, 2018-ci ildə ən yüksək - 67,76, 2020-ci ildə isə 66,0 bal olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 61,47 bal, Gürcüstanda 70,0 bal, Ermənistanda isə 67,0 bal təşkil edib.

İqtisadi Qloballaşma İndeksi (0-100) - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik bal 69,35, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 65,81, 2018-ci ildə ən yüksək - 72,04, 2020-ci ildə isə 66,0 bal olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 184 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 57,42 bal, Gürcüstanda 79,0 bal, Ermənistanda isə 66,0 bal təşkil edib.

Siyasi qloballaşma Indeksi, balla - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik bal 67,55, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 62,03, 2018-ci ildə ən yüksək - 72,03, 2020-ci ildə isə 72,0 bal olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 64,13 bal, Ermənistanda 69,0 bal, Gürcüstanda isə 59,0 bal təşkil edib.

Sosial qloballaşma İndeksi (0-100) - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik bal 58,62, 2020-cü ildə ən aşağı göstərici - 57,0 bal, 2017-ci ildə ən yüksək - 59,66 bal olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 63,95 bal, Gürcüstanda 73,0 bal, Ermənistanda isə 65,0 bal təşkil edib.

XXI. DÜNYA HƏCMİNDƏKİ PAYLAR

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dünya əhalisində payı, faizlə	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Qlobal ÜDM-də payı, faizlə	0,10	0,07	0,05	0,05	0,06	0,06	0,05	0,06
Dünya ixracatında payı, faizlə	0,14	0,10	0,09	0,09	0,10	0,10	0,07	0,10
Qlobal idxalda payı, faizlə	0,09	0,09	0,08	0,08	0,07	0,07	0,07	0,06
Qlobal xarici birbaşa investisiyalardan payı, faizlə	0,24	0,15	0,17	0,13	0,16	0,09	0,04	-0,08
Qlobal neft ehtiyatlarında payı, faizlə	0,42	0,42	0,42	0,42	0,42	0,42	0,42	0,41

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Dünya əhalisində payı, faizlə	0,13	86	0,05	127	0,04	131	2020	WB
Qlobal ÜDM-də payı, faizlə	0,05	87	0,02	121	0,02	112	2020	WB
Dünya ixracatında payı, faizlə	0,07	78	0,03	103	0,02	112	2020	WB
Qlobal idxalda payı, faizlə	0,07	85	0,04	101	0,02	121	2020	WB
Qlobal xarici birbaşa investisiyalardan payı, faizlə	0,04	91	0,05	88	0	136	2020	WB
Qlobal neft ehtiyatlarında payı, faizlə	0,42	20	0	102	0	74	2020	WB

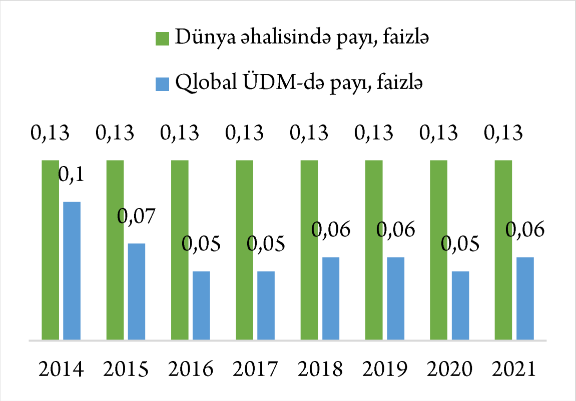

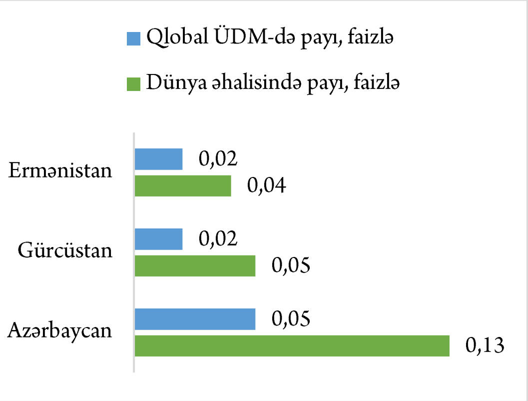

Dünya əhalisində payı, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatları əks etdirir və bütün illər üzrə Azərbaycanda əhalinin dünya əhalisində ortalama payı dəyişməz olaraq 0,13 faizdir. 2021-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,51 faiz, Gürcüstanda 0,05 faiz, Ermənistanda isə 0,04 faiz təşkil edib.

Qlobal ÜDM-də payı, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanın qlobal ÜDM-də payı ortalama 0,06 faiz, 2016-2017 və 2020-ci illərdə ən aşağı - 0,05 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək - 0,07 faiz olmuşdur. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 189 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,53 faiz, Gürcüstanda 0,02 faiz, Ermənistanda isə 0,02 faiz təşkil edib.

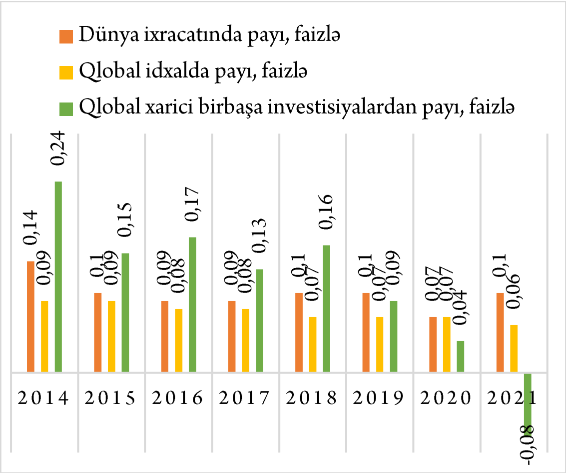

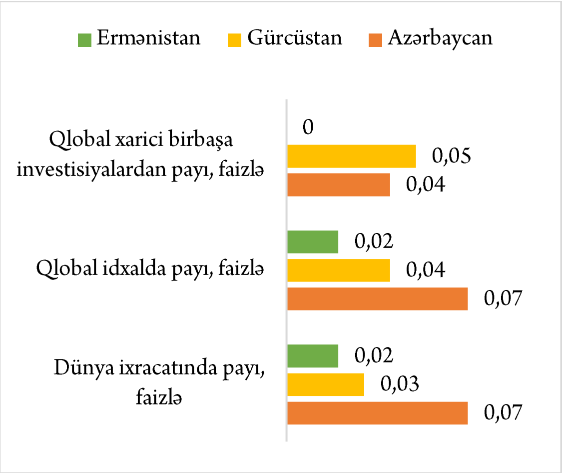

Dünya ixracatında payı, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanın dünya ixracatında payı ortalama 0,10 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı - 0,07 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 0,14 faiz olmuşdur. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 161 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,62 faiz, Gürcüstanda 0,03 faiz, Ermənistanda isə 0,02 faiz təşkil edib.

Qlobal idxalda payı, faizlə - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanın dünya idxalında payı ortalama 0,08 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı - 0,06 faiz, 2014 və 2015-cü ildə ən yüksək - 0,09 faiz olmuşdur. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 161 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,62 faiz, Gürcüstanda 0,04 faiz, Ermənistanda isə 0,02 faiz təşkil edib.

Qlobal xarici birbaşa investisiyalarda payı, faizlə -2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanın dünya xarici birbaşa investisiyalarda payı ortalama 0,11 faiz, 2021-ci ildə ən aşağı - 0,08 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 0,24 faiz olmuşdur. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,54 faiz, Gürcüstanda isə 0,05 faiz təşkil edib.

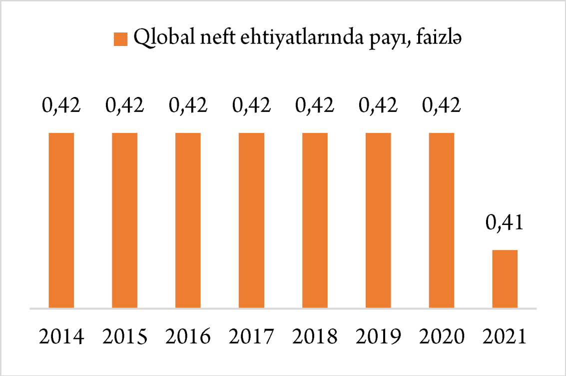

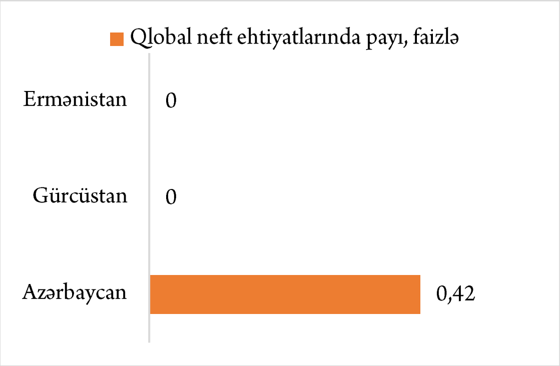

Dünya neft ehtiyatlarında payı, faizlə – 2014-2021-ci illər üzrə üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanın dünya neft ehtiyatlarında payı ortalama 2014-2020-ci illərdə dəyişməz 0,42 faiz, 2021-ci ildə isə 0,41 faiz olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 187 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,53 faiz təşkil təşkil edib.

XXII. İDARƏETMƏ VƏ BİZNES MÜHİTİ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Qanunun aliliyi indeksi (-2,5 zəif; 2,5 güclü)	-0,70	-0,70	-0,52	-0,57	-0,60	-0,59	-0,72	-0,58	-
Hökumətin səmərəliliyi indeksi (-2,5 aşağı; 2,5 yüksək)	-0,31	-0,22	-0,12	-0,13	-0,10	-0,09	-0,12	0,25	-
Korrupsiyaya nəzarət indeksi (-2.5 zəif; 2.5 güclü)	-1,02	-0,93	-0,83	-0,89	-0,83	-0,83	-1,06	0,83	-
Qanunvericiliyin keyfiyyəti İndeksi (-2,5 aşağı; 2,5 yüksək)	-0,27	-0,35	-0,39	-0,36	-0,30	-0,21	-0,32	-0,06	-
Səs hüququ və hesabatlılıq indeksi (-2,5 zəif; 2,5 möhkəm)	-1,48	-1,55	-1,56	-1,56	-1,51	-1,53	-1,54	-1,53	-
Korrupsiya qavramı indeksi, 100 = korrupsiya yoxdur	-	29,00	30,00	31,00	25,00	30,00	30,00	30,00	23,00
Siyasi hüquqlar indeksi 7 zəif; 1 möhkəm)	6,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	-
Vətəndaş hüquqları indeksi, (7 zəif; 1 güclü)	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	-
Biznesə başlama xərcləri, adambaşına düşən gəlirdə payı faizlə	3,10	1,70	1,90	1,60	1,30	1,20	-	-	-
Qeyri-formal iqtisadiyyat, ÜDM-də faizlə	42,15	43,66	-	-	-	-	-	-	-
Qeyri-formal iqtisadiyyat MİMİC metodu[4] ilə, ÜDM-də faizlə	53,4	53,6	53,8	53,7	53,5	53,4	54,8	-	-
Qeyri-formal iqtisadiyyat DGE metodu[5] ilə, ÜDM-də faizlə	43,1	42,2	41,5	40,8	40,5	40	39,1	-	-

[4] MIMIC metodu (İngiliscə MIMIC Shadow Economy Estimation using Multiple Indicators by a Composite index), Kölgə iqtisadiyyatının ehtimal olunan mürəkkəb indekslə çox sayda göstəricilərdən istifadə etməklə qeyri-səlis üsulla qiymətləndirilməsi.

[5] DGE (ing. digital gene expression - rəqəmsal gen ifadəsi) - SAGE-dən (Serial Analysis of Gene Expression – Gen Ekspressiyasının Serial Təhlili) əldə edilən dərin sekvenləşdirmə (ardıcıllıqla) üsulu olmaqla qeyri-rəsmi iqtisadiyyatın ölçüsünün qiymətləndirilməsinin iqtisadi agentlərin rəsmi və qeyri-rəsmi sektorlar arasında vaxt və səy ayıra bildiyi dinamik ümumi tarazlıq modelinə əsaslanır.

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətl əndirmə	Sıra lama	Qiymətl əndirmə	Sıra lama	Qiymətl əndirmə	Sıra lama		
Qanunun aliliyi indeksi (-2,5 zəif; 2,5 güclü)	-0,58	130	0,17	78	-0,1	91	2021	WB
Hökumətin səmərəliliyi indeksi (-2,5 aşağı; 2,5 yüksək)	0,25	71	0,65	48	-0,25	108	2021	WB
Korrupsiyaya nəzarəti (-2.5 zəif; 2.5 güclü)	-0,83	147	0,69	47	0,07	74	2021	WB
Qanunvericiliyin keyfiyyəti İndeksi (-2,5 aşağı; 2,5 yüksək)	-0,06	91	1,06	32	0,15	76	2021	WB
Səs hüququ və hesabatlılıq indeksi (-2,5 zəif; 2,5 möhkəm)	-1,53	177	0,02	96	0,06	94	2021	WB
Korrupsiya qavramı indeksi, 100 = korrupsiya yoxdur	23	155	56	42	46	62	2022	Tİ
Siyasi hüquqlar indeksi, 7 (zəif) - 1 (zəif)	7	1	3	95	4	67	2020	FH
Vətəndaş hüquqları indeksi, (7 zəif; 1 güclü)	6	10	3	95	4	62	2020	FH
Biznesə başlama xərcləri, adambaşına düşən gəlirdə payı faizlə	1,2	148	2,1	140	0,8	162	2019	WB
Qeyri-formal iqtisadiyyat, ÜDM-də faizlə	43,66	14	35,96	3	53,07	34	2015	İE
Qeyri-formal iqtisadiyyat MİMİC metodu ilə, ÜDM-də faizlə	54,8	8	43,6	3	61,8	30	2020	İE
Qeyri-formal iqtisadiyyat DGE metodu ilə, ÜDM-də faizlə	39,1	31	34,0	2	58,2	46	2020	İE

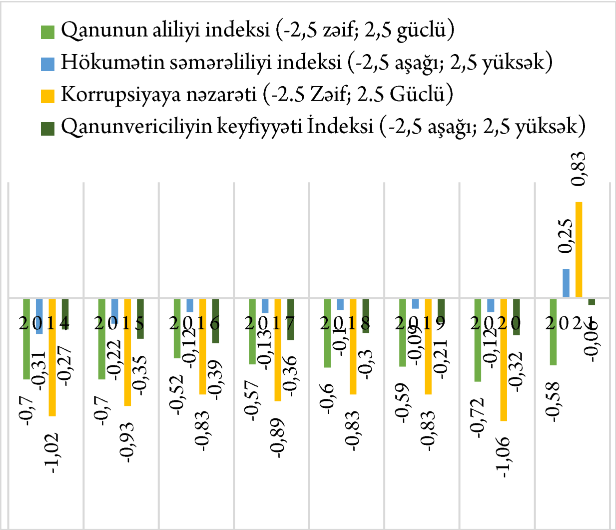

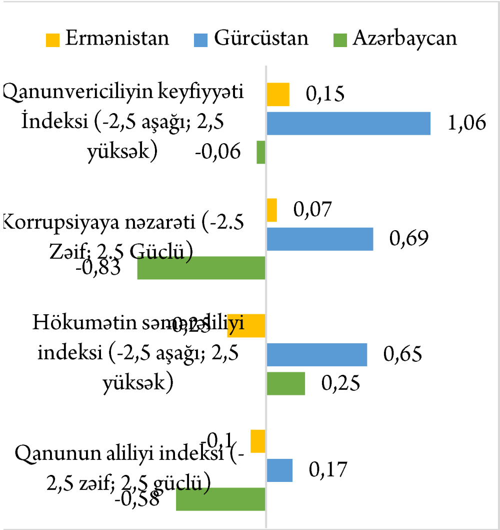

Qanunun aliliyi indeksi (-2,5 zəif; 2,5 güclü) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici -0,62 bal, 2020-cü ildə ən aşağı göstərici -0,72 bal, 2016-cı ildə ən yüksək -0,52 bal, 2021-ci ildə -0,58 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 191 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -0,04 bal, Gürcüstanda 0,17 bal, Ermənistanda isə -0,1 bal təşkil edib.

Hökumətin səmərəliliyi indeksi (-2,5 aşağı; 2,5 yüksək) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici- -0,11 bal, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - -0,31 bal, 2021-ci ildə ən yüksək 0,25 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 191 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -0,03 bal, Gürcüstanda 0,65 bal, Ermənistanda isə -0,25 bal təşkil edib.

Korrupsiyaya nəzarəti (-2.5 Zəif; 2.5 Güclü) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici -0,70 bal, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici - -1,06 bal, 2021-ci ildə ən yüksək - 0,83 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 191 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -0,04 bal, Gürcüstanda 0,69 bal, Ermənistanda isə 0,07 bal təşkil edib.

Qanunvericiliyin keyfiyyəti İndeksi (-2,5 aşağı; 2,5 yüksək) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici -0,28 bal, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici - -0,39 bal, 2021-ci ildə ən yüksək - -0,06 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 191 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -0,04 bal, Gürcüstanda 1,06 bal, Ermənistanda isə 0,15 bal təşkil edib.

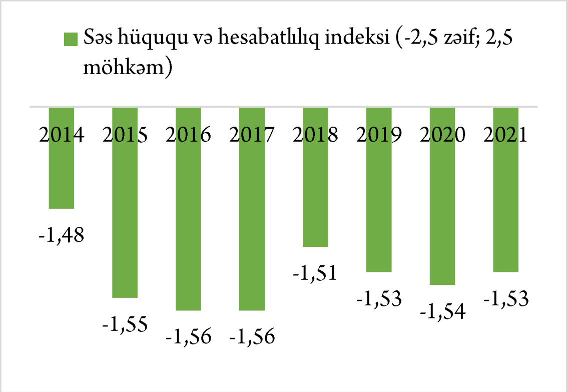

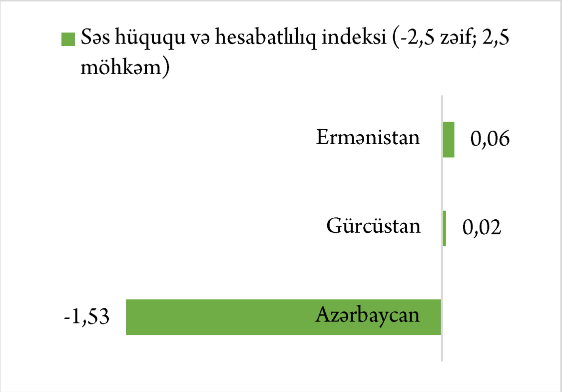

Səs və hesabatlılıq indeksi (-2,5 zəif; 2,5 möhkəm) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici -1,53 bal, 2016 və 2017-ci ildə ən aşağı göstərici - -1,56 bal, 2014-cü ildə ən yüksək - -1,48 bal, 2021-ci ildə -1,53 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə 192 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - -0,05 bal, Ermənistanda 0,06 bal, Gürcüstanda isə 0,02 bal təşkil edib.

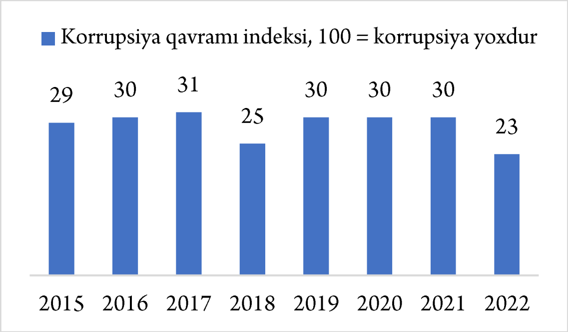

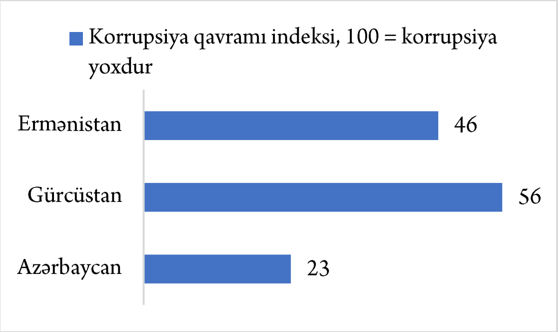

Korrupsiya qavramı indeksi, 100 = korrupsiya yoxdur - 2015-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici - 28,5 bal, 2022-ci ildə ən aşağı göstərici - 23 bal, 2017-ci ildə ən yüksək - 31 bal olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 43 bal, Gürcüstanda 56 bal, Ermənistanda isə 46 bal təşkil edib.

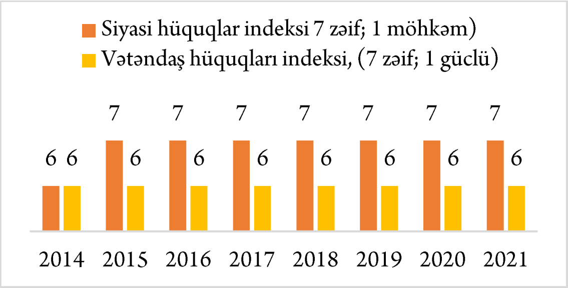

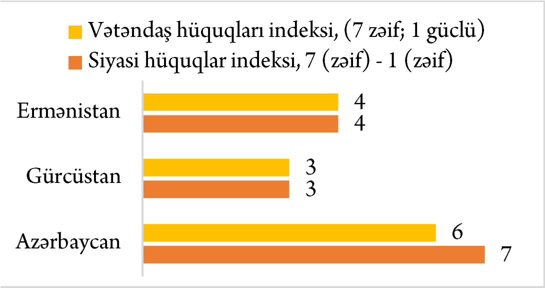

Siyasi hüquqlar indeksi, 7 (zəif) - 1 (zəif) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 6,9 bal, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici - 6 bal, qalan illərdə eyni 7 bal olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4 bal, Ermənistanda 4 bal, Gürcüstanda isə 3 bal təşkil edib.

Vətəndaş hüquqları indeksi, (7 zəif; 1 güclü) - 2015-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda bütün illər üzrə eyni 6 bal olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 190 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 3 bal, Ermənistanda 4 bal, Gürcüstanda isə 3 bal təşkil edib.

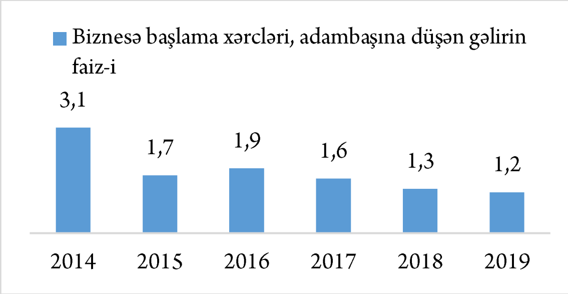

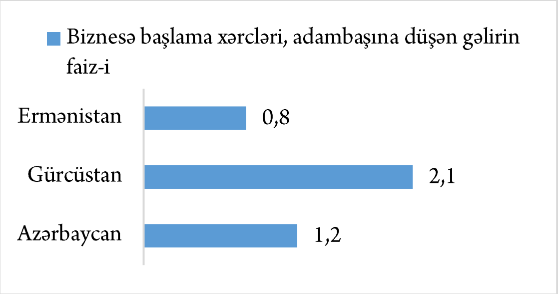

Biznesə başlama xərcləri, adambaşına düşən gəlirdə payı %-lə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici bal 1,80 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı göstərici - 1,2 faiz, 2014-cü ildə ən yüksək - 3,1 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 185 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 19,87 faiz, Gürcüstanda 2,1 faiz, Ermənistanda isə 0,8 faiz təşkil edib.

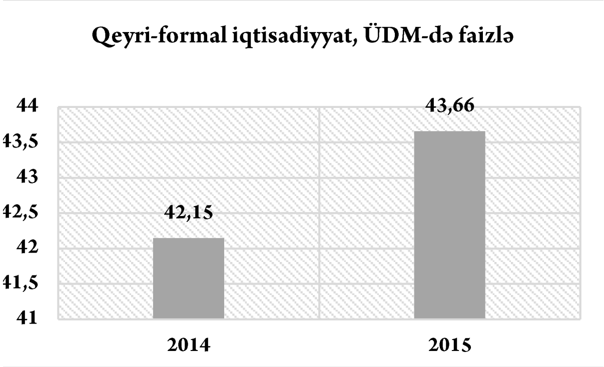

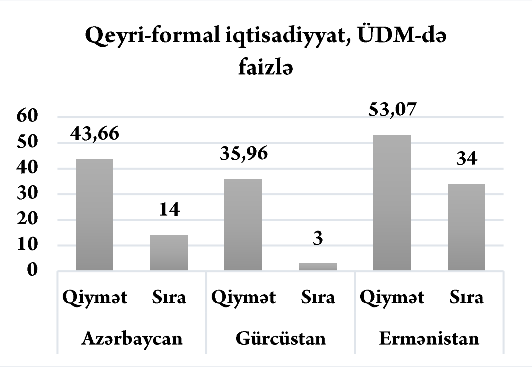

Qeyri-formal iqtisadiyyat, ÜDM-də faizlə - 2014-2015-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 52,19 faiz, 2014-cü ildə ən aşağı göstərici 42,15 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək 43,66 faiz olub. Müqayisə üçün, 2015-ci ildə 158 ölkə üzrə qlobal orta göstərici 27,78 faiz, Gürcüstanda 64,87 faiz, Ermənistanda isə 42,59 faiz təşkil edib.

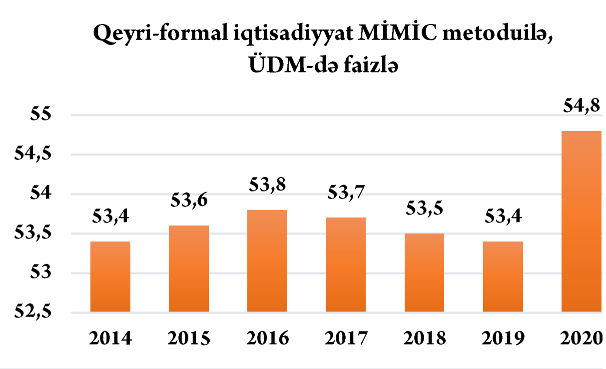

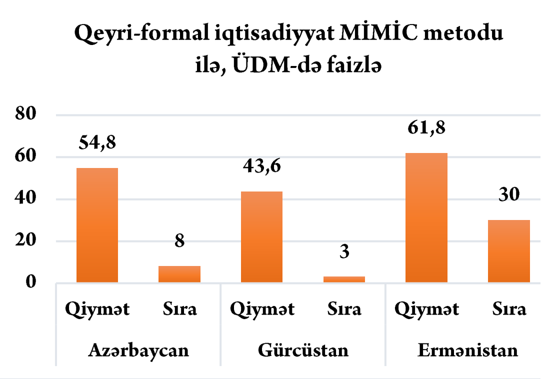

Qeyri-formal iqtisadiyyat MİMİC metodu ilə, ÜDM-də faizlə - 2014-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 56,49 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı göstərici 53,4 faiz, 2020-ci ildə ən yüksək 54,80 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 158 ölkə üzrə qlobal orta göstərici 32,74 faiz, Gürcüstanda 66,28 faiz, Ermənistanda isə 44,78 faiz təşkil edib.

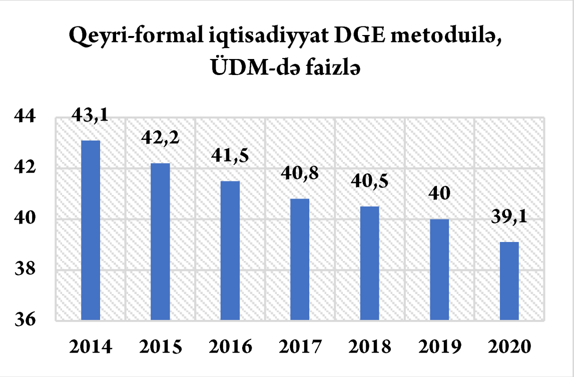

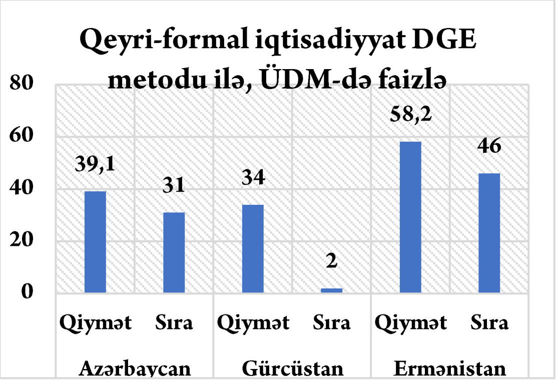

Qeyri-formal iqtisadiyyat DGE metodu ilə, ÜDM-də faizlə - 2014-2010-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 49,50 faiz, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici 39,10 faiz, 2015-ci ildə ən yüksək 42,20 faiz olub. Müqayisə üçün, 2020-ci ildə 156 ölkə üzrə qlobal orta göstərici 28,16 faiz, Gürcüstanda 61,75 faiz, Ermənistanda isə 41,45 faiz təşkil edib.

XXIII. İQTİSADİ AZADLIQ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mülkiyyət hüquqlarının qorunması indeksi (0-100)	-	-	20,0	51,0	54,0	59,0	67,0	68,0	54,0	52,0
Korrupsiyadan Azadlıq İndeksi (0-100)	-	-	29,0	38,0	40,0	45,0	39,0	47,0	29,0	27,0
Fiskal Azadlıq İndeksi (0-100)	-	88,0	88,0	88,0	88,0	88,0	88,0	88,0	99,00	99,00
Monetar Azadlıq İndeksi (0-100)	-	79,8	77,0	73,6	65,6	63,0	69,8	73,2	74,5	70,3
Maliyyə Azadlığı İndeksi (0-100)	50,0	50,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
İnvestisiya Azadlığı İndeksi (0-100)	-	-	60,0	55,0	55,0	60,0	70,0	70,0	70,0	70,0
Ticarət Azadlığı İndeksi (0-100)	-	-	76,0	74,0	75,0	75,0	75,0	68,0	67,0	69,0
Biznes Azadlığı İndeksi (0-100)	-	-	70,0	72,0	72,0	70,0	81,0	81,0	65,0	68,0
Əmək Azadlığı İndeksi (0-100)	-	-	75,0	75,0	72,0	64,0	66,0	66,0	56,0	56,0
İqtisadi Azadlıq, ümumi indeks (0-100)	-	61,0	60,0	64,0	64,0	65,0	69,0	70,0	62,0	61,0

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Mülkiyyət hüquqlarının qorunması indeksi (0-100)	52	84	54	81	50	89	2023	HF
Korrupsiyadan Azadlıq İndeksi (0-100)	27	136	63	37	52	60	2023	HF
Fiskal Azadlıq İndeksi (0-100)	99	3	43	110	71	69	2023	HF
Monetar Azadlıq İndeksi (0-100)	70,3	134	72	122	70,5	132	2023	HF

Maliyyə Azadlığı İndeksi (0-100)	60	38	80	5	70	19	2023	HF
İnvestisiya Azadlığı İndeksi (0-100)	70	42	80	20	75	30	2023	HF
Ticarət Azadlığı İndeksi (0-100)	69	96	86	7	74	73	2023	HF
Biznes Azadlığı İndeksi (0-100)	68	63	70	58	65	76	2023	HF
Əmək Azadlığı İndeksi (0-100)	56	92	62	45	59	65	2023	HF
İqtisadi azadlıq indeksi, ümumi balla (0-100)	61	75	69	32	65	50	2023	HF

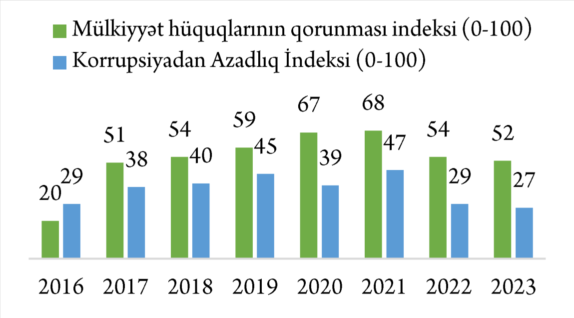

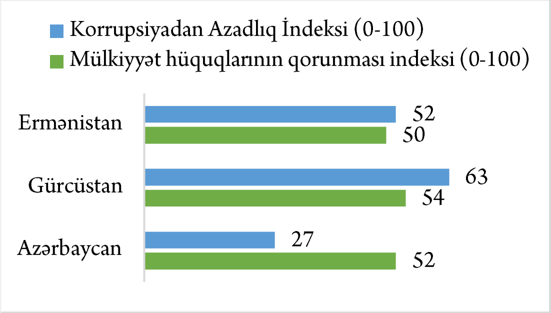

Mülkiyyət hüquqlarının qorunması indeksi (0-100) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 53 bal, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici 20 bal, 2021-ci ildə ən yüksək 68 bal, 2023-cü ildə 52 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 180 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 54 bal, Gürcüstanda 54 bal, Ermənistanda isə 50 bal təşkil edib.

Korrupsiyadan Azadlıq İndeksi (0-100) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 37 bal, 2023-cü ildə ən aşağı göstərici 27 bal, 2021-ci ildə ən yüksək 47 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 180 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 45 bal, Gürcüstanda 63 bal, Ermənistanda isə 52 bal təşkil edib.

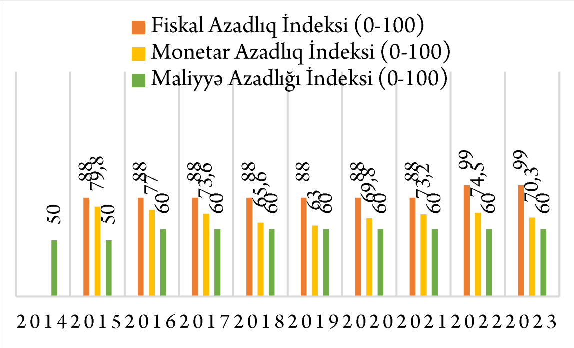

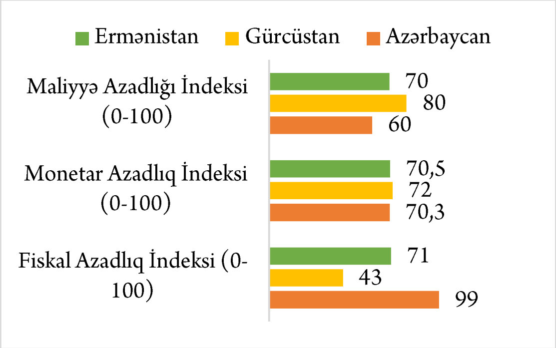

Fiskal Azadlıq İndeksi (0-100) - 2015-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 90 bal, 2015-2021-ci illərdə ən aşağı göstərici 88 bal, 2022 və 2023-cü ildə ən yüksək 99 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 174 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 55 bal, Ermənistanda 71 bal, Gürcüstanda isə 43 bal təşkil edib.

Monetar Azadlıq İndeksi (0-100) - 2015-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 71,9 bal, 2019-cu ildə ən aşağı göstərici 63 bal, 2015-ci ildə ən yüksək 79,8 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 176 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 72,44 bal, Gürcüstanda 72,0 bal, Ermənistanda isə 70,5 bal təşkil edib.

Maliyyə Azadlığı İndeksi (0-100) - 2015-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 58 bal, 2014 və 2015-ci ildə ən aşağı göstərici 50 bal, 2016-2023-cü illərdə daha yüksək və eyni 60 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 175 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 49 bal, Gürcüstanda 80 bal, Ermənistanda isə 70 bal təşkil edib.

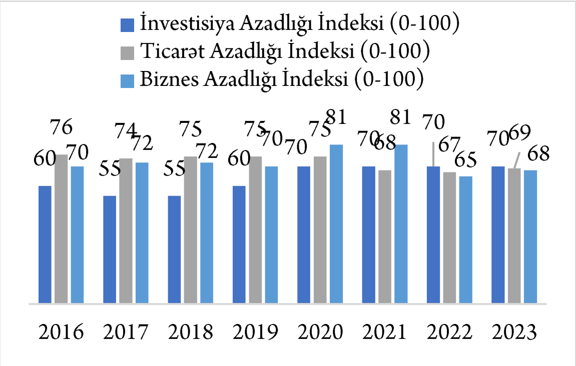

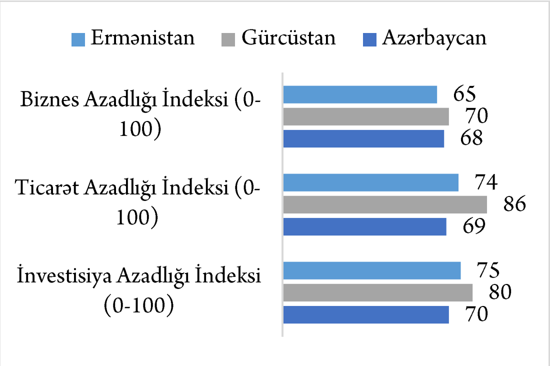

İnvestisiya Azadlığı İndeksi (0-100) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 63,75 bal, 2017 və 2018-ci ildə ən aşağı göstərici 55 bal, 2021-2023-cü illərdə ən yüksək 70 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 175 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 57 bal, Gürcüstanda 80 bal, Ermənistanda isə 75 bal təşkil edib.

Ticarət Azadlığı İndeksi (0-100) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 72,4 bal, 2021-ci ildə ən aşağı göstərici 67 bal, 2016-cı ildə ən yüksək 76 bal, 2023-cüildə 69 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 175 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 70 bal, Gürcüstanda 86 bal, Ermənistanda isə 74 bal təşkil edib.

Biznes Azadlığı İndeksi (0-100) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 72 bal, 2022-ci ildə ən aşağı göstərici 65 bal, 2020 və 2021-ci ildə ən yüksək 81 bal, 2023-cü ildə 68 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 179 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 60 bal, Gürcüstanda 70 bal, Ermənistanda isə 65 bal təşkil edib.

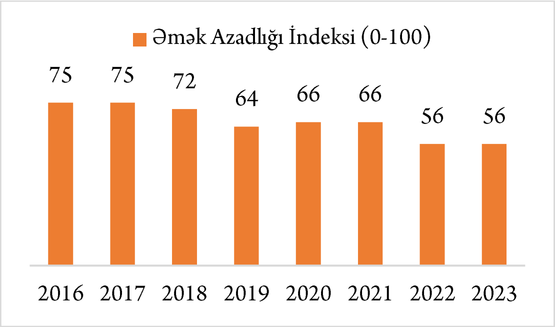

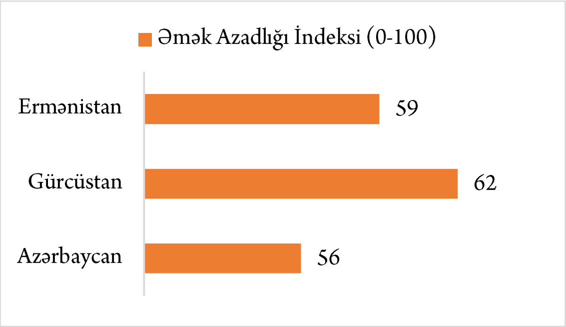

Əmək Azadlığı İndeksi (0-100) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 66 bal, 2022 və 2023-cü ildə ən aşağı göstərici 56 bal, 2016 və 2017-ci ildə ən yüksək 75 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 179 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 56 bal, Gürcüstanda 62 bal, Ermənistanda isə 59 bal təşkil edib.

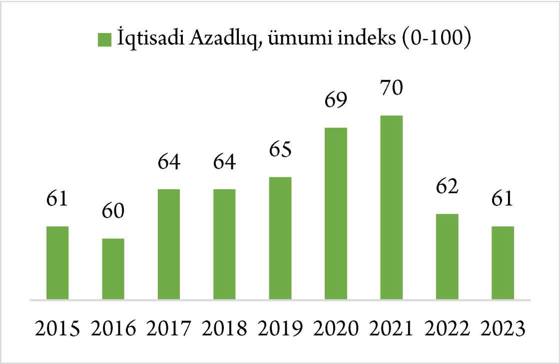

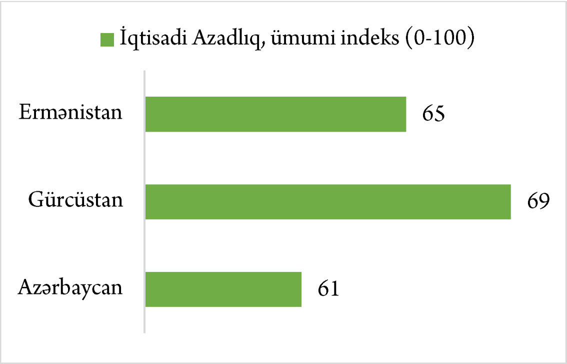

İqtisadi azadlıq indeksi, ümumi balla (0-100) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 64 bal, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici 60 bal, 2021-ci ildə ən yüksək 70 bal, 2023-cü ildə 61 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 174 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 59 bal, Gürcüstanda 69 bal, Ermənistanda isə 65 bal təşkil edib.

XXİV. BVF-in PROQNOZU

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
İqtisadi artım proqnozu	5,62	4,58	2,51	2,54	2,51	2,51	2,54	2,54
İnvestisiya proqnozu	17,08	15,33	21,61	23,31	23,16	21,11	21,37	20,72
İllik inflyasiya proqnozu	11,99	14,36	6,30	5,00	5,00	4,00	4,00	4,00
İşsizlik səviyyəsinin illik proqnozu	5,95	5,93	5,87	5,80	5,74	5,67	5,61	5,55
Cari hesab balansının illik ÜDM-də %-i proqnozu	15,12	29,82	16,34	15,69	11,77	10,27	8,45	6,97

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
İqtisadi artım proqnozu	2,51	101	6,19	14	7,03	7	2023	IMF
İnvestisiya proqnozu	21,61	105	21,31	107	23,21	92	2023	IMF
İllik inflyasiya proqnozu	6,3	56	0,8	175	4,04	109	2023	IMF
İşsizlik səviyyəsinin illik proqnozu	5,87	50	18,4	4	13,5	7	2023	IMF
Cari hesab balansının illik ÜDM-də %-i proqnozu	16,34	9	-6,07	142	-1,36	81	2023	IMF

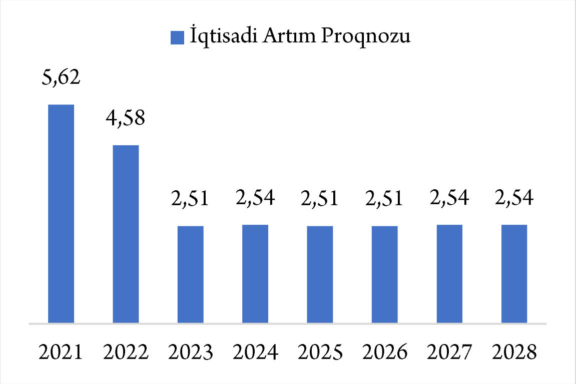

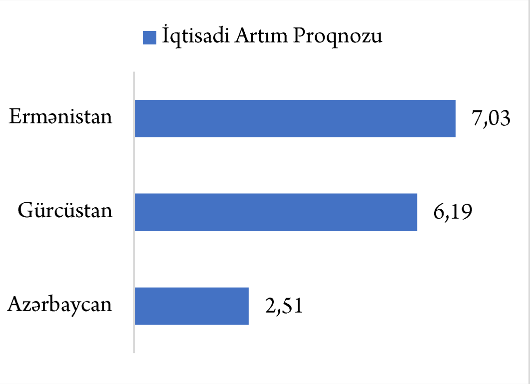

İqtisadi artım proqnozu - 2021-2028-ci illər üzrə proqnoz verilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik artım proqnozu 3,17 faiz, 2023 və 2025-2026-cı illər üçün ən aşağı 2,51 faiz artım, 2021-ci ildə ən yüksək 5,62 faiz əsasında 2024 və 2028-ci ildə əvvəlki illərlə müqayisədə az fərqlənən 2,54 faiz nəzərdə tutulub. Müqayisə üçün, 2028-ci ildə

183 ölkə üzrə qlobal orta artım göstəricisi 3,39 faiz, Ermənistanda 7,03, Gürcüstanda isə 6,19 faiz hesablanıb.

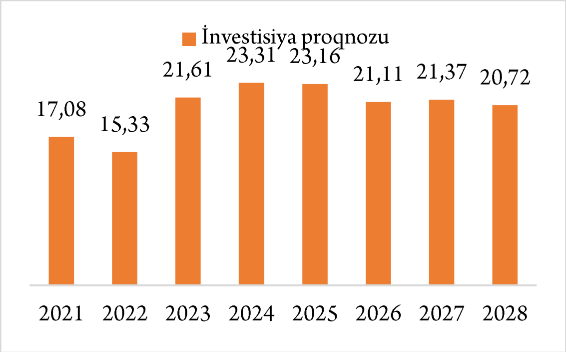

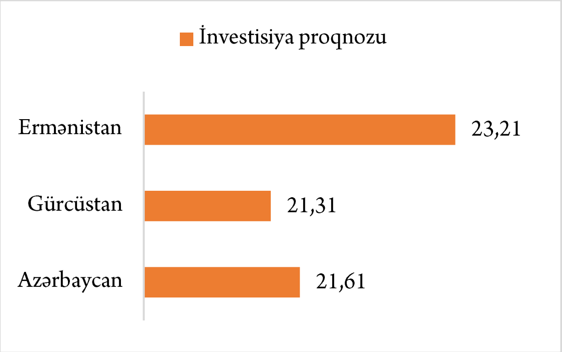

İnvestisiya proqnozu - 2021-2028-ci illər üzrə proqnoz verilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda investisiyaların orta illik artım proqnozu 20,46 faiz, 2028-ci il üçün ən aşağı 20,72 faiz artım, 2024-cü ildə ən yüksək 23,31 faiz nəzərdə tutulub. Müqayisə üçün, 2028-ci ildə 164 ölkə üzrə qlobal orta artım göstəricisi 24,48 faiz, Ermənistanda 4,04, Gürcüstanda isə 0,8 faiz hesablanıb.

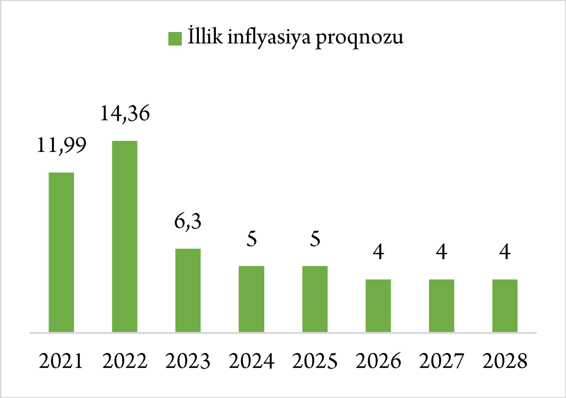

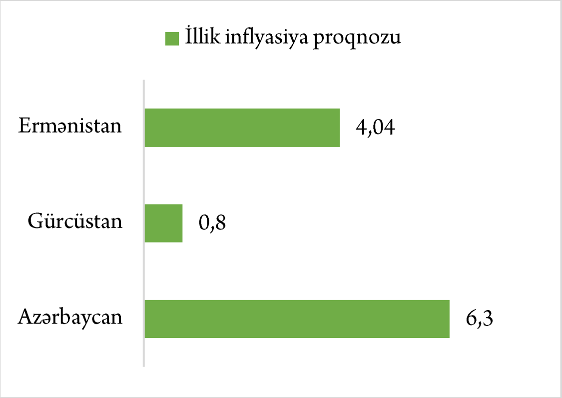

İllik inflyasiya proqnozu - 2021-2028-ci illər üzrə proqnoz verilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda inflyasiyanın orta illik artım proqnozu 6,83 faiz, 2025-2028-ci illər üçün ən aşağı 4,0 faiz artım, 2023-cü il üçün ən yüksək 6,3 faiz nəzərdə tutulub. Müqayisə üçün, 2028-ci ildə 182 ölkə üzrə qlobal orta artım göstəricisi 3,96 faiz, Ermənistanda 4,04 faiz, Gürcüstanda isə 0,8 faiz hesablanıb.

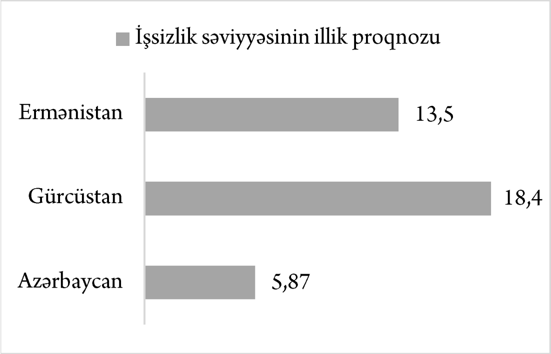

İşsizlik səviyyəsinin illik proqnozu - 2021-2028-ci illər üzrə proqnoz verilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda işsizlik səviyyəsinin orta illik artım proqnozu 5,77 faiz, 2028-ci il üçün ən aşağı 5,55 faiz artım, 2023-cü il üçün ən yüksək 5,87 faiz nəzərdə tutulub. Müqayisə üçün, 2028-ci ildə 100 ölkə üzrə qlobal orta artım göstəricisi 6,59 faiz, Gürcüstanda 18,4 faiz, Ermənistanda isə 13,5 faiz hesablanıb.

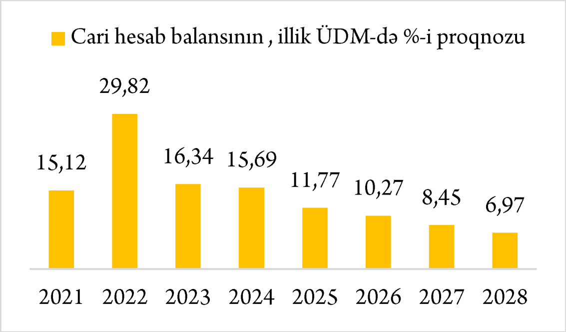

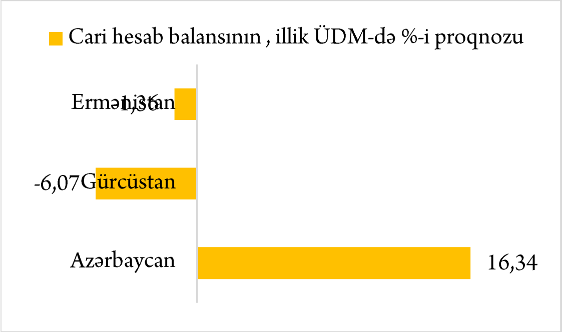

Cari hesab balansının, illik ÜDM-də faizi proqnozu - 2021-2028-ci illər üzrə proqnoz verilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda cari hesab balansının ÜDM-ə nisbətdə orta illik artım proqnozu 14,30 faiz, 2028-ci il üçün ən aşağı 6,97 faiz artım, 2023-cü il üçün ən yüksək 16,34 faiz nəzərdə tutulub. Müqayisə üçün, 2028-ci ildə 182 ölkə üzrə qlobal orta artım göstəricisi -1,33 faiz, Gürcüstanda -6,07 faiz, Ermənistanda isə -1,36 faiz hesablanıb.

XXV. DÖVLƏTİN KÖVRƏKLİYİ INDEKSI

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kövrək vəziyyət indeksi, 0 (aşağı) - 120 (yüksək)	76,30	76,30	74,60	73,20	71,30	75,10	73,10	72,70
Təhlükəsizlik təhdidi İndeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	6,40	6,20	6,10	5,80	5,90	6,40	6,10	5,80
Fraksiyalaşmış elit İndeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	7,90	7,90	7,90	7,90	7,90	7,90	7,90	7,90
Qrup şikayət indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	6,70	6,50	6,20	5,90	5,60	6,10	5,80	5,90
İqtisadi tənəzzül indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	3,8	4,10	4,10	4,40	4,40	4,70	4,20	4,50
Qeyri-bərabər iqtisadi inkişaf indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	5,60	5,90	5,60	5,50	5,20	5,10	4,80	4,50
İnsan qaçışı və beyin axını indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	4,00	4,30	4,00	4,30	4,30	4,30	4,40	4,60
Dövlətin legitimlik indeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı)	8,90	8,80	8,80	9,00	9,10	9,10	9,10	9,20
Dövlət xidmətləri indeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı)	5,10	5,40	5,10	4,80	4,50	5,50	5,20	4,90
İnsan Hüquqları və Qanunun Aliliyi İndeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı)	8,40	8,60	8,50	8,60	8,30	8,00	7,70	7,40
Demoqrafik təzyiq indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	4,80	4,60	4,30	4,00	3,70	4,20	3,90	3,80
Qaçqın və köçkünlər İndeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	7,90	7,70	7,40	7,10	6,80	6,90	6,60	6,30
Xarici müdaxilələr indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	6,60	6,40	6,50	6,20	5,90	7,20	7,70	-
Hərbi xərclər, milyard ABŞ dolları	1,40	1,53	1,67	1,85	2,24	2,70	2,99	-

Hərbi xərclər, ÜDM-də payı %-lə	3,69	3,76	3,56	3,87	5,39	5,27	4,55	
Hərbi xərclər, ümumi dövlət xərclərində payı faizlə	10,42	10,57	10,73	11,89	13,02	15,38	14,92	-
Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyəti	81,950	82,000	81,950	82,000	-	-	-	-
Silahlı qüvvələrin şəxsi heyəti, işçi qüvvəsinə nisbətdə faizlə	1,72	1,69	1,66	1,65	1,59	-	-	-
Silah idxalı, milyon sabit ABŞ dolları	274,0	290,0	365,0	44,00	37,00	-	-	-

	Azərbaycan		**Gürcüstan**		**Ermənistan**		**İl**	**Reytinq təşkilatı**
	Qiymətləndirmə	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**	**Qiymətləndirmə**	**Sıralama**		
Kövrək vəziyyət indeksi, 0 (aşağı) - 120 (yüksək)	72,7	74	-	-	67,5	91	2023	FSİ
Təhlükəsizlik təhdidi İndeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	5,8	65	5	89	5,7	68	2023	FSİ
Fraksiyalaşmış elit İndeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	7,9	64	-	-	6,4	110	2023	FSİ
Qrup şikayət indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	5,9	79	7,1	54	5,9	78	2023	FSİ
İqtisadi tənəzzül indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	4,5	123	5,3	106	6,4	65	2023	FSİ
Qeyri-bərabər iqtisadi inkişaf indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	4,5	110	4,4	114	2,8	151	2023	FSİ
İnsan qaçışı və beyin axını indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	4,6	112	6,5	46	7,2	25	2023	FSİ
Dövlətin legitimlik indeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı)	9,2	19	8	48	6,3	92	2023	FSİ

Dövlət xidmətləri indeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı)	4,9	91	3,8	124	3,4	133	2023	FSİ
İnsan Hüquqları və Qanunun Aliliyi İndeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı)	7,4	43	4,9	105	5,7	90	2023	FSİ
Demoqrafik təzyiq indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	3,8	141	4,7	114	3,8	139	2023	FSİ
Qaçqın və köçkünlər İndeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	6,3	46	6,5	42	6,8	36	2023	FSİ
Xarici müdaxilələr indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək)	7,7	27	6,5	55	6,9	43	2023	FSİ
Hərbi xərclər, milyard ABŞ dolları	2,99	53	0,36	103	0,8	80	2022	SIPRI
Hərbi xərclər, ÜDM-də payı %-lə	4,55	8	1,43	7	4,32	11	2022	SIPRI
Hərbi xərclər, ümumi dövlət xərclərində payı faizlə	14,92	13	5,26	56	16	11	2022	SIPRI
Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyəti	82000	56	26000	92	49000	69	2022	SIPRI
Silahlı qüvvələrin şəxsi heyəti, işçi qüvvəsinə nisbətdə faizlə	1,59	39	1,39	44	3,39	13	2022	SIPRI
Silah idxalı, milyon sabit ABŞ dolları	-	-	2	96	27	63	2022	SIPRI

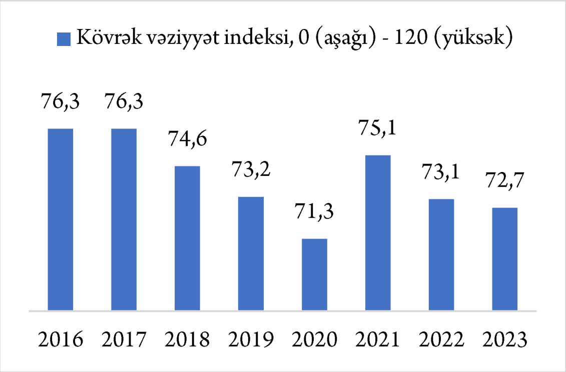

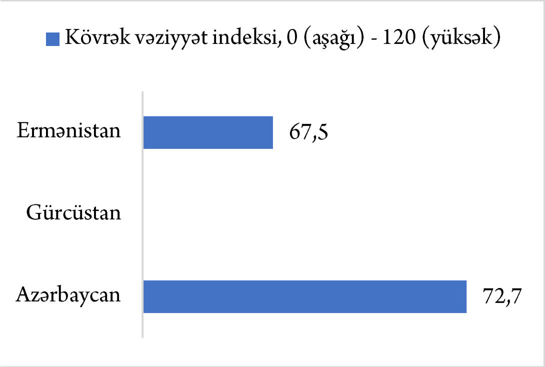

Kövrək vəziyyət indeksi, 0 (aşağı) - 120 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 74,08 bal, 2020-cü ildə ən aşağı göstərici 71,3 bal, 2016 və 2017-cı ildə ən yüksək 76,3 bal, 2023-cü ildə 72,7 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 65,53 bal, Gürcüstanda 71,9, Ermənistanda isə 67,5 bal təşkil edib.

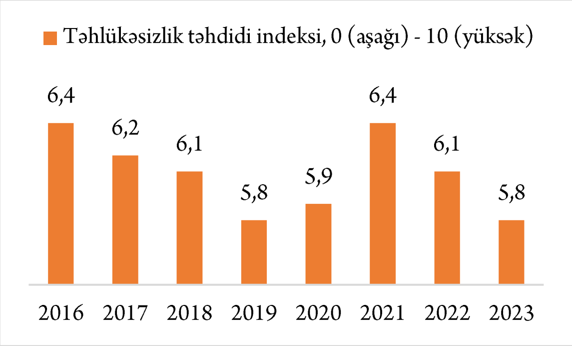

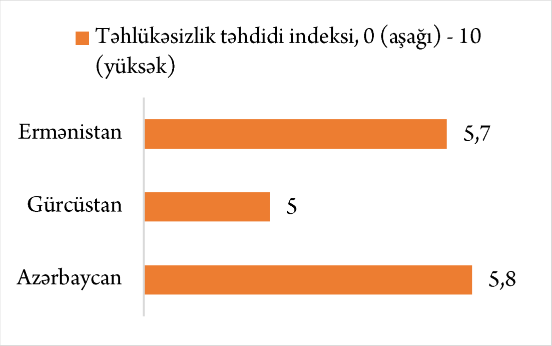

Təhlükəsizlik təhdidi indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 6,09 bal, 2019 və 2023-cü ildə ən aşağı göstərici 5,8 bal, 2016 və 2021-cı ildə ən yüksək 6,4 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 4,98 bal, Ermənistanda 5,7 bal, Gürcüstanda isə 5,0 təşkil edib.

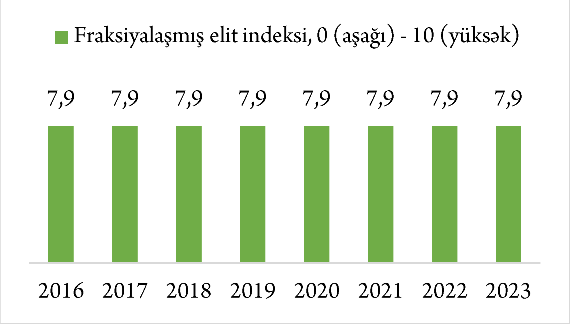

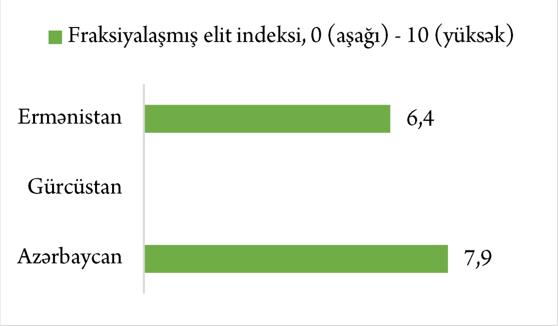

Fraksiyalaşmış elit indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Azərbaycanda bütün illər ərzində bu göstərici 7,9 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 6,59 bal, Gürcüstanda 8,8 bal, Ermənistanda isə 6,4 bal təşkil edib.

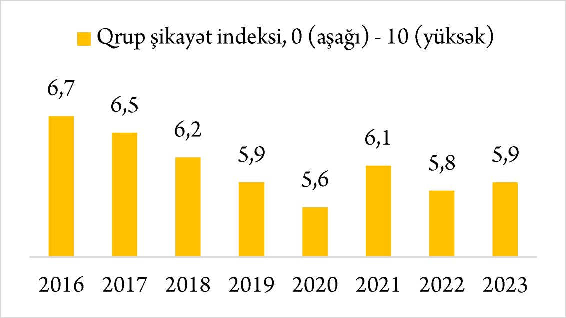

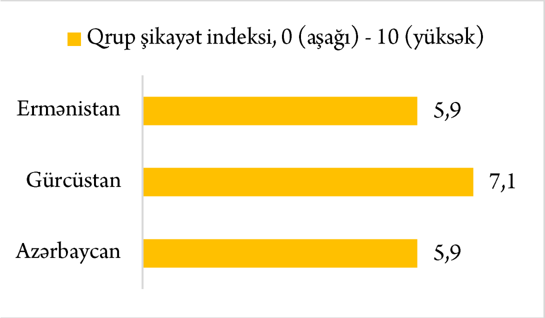

Qrup şikayət indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 6,09 bal, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici 5,6 bal, 2016-cı ildə ən yüksək 6,7 bal, 2023-cü ildə 5,9 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,56 bal, Gürcüstanda 7,1 bal, Ermənistanda isə 5,9 bal, təşkil edib.

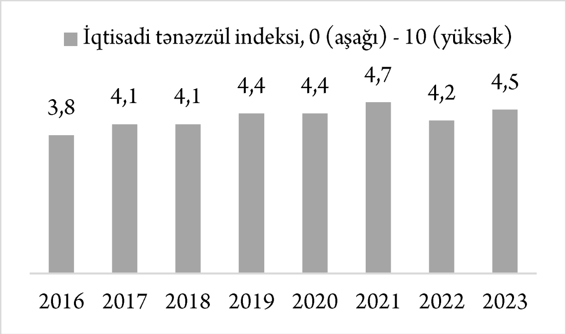

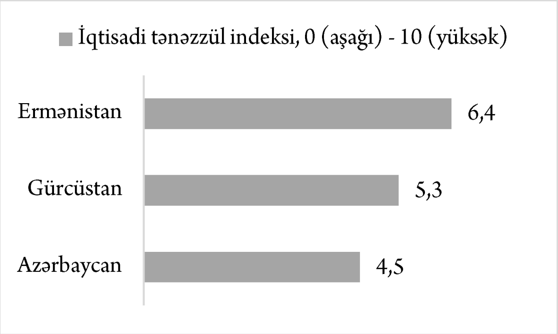

İqtisadi tənəzzül indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 4,28 bal, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici 3,8 bal, 2021-ci ildə ən yüksək 4,7 bal, 2023-cü ildə 4,5 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,66 bal, Ermənistanda 6,4 bal, Gürcüstanda isə 5,3 bal təşkil edib.

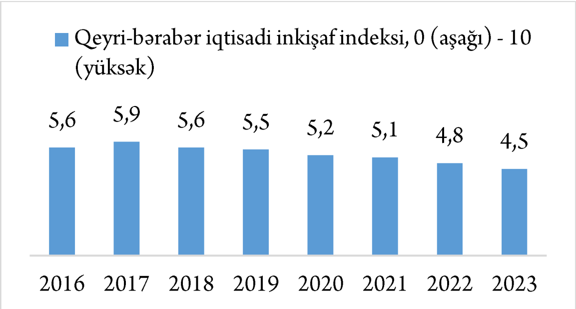

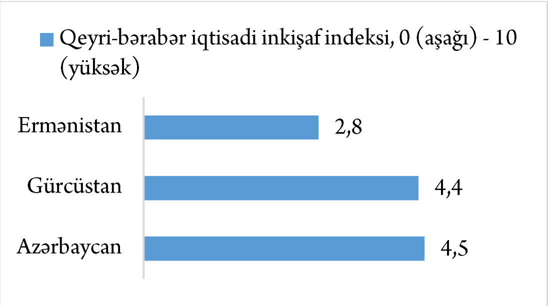

Qeyri-bərabər iqtisadi inkişaf indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 10 (высокий) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 5,28 bal, 2023-cü ildə ən aşağı göstərici 4,5 bal, 2017-ci ildə ən yüksək 5,9 bal

olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,30 bal, Gürcüstanda 4,4 bal, Ermənistanda isə 2,8 bal təşkil edib.

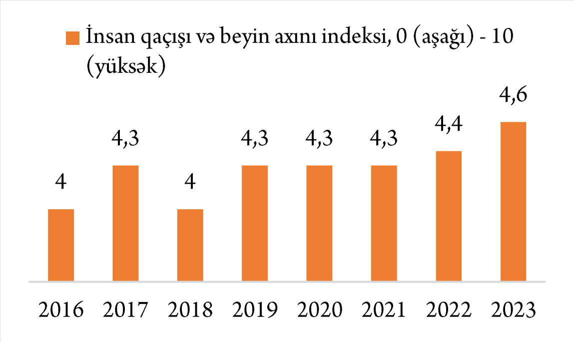

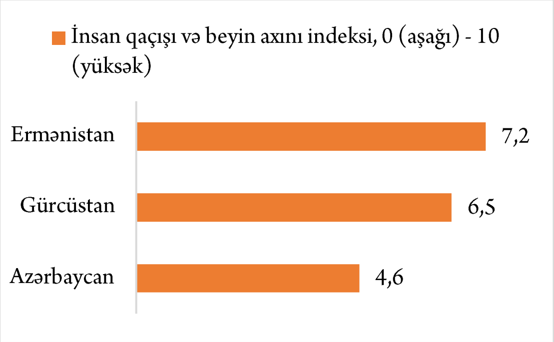

İnsan qaçışı və beyin axını indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 4,28 bal, 2016 və 2018-ci ildə ən aşağı göstərici 4,0 bal, 2023-cü ildə ən yüksək 4,6 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,12 bal, Ermənistanda 7,2 bal, Gürcüstanda isə 6,5 bal təşkil edib.

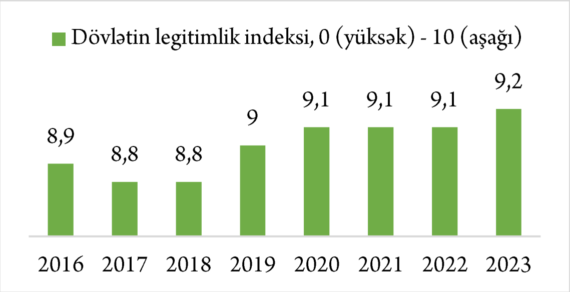

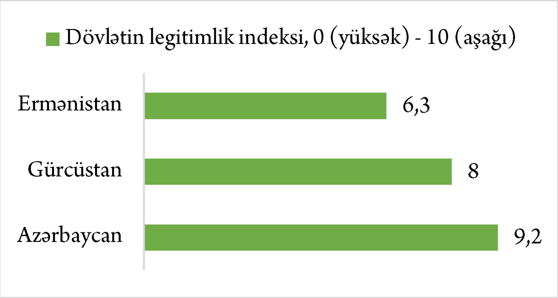

Dövlətin legitimlik indeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 9,0 bal, 2017 və 2018-ci ildə ən aşağı göstərici 8,8 bal, 2023-cü ildə ən yüksək 9,2 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,72 bal, Gürcüstanda 8,0 bal, Ermənistanda isə 6,3 bal təşkil edib.

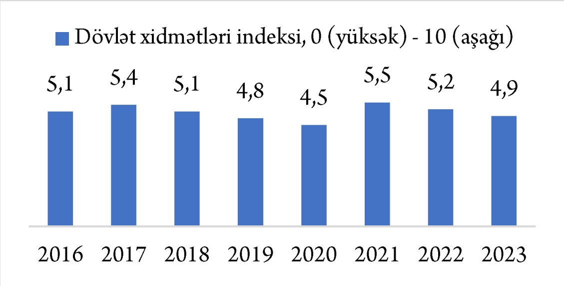

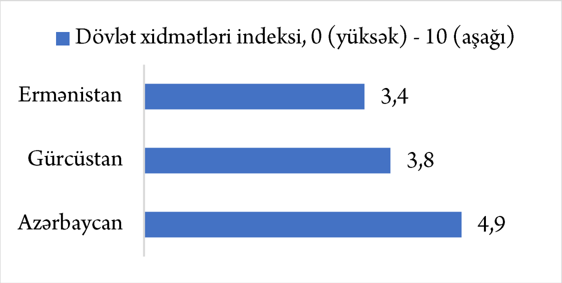

Dövlət xidmətləri indeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 5,06 bal, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici 4,5 bal, 2021-ci ildə ən yüksək 5,5 bal, 2023-cü ildə 4,9 bal olub.

Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,43 bal, Gürcüstanda 3,8 bal, Ermənistanda isə 3,4 bal təşkil edib.

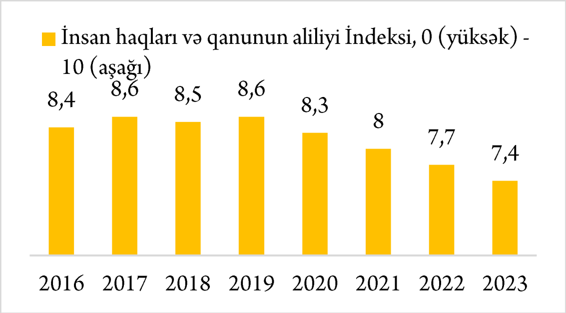

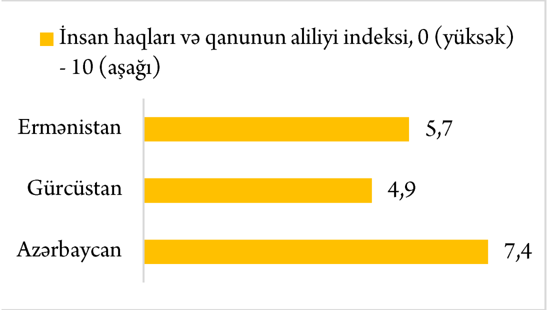

İnsan haqları və qanunun aliliyi indeksi, 0 (yüksək) - 10 (aşağı) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 8,19 bal, 2023-cü ildə ən aşağı göstərici 7,4 bal, 2017 və 2019-cu ildə ildə ən yüksək 8,6 bal, 2023-cü ildə 7,4 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,37 bal, Ermənistanda 5,7 bal, Gürcüstanda isə 4,9 bal təşkil edib.

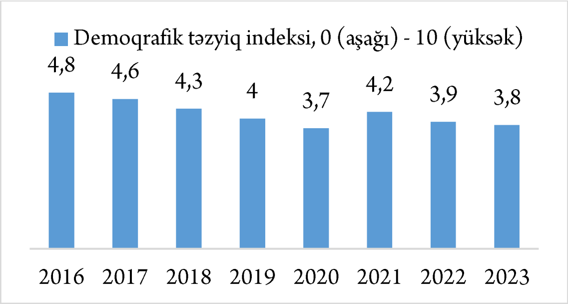

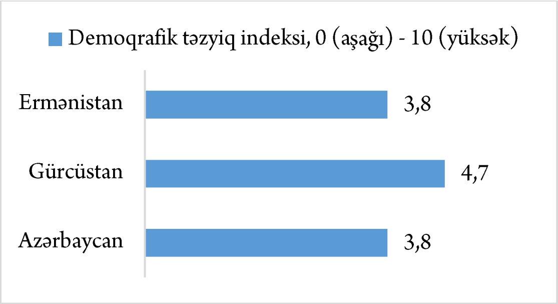

Demoqrafik təzyiq indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 4,16 bal, 2019-cu ildə ən aşağı göstərici 3,7 bal, 2016-cı ildə ildə ən yüksək 4,8 bal, 2023-cü ildə 3,8 bal olub. Müqayisə üçün, 2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,92 bal, Gürcüstanda 4,7 bal, Ermənistanda isə 3,8 bal təşkil edib.

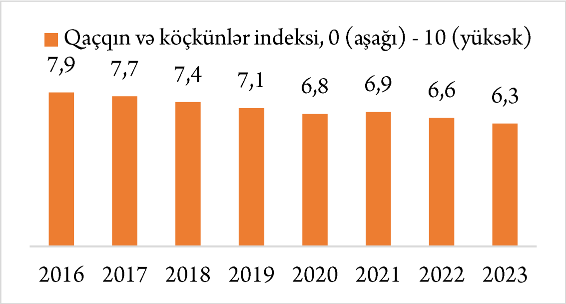

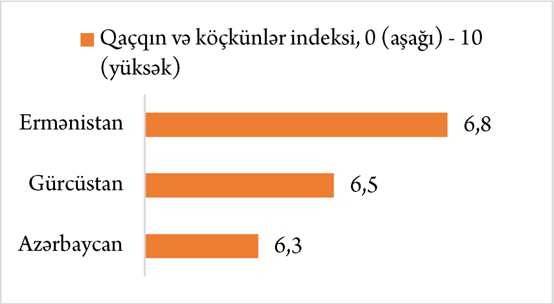

Qaçqın və köçkünlər İndeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2023-cü illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 7,09 bal, 2023-cü ildə ən aşağı göstərici 6,3 bal, 2016-cı ildə ildə ən yüksək 7,9 bal olub. Müqayisə üçün,

2023-cü ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 8,2 bal, Ermənistanda 6,8 bal, Gürcüstanda isə 6,5 bal təşkil edib.

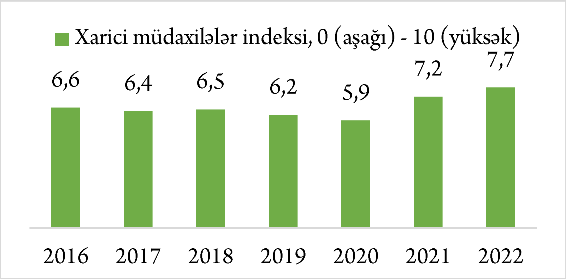

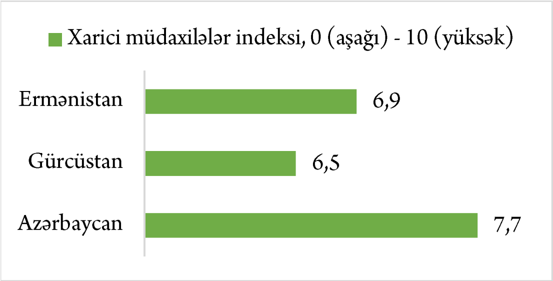

Xarici müdaxilələr indeksi, 0 (aşağı) - 10 (yüksək) - 2016-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 6,64 bal, 2020-ci ildə ən aşağı göstərici 5,9 bal, 2022-ci ildə ildə ən yüksək 7,7 bal olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 177 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 7,7 bal, Ermənistanda 6,9 bal, Gürcüstanda isə 6,5 bal təşkil edib.

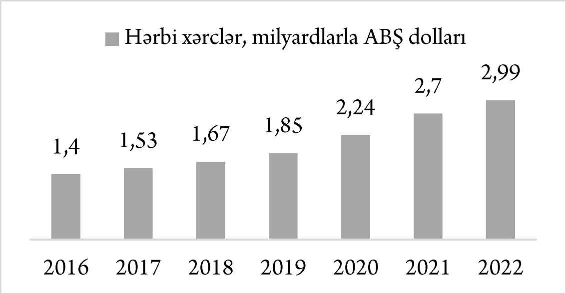

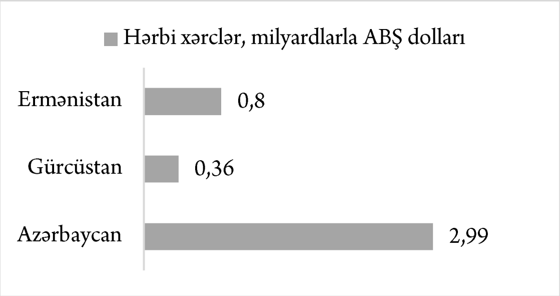

Hərbi xərclər, milyardlarla ABŞ dolları - 2016-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 2,05 mlrd. dollar, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici 1,4 mlrd. dollar, 2022-ci ildə ildə ən yüksək 2,99 mlrd. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 150 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 14,63 mlrd. dollar, Ermənistanda 0,8 mlrd. dollar, Gürcüstanda isə 0,36 mlrd. dollar təşkil edib.

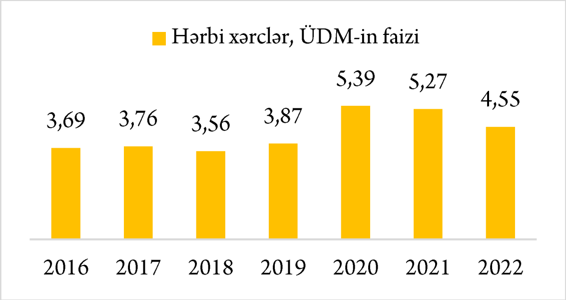

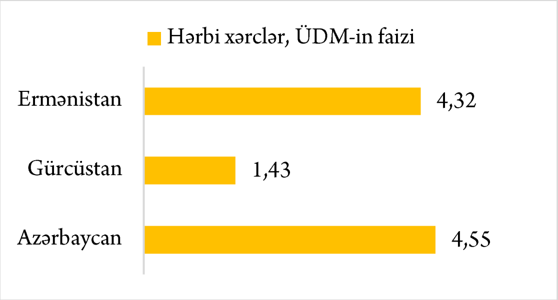

Hərbi xərclər, ÜDM-də payı %-lə - 2016-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 4,30 faiz, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici 3,69 faiz, 2020-ci ildə ildə ən yüksək 5,39 faiz, 2022-ci ildə 4,55 faiz olub.

Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 145 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,98 faiz, Ermənistanda 4,32 faiz, Gürcüstanda isə 1,43 faiz təşkil edib.

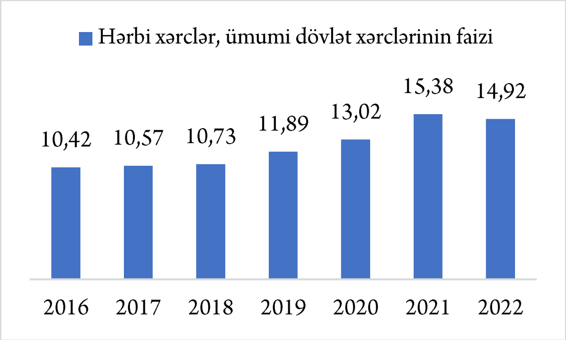

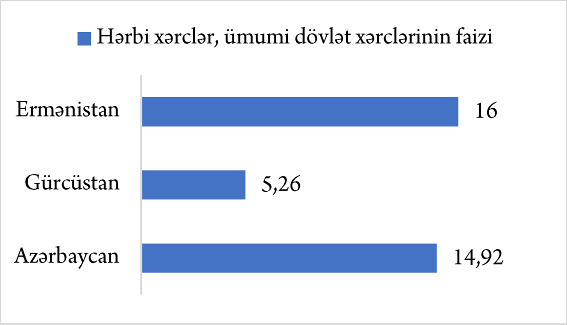

Hərbi xərclər, ümumi dövlət xərclərinin faizi - 2016-2022-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 12,42 faiz, 2016-cı ildə ən aşağı göstərici 10,42 faiz, 2022-ci ildə ildə ən yüksək 14,92 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 139 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 6,44 faiz, Ermənistanda 16,0 faiz, Gürcüstanda isə 5,26 faiz təşkil edib.

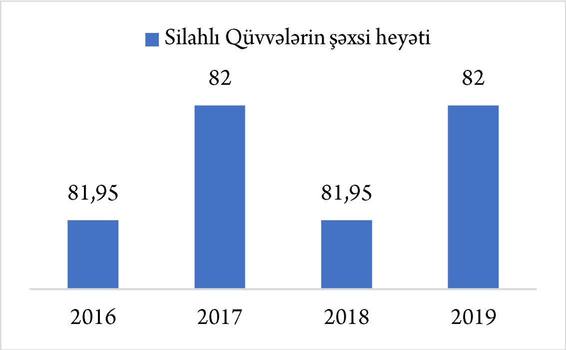

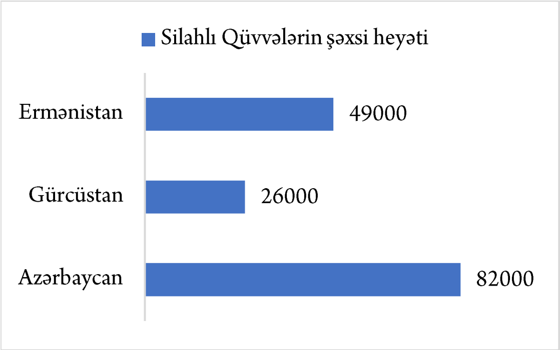

Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyəti - 2016-2019-cu illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 81,98 min nəfər, 2016 və 2018-ci ildə 81,95 min nəfər, 2017 və 2019-cu ildə 82 min nəfər olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 166 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 164 min nəfər, Ermənistanda 49 min nəfər, Gürcüstanda isə 26 min nəfər təşkil edib.

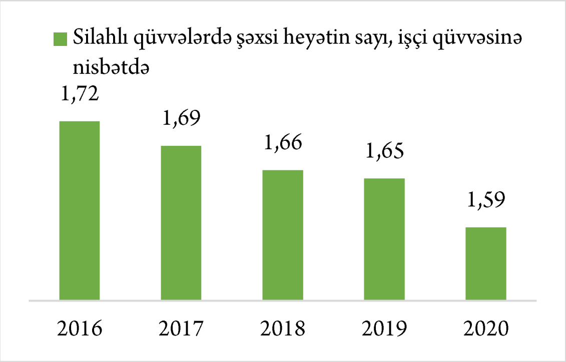

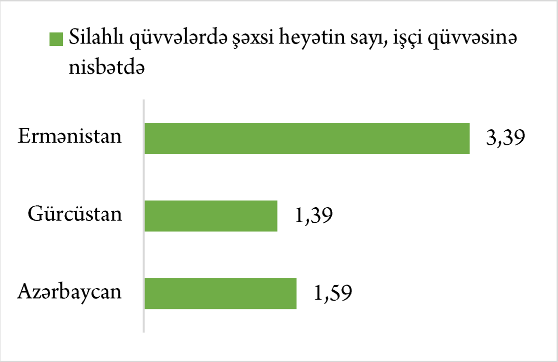

Silahlı qüvvələrdə şəxsi heyətin sayı, işçi qüvvəsinə nisbətdə - 2016-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 1,66 faiz, 2019-cu ildə ən aşağı 1,59 faiz, 2016-cı ildə ən yüksək 1,72 faiz olub. Müqayisə üçün, 2019-cu ildə 165 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 1,26 faiz, Ermənistanda 3,39 faiz, Gürcüstanda isə 1,39 faiz təşkil edib.

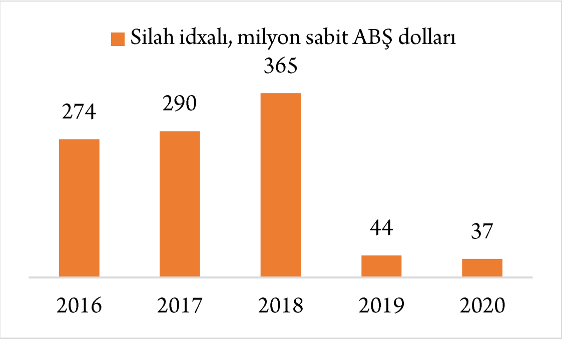

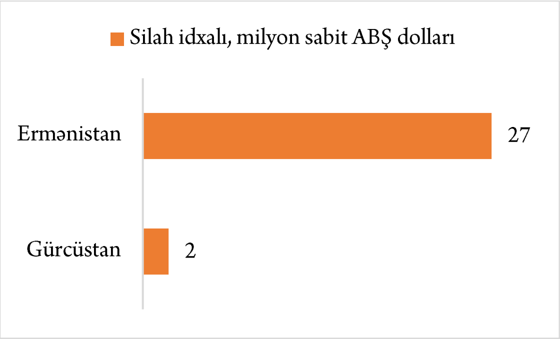

Silah idxalı, milyon sabit ABŞ dolları - 2016-2020-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 202 mln. dollar, 2020-cıı ildə ən aşağı göstərici 37 mln. dollar, 2016-cı ildə ildə ən yüksək 274 mln. dollar olub. Müqayisə üçün, 2022-ci ildə 117 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 198,5 mln. dollar, Ermənistanda 27 mln. dollar, Gürcüstanda isə 2 mln. dollar təşkil edib.

XXVI. DIGƏR GÖSTƏRİCİLƏR

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Xoşbəxtlik indeksi, 0 (az) - 10 (yüksək)		5,21	5,29	5,23	5,20	5,21	5,17	5,17	-
İnsan inkişafı İndeksi (0-1)	0,75	0,747	0,751	0,757	0,757	0,761	0,730	0,745	
Parlamentdə qadınlar, faizlə payı		16,94	16,80	16,80	16,80	16,81	17,36	18,18	18,33
Ərazi, quru sahəsi	82,663	82,663	82,670	82,662	82,654	82,654	82,646	-	-

	Azərbaycan		Gürcüstan		Ermənistan		İl	Reytinq təşkilatı
	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama	Qiymətləndirmə	Sıralama		
Xoşbəxtlik indeksi, 0 (az) - 10 (yüksək)	5,17 (2021)		5,11	87	5,34	77	2022	WHR
İnsan İnkişafı İndeksi (0-1)	0,745	89	0,802	63	0,759	84	2021	UN
Parlamentdə qadınlar, faizlə payı	18,33	122	19,05	118	35,51	39	2022	WB
Ərazi	82646	110	69490	116	28470	135	2020	FAO

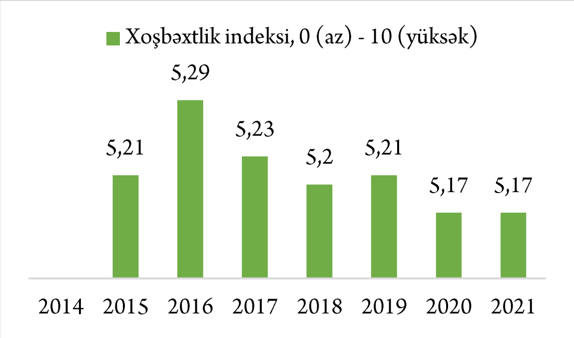

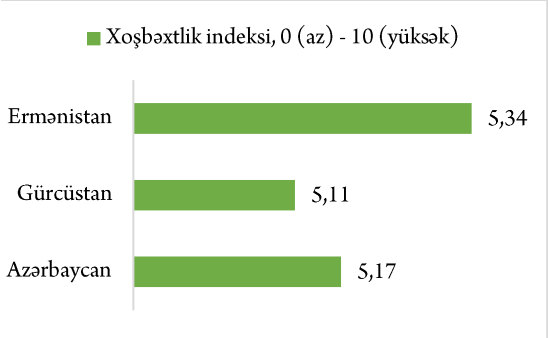

Xoşbəxtlik indeksi, 0 (bədbəxt) - 10 (xoşbəxt) - 2015-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 5,21 bal, 2020 və 2021-ci ildə ən aşağı göstərici 5,17 bal, 2017-ci ildə ən yüksək 5,23 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-cü ildə 141 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 5,57 bal, Ermənistanda 5,34 bal, Gürcüstanda isə 5,11 bal təşkil edib.

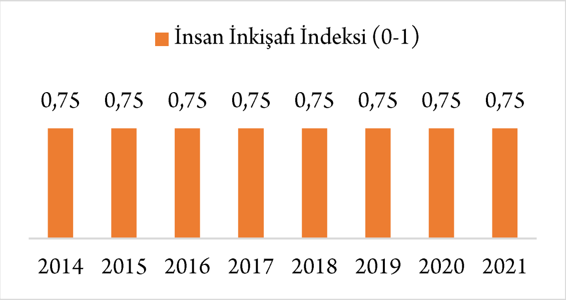

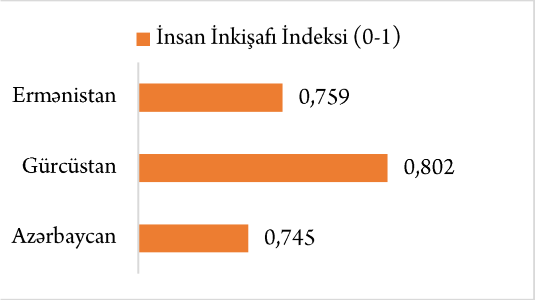

İnsan inkişafı İndeksi (0 - 1) - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bütün illər üzrə eyni 0,75 bal olub. Müqayisə üçün, 2021-cü ildə 184 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 0,724 bal, Gürcüstanda 0,802 bal, Ermənistanda isə 0,759 bal təşkil edib.

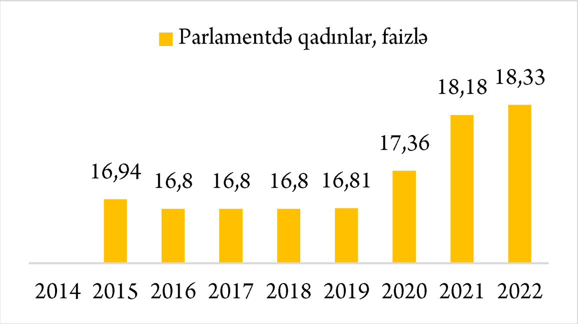

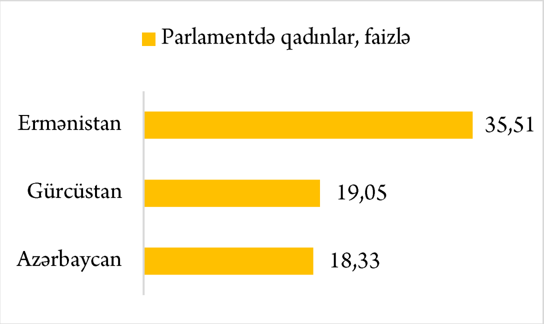

Parlamentdə qadınlar, % - 2015-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 17,25 bal, 2016-2018-ci illərdə ən aşağı 16,8 faiz, 2021-ci ildə ən yüksək 18,18 faiz olub. Müqayisə üçün, 2022-cü ildə 181 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 25,06 faiz, Ermənistanda 35,51 faiz, Gürcüstanda isə 19,01 faiz təşkil edib.

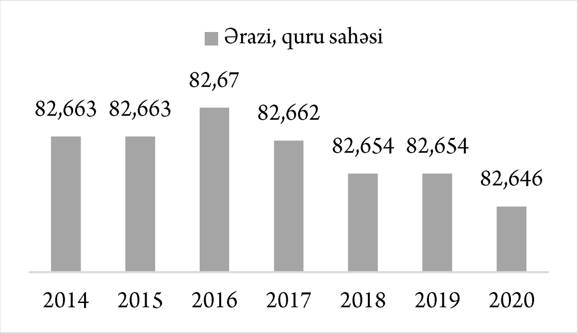

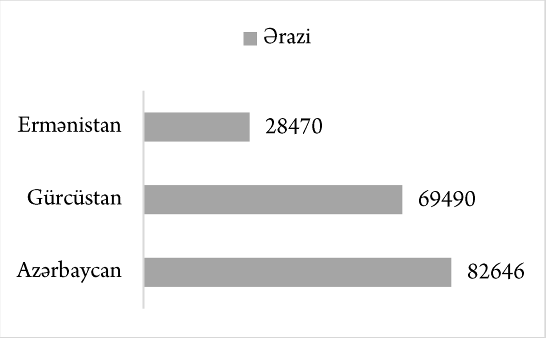

Ərazi, torpaq sahəsi, min kv. km - 2014-2021-ci illər üzrə məlumatlar əks etdirilib. Bu dövr ərzində Azərbaycanda orta illik göstərici 82,659 min kv.km, 2020-ci illərdə ən aşağı 82,546 min kv.km, 2016-cı ildə ən yüksək 82,670 min kv. km olub. Müqayisə üçün, 2020-cü ildə 196 ölkə üzrə qlobal orta göstərici - 657,02 min kv. km, Gürcüstanda 69,49 min kv.km, Ermənistanda isə 28,47 min kv.km təşkil edib.

ƏDƏBİYYAT

1. Bankscope *https://www.theasianbanker.com/edm/ Bankscope_edm5Jan/BvD_Final.html*
2. Cornell University, INSEAD, and WIPO *https://globaledge.msu.edu/global-resources/resource*
3. Continuous Integration, Cİ *https://www.ibm.com/topics/continuous-integration*
4. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GİZ) *https://www.giz.de/de/html/index.html*
5. Food and Agriculture Organization (FAO) *www.fao.org/home/en*
6. Global Financial Development Database (GFDD) *https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/data/global-financial-development-database*
7. International Civil Aviation Organization (İCAO) *https://www.icao.int/*
8. Organisation Internationale des Constructeurs d'Automobiles (OİCA) *https://www.oica.net/*
9. Organisation for Economic Co-ope-ration and Development (OECD) *https://www.oecd.org/*
10. Swiss Re *https://www.companieshistory.com/swiss-re/*
11. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) *https://www.sipri.org/*
12. The World Bank (WB) *https://www.worldbank.org/en/home*
13. The International Telecommunication Union (ITU) *https://www.itu.int/en/pages/default.aspx?lang=en*
14. The World Economic Forum (WEF) *https://www.weforum.org/*
15. The International Energy Agency (İEA) *https://www.iea.org*
16. The International Monetary Fund (IMF) *https://www.imf.org*
17. The World Federation of Exchanges (WFE) *https://www.world-exchanges.org/*
18. The International Diabetes Federation (IDF) *https://idf.org/*
19. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) *https://www.unesco.org/en*
20. The Swiss Institute of Technology in Zurich (ETH Zurich) *https://ethz.ch/en.html*
21. The Freedom House FH *https://freedomhouse.org/*
22. Transparency International (Tİ) *https://www.transparency.org/en/index*
23. The Heritage Foundation (HF) *https://www.heritage.org*
24. The UN office on drugs and crime (UNODC) *https://www.unodc.org/unodc/en/index.html*

25. The Cline Center for Democracy (CCD) *http://www.brin.ac.uk/tag/cline-center-for-democracy/*
26. The World Happiness Report (WHR) *https://ajjain-uiuc.github.io/*
27. The United States Geological Survey (USGS) *https://www.usgs.gov/*
28. The United Nations World Tourism Organization (UNWTO) *https://www.unwto.org/*
29. The International Institute for Strategic Studies iiss.org (IISS) *https://www.iiss.org/*
30. The World Happiness Report (WHR) *https://worldhappiness.report/*
31. United Nations Population Division (UNPD) https://population.un.org/wpp/
32. United Nations Children's Fund, United Nations International Children's Emergency Fund WHO/UNICEF *https://www.who.int/teams/immunization-vaccines*
33. United Nations Children's Fund, (UNICEF) *https://www.unicef.org*
34. U.S Energy Information Administration (EIA) *https://www.eia.gov*
35. United Nations, UN *https://www.un.org/en/*
36. World Health Organization (WHO) *https://www.who.int/*
37. World Intellectual Property Organisation (WIPO) *https://www.uspto.gov/ip-policy/patent-policy /world-intellectual-property-organization*
38. World Peace Foundation (WPF) *https://sites.tufts.edu/wpf/*
39. www.hi-edu.ru > e-books > xbook096 >: www.ekonomika-st.ru > drugie >
40. www.cbr.ru > finmarket> supervision> svra: www.sravni.ru> Энциклопедия>
41. Рейтинг - экономическая этимология ->: www. ecanet.ru > word >: riarating.ru > docs > about >about
42. https://www.theglobaleconomy.com/rankings/shadow_economy
43. https://www.theglobaleconomy.com/rankings/informal_economy_mimic/
44. https://www.theglobaleconomy.com/rankings/informal_economy_dge/

/

MÜƏLLİFİN BİOQRAFİYASI

Tanrıverdi Əhməd oğlu Paşa – 1950-ci il dekabrın 9-da Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Ardanış kəndində anadan olmuşdur. 1968-ci ildə Ardanış kənd orta məktəbini, 1974-cü ildə Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunu bitirmişdir. 1974-1976-cı illərdə təyinatla Yüngül Sənaye Nazirliyinin 3 saylı Tikiş fabrikində baş mühasibin müavini işləmişdir. 1974-1975-ci illərdə Krımda ordu sıralarında xidmət etmişdir. 1976-1979-cu illərdə Azərbaycan EA İqtisadiyyat İnstitutunun əyani aspiranturasında təhsil almışdır. 1979-2000-ci illərdə İqtisadiyyat İnstitutunda iqtisadçı-mühəndis, kiçik elmi işçi, elmi işçi, böyük elmi işçi vəzifələrində, 2000-2018-ci illərdə isə "Maliyyə, pul-kredit siyasəti" şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışmışdır. Hazırda həmin şöbənin aparıcı elmi işçisidir.

İşlədiyi müddətdə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinə – iqtisadi nəzəriyyə, makroiqtisadi siyasət, maliyyə-vergi, pul-kredit problemləri və s. aid - «Azərbaycanda vergilər - 2000» və «Neft-qaz sənayesində bazar mexanizmlərinin formalaşdırılması isti-qamətləri - 2011» (həmmüəlliflə), 2011-ci ildə «Qlobal maliyyə böhranı: səbəbləri, dünya və Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün nəticələri», 2020-ci ildə "Dayanıqlı inkişafın hədd göstəriciləri", 2022-ci ildə "Maddi mədəni irsin sosial-iqtisadi təsirləri" adlı 5 fərdi monoqrafiya", 7 kollektiv monoqrafiya, 2 dərslik (kollektiv), 2 «Rusca-azərbacanca iqtisadiyyat terminləri» və «Maliyyə-kredit terminləri» lüğətləri (kollektiv), Naxçıvan MR-ın yaradılmasının 75 illiyinə həsr edilmiş analitik tarixi-statistik məcmuə, 300-ə yaxın elmi məqalə (onlardan 10-u xaricdə) və 50-dən artıq tezis çap etdirmişdir.

Elmi tədqiqatlarımda irəli sürdüyüm təklif və tövsiyələrin müxtəlif nazirlik və komitələrdə nəzərə alınması və isifadəsinə dair 5 Tətbiq arayışı vardır. Onun əsərlərinə "Scolar" beynəlxalq saytında 20-dən çox istinad edilmiş və müvafiq beynəxalq ***H***-indeksinə malikdir.

2006-2014-cü illərdə Azərbaycan Milli Ensiklopediyasında yarım ştat redaktor vəzifəsində çalışmaqla, Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının xüsusi cildində (2007) dərc olunan 6,5 çap vərəqi həcmində 4 irihəcmli məqalənin müəllifi, 1-4-cü cildlərdə müəllifliyi göstərilməyən 500-ə yaxın iri və xırda həcmli iqtisadi məqalələr yazmışdır.

AMEA-da işlədiyi müddətdə xarici ölkələrdə (Rusiya, Türkiyə, Yunanıstan, Özbəkistan) 15-ə yaxın beynəlxalq konfransda çıxış etmiş və məruzəsinin elmi mətnləri dərc olunmuşdur. Həmçinin Respublikada keçirilən elmi-praktik konfranslarda, İnstitutun Elmi Şurasında və Elmi Seminarlarda 20-dən artıq elmi məruzə ilə çıxış etmişdir. Respublikada və İnstitutnda dərc edilən 40-dan artıq monoqrafiya və məcmuənin, konfrans materiallarının elmi redaktoru olmuşdur.

Respublikanın mərkəzi qəzet (XALQ, Respublika, Azərbaycan, ELM və s.) və Jur-

nallarında iqtisadiyyatın müxtəlif problemlərinə dair 40-a yaxın elmi-populyar məqaləsi çap olunmuşdur.

T.Paşa Respublika parlamentinin qəbul etdiyi bir sıra qanunların ("Vergi Məcəlləsi", "Elmi və elmi fəaliyyət haqında", "Bələdiyyə vergiləri haqqında", Dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsi haqqında"), "Azərbaycan Respublikası Regionlarının sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi haqqında" Dövlət Proqramının komissiyalarda və müvafiq instansiyalarda müzakirəsində, həmçinin Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının inkişafına dair İqtisadiyyat İnstitutunda tərtib edilən kompleks proqramların, konsepsiyaların hazırlanmasında iştirak etmişdir.

2008-2014-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və AMEA Rəyasət Heyətinin sifarişi ilə "Gəncə-Qazax", "Quba-Xaçmaz" və "Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunun davamlı inkişafına dair qrant layihələrində iştirak etmişdir.

1998-2018-ci illərdə Azərbaycan Prezidentinin fərmanları ilə təsdiq edilmiş Dövlət Statistika sistemində islahatların aparılmasına və təkmilləşdirilməsinə dair 5 mərhələni əhatə edən Dövlət Proqramlarının, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika sistemində islahatların aparılmasına və təkmilləşdirilməsinə dair Azərbaycan Prezidentinin fərmanları ilə təsdiq edilmiş Dövlət Proqramlarının Sıralamainə yetirilməsində iştirak etmişdir.

1998-2018-ci illərdə həmin Proqramın Sıralamainə yetirilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərancamı ilə Dövlət Statistika Komitəsi nəzdində yaradılan "Statistika Şurasının" və "Metodoloji Şuranın" üzvü olmuşdur. Hazırda Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin nəzdindəki Terminologiya Komissiyasının, 2012-ci ildən isə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin nəzdindəki Terminologiya Komissiyasının üzvüdür.

1989-cu ildən AMEA İqtisadiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının üzvüdür. 2008-2014-cü illərdə İqtisadiyyat İnstitutunun Müdafiə Şurasının nəzdindəki Elmi Seminarın üzvü olmuşdür.

2016-cı ildə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində Elmi Şuranın Qərarı ilə yaradılan "İşğal olunmuş torpaqlara dəyən zərəin qiymətləndirilməsi üzrə işçi qrupu"nun üzvüdür.

2000-ci ildə «Azərbaycan iqtisadiyyatının dünəni və bu günü» adlı kollektiv elmi əsəri Asiya Müsəlmanları təşkilatının qrant müsabiqəsində I pul mükafatına layiq görülmüşdür.

2005-ci ildə məhsuldar elmi fəaliyyətinə görə və AMEA-nın 60 illik Yubileyi ilə əlaqədar AMEA Rəyasət Heyətinin, 2018-ci ildə AMEA İqtisadiyyat İnstitutunun 60 illik Yubileyi ilə əlaqədar İctimai Elmlər Bölməsinin FƏXRİ FƏRMANLARI, 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikası Azad Həmkarlar Konfederasiyasının "Fəxri Döş Nişanı", 2020-ci ildə AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının FƏXRİ FƏRMANI və 2023-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin FƏRMANI ilə "TƏRƏQQİ" medalı ilə təltif edilmişdir.

TANRIVERDI PASHA

SOCIO-ECONOMIC INDICATORS REPUBLIC OF AZERBAIJAN IN INTERNATIONAL RATINGS

ТАНРЫВЕРДИ ПАША

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ В МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕЙТИНГАХ

Yığılmağa verilib: 14.10.2023
Çapa imzalanıb: 24.01.2024
Format: 60x84 16/1
4,6 ç.v.
Tirajı: 300